ଦୁଃଖ ନଈର
ଫେନେ ଫେନେ

ଦୁଃଖନଈର କୂଳେକୂଳେ

ଶ୍ରୀ ନରସିଂହ ସାହୁ

ଶାନ୍ତି, ଦୁଃଖିନୀ ପ୍ରିୟା ମୋର —

ନରସିଂହ ସାହୁ
ତା୨୦-୪-୭୨.

ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ

ଲେଖକ
ଶ୍ରୀ ନରସିଂହ ସାହୁ

ପ୍ରକାଶକ
ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍ସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ
କଟକ-୨

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ
ମାର୍ଚ୍ଚ ୧୯୭୧

ମୁଦ୍ରାକର
ଶ୍ରୀ ନରସିଂହ ମିଶ୍ର
ଛାତ୍ର ପ୍ରେସ, କଟକ-୨

ମୂଲ୍ୟ ଟ ୪/ ମାତ୍ର

DUKHINAIRA KULAKULA	NARSINGHA SAHU	PRICE Rs 4—

ପ୍ରିୟଭାଇ !

ତମକୁ ମୁଁ ଯୋଉଦିନ ଦେଖିଥିଲି, ସେ ଦିନ 'ମଉଳା ଫୁଲ ବନରେ ଜହ୍ନରାତି ଚହଟି ଉଠୁଥିଲା' । ସେ ଆଜକୁ ବାଇଶି ବର୍ଷ ତଳର କଥା । ଏହା ଭିତରେ କେତେ ଖରାତରବ, ଉଠ୍‌ପଡ଼, ହସକାନ୍ଦ ଗଲଣି । ଆଜି ମୁଁ ହାତ ଗୋଡ଼ ଜାକି ନିଃସ୍ୱ ହେଇ ବସିଛି । ସାତ ମହଲା ଘରର ମଣିଦୀପ ଲିଭିଯାଇଛି କୋଉ ଯୁଗରୁ ।

ତମେ କହୁଥିଲ ନିଆଁ ପାଖରୁ ଦୂରେଇ ରହିବାକୁ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଜିଦ୍ଦି ହେଇ ବି ନିଆଁ ସାଙ୍ଗରେ ଖୁବ୍ ଖେଳିଛି । ମୋର ଧାରଣା ଥିଲା ମୁଁ ଜିତୁଛି । ଆଜି କିନ୍ତୁ ବୁଝୁଛି ଯେତେ ପାଇକଛା ଭିଡ଼ି ବାହାସ୍ଫୋଟ ମାରି ମୁଁ ଆଗକୁ ଗଲେହେଁ ସେ ଗୋଟିଏ ପଲକରେ ମୋତେ ଫିଙ୍ଗି ଦେଉଛି ଲକ୍ଷ ଯୋଜନ ଦୂରକୁ—ଠିକ୍ ଯେମିତି ରାମ ଫିଙ୍ଗିଥିଲେ ମାରିଚକୁ । ମୋ ମୁହଁ ପୋଡ଼ି ବାନ୍ଦର ହେଲଣି । ତଥାପି ମୁଁ ଡେଉଁଛି । ଆଚ୍ଛା କହିଲ ପ୍ରିୟଭାଇ, ଏମିତି ଖଜବୁଜ ହେଇ ମୁହଁ ପୋଡ଼ିବାରେ ଆନନ୍ଦ ନା 'ଏକଲା ଘରେ ନୟନ ଭରି କାନ୍ଦିବା'ରେ ଆନନ୍ଦ ? ଜୀବନ କୋଉଥିରେ ?

'ଅରୁଣ'କୁ ତମେ ଆହା କହିବ କି ଛି' କହିବ ତମେ ଜାଣ । ତମ ହାତରେ ଆଜି ଟେକି ଦେଉଛି ତା'କୁ ଆଉ ତା' ସାଙ୍ଗରେ ଦେଉଛି 'ଲକ୍ଷ୍ମୀ'କ, ଯାହା ଲୁହ ତମେ ପୋଛି ଆସିଛ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ଧରି ଆଉ ଯାହା ପାଇଁ ତମେ ଆଜି ଗରିବ, ନିଃସ୍ୱ, ନିର୍ଦ୍ଧନ, କାଙ୍ଗାଳ ।

ନରସିଂହ

ତା ୧୦-୯-୭୦

ଲେଖକଙ୍କର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରଚନା:—

ବହିର ନାମ	ପ୍ରକାଶନର ସମୟ
୧ । ମିନତି	୧୯୪୯
୨ । ଅଭିଯୋଗ	୧୯୫୦
୩ । ସେବାସଦନ	୧୯୫୦
୪ । ଟଲମାଲ ଡାକେ	୧୯୫୦
୫ । ବଡ଼ ଘରର ଝିଅ	୧୯୫୦
୬ । ଅଠାକାଠି	୧୯୫୩
୭ । ବିପ୍ଲବ	୧୯୫୩
୮ । ତଳମାଟି ଉପରେ ଆକାଶ	୧୯୫୪
୯ । ପ୍ରେମ ପ୍ରହରଣୀ	୧୯୫୫
୧୦ । ଜଳନ୍ତା ଜୁଇ	୧୯୫୬
୧୧ । ମେଘମାଳା	୧୯୫୬
୧୨ । ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଚକୋର	୧୯୬୦
୧୩ । ଦୁଃଖ ନଈର କୂଳେ କୂଳେ	୧୯୬୧
୧୪ । ପାଗଳ	୧୯୬୧
୧୫ । ବନ ଝରଣା	୧୯୬୧
[illegible] ——	୧୯୬୨

— ଏକ —

ସଂଜ । ତୁଳସୀ ଚଉରାମୂଳେ ସଂଜବତୀ ଜାଳିଦେଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ନିରାଭରଣା । ପରିଧାନ ଖଣ୍ଡିଏ ମାମୁଲି କନା । ବେକରେ ପଣତ ଗୁଡ଼େଇ ପ୍ରଣାମ କଲା । ଗ୍ରାମର ଦେବମନ୍ଦିରରୁ ଶଙ୍ଖ ଓ ଘଣ୍ଟଧ୍ୱନି ଶୁଭୁଥାଏ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ କହିଲା—ପ୍ରଭୁ ହେ ! ହେ ନିଷ୍ଠୁର ଦେବତା ପାଷାଣ ଭଗବାନ ! କେତେଦିନ ଆଉ କଳବଳ କରି ମାରିବ ? ଆଉ ତ ସହି ପାରୁନାହିଁ, ବର୍ଷ ବର୍ଷ ହେଇ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ହୋଇଗଲା । କେତେ ଦୁଃଖ, କେତେ ଦହଗଞ୍ଜ, ଭୋକ ଉପାସ । ସହି ସହି ପଥର ହେଲିଣି । ଆଉ କେତେଦିନ ? କେତେଦିନ ପ୍ରଭୋ ?

ଘର ଭିତରୁ ରୋଗିଣୀ ଶାଶୁ ଖଁ ଖଁ କାଶି ଡାକ ଛାଡ଼ିଲେ- ନଛିମି ! ନଛିମି ! କୁଆଡ଼େ ଗଲୁ ଲୋ ମା !

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସତେକି ପଥର ପ୍ରତିମା । ଆଖିରୁ ଧାରଧାର ଲୁହ ବହି ଯାଉଛି । ଛାତିଭିତରୁ ଉଠୁଛି କହିଁ ଉପରେ କହିଁ । ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା, ପାରିଲା ନାହିଁ । ଏତିକିବେଳେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ସଖି—ଲକ୍ଷ୍ମୀର ବଉଳ । କହିଲା—ଛି'ଲୋ ବଉଳ ! ପୁଣି କାନ୍ଦିଲୁ । କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କ'ଣ ଅନ୍ଧୁଣୀ ହେଇଯିବୁ ଶେଷରେ ? ଦେଖିଲୁ ସୁନା ଦେହ କେମିତି କାନ୍ଦିକାନ୍ଦି କଳାକାଠ ହେଲଣି । ଛି, ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଖାଉଚି । ଚୁପ ହୋ, ଯାହା କପାଳରେ ଅଛି······

ଲକ୍ଷ୍ମୀ କହିଲା—ମୋ କପାଳରେ କ'ଣ ଏଇଆ ଥିଲା ଲୋ ବଉଳ ? ଅନୁଡ଼ଶାକୁ ମା'କୁ ଖାଇଲି । ଦଶ ବରଷ ନ ହଉଣୁ ବାପା ଗଲେ । ଭେଣ୍ଡା ଭାଇ ଗୋଟିଏ ଯେ କୁମ୍ଭିପଟିଆ ବାଆଜୀଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ପଡ଼ି କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲା, ଆଉ ଫେରିଲା ନାହିଁ । ସେଇ ଦାନ୍ଦ ଖୁଡ଼ୀ । କେତେ ହନ୍ତସନ୍ତ କରି କାଉ କୁକୁରଙ୍କୁ ଦେଲା ଭଳିଆ ଦି'ଟା ଦଅନ୍ତି । କୋଉଦିନ ତୁଚ୍ଛା, କୋଉଦିନ ଅଇଁଠା, କୋଉଦିନ ବା ଖାଡ଼ାଖାଡ଼ି ଉପାସ ! ଭୋକରେ ପାଟିରୁ ବଚ ବାହାରିପଡ଼େ, ବଚନ ବାହାରେ ନାହିଁ । ଏତେ ସହିସହି ଏତେ କରିକରି କ'ଣ ସରି ନଥିଲା ଲୋ ବଉଳ, ଆହୁରି ଥିଲା ଏ ଦହିଗଞ୍ଜି, ଉହିଲା ବକିଲା !!

ଚୁପ ହୋ ବଉଳ ! ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ବଢ଼େଇ, କାହାକୁ ଦଅନ୍ତି ପାଟ ପୀତାମ୍ବରୀ, କାହାକୁ ଦଅନ୍ତି ଗଡ଼େଇ ।

କି ଅପରାଧ, କି ଅପରାଧ ମୁଁ କରିଥିଲି ଲୋ ମତେ ଏମିତି ଗଡ଼େଇ ଦେଲେ ରାସ୍ତା ତଳକୁ ? ବାପ ନାଇଁ, ମା' ନାଇଁ, ଭାଇ ନାଇଁ, ବନ୍ଧୁ ନାଇଁ, କେହି ନାଇଁ ଏ ହୀନକପାଳୀର । ଶେଷକୁ ହାତ ଧରିଲା ଆସି ଯାହାଙ୍କର ସିଏ ବି ମୋର ହେଲେ ନାଇଁ ।

ସିଏ ହେଲେ ଦେଶାନ୍ତରୀ । ସାତଘଡ଼ି ଅନ୍ଧାର ପରେ ଜହ୍ନ ଟିକିଏ ଉଇଁ ଆସୁଆସୁ କଳାବଉଦ ଆସି ଗିଳିଦେଲା । ହାତ ପତେଇ ନିକୁଟି ହୋଇ କେତେ ଚକଳରେ ଭାତ ମୁଠିଏ ମାଗିଥିଲି ସେ ଭାତ ତ ମିଳିଲା ନାହିଁ, ଓଲଟି ତତଲା ସେଜ ପଡ଼ିଲା ପିଠିରେ ! ଶୋଷ ମୁହଁରେ ଧାଇଁଗଲି ଯୋଉ ପୋଖରୀକି ସେ ପୋଖରୀ ହେଲା ଶୁଖିଲା ଠକ ଠକ । କାହିଁକି ? କାହିଁକି ଆଉ ଏ ଜଳଜଳା ଜୀବନକୁ ରଖିବ ଲୋ ବଉଳ ? ଜୀଇ ବଂଶ କଲବଲ ହୋଇ ପଲେ ପଲେ ମରିବା ଅପେକ୍ଷା ତାଳଗଣ୍ଡିର କଳାଭଅଁର ଜଳକୁ........

ଶୁଉଁକନା ଚମକି ପଡ଼ିଲା ସଖି । କହିଲା—ଛି, ସେ କଥା କହନା ବଉଳ । ଧନଭାଇ କ'ଣ ଫେରିବ ନାହିଁ । ଟିକିଏ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧ' । ଆଉ କେଇଟା ଦିନ ଅନିସା କର ।

ଅନିସା କ'ଣ କରି ନାହିଁ ମୁଁ ? ଅନିସା ନ କରି ଆଉ କୋଉ ଗାତକୁ ଯିବି ? ବର୍ଷେ ନୁହେଁ, ଦି'ବର୍ଷ ନୁହେଁ, ତିନି ଗୁରି ପୂରି ଆସି ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ହେଲା । ଆଉ କେତେ ?

ଠାକୁରେ ଏମିତି ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତି ଲୋ । ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତି ଆମର ଦୁର୍ବଳ ମନ ।

ଯୋଡ଼ଯାଉ ସେ ଠାକୁର । ଚୁଲିକି ଯାଉ ତାଙ୍କ ପରୀକ୍ଷା । ପେଟ ଦେଇ ଯଦି ପାଟିକି ଆହାର ନ ଦେଲେ, ମନ ଦେଇ ଯଦି ମୁହଁରେ ହସ ନ ଦେଲେ, ଶୋଷ ଦେଇ ଯଦି ତୁଣ୍ଡରେ ଜଳ କଣିକାଏ ନ ଦେଲେ ସେ ଠାକୁର ଥାଇଁ କେତେ ନ ଥାଇଁ କେତେ ? ସର ସରପୁଳରେ ଜୀଏ ଭସିଯାଉଛି, ସଢ଼ା ପଖାଳ କାହାକୁ ମିଳୁନି ସାତଦିନରେ ଥରେ ! ଉଆସରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ

କୋମଳ ଶେଯରେ ଶୋଇଶୋଇ କିଏ କରୁଛି ପ୍ରିୟ ସହିତ ଅଳସ ପ୍ରେମ ଗୁଞ୍ଜନ, ଆଉ ଉଆଁଶ ନିଶୀଥରେ ବର୍ଷା ମୁଖର ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଝର୍‌ଝର୍ ଲୁହ ଢାଳୁଛି କିଏ ଏକାକିନୀ !! କାହାର ହସି ଉଠୁଛି ଝହଝହ ଜହ୍ନରାତି, କା' କପାଳରେ କଳା କିଟିକିଟି ଗାଢ଼ ଅନ୍ଧାର !! ଏଥିରେ କିଏ କହିବ ଠାକୁର ଅଛନ୍ତି । ଠାକୁରଙ୍କର ଆଖି ଅଛି ? କାନ ଅଛି, ମନ ଅଛି, ନା ନା, ଠାକୁର ଆଜି ପଥର । ଠାକୁର ଆଜି ପଙ୍ଗୁ, ଜଡ଼, ଅନ୍ଧ ।

ସଖୀ କହିଲା—ଛି, ଠାକୁରଙ୍କୁ ନିନ୍ଦନା ବଉଳ, ସବୁ ଆମର କର୍ମର ଫଳ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଖିରୁ ନିଆଁ ଫୁଟିଲା ସତେକି, କହିଲା—କର୍ମ ? କାହିଁ ମୁଁ ତ କାହାର ଖାଇବା ପତରରେ ଧୂଳି ଦେଇ ନ ଥିଲି । ମୁଁ ତ କାହାର ଦଦରା ଚାଳରେ ଦିଆସିଲି ମାରି ଲଗେଇ ଦେଇ ନ ଥିଲି ନିଆଁ, କି ମୁଁ ତ କାହାର ବଢ଼ିଲା ଗଛକୁ ଉପାଡ଼ି ଦେଇ ନ ଥିଲି ମୂଳରୁ । ତେବେ କାହିଁକି କାହିଁକି ଏ ଦଶା ? କାହିଁକି ଆଜି କଲବଲ ହୋଇ ମରୁଛି ? କାହିଁକି ଆଜି ଆଖିରୁ ଝରୁଛି ଶିରାବଣ ଝର ?

ଘର ଭିତରୁ ପୁଣି ଶାଶୁ ଖଁ ଖଁ କାଶିଲେ । ଜରରେ ଅସ୍ତ-ବ୍ୟସ୍ତ । କୁନ୍ଥନ । ଧୀରେ ଧୀରେ ଡାକଲେ—ନଛମି ! ନଛମି ! ଦୀପରୁ ତେଲ ସରିଗଲା । ଝିଅଟି ଆ'ତ ମା' ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ କହିଲା—ଶୁଣୁଛୁ ? ଶୁଣି ପାରୁଛୁ ବଉଳ ? ରୋଗ ଶେଯରେ ପଡ଼ି ଶାଶୁ ଡାକୁଛନ୍ତି—ଦୀପରୁ ତେଲ ସରିଗଲା । ମୁଁ ଜାଣେ ଦୀପରୁ ତେଲ ସରିଯିବ । ଦୀପ ନିଭିଯିବ ଆଉ ଅଳ୍ପ

ହନେ । ତେଣିକ ? ତେଣିକ ତ ଅନ୍ଧାର । ଘନଘୋର ଅନ୍ଧାର ରାତି । କହି ପାରବୁ, କହି ପାରବୁ ବଉଳ, ସିଏ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ କିଏ ମତେ ବାଟ ଦେଖେଇବ ? କିଏ ସେଇ ଖସଡ଼ା ପଥରେ ବାଘ ଭାଲୁ ଭରା ଅରମା ଜଙ୍ଗଲରେ ହାତ ଧରି ଶୋସ୍ତ ଦେଇ ପଥ କଢେଇ ନେବ ଆଗକୁ ? କବାଟ କିଳି ତ ଘର କୋଣରେ ରହି ପାରିବ ନାହିଁ । ପର ଦୁଆରେ ଯାଇଁ ଧାନ କୁଟି ଅଇଁଠା ବାସନ ମାଜି ହାରି ପାଇଟି ନ କଲେ ଏ ପେଟ ଗୁଖଣ୍ଡିକର ଦାଉ ସମ୍ଭାଳିବ କେମିତି ? ପୋଡ଼ା ପେଟ ତ ଡର ଭୟ ମାନିବ ନାହିଁ । ଖାଲି ଢ଼ିପ ମାନିବ ନାହିଁ । ଆଉ ସେଇ ପେଟ ବିକଳରେ ଅଇଁଠା କଣ୍ଢା ଖଣ୍ଡେ ପାଟିରେ ଦେଲା ବେଳେ ଯଦି କିଏ ମୁଠେଇ ଧରେ ହାତ ! ଆଉଁସି ଦିଏ ମୁହଁ !!

ଛି'—ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପାଟିରେ ହାତ ଦେଲା ସଞ୍ଜ । କହିଲା—କାହିଁକି ସେ ଅଲକ୍ଷଣା କଥା ଭାବୁଛୁ ? ଘନ ଭାଇ ଫେରିବ । ମୁକର ଫେରିବ । ପାର୍ବତୀଙ୍କ ତପସ୍ୟାରେ ପଶୁପତିଙ୍କ ଆସନ ଟଳିବ ନିଶ୍ଚୟ ।

ପଶୁପତି ଆଜିକାଲି ପଶୁ ହୋଇ ଗଲେଣି ଲୋ ନାଗର ଅନ୍ତର ଚହଲି ଲା ଭଳି ଶକ୍ତି ତାଙ୍କର ଆଉ ନାହିଁ । ଯୋଉ ସ୍ୱାମୀ ଯୁବତୀ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ପାଞ୍ଚ ପାଞ୍ଚ ବରଷ ଏକାକାମୀ ଭଙ୍ଗା କୁଡ଼ିଆରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ବିଦେଶରେ ଯାଇଁ ସୁଖରେ ରହେ, ସିଏ କ'ଣ ମଣିଷ ?··· ଏଇ ଚିତାଉ ଅମାବାସ୍ୟାକୁ ପାଞ୍ଚ ବରଷ ପୂରିଯିବ । ଆଜି ବି ସେସକଥା ମନେ ପଡ଼ିଲେ କଳିଜା ଦୁହିଁ ହୋଇ ଆସେ । ଗୁ ଗୁ ମେଘ ଗାଜୁଥାଏ । ସଞ୍ଜ ନ ହଉଣୁ ଘୋଟି ଆସିଲା ଅନ୍ଧାର । ଝଡ଼, ବର୍ଷା, ବିଜୁଳି, ଘଡ଼ଘଡ଼ି – ସତେକି ଘଡ଼ିକ ଭିତରେ ପ୍ରଳୟ

ହୋଇଯିବ ପୃଥିବୀ ।.........ଛ'ମାସ । ପୁଅ ଆଶି ହେଇ ଆସିବାର ମୋଟେ ଛ'ଟି ମାସ ହେଇନ । ଏତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡେ ଛାଡ଼ିବାକୁ ମନ ହେଉ ନ ଥାଏ । ମନ ହେଉଥାଏ ତାଙ୍କର ଛାତି ଉପରେ ମଥା ରଖି ତାଙ୍କର ହସିଲା ମୁହଁକୁ ଚୁହିଁ ଚୁହିଁ ରାତିରାତି ପୁହାଇ ଦେବାକୁ । କିନ୍ତୁ—କିନ୍ତୁ ସେ ଚାଲିଗଲେ । ଝଡ଼ ରାତିରେ ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ ବର୍ଷା ରାତିରେ ଏକୁଟିଆ ଛାଡ଼ିଦେଇ ସେ ଚାଲିଗଲେ ! ନିଜେ ତ ବର୍ଷାରେ ତିନ୍ତିଲେ, ଆଉ ଜଣକୁ ଆଖି ଲୁହରେ ତିନ୍ତେଇ ଗଲେ ଜୀବନ ସାରା ।.........

ବିକଳ ହେଇ ଉଠିଲା ସଖି । କହିଲା—ବାଉଳି ! ପଛକଥା ଆଉ ଭାବ ହୋ' ନା । ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବେ ।

ମୁଁ ଜାଣେ ସେ ଆସିବେ ନାହିଁ । ସେ ଆଉ ଫେରିବେ ନାହିଁ ଏ ଗାଁ ଭୂଇଁକି । କଲିକତାରେ ବହୁତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅଛନ୍ତି । ବଡ଼ ବଜାରର ଗଳି କନ୍ଦିରେ ଛୁଇ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି ଶହ ଶହ ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଏତେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କି ଛାଡ଼ି ଗୋଟିଏ ଲକ୍ଷ୍ମୀର କଥା କାହାର। ମନେପଡ଼େ ?—ଭେ ଭେ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।

ଭୂନ କରୁ କରୁ ସଖି କହିଲା—ତଥାପି ତୁ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଡାକୁଥା', ସେଇ ବୁଝିଲେ ବୁଝିବେ ତୋ' ଦୁଃଖ ।

ଚିଡ଼ି ଉଠିଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ । କହିଲା—ଦୂର୍, ଠାକୁର । ରକ୍ତ ମାଂସର ଜୀଅନ୍ତା ମଣିଷ ତ ଡାକ ଶୁଣିଲା ନାହିଁ ଆଉ ଶୁଣିବେ। ପଥରର ଠାକୁର ? ନା, ନା, ଆଉ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଡାକିବି ନାହିଁ

ଆଉ ମଥା ପିଟିବ ନାହିଁ ସେ ପଥର ଦେଉଳରେ । ଠାକୁର ଆଜ ମରିଛି ! ଠାକୁର ଆଜ ମରିଛି !!

କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ବାଘୁଣୀ ହେଇ ଘର ଭିତରକୁ ପଳେଇ ଗଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ପଛରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଗଲା ସଞ୍ଜ ।

—o—

— ଦୁଇ —

ଗ୍ରାମ ପଥ । କୋଦାଳଟିଏ କାନ୍ଧରେ ପକେଇ ଚାଲି ଥିଲେ ଅରୁଣ କୁମାର—ଜଣେ କର୍ମୀ । ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଯୁବକ । ପରିଧାନ ଖଣ୍ଡିଏ ଖଦଡ଼ ଧୋତି ଓ ଚଦର । ସା କାଳିଆ ଓ ବଳିଆ ପାଣ ।

ଅରୁଣ କୁମାର କହିଲେ ଆଜି ମନରେ ଯେତେ ଆସୁଛି, କଲେଜ ଜୀବନର ଭୋଗ ବିଳାସ ଭିତରେ, କାହିଁ, କାଣିଚାଏ ବି ମୁଁ ପାଇ ନଥିଲି । ପାଣସାହିର ଅଳିଆ ଗଳି କନ୍ଧ ସଫା କଲାବେଳେ ମୋର ଠିକ୍ ମନେ ପଡ଼ି ମହାମାନବ ବାପୁଙ୍କ କଥା । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ଏ ଦଳିତ ପତିତ ଜାତି ନ ଉଠିଛି, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଣିବୋ ଅସମ୍ଭବ । ଆଜି ସ୍ୱରାଜ ଆସିଛି । ସ୍ୱାଧୀନତାର ନାଇଁ ପ୍ରାଚୀ ଗଗନରେ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହୋଇ ଉଠିଲାଣି···

ବଳିଆ କହିଲା—କନ୍ତୁ ବାବୁ !

କହିଲ ତ ରାତି ପାହି ଆସିଲାଣି । ପୂରୁବ ଆକାଶରେ ଫୁଟି ଉଠିଲାଣି ସୁନା ଆଲୁଅ । ଯାଅ, ପାଠ ଶାଠ ପଢ଼, ସଫା ସୁତୁରା ହୁଅ, ପାଞ୍ଚ ଲୋକରେ ମିଶ ।

କାଳିଆ କହିଲା—ଅଧାମରା ତ ହେଲୁଣି ବାବୁ ! ପାଠ-ଶାଠ ଆମର କ'ଣ ହବ ? କ'ଣ ମିଳିବ ସେ ସଫାସୁତୁରାରୁ ? ଦିନ ଗୋଟାଏ ଦେଉଳକୁ ପଶିଗଲେ ବା ଦିନେ ଅଧେ ଧୋବ ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ଧୋବ ଧାଉଳିଆ ବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ ଖାଙ୍କଡ଼ା ପେଟର ଭୋକ ତ ମରିବ ନାହିଁ ।

ଧଳିଆ କହିଲା—ହଁ ବାବୁ, ସେଥିରେ କି ଲାଭ ? ଦାନା ମୁଠାକର ଯୋଗାଡ଼ ଯଦି କରି ପାରନ୍ତ, ତା'ହେଲେ ବା ଏ ଦରମରା ମୂର୍‌ଦାର୍ ଗୁଡ଼ାଙ୍କର ଟିକିଏ ଦୁଃଖ ଘୁଞ୍ଚନ୍ତା ।

ଅରୁଣ କହିଲା—ହବ ହବ, ସବୁ ହବ । ଗାଁ ଗାଁରେ ଆରମ୍ଭ ହେଇଯିବ ଗ୍ରାମ ସଂଗଠନ, ଶ୍ରମ ଶିବିର । କେତେ ନେତା ଆସିବେ, ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିବେ, ଏମ୍. ଏଲ୍. ଏ ଆସିବେ । ଗାଁ ଦାଣ୍ଡ ଫାଟି ପଡ଼ିବ ସେ ଆନନ୍ଦ କୋଳାହଳରେ—ଗୁରୁଗର୍ଜ୍ଜନ ଜୟଧ୍ୱନିରେ । ତା'ପରେ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା, ଭୂଦାନ, ସେଇଠୁ ... ସ୍ତୁ, ଶେଷରେ ଗ୍ରାମ ରାଜ୍ୟର ମାଙ୍ଗଳିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠା । ସନ୍ତୁ ଉତ୍କଳ ଆସୁଛନ୍ତି । ଉତ୍କଳର ପ୍ରତି ପଥ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଫୁଟି ... ଆଶା ଆଲୋକର ରକ୍ତିମ ପଦ୍ମ । ବିନୋବାଙ୍କ ନାଁ

ବଳିଆ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ପକାଇ କହିଲା—ଆଉ ବିନବା, ମୋ ବା ତ ନ ଖାଇ ନ ପିଇ ମାଟି କାମୁଡ଼ିଲାଣି, ଆଉ ବିନବା କଥା ବୁଝିବାକୁ ବେଳ କାହିଁ ?

ହସି ଉଠିଲା ଅରୁଣ । କହିଲା—ଆରେ ଆରେ ବୋକା ! ଏଇଥିପାଇଁ ତୁମ୍ଭେମାନେ ଏତେ ପଛରେ ପଡ଼ିଛ । ଖବର କାଗଜ ପଢ଼ିବ ନାହିଁ, ରେଡ଼ିଓ ଶୁଣିବ ନାହିଁ, ଆଟେଣ୍ଡ୍ କରିବ ନାହିଁ କୌଣସି ମିଟିଂ । କେମିତି ଜାଣିବ ବିନୋବା କିଏ, ବାପୁ କିଏ, ଗୋପ କିଏ ? ଆରେ ଫେଲୁ ! ଏ ଯୁଗର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମହାପୁରୁଷ ଋଷି ପ୍ରତିମ ବିନୋବା ଆସୁଛନ୍ତି ଭୂଦାନ ଯଜ୍ଞ କରିବାକୁ ।

ଟଇଁଆ, ଧଇଁଆ କୋଉଠି ଥିଲେ, ଏତିକି ବେଳେ ଆସି ଯୋଗ ଦେଲେ କଥାରେ । ଟଇଁଆ କହିଲା—ସତରେ ବାପୁ, କୋଉଠି ଯାଜ୍ଞ ହେବ ? ଆମେ ସବୁ ଯାଜ୍ଞ ଦେଖି ଯିବାଟି ? ସେ ଏକା ବଡ଼ ସିଦ୍ଧ ପୁରୁଷ ଜଣେ, ଏତେ ବାଟରୁ ଆସୁଛନ୍ତି ଯେତେ-ବେଳେ ଯାଜ୍ଞ କରିବାକୁ ।

ଧଇଁଆ କହିଲା—ହଁ ଅବେ ନଈକୂଳ ବାଆଜୀ ଭଳିଆ ତ ହୋଇଥିବେ । ଦେଖୁନଉଁ କାହିଁ କେଉଁ ଝରଜଙ୍ଗଲ ଗୁଡ଼ ଆସି ଆସ୍ଥାନ ଜମେଇଲା ସହରରେ । କମ୍ ଘିଅ ସେ ପୋଡ଼ିଛି । ଖାଲି ତ ଯାଜ୍ଞ ଦେଖିବାକୁ ମାଡ଼ି ଆସିଲେ ମାଇପେ ମିଶିପେ, ଟୋକା ବୁଢ଼ୀ, ଅଭିଆଡ଼ୀ, ଅଧୁଆଣି । ନଈତୁଠିଆ ମଉଖାଇଟା ଭରପୂର ହୋଇଗଲା ଲୋକରେ ।

ଟଇଁଆ କହିଲା—ଆରେ ହଁ, ମୁଁ ତ କହିଲି ଆମ ମହାନଦୀଟା ସାକ୍ଷାତ ପାଲଟିଗଲା ଯମୁନା ଆଉ କଳାକାହ୍ନୁ ମୋହନ ମୁରଲୀଧର ବାବାଜୀ ବେଶରେ ଆସି ଉଭା ହୋଇଗଲେ କୂଳରେ ।

ଧଇଁଆ—ସେଇ କୁଞ୍ଜ, ସେଇ ବୃନ୍ଦାବନ, ସେଇ ରାହାସ । ଯହୁଁ ଯହୁଁ କଦମ୍ବ ବନରେ ବଂଶୀ ବାଜିଲା, ତହୁଁ ତହୁଁ ଭାଜିଲା ରାଧା ଦମ୍ଭ ।

ଚଇଁଆ—ଚୁଲା ଉପରେ ଗୁ’ ଗୁଡ଼ କଏ ଦଉଡ଼ିଲା; ବ୍ଲାଉଜରେ ବୋତାମ ନ ଦେଇ ଧାଇଁଲା; କଏ ସ୍ୱାମୀକୁ ଏକୁଟିଆ ପକେଇ ଦେଇ ମଠର ନେଇ କ’ଲା ଭଅଁ······

ଧଇଁଆ—କେତେ ଶଙ୍କୀ, ରଙ୍କୀ, ମେଙ୍କୀ

ଚଇଁଆ—କେତେ ଅନିମା, ଅବଲା, ଅଂଜଲା······

ଅରୁଣ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ହେ ହେ ଧଇଁଆଭାଇ’ ! ଚଇଁଆପିସା ! ତମ ମୁଣ୍ଡରେ ପୋକ ଚଢ଼ିଲା ନା କ’ଣ ? କାହାକୁ ନେଇ ତମେ କାହା ପାଖରେ ଥୋଉଛ ? କାହିଁ ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁ, କାହିଁ ଜଗୁଆ ଭଣ୍ଡାରି !! ବିନୋବାଜୀ ମଣିଷ ନୁହନ୍ତି ହେ ଦେବତାର ଅଂଶ । ସାମ୍ୟ, ମୈତ୍ରୀ, ପ୍ରେମର ପୂତ ହିଲ୍ଲୋଳରେ ଦେଶସାରା ପ୍ଲାବନ କରି ଦେବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି ସେ ।

ଚଇଁଆ କହିଲା—ଆଚ୍ଛା ବାବୁ ! ଖାଲି ସିଏ ଯାଞ୍ଚ କରିବେ ନା କିଛି ହୁକୁମ ଭଲି ଦେବେ ? ମୋ ଦାଦାକ ମେଣ୍ଢା ମୁଣ୍ଡିଆ ବାତ ହେଇଛି ଯେ ରନ୍ତିଲେଇ ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ଥକିଲା, କିଛି ହେଲାନି । ଏ ସିଦ୍ଧ ପୁରୁଷ ଙ୍କଠଉଁ ହେଲେ କିଛି ମିଳନ୍ତା ।

ଚିଡ଼ି ଉଠିଲା ଅରୁଣ । କହିଲା—ଆ’ରେ କି ମୂର୍ଖ, କି ଗଣ୍ଡ ଭୈରବ ତମେ । ସିଏ ବାବାଜୀ ନୁହନ୍ତି ହେ, ଋଷି, ସନ୍ଥ, ମହାତ୍ମା । ଏ ଛୋଟ ଛୋଟ ରୋଗ ବଇରାଗ କଥା ନେଇ ସେ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳାନ୍ତି

ନାହିଁ । ସେ ଭାବନ୍ତି କେମିତି ଏ ଦେଶରେ ସାମ୍ୟବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବ, କେମିତି ଗଢ଼ା ହେବ ଏକ ଶ୍ରେଣୀହୀନ, ଗୋଷ୍ଠୀହୀନ, ଶୋଷଣହୀନ ସମାଜ । ସେଥିପାଇଁ ଥିଲାବାଲାଙ୍କ ଠାରୁ ନେଇ ସେ ବାଣ୍ଟୁଛନ୍ତି ନ ଥିଲାବାଲାଙ୍କ ଭିତରେ ।

ଏଁ ଜମି ନେବେ ?—ଠୋକନା ଚମକି ପଡ଼ିଲା ଚଇଁଆ । କହିଲା—ଇଏତ ଆଉ ଶତାକଣ୍ଠା ସଉରଆଣ୍ଠାଏ ଆସୁଚ୍ଛି ହେ । ଇଏ କୁହିଲା କ'ଣ ନା ବାବାଜୀ ନୁହେଁ ଋଷି । କହୋ ବାବାଜୀ ଆଉ ଋଷି ଭିତରେ ତଫାଉତଣ୍ଠା କ'ଣ କହିବ ଦେଖି ? ସେଇ ତ ଦାଢ଼ୀ ଥିବ, ବାଢ଼ି ଥିବ, ପୁରାଣ ଶାହାସ୍ତରୁ ଖଣ୍ଡେ ଅଧେ ହାତରେ ଧରିଥିବେ, ହରହର କହୁଥିବେ ଭନଭାଡି । ଆଉ ସେମିତି ଭିକମଗା ବ । ହେଲେ ସିଏତ ଗଂଜେଇ ପାଇଁ ଦି'ଅଣା ଗୁରେଣା ମାଗୁଥିଲେ କ ଅଣ୍ଟା ଦରଜ ହେଲେ ମାଲିସ କରିବାପାଇଁ ଖଜୁରୀରସ ଆଣିବାକୁ ଟଙ୍କାଏ ଆଠେଣା ଯୋଗାଡ଼ କରୁଥିଲେ, ଆଉ ଏଇତ କ'ଣ ମାଗିଲେଣି ଜମି ! ଚଷର ଭାତହାଣ୍ଡି ! ଗରିବର ସୁନାଥାଳି ! ରଙ୍କୁଣୀର ମୋତିମାଣିକ !! କିଏ ଦବଲେ ବାପ ?

ଧଇଁଆ କହିଲା—ବୁଝି ହୁସିଆର୍ । ଖବରଦାର୍ ଅରୁଣ ! ଏ ଗାଁକୁ ଯେମିତି ସେ ବାଆଜଙ୍କି ନ ଆଣ ।

ଅରୁଣ ହସିଲା । କହିଲା—କାହିଁକି ?

ଧଇଁଆ କହିଲା—ହେଁ ପଚାରୁଛ । ମୁଁ ଆଜି ତମ ବାପାଙ୍କୁ କହୁଛି । ଆ'ରେ ଗୋଟିଏ ପାଲା ନଗେଇଛ ତମେ ପାଠୁଆବାବୁ । କଲେଜରେ ପଢ଼ି ଅ.ସି ଘରେ ବସିଲ କେଡ଼େ ବଡ଼ ଘରର ପିଲା । ଜୟନ୍ତ ବହିଦାରଙ୍କ ନାତି, ବସନ୍ତ ବହିଦାରଙ୍କ ପୁଅ । ବାପ

ଗୋସାପଙ୍କ ନାଁ ଶୁଣିଲେ ଗର୍ଭିଣୀ ଗାଈ ବାଛୁ ଗୁଡ଼ୁଥିଲା । କେତେ କଷ୍ଟରେ ବାପ ଅଜା ସଂପତ୍ତି କମେଇଛନ୍ତି । ଇଏ ଆଜି ବାହାରପଡ଼ି କହିଲେ କ'ଣ ନା ନଥିଲା ବାଲାଙ୍କୁ ଜମି ଦବୁ !! ଆରେ ଇଏତ ହରିଲୁଟ୍ ଲଗେଇ ଦେବେ ଗାଁରେ । ବାପଧନ ଗୁଡ଼ମୁଆଁ, ହଉ, ହଉ, ଉଦଥା···ଆ'ବେ ଚଇଁଆ କ'ଣ ମିଳୁଛି ଏ ଯାଙ୍କରୁ ?

ଚାଲରେ ଧଇଁଆଇ ! ମୁଁ କ'ଣ ଯାଙ୍କ ଦେଖା କଥା କହୁଥିଲି । ଖାଲି ସେଇ ସିଦ୍ଧ ପୁରୁଷ ଆସିଥିଲେ କାଳେ କିଛି ହୁକୁମ ମିଳିଥାନ୍ତା······

ଦୁହେଁ ଚାଲିଗଲେ । ଅରୁଣ ଠୋ ଠୋ ହସି ଉଠିଲା । କହିଲା—ଯାଅ, ଯାଅ ତମେ ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥର ଦଳ । ମୋଟେ ଜମି ଚାରି ପାଞ୍ଚ ମାଣରେ ତମର ଏତେ ଲୋଭ, ଆହୁରି ଯଦି ବାପାଙ୍କ ଭଳି ଦ'ବାଟି ଅଡେଇବାଟି ସଂପତ୍ତି ଦଖଲ କରି ସମାଜର ଅଜାଗଳସ୍ତନ ହୋଇ ବସିଥାନ୍ତ······

ହଠାତ୍ ପଶିଆସିଲେ ବସନ୍ତ ବହିଦାର । କହିଲେ—କ'ରେ କ'ରେ କ'ରେ, ଅଜାଗଳସ୍ତନ ? ହେଲେ ସେଇ ଅଜାଗଳସ୍ତନ ନ ଥିଲେ ଆଜି ପୁଅ ଯାଇଁ କୋଉ ଅଜାଘରେ ପଶିଥାନ୍ତେ ମାଲୁମ୍ ଅଛି ? ଏ ଲାଟସାହେବ ଲେକ୍‌ଚର୍ ବାହାରୁ ଥାନ୍ତା କୋଉଠି ? କୁଳାଙ୍ଗାର, ଅକାଳକୁଷ୍ମାଣ୍ଡ, ବାପର ଅନ୍ନ ଧ୍ୱଂସ କରି ଗାଁରେ ଆସି ନେତା ସାଜିଛି ।

ଅରୁଣ କହିଲା—ତମେ ବୁଝିନା ବାପା, ଏ ନୂତନ ଆଲୋକ ସହିତ, ଏ ନୂତନ ଜାଗରଣ ସହିତ ତାଳ ରଖି ନ-

ଚ୍ଛାଲିଲେ ଆମେ ପଛରେ ପଡ଼ିଯିବା । ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ, ଦ୍ୱାରେ ଦ୍ୱାରେ, ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ପହଞ୍ଚୁଛି ଆଜି ଭୂଦାନର ବାର୍ତ୍ତା···

କ'ଣ ବାର୍ତ୍ତା ?—ବ୍ୟଙ୍ଗ କରି ବହିଦାର ପଚାରିଲେ ।

ଦେଇ ଦିଅ । ସର୍ବସ୍ୱ ଦେଇ ଦିଅ । ଏଇ ଦଳିତ, ପତିତ, ମଥିତ ଜନତାର ·ଚରଣ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଅଜାଡ଼ି ଦିଅ ଧନ, ମାନ, ଜୀବନ । ଚିରକାଳ ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଶୋଷଣ କରି ଆସିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଖାଇବା ଭାତ, ପିନ୍ଧିବା ବସନ, ବାନ୍ଧିବା ଘରଡିହ······

ସବୁ ଆମେ ନେଇଥିଲେ ନା ?—ବହିଦାର ପଚାରିଲେ ।

ଖାଲି ନେଇ ନଥିଲେ, ଲୁଟି କରିଥିଲେ, ଡକେଇତି କରି-ଥିଲେ, ବର୍ଗ୍ଲାରି······

ବାବ୍‌ବା ! ମୁଣ୍ଡ ଝାଳ ତୁଣ୍ଡରେ ମାରି ଧନ କମେଇବା ଡାକେଇତି ?

ହଁ ବାପା, ବାପୁଜୀ କହୁଛନ୍ତି, ନିଜର ସାଧାରଣ ପ୍ରୟୋଜନ ଅପେକ୍ଷା ଯିଏ ବେଶୀ ରଖେ, ସିଏ ଚୋରି କରେ ।

ବହିଦାର ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲେ—ଭଲ, ତୁ ଏଥିରେ କେତେ ଦବୁ ?

କହିବି, କହିବି ବାପା ? ମୋର ପ୍ରାଣର ଇଚ୍ଛା, ଆମ ଘରଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ସାମାନ୍ୟ ଚାରି ପାଞ୍ଚମାଣ ଜମିରଖି ଅବଶିଷ୍ଟ ଦୁଇବାଟି ସଂପତ୍ତି······

ରାଜରାଜେଶ୍ୱର କୁଳଚନ୍ଦ୍ରମା ପୁତ୍ରରତ୍ନ ଭଲା କେତେ ସଂପତ୍ତି ନଜେ କରିଛନ୍ତି ?

ଅରୁଣ ଅଡମଡ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । କହିଲା—ନା ନା, ଇଏ, ଇଏ ମାଟିର ସଂପତ୍ତି ତ ଆଉ କଥା କହିବ ନାହିଁ । କେତେ କଥାକୁହା ଦେବତା ଯେ ସାଙ୍ଗେ ଟଳି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି ।

ଖିଙ୍କାରି ହୋଇ ଉଠିଲେ ବହିଦାର—ଆଃ, କଥା କୁହା ଦେବତା ! ଏମାନେ କଥା କହିଲେ ତ ମୋ 'କୁଳ' ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରିବେ । କୁଳାଙ୍ଗାର ! ବଂଶନାଶ ବେଳକୁ ଘୋଡ଼ାମୁହାଁ ପୁଅର ଜନ୍ମ ।

ଏ କ'ଣ କହୁଛ ବାପା ?

ବହିଦାର ସେମିତି କହି ଗ୍ଲଲଥାନ୍ତି—ପାଠଶାଠ ତ ପଢ଼ିଲା ନାହିଁ ବି. ଏ. ଫେଲ୍ ହୋଇ ଆସି ଗାଁରେ ହେଇଛି ନେତା ! ମତେ ପୁଣି ପଢ଼ଉଛି ଆଲୋକ, ଜାଗରଣ ! କ'ରେ ମାମଲତ କରି କରି ଆସି ବୁଢ଼ା ହେଲି । ଜାଆଁ ବାଳରୁ ଆସି ପାକଲା ବାଳ ହେଲା ।......

କିନ୍ତୁ ଯୁଗ ତ ବଦଳି ଗଲାଣି ବାପା !

ମୁଁ ଆଉ କୋଉ ଅବଦଳା ରହିଛି ? ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଗଢ଼ା ହେଉଁ ହେଉଁ କୌଶଳ ଖଞ୍ଜି ସେଥିରେ ସରପଞ୍ଚ ହେଇଗଲି । ଅବକା—'ନିଗୁଣ ରଜ୍ଜୁ ହସ୍ତେ ଧରି, ମୃଗୀ ନଚାଏ ନରହରି ।' ଆରେ ବାପଅଜା ଚଉଦ ପୁରୁଷରୁ ତ ଏ ଖଣ୍ଡିକ ଆମ୍ଭର ମୌରସି

ସଂସ୍କୃତି । ଆମେ ଏ ଗାଁର ନେତା, ଆମେ ବକ୍ତା, ଆମେ ପାଳକ, ଆମେ ଚାଳକ । ଆମ ଛଡ଼ା କିଏ ଅଛି ଆଉ ଏ ଗୋରୁପଲଙ୍କୁ ଚରେଇବ ?

କିନ୍ତୁ ବାପା ! ଏ ଯୁଗର ତରୁଣ ସେତିକରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ସେ ଚାହେଁ ଆହୁରି କିଛି ନୂଆ କରିବ ।

ବେଶ୍, ଯଦି ନୂଆ ଢଙ୍ଗରେ ନେତା ହବାକୁ ଚାହଁ, ତେବେ ଯାଅ ଭୋଟ ଯାଏ ଲୋକଙ୍କୁ କୌଣସି ମତେ ଫୁସୁଲି-ଫୁସୁଲି କରି ହାତରେ ରଖ । ହାତୀ ଘୋଡ଼ା ଦବାକୁ କହ । ଭୋଟ ସରିଲେ ସିଏ ଇଆଡ଼େ, ତମେ ସିଆଡ଼େ ।

ବାପା !!—ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ଅରୁଣ ଚାହିଁଲା ।

ଆରେ ତମ ପଛରେ ତ ବାବୁ ବାବୁ କରି ଦିପଟି କଲଟର ଗୋଡ଼େଇବେ, ଏ ମଳା ମୁଣ୍ଡିଆଙ୍କୁ ପଚାରେ କିଏ ? ତେଣିକି ତ ଖାଲି ନାଉମଞ୍ଜି ଭଳିଆ ଫେକ୍‌ଠୋକ୍ ଗଳ୍ପ ପଡ଼ିବ ଠଙ୍ଗା—ଠଙ୍ଗା । ଦିନ ଦି'ଟାରେ ଧବଳମଫ୍ତୀ ପୁରି ।·········ଆଉ ଏ ବୁଦ୍ଧି ଗୁଡ଼ ପୁଅ କହିଲେ କ'ଣ ନା ଜମି ଦେବେ—

ବହିଦାର ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ । ପଛରୁ ଡାକିଲା ଅରୁଣ—ତା ହେଲେ କ'ଣ ଭୂଦାନକୁ କିଛି ଦବନାହିଁ ବାପା ?

ନିଶ୍ଚୟ ଦବା, ନ ଦବା କାହିଁକି ? ପାଁ ଜଣ ଯେତେବେଳେ ଦେବେ, ପଚାଶ ଜଣଙ୍କ ନାଁ ଯେତେବେଳେ ସେଥିରେ ଲେଖାଯିବ, ସେତେବେଳେ ଆମେ ସରପଞ୍ଚ ହୋଇ ସେଥିରୁ ବାଦ୍ ଯିବା ?

ନାଁ ଅଲବତ୍ ଦେବା, ସମସ୍ତଙ୍କ ଠୁଁ ବେଶୀ ଦେବା । ହେଲେ ସେ ଦବାନବା ମୋ ଉପରେ । ତୋର ସେଥିପାଇଁ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳୁଛି କିଆଁ ?

କନୁ ବାପା ! ବିନୋବା ନିଜେ ଆସୁଛନ୍ତି ।

ଆସନ୍ତୁ ବିନୋବା । ଜମି ନେବେ ତ ? ହେଁ, ଇଏ ବଡ଼ ବଡ଼ ଗଲେ ଫସର-ଫାଟି, ସାନ ଆସିଲେ ବେସର ବାଟି ।

ବାପା ! ପୁଜ୍ୟ ବିନୋବାଙ୍କୁ ଏପରି ଆକ୍ଷେପ ?

ଆକ୍ଷେପ ତ ନୁହେଁ ହକ କଥା । ଆମେ ପୋଷ ପୋଷ ରକ୍ତ ଦେଇ ଜମି କରିବୁ, ଆଉ ଇଏ କଅଁଳ କଥା କହି ଆସି ଛଡ଼େଇ ନେବେ ଜମି ।

ପୁଣି ତ ତମେ ଭୁଲ୍ କରୁଛ । ଜମି ତମର ଆସିଲା କୁଆଡ଼ୁ ? ଲଙ୍ଗଳ ଯା'ର ଜମି ତା'ର ।

ଆଉ ଟ୍ରାକ୍ଟର ଯା'ର ?

ଟ୍ରାକ୍ଟର ?—ଅଟକି ଗଲା ଅରୁଣ । ବୁଦ୍ଧି ପାଇଲାନି ବୋଧେ ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ।

ବହିଦାର କହିଲେ—ହୁଁ, ଏଇ ବୁଦ୍ଧି ନେଇ ତୁ ରାଜନୀତି କରିବୁ ? ଜାଣୁ ଆମ ଗାଁର ଜମିଦାର ଥିଲେ ବୋଷ । ସବୁ ପଡ଼ିଆ, ବାଲିଚର, ବେଣାପାଟ ନେଇ ଗୁଡ଼ାଏ ମାଣ ଟେକି ଦେଲେ ଭୂଦାନରେ । ଆଉ ଅବିକା ଗଣ୍ଡା ଗଣ୍ଡା ଟ୍ରାକ୍ଟର ଧରି ବାଟି ବାଟି ଅଉଲ ନମ୍ବର ଜମି ଚାଷ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ମୀଡ଼ ତ ହେଲା·········

ଆରେ ଦୂର ମୀଡ଼ । ମୀଡ଼ ବୁଝିବାକୁ ତତେ ପଚିଶ ବରଷ ବିତିଯିବ । ତୁ ବୁଝିବୁ ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କ ମୀଡ଼ ? ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମୀଡ଼ ? ହେଁ, ହେଁ, ହେଁ ।

ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ, ପୁଣି ଡାକିଲା ଅରୁଣ—କିନ୍ତୁ କେତେ ଜମି ଦେବ ବାପା ?

ତିନି ମାଣ ।

ମୋଟରେ ଏତିକି ?

ଆରେ ସେତିକି ଦେବ କ'ଣ ମାହାଲିଆରେ ? ସେତିକିରେ ତତେ ଆଉ ମୁଁ ଲାଟ ସାହେବଙ୍କୁ ନ ପଠାଉଚି ? ବସି ଦେଖ୍, କୋଉ ପାଣି କୁଆଡ଼କୁ ଯା'ଉଚି । ତୁ କଲେଜରେ ପଢ଼ି ତୋର କେତେ ବୁଦ୍ଧି ଆଉ ମୁଁ ଅପର ପ୍ରାଇମେରୀ ଦୁଆର ମୁହଁ ମାଡ଼ି ମୋର କେତେ ବୁଦ୍ଧି । ଏଠିନ୍ତ ଖାଲି ବୁଦ୍ଧିର ଲଢ଼େଇ ଲାଗିଚି । ଆସୁନା କୋଉ ପୁଅ ଆସିବ ଦେଖି ।

ବସନ୍ତ ବାହାଦାର ଚାଲିଗଲେ । ଅରୁଣ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଲା । କେତେ ସମୟ ବିତିଗଲା, ପଦଟିଏ ଖାଲି ବାହାରିଲା ଭିତରୁ—ନା, ବୁଦ୍ଧି ବଡ଼ ନୁହେଁ, ବଡ଼ ନୁହେଁ ବାପା, ବଡ଼ ହୃଦୟ ।

—୦—

—ଘନ—

କଲିକତାର ବେଶ୍ୟାପଡ଼ା । ବେଶ୍ୟା କେତେଜଣ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଦଳ କରି ଦେଖା ମେଡ଼ ଭଳି ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ଯୁବକ କେତେ ଢଳିଢଳି ଆସି ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କାହାର ହାତ ଚିପି, କାହାର ଗାଲ ଚିପି ଖୁସିମତ ବଛାବଛି କରି ଜଣକୁ ଶେଷରେ ଧରି ପଶି ଯାଉଥିଲେ ଭିତରକୁ । ଶେଷରେ ଘନ ବେହେଶ ମଦ ନିଶାରେ ଟଳଟଳ ହୋଇ ଆସିଛି । ମୁହଁରେ ଖଣ୍ଡିଆ ବାଢ଼ି । ଆଖି କୋରଡ଼ । ଅସ୍ଥି କଙ୍କାଳସାର ।

ଘନ ଦୋହଲି ଦୋହଲି ଅଭିନୟ ଭଙ୍ଗୀରେ ଆରମ୍ଭ କଲା—ତମସା, ତମସା, ତୁ କୁଆଡ଼େ ଗଲୁ ତମସା ? ମତେ ଧ' । ମତେ ଧ' ଟିକିଏ । ଆ', ଆ', ଚଞ୍ଚଳ ଆ' । ମୁଁ ଆଉ ତତେ ଛାଡ଼ି ଦଣ୍ଡେ ରହି ପାରୁ ନାହିଁ । ତୁ ମୋ ଜୀବନର ଧନ , ନୟନର ମଣି ,

ହୃଦୟର ରାଣୀ ଦୁଇ ତିନି ଜଣଙ୍କ ଉପରେ ତଳ ପଡ଼ି ଧକ୍କା ଖାଇ ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ଅଟକି ଗଲା ।

ବନ୍ଦନା କହିଲା—ମଲା, ସତଆନାଶିଆ ଘନଟା ଆଜି କେତେ ପିଇଛି ମ । ଯା ଲୋ ତମେସା ଯା', ଘନ ଆଜି ମନ'ମୋହି ନବ ଯେ,

ହେମମାଳା କହିଲା—ଆହା ବଗୁର ପିଲାମାଇପ ଗୁଡ଼ି ସବୁଦିନେ ଚଢ଼ି ରହିଲା ଯା' ଗୋଡ ତଳେ । ତାକୁ ଟିକିଏ ଭଲ କରି ମଦ୍ଧ ଚଖାଲେ, କଲମି ଆମ୍ବ ଟିକିଏ ଖୁଆ ।

ନଳିନୀ ହସି ହସି କହିଲା—କଲମି ଆମ୍ବ ଖାଇବାକୁ ଆଉ ତା'ର ଜୀବନ ଅଛି ? ସବୁ ରସ ଚୁପୁଡ଼ି ସାରିଲଣି ତମେସା । ବର୍ଷ ତିରଶଟାରେ ବୁଢ଼ା ।

ଘନ ବଲବଲେଇଲା ଭଳି କହିଲା—ଏଁ, ଏଁ, ତମେ ସବୁ ମତେ ଥଟା କରୁଛ ? ମୁଁ ବୁଢ଼ା ? ଆସିଲ ଭଲା ତମ ଭଳିଆ କେଇଟା ଟୋକା ମୋ ପାଖକୁ ଆସିବ । ଏକା ଶୋଷାକରେ ଚେପ୍ପା କରି ଦେବ ନାଇଁ ।

ଟୋକାଗୁଡ଼ା କିଭ କାମୁଡ଼ି ଫେଁ ଫେଁ ହସିଉଠିଲେ ।

ବନ୍ଦନା କହିଲା—ବୃଦ୍ଧସ୍ୟ ତରୁଣୀ ।

ହେମମାଳା କହିଲା—ମଦ ବି ହେଉଛି ତରୁଣୀ ।

ଘନ ଦେଖେଇଲା ବାହାଦୁରୀ । କହିଲା—ଆରେ ମଦ କ'ଣ କରିବ ? ମୋଦକ କ'ଣ କରିବ ? ବନା ମଦରେ ତମ ଭଳିଆ

ଗୃହସ୍ଥ ଟୋକାଙ୍କୁ ସାବାଡ଼ କରିଦେଲାବାଲା ଧନ । ଆସ, ପରୀକ୍ଷା କର, ବସ ଟିକିଏ କୋଳରେ ।···

ପୁଣି କର୍ କର୍ ହସିଲେ ସମସ୍ତେ । ବନ୍ଦନା କହିଲା—ବାବ୍‌ବାରେ ଆଳୁଅ, ବାଞ୍ଛା ଗଲ ଗଲ ।

ନଳିମା କହିଲା—ଆମ୍ଭୁଲ ମାଠିଆ, ଖାଣ୍ଟି ଜଡ଼ାତେଲ ।

ଠୋ ଠୋ ହସି ଗଡ଼ିଗଲେ ଟୋକାଫଉଜ ।

ଧନ କହିଲା—ତମସା, ତମସା, ତୁ ବି ହସୁଚୁ ? ଗେରସ୍ତ କଥାରେ କୋଉ ସ୍ତ୍ରୀର ଭଲ ହସେ ? ହଉ, ହଉ, ତୁ ଚଂଚଳ ଆ । ଚଂଚଳ ଆ ମୁଁ ଆଉ ମୋତେ ସମାଳି ହେଇପାରୁନି ।—ଧନ ଯାଇଁ ତମସାକୁ କୁଣ୍ଢେଇ ପକେଇଲା ।

ଗୋଟିପଣେ ତାକୁ ଠେଲି ଦେଲା ତମସା । କହିଲା—କାହିଁକି ଗୋଟାଏ ଅଭିଲଙ୍କ ମେଣ୍ଢା ହଉଛ ମ' । ଅଲାଜୁକ, ବେହିଆ, ବଣ୍ଡବର । ଟିକିଏ ଲାଜସରମ ନାହିଁ । ଦାଣ୍ଡ ମଝିଟାରେ···ଛି, ଛି, ଛି, ମଦ ଖାଇଲ ବୋଲି କ'ଣ ଆଖି ଫୁଟିଗଲା ? ଡ଼ମା ନୋସିଡ଼ ଗଲା ? କାହିଁକି ମ, କ'ଣ ଧନ ଦେଇଛ କି ନା ମନକୁ ଖାଲି ପେଡ଼େମ ମ ?

ଧନ ହସିହସି କହିଲା—ଆଣିଚି ଲୋ ଆଣିଚି । କାଲି ଦରମା ପାଇଥିଲି, ସବୁ ଦିନ ଆସିଚି । ନେ, ନେ, ସବୁ ତୁ ରଖ, ମତେ ବସାଖରଚ ପାଇଁ ପଂଚ ଦଶ ମଝିରେ ମଝିରେ ଦଉଥିବୁ । ଏଇ ମାସ ଗୋଟାଏ ତ । ତା'ପରେ ତ ଆମେ ଯାଇଁ ଅଲଗା ଘର କରିବା । ଆଉ ତୁ କାହିଁକି ଆସିବୁ ଏ ଗଳିକି ?

ତମସା ମୁହଁ ଉଜଳି ଉଠିଲା ଆନନ୍ଦରେ । ଟଙ୍କାତକ ବ୍ଲାଉଜ ଭିତରେ ପୂରେଇ ଦେଇ ହସି ହସି ଘନ ହାତ ଧରି ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲା । ଗଣିକାଦଳ ପୁଣି ହସି ଉଠିଲେ ।

ବନ୍ଦନା ତାଚ୍ଛିଲ୍ୟ କରି କହିଲା—ହେଁ, ହେଁ, ହେଁ, ଗେରସ୍ତ ଆଉ ଭାରିଯା, କାମ ସରିଲେ ବାହାରି ଯା'···ଯା'ଙ୍କର ପୁଣି ଆମେ ଭାରିଯା ହବୁ ? ହେଁ, ହେଁ, ହେଁ ।

ସମସ୍ତେ ହସିଲେ ହେଁ ହେଁ ହେଁ । କେବଳ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—ସୁକମାରୀ କିଶୋରୀଟିଏ--ମୁହଁରେ ପଣତ ଢାଙ୍କି କଇଁ କଇଁ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ସମସ୍ତେ ବୋକାଙ୍କ ଭଳି ତା' ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ ।

ବନ୍ଦନା କହିଲା —କ'ଲୋ, କ'ଲୋ, ମଲ୍ ମୋ ଟୋପରି, କାନ୍ଦୁଛୁ ? ପଇସା ତତେ ଗନ୍ଧଉଛି ? କ'ଲୋ ଗୋଟାଏ ଭଉଁରରୁ କ'ଣ ପାଇବୁ ? ଏଠିକତ ଶହେ ଭଉଁର ଆସିବେ । ଶହେ କିସମର ମୁହଁ, ଶହେ କିସମର ଗେଲ, ଥଟା, ଚୁମା···ଟଙ୍କା ସୁନା ହାଉଯାଉ, କେତେ ରଜା ମହାରାଜା ଆସି ତୋ ଗୋଡ଼ତଳେ ଗଡଗଡେଉଇବେ ।

ଆତୁର ଜୋରେ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—ବନ୍ଦନା, ମତେ ଛାଡ଼ି ଦେ' ବନ୍ଦନା । ମୁଁ ଏକା ଏକା ମଂଜୁରିଘୋଡ଼ି ଚାଲିଯିବି, ସେଇଠି ପଛେ ଟରେଲପାହିଆ ଉପରେ ଶୋଇପଡ଼ିବି, ଏ ନରକରେ ଘାଣ୍ଟି ହେଇ ପାରିବି ନାଇଁ । ତୋ' ଗୋଡ଼ଧରୁଛି ବନ୍ଦନା, ମତେ ଛାଡ଼ି ଦେ । ମତେ ଉଦ୍ଧାର କର ଏ ଅନ୍ଧନରକରୁ ବନ୍ଦନାର ଗୋଡ଼ ଧରି ସେ ପଡ଼ିଗଲା ।

ବନ୍ଦନା କହିଲା—ଆଲୋ ଅଲୋ ଏମିତି କାହିଁକି ହଉଛୁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା । ମୋଟେ ନଈ ନ ଦେଖୁଣୁ ନଙ୍ଗଳା । ତୋ' ଭଳିଆ

ଢ଼ଳଢ଼ଳ କଇଁଫୁଲଟିଏ ହୋଇଥିଲେ ତ ମୁଁ ଅବକା ରାଜରାଣୀ ହୋଇ ତିନମହଲା କୋଠାରେ ବସନ୍ତି । ତୁ କାନ୍ଦୁଛୁ ? ଓର.ଗୋଟାଏ କ'ଣ ମ ? ସିଏ କ'ଣ ବାଘ ନା ଭାଲୁ ଖାଇ ଯିବେ ? ଖାଲି ଟିକଏ ଏଇ କଅଁଳିଆ ଗାଲକୁ କାମୁଡ଼ିବେ ତ····—ହସି ହସି ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ଗାଲ ଚିପି ଦେଲା ।

ଆହତା ନାଗୁଣୀ ଭଳି ଗର୍ଜି ଉଠିଲା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—ଛୁଁ ନା, ଛୁଁ ନା ମତେ ବନ୍ଦନା । ସେ ପାପ ହାତ ଲାଗିଲେ ଏ ଦେହରୁ ନିଆଁ ବାହାରି ପଡ଼ିବ । ଦେଶଦ୍ରୋହୀ, ଜାତିଦ୍ରୋହୀ, ବିଶ୍ୱାସଘାତିନୀ, ବିଶ୍ୱାସରେ ବିଷ ବୋଳି ଦେଇଛୁ ତୁ ।

ମଲାଲେ, ଗତେ ଭିକାରୁଣୀରୁ ଆଣି ରାଜରାଣୀ କଲି, ଏଇଟା ହେଲା ମୋର ଅପରାଧ ?

ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ତା'କଥ'ରେ କାନ ନାହିଁ, ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବେ କହି ଚାଲିଛି—ମୋର ଭାଇଙ୍କ ଲାଗି ମୁଁ ହେଲି ପାଗଳ । ତିନି ବର୍ଷ ହେଲା ସେ ଆସି କଲିକତାରେ କୋଉଠି ରହିଲେ ଗାଁକୁ ଫେରିଲେ ନାହିଁ । ଚିଠି ଲେଖି ଲେଖି ମୁଁ ଥକିଲି । ଝୁରିଝୁରି କଣ୍ଟା ହେଲି ଶେଷକୁ । ପୁରୀରେ ଅଜାଗବ ତୋ ସାଙ୍ଗରେ ଦେଖା । ତୁ କହିଲୁ ତୁ କଲିକତାର ଜଣେ ଶିକ୍ଷିତ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଝିଅ, ମୋର ଭାଇଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିଛୁ । ସେ କାମ କରନ୍ତି ତମର ଘର ପାଖ କୋଉ ଅଫିସରେ । ହତଭାଗିନୀ ମୁଁ, ସରଳ ବିଶ୍ୱାସୀ, ତୋ' କଥା ଗୋଟି ପଣେ ସତ ମଣିଲି, ଭୁଲି ଗଲି ତୋ' କଥାରେ । ମୋରଭାଇଙ୍କ ଲାଗି ଦଶଦିଗ ଅନ୍ଧାର ଦିଶୁଥିଲା ମତେ । ବୁଡ଼ିଗଲା ଲୋକ କୁଟାଖିଅଟିଏ ଧରି ପକାଇଲା ଭଳି ଆଉଜି ଗଲି ତୋ' ଆଡ଼କୁ । ବାପା ବୋଉଙ୍କ ଠଉଁ ଲୁଚି ଲୁଚି ଆସି

ଭିଡ଼ ଭିତରେ ଯେତେବେଳେ ପୁଣି ଷ୍ଟେସନରେ ତୋ' ସାଙ୍ଗରେ ଗାଡ଼ି ଚଢ଼ିଲି···ଆଃ—ଆଉ କହି ପାରିଲି ନାହିଁ ସେ । ଝର ଝର ହୋଇ ଲୁହ ଝରି ପଡ଼ିଲା ଆଖିରୁ ।

ବନ୍ଦନା କହିଲା—ମୁଁ ତ କିଛି ଭୁଲ୍ କହିନାହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା । ଥୟ୍ୟ ଧ', । ମାରଭାଇ ବଳେ ଆସିବ । କେତେ ମାର ଭାଇ ଆସି ଏଇ ଗୋଡ଼ ତଳେ ସତରେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବେ ।

ଚୁପ୍ କର, ଚୁପ୍ କର କଲଙ୍କିନି । ମାରଭାଇ ଏତେ ହୀନ ମତି ଅଶିକ୍ଷିତ ଅନ୍ଧ ନୁହେଁ ଯେ ଆସି ଆଶ୍ରୟ ନବ ବେଶ୍ୟାର ପଦତଳେ । ଗୋଟିଏ ଛଡ଼ା ଜୀବନ ଚାଲିଗଲେ ବି ସେ ଚାହିଁବନି ଦ୍ୱିତୀୟ ଆଡ଼େ ।

ବନ୍ଦନା ଠୋ ଠୋ ହସିଲା—ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ; ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ, ମାର ମହାପାପେ, କୁଆଡ଼େ ଗଲ ? ଆସ, ଆସ, କହିଯାଅ ଟିକିଏ ତମ ସତୀ ସାଧ୍ୱୀ ପ୍ରଥମାକୁ କେତୋଟି ଫୁଲରେ ମାଳା ଗୁନ୍ଥିଛ—ରେଖା, ଜୟା, ବନ୍ଦନା, ଚପଳା, ହେମମାଳା । ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ ।

ହେମମାଳା କହିଲା—ମ, ସେଦିନ ପରା ତାଙ୍କୁ ପଚାରୁଥିଲି ଯେ କହିଲେ ତମ ଛଡ଼ା ମୋର ଆଉ କେହି ନାହିଁ । ଅଶିକ୍ଷିତା ହଳଦିବୋଳା ଓଡ଼ିଆ ଝିଅଙ୍କୁ କିଏ ଭଲ ପାଏ ?

ନଳିନୀ କହିଲା—ସତେ ଟି ହେମଅପା, ମୁଁ ଦିନେ ବେଶୀ ଝଗଡ଼ ଲଗେଇବାରୁ କବେ ଭଳିଆ ମୂର୍ଚ୍ଛନା ତୋଳି କହିଲେ —ନଳିନୀ ଗୋ, ତମେ ମୋର ହୃଦ ସରୋବରର ଏକମାତ୍ର ଡ଼ୁଳ-

ତଳ କୋମଳ ପୁଷ୍ପ···ମୁଁ ତା'ଙ୍କ ଛାତି ଉପରେ ଟିକଏ ଜଡ଼ାଇ ଧରି କହିଲି—ସତ କହିଲ, ଗାଁରେ ତମର ଆଉ କେହି ନାହିଁ ?··· କହିଲେ—ନା ନା, ସିଏ ଥିଲି ସିଏ ମଲିଣି, ସିଏ ମଲିଣି ।

ଏଁ—ଗୃଉଁକନା ଚମକି ଚଢ଼ିଲି ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—ମ-ଲି-ଣି ?? ମାଉଭାଇ କହିଲେ ମଲିଣି ? ନା ନା, ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ·ପାରିବି ନାହିଁ ଏ କଥାରେ । ମତେ ଯିବାକୁ ହବ ! ମତେ ଖୋଜିବାକୁ ହବ କୋଉଠି ଅଛି ମୋ ମାଉଭାଇ । ମୁଁ ମରିବି ପଛକେ ତାଙ୍କୁ କାନ୍ଧୁ ଫେରେଇ ଆଣିବି ଏ ମରଣ ପଥରୁ ।··· ନା ନା, .ମାଉଭାଇ ମୋ ଛଡ଼ା ଆଉ କାହାକୁ ଛୁଇଁବେ ନାଇଁ, କାହାକୁ ଭଲ ପାଇବେ ନାଇଁ । ମାଉଭାଇ ମୋଅର । ମାଉଭାଇ ମୋଅର······ଭୋ ଭୋ କାନ୍ଦି ଉଠି ଛୁଟି ଯାଉଥିଲି ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଦୁଇତିନି ଜଣ ଯାଇଁ ଖାପୁକନା ମାଡ଼ି ବସିଲେ ତା'ଙ୍କୁ· । ସେ ଚିତ୍କାର କରୁଥାଏ—ମତେ ଛାଡ଼, ମତେ ଛାଡ଼ । ସମସ୍ତଙ୍କର ବିରାଟ ଅଟ୍ଟହାସ୍ୟ । ସମସ୍ତେ ବ୍ୟଙ୍ଗ କରି ଏକ ସ୍ୱରରେ କହୁଥାଆନ୍ତି—ମାଉଭାଇ ମୋଅର, ମାଉଭାଇ ମୋଅର । ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ; ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ ।

—୦—

— ଛଅ —

ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଭଙ୍ଗାକୁଡିଆ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପିଜୁଳିଗଛକୁ ଆଉଜି ଅନନ୍ତ ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ରହିଥିଲା । ଆଖିରେ ଡବଡବ ଲୁହ । କଣ୍ଠରେ ଏକ କରୁଣ ସ୍ୱରର ମୂର୍ଚ୍ଛନା । କେତେବେଳେ ପଛରୁ ଆସିଛି ଅରୁଣ ତାକୁ ଜଣା ନାହିଁ । ଚିତ୍ରପ୍ରତିମା ଭଳି ଦୁହେଁ ଖାଲି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ।

ଗୀତ ଶେଷ ହେବାପରେ ଅରୁଣ କହିଲା—ନୂଆଉ ! କେତେଦିନ ଆଉ ଲୁହ ଢ଼ାଳିବ ? କେତେଦିନ ଆଉ ଚାହିଁ ରହିବ ପଥ ? ସତେ କ'ଣ ସେ ରୁକୁଣାରଥ ଲେଉଟିବ ?

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଟିକିଏ ଅପ୍ରତିଭ ହେଲା । କହିଲା—ତମେ ଯାଅ ଅରୁଣ ! ମତେ ଟିକିଏ ଭାବିବାକୁ ଦିଅ । ମତେ ଟିକିଏ କାନ୍ଦିବାକୁ ଦିଅ ନିରୋଳାରେ ।

ଭାବ, ଯେତେ ଭାବୁଛ ଭାବ । କିନ୍ତୁ ସେଇ ମରୀଚିକା ପଛରେ ଧାଇଁ ଧାଇଁ ମରିବାହିଁ ସାର ହେବ ଶେଷରେ । ଜଳ ମୁନ୍ଦାଏ ମିଳିବ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ଆଉ କ'ଣ ଉପାୟ ଅଛି ଅରୁ ? ପାଖକେ ଚାହିଁ ରହିବା ଆଉ ପାଖକେ କନିଅର ମଂଜି ଗୁଡ଼ା—ଏହାଛଡ଼ା ତ ତୃଷ୍ଣାପ୍ସା ପନ୍ଥା କିଛି ନାହିଁ ।

ଅଛି ନୂଆଉ ଅଛି । ସଜଫୁଟା କଅଁଳ ଫୁଲଟି ଖାଲି ଟିକିଏ ଖରାଧାସରେ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ୁଛି ସିନା, ଝଡ଼ି ପଡ଼ି ଏକାବେଳକେ ମାଟିରେ ମିଶି ଯାଇନି । ଆଜି ବି ଲୋକ ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି ଏ ଗୋଲାପ ଟିକି ତୋଳି ନେଇ ଆଦରରେ ବୁକୁ ଭିତରେ ସାଇତି ରଖିବେ ।

ଠା'ଇକିନା ଚମକି ପଡ଼ି ତିନିହାତ ଦୂରକୁ ଘୁଂଚିଗଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ । କହିଲା—ଅରୁ ! କ'ଣ କହୁଛ ତମେ ? ତମ ମୁଣ୍ଡ ଖରାପ ହୋଇ ଯାଇନି ତ ?

ନାହିଁ ନୂଆଉ ! ମୁଁ ଠିକ୍ କହୁଛି, ଅଭିମାନରେ ଏମିତି ଦଳି ଦିଅନି ଫୁଲଟିକି ।

ଗର୍ଜି ଉଠିଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ତମେ ଯାଅ, ତମେ ଚାଲିଯାଅ ଏଠୁ ଅରୁଣ । ତମର ଉପଦେଶ ଶୁଣିବାକୁ ମୁଁ ଚାହେଁନା । ଗରିବ ହାତକୁ ଭାତ ମୁଠିଏ, କନାଖଣ୍ଡିଏ ବେଳେ ବେଳେ ବଢ଼େଇ ଦିଅ ବୋଲି ତମେ ଚାହୁଁଛ ତା'ର ସର୍ବସ୍ୱ ଲୁଟି ନେବାକୁ ? ତମେ ଯାଅ ଏଠୁଁ ।

ଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ ମନେରଖ, ବର୍ତ୍ତମାନକୁ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ଧାର ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଚାହିଁ ରହିବା ଖାଲି ନିପଟ ବୋକାମି ।

ଓଃ, ତମେ ଯାଅ । ନ ଗଲେ ମୁଁ ଚିତ୍କାର କରିବି ।

ଭୟ ନାହିଁ ନୂଆଉ ! ମୁଁ ମଣିଷ, ପଶୁ ନୁହେଁ । ତମରି ଭଲ ପାଇଁ କହୁଥିଲି । ଗୋଟାଏ ଅନିଶ୍ଚିତ ପଦାର୍ଥକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଭୋକ-ଉପାସରେ ଉତଳ ବିକଳ ହୋଇ ରହିବା ଅପେକ୍ଷା ନିଶ୍ଚିତ ପଥଟିଏ ବାଛି ନେଇ ସୁଖ ଆନନ୍ଦରେ ଘର କରିବା କ'ଣ ପାପ ? ପାପ ତମେ କାହାକୁ କହୁଛ ? ଭୋକ କଲେ ଭାତ ଖାଇବା ପାପ ? ଶୋଷ କଲେ ପାଣି ପିଇବା ପାପ ?

ଅନୁଶା !!

ଯିଏ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ହୋଇ ନିଷ୍ଠୁର ହୋଇ ତମ ଖାଇବା ପତରରୁ ଭାତ ଛଡ଼େଇ ନେଇ ଚାଲିଗଲା, ତାର ପାପ ହେଲା ନାହିଁ; ତମେ ଭୋକ ଶୋଷରେ ଆକୁଳ ବିକଳ ହୋଇ ଗୁରୁଣ୍ଡି ଗୁରୁଣ୍ଡି ଯାଇଁ କୋଉଠୁ ଟୋପିଏ ପାଣି ପିଇଲେ, ଗୁଣ୍ଡିଏ ଭାତ ଖାଇଲେ ତମର ହେବ ପାପ ?

ତଥାପି—ତଥାପି ହିନ୍ଦୁ ଘରର କୂଳବୋହୂ ମୁଁ । ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଜଳପୋଡ଼ି ଏଇଠି ଘାସ ହେବି ପଛକେ ଏରୁଣ୍ଡି ବନ୍ଧ ଡେଇଁବି କେମିତି ?

ତମକୁ ଅକୂଳରେ ଭସେଇ ଦବାକୁ କେବେ ମୁଁ କହିବି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ଏ ଉପାସ ? କାହିଁକି ଏ ଉତଳ ବିକଳ ? କାହିଁକି ଏ ଶୂନ୍ୟ ଦେଉଳରେ ଆକୁଳ ପ୍ରାର୍ଥନା ? ଘନ ଭାଇ କ'ଣ ଆସିବ ?

ଆସିବେ ନାହିଁ ? ?

ମତେ ବିଶ୍ୱାସ କର । ମୁଁ ଭଗବାନଙ୍କ ଦୋହାଇ ଦେଇ କହୁଛି, ଏଥର ମୁଁ ନିଜ ଆଖିରେ ଦେଖି ଆସିଛି, କଲିକତାରେ ଗୋଟାଏ ବଙ୍ଗାଳୁଣି ରଖି ସେ ମହା ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ......

ଏଁ ଅରୁ ! ଅରୁ ! ତମେ ଦେଖିଛ ? ସତ କହ ସତ କ'ହ ଅରୁ । ତାଙ୍କ ଦେହ ଭଲ ଅଛି ତ ? ନ ଆସନ୍ତୁ ପଛେ, ଠାକୁରେ ତାଙ୍କୁ ସୁଖରେ ରଖନ୍ତୁ—ବାରବାର ହାତ ଯୋଡ଼ି ମଥାରେ ଲଗାଇଲା—ହଁ, କିଛି କହୁ ନ ଥିଲେ ସେ ଘରକଥା ? ପଚାରୁ ନ ଥିଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ କେମିତି ଅଛି ?

ଅତି ତାଚ୍ଛିଲ୍ୟ ହସ ହସି ଅରୁଣ କହିଲା—ଆଉ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ସେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ତ ତାଙ୍କ ଅଳକାପୁରୀକୁ ନେଇ ଯାଇଛି ଆଉ ଏ ମାଟି କାଦୁଅ ବାଉଁଶ ବର୍ତ୍ତର ଲକ୍ଷ୍ମୀ କଥା ପଚାରେ କିଏ ? ଘନ ଭାଇ, ତ ମତେ ଚିହ୍ନିଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ମୁଁ ଆହୁରି ଉପରେ ପଡ଼ି କହିଲି ଘନ ଭାଇ ! ସତେ କ'ଣ ତମେ ଆଉ ଗାଁକୁ ଯିବ ନାହିଁ ? ନୂଆଉ ଯେ ସାଡ଼େ ବାହୁନି ବାହୁନି ମାଟି କାମୁଡ଼ିଲାଣି ।......କହିଲେ—ବଜାତ୍, ବାହାର, ବାହାର ମୋ ଘରୁ କହୁଛି । ସେ ମରୁ କି ବଞ୍ଚୁ, ଏଠି ଆସି ସେ କଥା କହି ଲାଭ ନାହିଁ......। ମୁଁ କହିଲି—ତାଙ୍କର ଯେ ମରମର ଅବସ୍ଥା !......କହିଲେ—ବେଶ୍, ବେଶ୍, ଆଜି ମରୁ ସେ । ମୁଁ ସୁଖୀ ହେବ । ଗୋଟାଏ କଳଙ୍କ ଯିବ ।

ଗୋଟାଏ ବିଷଧର ସର୍ପ ସତେ କି ଦଂଶନ କଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମସ୍ତକରେ । ତୁ' କନା ମୁଣ୍ଡ ପିଟିଦେଲା ଗଛରେ । କହିଲା—ଆଁ, ଆଜି ମରୁ ଯେ ! ମୁଁ ସୁଖୀ ହେବ !! ଗୋଟାଏ କଳଙ୍କ ଯିବ ! ! !. ...ନା, ନା, ନା, ନା, ମୁଁ ଯିବ । ଆଜି ଚାଲିଯିବ ମୁଁ । ଆଜି ଚିରକାଳ ପାଇ ଲିଭେଇ ଦେବ ଏ କଳଙ୍କ ।

ସେ ଗ୍ଲଲ ଯାଉଥିଲା, ଅରୁଣ ଧରି ପକେଇଲା ହାତ। କହିଲା—ଶୁଣ, ସ୍ଥିର ହୁଅ।

ନା, ଆଉ କାହିଁକି? କାହିଁକି ଆଉ ଏ ଜଳଜଳା ଜୀବନ? ସିଏ ସେଦିନ କୋଳରେ ବସେଇ ମୁହଁରେ ମୁହଁ ରଖି କହି-ଥିଲେ ମଶାଣିରେ ଜୁଇ ଉପରେ ଜଳି ଯିବାଯାଏ ତମେହିଁ ମୋ ଜୀବନ, ତମେହିଁ ମୋ ହୃଦୟର ଜପା-ମାଳି, ସିଏ ଯେତେବେଳେ କହିଲେ ମୁଁ ସୁଖୀ ହେବି, ଗୋଟାଏ କଳଙ୍କ ଯିବ, ସେତେବେଳେ ଏ ନଳଠା ଜୀବନ ରଖି ଲାଭ କ'ଣ? ନା ନା, ମୁଁ ଗ୍ଲଲଯିବି ମୋ ପଥରେ। ତାଳ ଗଣ୍ଡିର କଳାଭଅଁର ଜଳ ମତେ ଆଶ୍ରୟ ଦେବ, ଶାନ୍ତି ଦେବ।

ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ଗ୍ଲଲି ଯାଉଥିଲା, ଗୋଟିପଣେ କୁଣ୍ଢେଇ ଧରିଲା ଅରୁଣ। କହିଲା - ତମେ କ'ଣ ବାୟାଣୀ ହେଲ ନୂଆଉ? ଜଣେ ଅମଣିଷ ହୃଦୟହୀନ ଉପରେ ଅଭିମାନ କରି ତମେ ନଷ୍ଟେଇଦବ ଏ ଅମୂଲ୍ୟ ଜୀବନ?

ନା, ମତେ ଛାଡ଼, ମତେ ଛାଡ଼ ଅରୁ!

ଏତିକବେଳେ ଭୁସ୍‌କିନା ପଶି ଆସିଲେ ଚଇଁଆ, ଧଇଁଆ। ଧଇଁଆ କହିଲା—ହେଁ, ହେଁ, ହେଁ, ହେଁ, ଏଠି ନାଗସେବା ଗ୍ଲଲିଛି ପରା! ହିଁ ଦେଶ ସେବାରୁ ନାଗସେବା! ଆଉ କୋଉଦିନ ଆସୁ-ଛନ୍ତି ସନ୍ଥ ବନୋବା?

,ଚଇଁଆ କହିଲା—କଓ ବାବୁ! ତମର ଇଏ କ ବଦ୍‌ଖୋଇ? ବାହା-ଘର କରିବ କରିବ ବୋଲି ବାପ ଥକିଲା। କାହିଁ କାହିଁ ଘରକରଣା

ଘରୁ ଲୋକ ଆସିଲେ । କିଏ କହିଲା ମୁଁ କୋଡ଼ିଏ ଭରି ସୁନା ଦେବି ତ କିଏ କହିଲା ତିରିଶ ଭରି । ଘଣ୍ଟା, ବାଇସିକଲ, ମୁଦି, ଫନୋଗ୍ରାଫ, ଫଟଫଟିଆ—ଖାଲି ତା'ଉପରେ ତା'ଉପରେ । ପାଣ୍ଠି ବି ସେମିତି ଯାଇଚାଇଁ କୁହନ୍ତି । କିଏ ବେ ପଢ଼ୁଛି, କିଏ ମେ ପଢ଼ିଛି । କିଏ ଶ୍ୱନଗାଡ଼ିରେ ସର୍‌ର୍‌କିନା ଉଡ଼ିଯାଉଛି ତ ମଟର କରୁଛି ପୋଁ , ପାଁ , ଭଁ । ତାକୁ ସବୁ ଗ୍ଣ୍ଡ଼ି କହିଲ କ'ଣ ନା ମୁଁ ଦେଶ ମାତୃକାର ଚରଣ ପୂଜା କରିବି । ଅବକା କ'ଣ ସେ ଦେଶ ସେଣ ସବୁ ଗ୍ଣ୍ଡ଼ି ଏ ଦରବୁଢ଼ୀ ଘଇତାଖାଇ ନକ୍ଷିମିର ଚରଣ ଧରି·········

ଅରୁଣ ଭୟଙ୍କର ରାଗିଗଲା । କହିଲା—ଚଇଁଆ ପିସା ! ତମେ ଏଠୁ ଗ୍ଲଯାଅ କହୁଛି ।

ଧଇଁଆ କହିଲା—ହିଁଅ, ଗ୍ଲ ନଗଲେ ବସ୍ତ୍ର ହରଣ, ନାବ-କେଳି, ନଟ୍ଟୁଗ୍ଣୁଗ୍ଣ ହବ କେମିତି ?

ଧଇଁଆଦ ! ତମେ ଯିବ ନା, ମୁଁ ଧକ୍‌କା ଦେଇ ବାହାର କରିଦେବି ?

ଧଇଁଆ ହସିଲା । କହିଲା—କରେ ପୁଅ ! ବାପଠଉଁ ଟଙ୍କା କେଇଟା ଧାର ଉଧାର କରିଛୁ ବୋଲି ତୁ କ'ଣ ଆମକୁ ଆଉ ମଣିଷ ତଲେ ଗଣୁନାଉଁ । ଧଇଁଆଦ୍ଧ'କ ଧକ୍‌କା ଦେଇ ବାହାର କରିଦବୁ ? ହଉ, ଦେଖିବା ଯେ, ତୋ'ର କେତେ ବୁଦ୍ଧି, ତୋ ବାପ ସାଆନ୍ତଙ୍କ କେତେ ବୁଦ୍ଧି । ରହିଲା । କାନରେ ଗଣ୍ଠି ପଇଲା । ଯୋଉ ଟଙ୍କା ଶହେଟା କରଜା ଦେଇଛି ବୋଲି ବାପ ହମହମ ହଉଛି, ତାକୁ ଯଦି ମୁଁ ବାଏଁ ବାଏଁ ଉଡ଼େଇ ନ ଦେଇଛି । ଏଇ ନକ୍ଷିମି ତ ତା'ର ସାକ୍ଷୀ । ସବୁ ପ୍ରମାଣ ଦେବେ ଏଇ ମାନକା ରାଧା । ହଉ, ରହିଲା । ଆ'ବେ ଚଇଁଆ !

ଚଇଁଆ କହିଲା—ହେ, ଏଠି ନଷ୍ଟଚେଷ୍ଟା ହଉଛି ।

ଦୁହେଁ ଠୋ ଠୋ ହସି, କଣେଇ କଣେଇ ଚାହିଁ, ଆଖି ଠାରି ଚାଲିଗଲେ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗୋଟିପଣେ ଥରୁଥାଏ ସେତେବେଳକୁ । କହିଲା—ଏ କ'ଣ କଲ ଅରୁଣ ! ମରଣ ପଥରୁ ମତେ ଟାଣି ଆଣି ଠେଲି ଦେଲ ନରକ ପଥରେ । ଆଜିଯାଏ ମୁଁ ଯାହାକୁ ନିଷ୍କଳଙ୍କ ହକୃଳ ମଣି କରି ରଖିଥିଲି, ସେଥିରେ ବୋଳି ଦେଲ କଳଙ୍କର କାଳିମା । ଛି, ଛି, ମୁଁ ଦାଣ୍ଡ ଘାଟରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଚାଲି ପାରିବି ?

ଭୟ ନାହିଁ, ଭୟ ନାହିଁ ନଆଉ ! ସବୁ ନିନ୍ଦା, କୁତ୍ସା, ଅପବାଦକୁ ଛାତି ପତେଇ ସହିପିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି ମୁଁ ।

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେ ଅବଳା । କାଲି ସକାଳେ କଳଙ୍କର ଡିବଡିବ ନାଗରା ବାଜିଉଠିବ ଗାଁସାରା । ମୁଁ କେମିତି ସହିବି ? ମୁଁ କେମିତି ରହିବି ଅରୁ ?

ଅରୁ କହିଲା—ସେଇଥିପାଇଁ ମୁଁ କହୁଛି, ସେ ଭାର ମୋତେ ଦିଅ, ମୋ ବକ୍ଷରେ ଅଛି ବାଘର ସାହସ, ଚକ୍ଷୁରେ ଅଛି ବହ୍ନିର ତେଜ, ଅନ୍ତରରେ ଅଛି ପ୍ରଭଂଜନର ଶକ୍ତି । ମୁଁ ସେ ସମସ୍ତର ପ୍ରତିଶୋଧ କରି ଘଡ଼ିକେ ଚୂରମାର୍ କରିଦେବି ।

ଅରୁଣ !

ତମେ ରାଜି ହୁଅ । ରାଜି ହୁଅ ନୂଆଉ ! ମୁଁ ତମର ଲୁହ ପୋଛି ଦେବି । ତମର ହାତଧରି କଢ଼େଇ ନେବି ଏ ଦୁର୍ଗମ ପଥ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ତଟସ୍ଥ ହୋଇ ଚାହିଁଲା । ଦେହଟା ତାର କେଜାଣି କାହିଁକି ଝିମ୍ ଝିମ୍ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ସେ ନିଜର ଭାରକେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥିର

ରଖି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଥରିଥରି କହିଲି — କ'ଣ କହୁଛ ତୁମେ ଅରୁଣ ?

ମୁଁ ଧର୍ମକୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି, ବାପୁଜୀଙ୍କ ଚରଣ ଛୁଇଁ କହୁଛି ଏହା ମୋର ଅନ୍ତରତମ ପୂତା କଥା । ମୁଁ ବିବାହ କରି ନ ଥିଲି । ବିବାହ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛାହିଁ ନ ଥିଲା । ଗୋଟିଏ ଝିଅକୁ ଭୋଗବିଳାସ କୋଳରୁ ଆଣି ପୁଣି ତାକୁ ନୂଆ ନୂଆ ଭୋଗ ଅଏସ୍ ଭିତରେ ବୁଡ଼େଇ ଦେବା ମୋ ଆଦର୍ଶର ବିରୁଦ୍ଧ । ବାପୁଜୀ କହିଛନ୍ତି ଧନୀର ହାତରେ ଧନର ତୋଡ଼ା ଦେଇ ଅଜାଡ଼ି ଦେବା ଖାଲି ନିର୍ବୋଧତା ନୁହେଁ, ଏକ ଚରମ ଅପରାଧ । କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଦୁଃଖିନୀ । ହା ହୁତାଶରେ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ୁଛି ତୁମ ଜୀବନ । ଡହଡହ ନିଆଁରେ ଜଳିପୋଡ଼ି ମରୁଛ ତୁମେ । ତୁମକୁ ଆହା କହିବା, ତୁମ ମୁହଁ ଆଉଁସି ଦେବାରେ ଖାଲି ଆନନ୍ଦ ନାହିଁ, ଅଛି ଏକ ବିରାଟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

କିନ୍ତୁ ମତେ କ୍ଷମା କର, ମୁଁ ପାରିବି ନାହିଁ । ଏମିତି ପଲପଲ ହୋଇ ଏଇଠି ମରିବି ପଛେ ଧରିବି ନାହିଁ କେବେ ସେ ନୂଆ ବାଟ ।

ଦେଖ, ଚିନ୍ତା କର । କିନ୍ତୁ ଲାଭ ନାହିଁ । ଆଜିର ଘଟଣା କାଲି ସକାଳେ ଡବଡବ ହୋଇ ବାଜିବ । ତୁମେ ନାହିଁ କହିଲେ ବି ହଁ କହିବ ଦୁନିଆର ସହସ୍ର ଜିହ୍ୱା । ଲୋକେ ସତମିଛ ବୁଝିବେ ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ କହିବେ— ଅରୁ କୋଳରେ ଥିଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ !!

ଅରୁଣ !—ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।

ଭୁଲ କହୁନାହିଁ ମୁଁ । ଦୁନିଆକୁ ତୁମେ ବାରଣ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଲୋକେ ଛିଛିକାର କରିବେ । ନିଷ୍ଠୁର ଚକ୍ଷୁ ହାଣିବ ବଜ୍ର ପରି ଶାଣ ବାଣ । ଦୁଃଖ, ଲଜ୍ଜା, ଅପମାନ, ଅଶାନ୍ତିରେ ଜଳିଉଠିବ ତୁମର ସର୍ବାଙ୍ଗ ଶରୀର ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ କହିଲା—କହୁଛ ତ, ସବୁ ଅପବାଦର ସମାଧି ହେବ ତାଳଗଣ୍ଡି ଜଳରେ ।

ନା, ତାଳଗଣ୍ଡିର ଅଥଳ ଜଳ ବି ଶାନ୍ତି ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ସେଥିରେ ଆହୁରି ବେଶୀ ବଢ଼ିବ କଳଙ୍କ, ଆହୁରି ଉତ୍କଳ ହଣିବ ଦୋଗ୍ଧ୍ରୁଣୀର ମୋହର ।

ଓଃ ମନ୍ତ୍ର ତମେ ପାଗଳ କରିଦେଲ ଅରୁଣ । ପାଗଳ କରି ଦେଲ ।

ଅରୁଣ ଧୀରେଧୀରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀର କୋମଳ ହାତଟି ଧରି କଅଁଳେଇ କହିଲା—ହଁ କର, ହଁ କର ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଭୋକ ବେଳରେ ଆତୁର ହୋଇ ଭାତ ମୁଠିଏ ଖାଇବା କେବେ ପାପ ନୁହେଁ । ବରଂ ପ୍ରକୃତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯାଇଁ ଉପାସୀ ଆତ୍ମାକୁ କଲବଲ କରି ମାରିବା ଏକ ଭୟାବହ ଦୋଷ ।

ଅରୁଣ !

ଭୁଲ୍ଲା ଗୋଟାଏ ଅଭିମାନରେ ଜାଳିଦିଅନି ଏ ସୁକୁମାର ସୁକୋମଳ ତନୁଟିକୁ । ବାପୁଜୀ କହିଛନ୍ତି-ଜୀବନକୁ ଉଜାଡ଼ି ନ ଦେଇ ଅଜାଡ଼ି ଦିଅ ଦେଶହିତରେ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚିତ୍କାର ଛାଡ଼ିଲା---ଓଃ, ଓଃ, ଭଗବାନ ! ଭଗବାନ ! ପଥ ଦେଖାଅ ପ୍ରଭୁହେ ! ପଥ ଦେଖାଅ ।

ଅରୁଣ କହି ଚାଲିଛି---ଆସ, ସେହି ଅମର ଦେବତାଙ୍କ ଚରଣ ଅନୁସରଣ କରି ଆମେ ଆଗେଇଯିବା ଦୁଇଟି ମରଣଶୀଳ ମଣିଷ ।

ବିଶ୍ୱର ଅଗଣିତ ନିଃସ୍ୱ ନରନାରୀଙ୍କ ମୁହଁରେ ବାଢ଼ିଦେବା ଆହାର, ଦୀନ ଦଳିତଙ୍କ ଆଖିରୁ ପୋଛି ଦେବା ଲୋତକର ପାରାବାର ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲୁହଛଳଛଳ ଆଖିରେ କହିଲା—କିଂତୁ—କିଂତୁ ଘରେ ଯେ ମୋର ରୋଗିଣୀ ଶାଶୁ । ମୋର କଲ୍ୟାଣମୟୀ କରୁଣାମୟୀ ଜନନୀ ।

ଅରୁଣ କହିଲା—ଜନନୀ ନିକଟରୁ କେବେ କନ୍ୟାକୁ ଅପସରି ଯିବାକୁ ମୁଁ କହିବି ନାହିଁ । ଅପାତତଃ ସେଇ ମୁମୂର୍ଷୁ ଜନନୀର ପାଣ୍ଡୁର ମୁହଁରେ କଅଁଳ ହାତ ବୁଲେଇଦିଅ ।–ତାପରେ––ତାପରେ କେଉଁ ଏକ ବସନ୍ତର ମଧୁର ଲଗ୍ନରେ ବାଜିଉଠିବ ଶୁଭ ଶଙ୍ଖ । ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠିବ ନାରୀ କଣ୍ଠର ମଙ୍ଗଳମୟ ହୁଳହୁଳି ।

କିଂତୁ·· କିଂତୁ ମୁଁ ତମକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବି କେମିତି ? ତମେ ଯଦି ଅଧବାଟରେ ମୋ ତଣ୍ଟିରେ ଛୁରି ଦିଅ ?···

ଅରୁଣ କହିଲା—ତଳେ ପୃଥ୍ୱୀ, ଉପରେ ଆକାଶ । ସମ୍ମୁଖରେ ବାପୁଙ୍କର ଉଦ୍‌ଭାସିତ ଅଶରୀରୀ ମୂର୍ତ୍ତି । ମୁଁ ଶପଥ ମହାମାନବ କରୁଛି, ଜୀବନ ଗଲେ ଗଲେହେଁ ତମେ ମୋର, ତମେ ମୋର ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ କୋମଳ ଗଳାରେ ଡାକିଲା —ଅ-ରୁ !

ଅରୁଣ ଆତୁର କଅଁଳେଇ କହିଲା—ଲ-କ୍ଷ୍ମୀ !
ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଗୋଲାପ ମୁହଁଟି ଟେକି ଓଠେ ଏକ ଚୁମା ଦେଲା ଅରୁଣ ।

—ପାଂଚ –

ଗାଁ ଚୋଟା । ଆରାମ ଚେୟାରରେ ଅର୍ଦ୍ଧଶାୟିତ ହୋଇ ସୁଟ୍ ପେଣ୍ଟଧାରୀ ଅଂଚଳଅଧିକାରୀ ଝୁଲୁଥିଲେ। ଦୁଇ ଜଣ ଦୁଇ ପାଖରେ ପଙ୍ଖା କରୁଥିଲେ । ବାରକ ଜୋତା ଖୋଲି ପାଦ ମଂଗୁଳିଲା । କଦଳି ନଡଆ ଭାର ଆଣି ଦୁଇ ଜଣ ପଛପଟେ ସଜାଡ଼ି ରଖିଲେ । ଜଣେ ଗୋଟିଏ ଖାସି ଆଉ ଜଣେ ଦୁଇଟି କୁକୁଡ଼ା ଧରି ପଛ ବେଷଘର ଆଡ଼କୁ ଗ୍ଲଲଗଲେ । ଅଂଚଳଅଧିକାରୀଙ୍କ ପାଖରେ ବସିଥିଲେ ସରପଞ୍ଚ ବସନ୍ତ ବହିଦାର, ଅରୁଣ, ଧଇଁଆ, ଚଇଁଆ ଓ ଆଉ କେତେ ଗ୍ରାମବାସୀ

ନାଚ ଗୀତର ଧୂମ୍ ଗ୍ଲଲଥିଲା । ନାଚ ଶେଷରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ଅଞ୍ଚଳଅଧିକାରୀଙ୍କର ଜଣେ ବନ୍ଧୁ । ହାତରେ ଖଣ୍ଡିଏ ପତ୍ରିକା । ବନ୍ଧୁ କହିଲେ—ଦେଖିଲଣି, ଦେଖିଲଣି ହୋ ଅଞ୍ଚଳ

ଅଧିକାରୀଏ ! ଏ ବାହାପିଆ ମହାପାପଟାକୁ ଆଉ ପାର ହବନାହିଁ ।
କୁଆଡ଼ୁ କ'ଣ ଗୁଡାଏ ଶୁଣିବ । ସତ ମିଛ ଲଟେଇ ଲେଖିଦେବ
ଯା' ତା'ନାଁରେ । ଦେଖ କ ଣ ଲେଖିଛି—

"ଆମେ ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିବାସୀ
ଚଞ୍ଚଳ ଆମ କାମ ଫତେକର ଗଳାରେ ଲଗାଇ ଫାଶୀ ।
କେତେ ତ ବରଷ ଧରି,
ଗଲାଣି ଜୀବନ ତରି,
ପଛରେ ରହିଛି କେତେ ଇତିହାସ ଢେର
ସନ୍ଦେହ କିଆଁ ଜାଗଇ ମନରେ, ଯାଇନି କି ଜମିଦାରୀ !!"

ଅଞ୍ଚଳଅଧିକାରୀ ରାଗରେ ଅଗ୍ନିଶର୍ମା ହୋଇ ଉଠିଲେ ।
କହିଲେ—ବାଜେ, ବାଜେ, ଫିଙ୍ଗିଦିଅ ସେ କାଗଜକୁ । ଏ
ଦେଶରେ ଗୁଡାଏ ଗଣ ଚୋରିଆ ମାଛି ଅଛନ୍ତି ସଢ଼ାପଚା ଯା'
ଖୋଜି ବୁଲନ୍ତି ଦିନ ରାତି ।

ବନ୍ଧୁ କହିଲେ—ହଁ ହେ କିଏ ଛିଙ୍କିଲା, କିଏ କାଶିଲା, କଥା
କହିଲା, ସବୁକୁ ଗଣ୍ଠି କରି ଜଗନ୍ତି ଶିରୀ କାଢ଼ନ୍ତି ଏମାନେ । ଅଳ-
ସୁଆ, ବେକାର, କର୍ମକୋଢ଼ୀର ଦଳ । କିଛି ତ ବ୍ୟବସାୟ
ନାହିଁ । ବସି ବସି ପରନିନ୍ଦା, ପର ଚର୍ଚ୍ଚା, ପରର କୁତ୍ସାରଟନା ।

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ କହିଲେ—ଛି, ଛି, ଛି, କୌଣସି ସଭ୍ୟ
ଦେଶରେ ଏହା ବରଦାସ୍ତ କରାଯାଇ ପାରେ ନା । ମୁଁ ଯେ ଏଠିକି
ଆସିଛି କ'ଣ ମଉଜ ମଜଲିସ କରିବାକୁ । କେତେ ଦାୟିତ୍ୱ,
କେତେ ଚିନ୍ତା, କେତେ କର୍ମ ଜଞ୍ଜାଳ । ଆଉ ଏ ସାମାନ୍ୟ ଅଣ୍ଡା
ଦି'ଟା ଖାଇଲେ ଏତେ ବଡ଼ ଅପରାଧ ?

ବହିଦାର କହିଲେ—ଏଁ, ଏଁ, ଏଁ ଅପରାଧ ? କିଏ ସେ ସେ କହିବ ? ତା କଉଠି । ଖାଉଁନ୍ତା ଉପାଡ଼ ଫୋପାଡ଼ ଦେବା ନାହିଁ ଆଉ । ହଜୁରଙ୍କ ଇଲାକା । ହଜୁର ଆସିଛନ୍ତି ଗସ୍ତରେ । ଇଲାକାର ଗଛମାଛ ଦେଖିବେ ନାଇ ? ପନପରିବା ଚାଖିବେ ନାହିଁ ? ଦୁଧ ଘିଅ ରଖିବେ ନାହିଁ ? ଏଁ, ଏଁ, ଏତେ ସାହସ, କହିବ ? ହଜୁରଙ୍କୁ ନ ଦେଇ ଆଉ କ'ଣ ଅଜାଡ଼ି ଦଅନ୍ତୁ ନେଇ ତା' ଗୋଡ଼ ତଳେ ? ଆ'ରେ, କେମିତିକା କୁତୁରୁପେଞ୍ଚିଆ ଲୋକଟାଏ ହେ ।

ବନ୍ଧୁ କହିଲେ—ହେଁ, ହେଁ ଯୁଗ ଧର୍ମ । ଯୁଗ ଓଲଟି ଗଲା । ଆଜ ଯଦି ବ୍ରିଟିଶ୍ ଗଭର୍ମେଣ୍ଟ ଥାଆନ୍ତା ! ହେଁ, ହେଁ,...ପଦେ କାଟି ବଢ଼େଇ ଦେଇ ଚାଲିଗଲେ ରୋଷଘର ଆଡେ଼ । ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ ପଦେ କାଟି ଫୋପାଡ଼ ଦେଲେ ତଳକୁ । ପୁଣି କିଛି ସମୟ ପରେ ଗୋଟେଇ ଆଣି ପଢ଼ିଲେ ।

ଫୁଙ୍କି ଦେଲେ ଠଳ ପଡ଼ିବ । ଆଖି ଗାଡ଼, ମୁହଁ ଖୋଲା, ମୁଣ୍ଡ ଜଟ । ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ଧନ ବେହେରା । ଲମ୍ବ ହୋଇ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀଙ୍କର । କହିଲା—ହଜୁର ଧର୍ମାବତାର । ଏ ଗରିବ ଗୁହାରୀ ଶୁଣିବା ହେଉନ୍ତୁ ।

ଧଇଁଆ କହିଲା—ଚଇଁଆ !

ଚଇଁଆ କହିଲା—ଧଇଁଆଇ !

ବହିଦାର କହିଲେ—ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ ।

ଆଉ ଚୁପ୍ । ଏତେବେଳେ ଚୁପ୍‌ଚାପ ନାହିଁ ଲୋ ବାପ । ଦାଉ ପଡ଼ିଥିବ ଯେତିକି ବେଳେ, ବିଧାଏ ମାରିବୁ ସେତିକିବେଳେ । ତମେ ତ ଗୁରୁ, ବାଟ ଦେଖେଇଛ ।

ବହିଦାର ଦାନ୍ତ କଟମଟ କରି କହିଲେ –ଧଇଁଆ ! ମତେ ଚିହ୍ନିଛୁଟି ? କାନମୁଣ୍ଡା ସେକ ଦେଇଯିବ ।

ଦେଖାଯିବ, ସେ ବେଳ ତ ଅଛି । ଆଗ ଏଠୁ ଉଠର ।

ବହିଦାର ଉଠିଯାଇଁ ଟିକିଏ ଆଡ଼ୁଆଳରେ ଧଇଁଆ, ଚଇଁଆ କାନରେ କ'ଣ ଗୁନ ଗୁନ କହିଲେ । ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ ପତ୍ରିକା ପଢ଼ାରେ ଗମ୍ଭୀର ଭାବେ ନିବିଷ୍ଟ ।

ଧଇଁଆ କହିଲା—ଏ ପାମ୍ପଲା ପାମ୍ପଲରେ କ'ଣ ମିଳିବ ? ସେ ଟଙ୍କା ଶହେଟା ଯଦି ଛାଡ଼ିଦେବ ସଫା ସଫା କୁହ ।

ବହିଦାର କଅଁଳେଇ କହିଲେ—ଧଇଁ : ଚଇଁ ! ମୋ ସୁନା ଭାଇଟି ପରି । ତମ ଭଳିଆ ଭାବୁସି ଲୋକ······

ଚଇଁଆ କହିଲା—ଏଁ ଭାବୁସି ? ଦିନେ ନାଇଁ ନା କାଲେ ନାଇଁ, ଗଞ୍ଜା ପୂନେଇଁ ଦିନ ମାଇଁ ମାଇଁ ।

ଧଇଁଆ କହିଲା—ରଖ ହୋ ତମ ଭଲ ଲୋକ । ସଫା ସଫା ଛାଡ଼ିଦବ ତ କୁହ, ନଇଲେ ମୁଁ କହିଲି ।

ବହିଦାର ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । କହିଲେ—ହଉ, ହଉ, ତମର କଥା ହଉ । ପଚିଶ ଟଙ୍କା ଛାଡ଼ିଦେବ, ଯା' ।

ଧଇଁଆ ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇଲା—ଉହୁଁ, ନେଇଁ ପଚଟଙ୍ଗେ । ପୂରା ଏକ୍‌ଶୋ ରୁପେୟା ନେଇଁ ଛୋଡ଼୍‌ନେସେ ହାମ୍ କହେଙ୍ଗେ ।

ବହିଦାର ରାଗରେ ରକ୍ତ ଗୁଣ୍ଡଳ ଗୋଟେଇଲେ । କହିଲେ—ହେଲା, ହେଲା । ତମର ମନ କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା । ଯା' ସବୁ ଛାଡ଼ି ଦେବ । ଶୁନ ହୋ' ।

ଚଇଁଆ କହିଲା—ଉହୁଁ, ଖଣ୍ଡେ ଲେଖିଦିଅ । ମୁହଁ କଥାକୁ କୋଉ ବିଶ୍ୱାସ ?

ଧଇଁଆ କହିଲା—ହୁଁ କଇବଲ୍ୟ ଖାଇ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଗିଳି ଦେଲାବାଲିଟି ତମେ ।·········ଅଣ୍ଟାରୁ କାଗଜ ପେନ୍‌ସିଲ ବାହାର କଲା ଓ ପିଠି ଦେଖେଇଲା ତା' ଉପରେ ପକେଇ ଲେଖିବାକୁ ।

ରାଗରେ ନିଆଁ ହୋଇ ବହିଦାର ଲେଖିଦେଲେ ।

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ କେତେବେଳେକେ ପଡ଼ା ଗୁଡ଼ି ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଚାହିଁଲେ । କହିଲେ—କ'ଣ ଏ ଲୋକଟା କାହିଁକି ପଡ଼ିଛି ? ଆରେ ଏଇଟା ମଣିଷ ନା ମାଟିଖିଆ ଛତର ?

ଘନ ଉଠିଲା । କହିଲା—ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ମଣିଷ ନୁହେଁ କି ମାଟିଖିଆ ଛତର ବି ନୁହେଁ, ମୁଁ ଗୋଟାଏ ବାରବୁଲା କୁକୁର ।

ଏଁ କ'ଣ କହୁଛି ଇଏ ? ଏଇଟା କଣ ପାଗଳ ?

ଘନ କହିଲା—ହଁ ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ପାଗଳ । ମୁଁ ବଦ୍ଧ ପାଗଳ । ମତେ ପାଗଳ କରିଛି ଦୁନିଆ, ପାଗଳ କରିଛି ତମସା, ପାଗଳ କରିଛି ଏ ଅ-ରୁ-ଣ ! ଓଃ, ଓଃ— ଘନଘନ କାଶି ଉଠିଲା ଲୋକଟା ।

ଅଂଚଳ ଅଧିକାରୀ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଚାହିଁଲେ । କହିଲେ— ଏଁ ଅରୁଣ ? ତ୍ୟାଗୀ, ଦେଶପ୍ରେମୀ, ନିଷ୍ଠାପର ଅରୁଣ ? କ'ଣ ମଦ ଖାଇଛ ତମେ ?

ନାଇଁ ଆଜ୍ଞା, ମଦ ଖାଇଥିଲେ ମୁଁ ସୁଖରେ ଥାଆନ୍ତି । ମଦ ଖାଇନାହିଁ ବୋଲି ମୁଁ ପାଗଳ । ମଦ ଗୁଣ୍ଡି ଦେଇଛୁ ବୋଲି ମୁଁ ଆଜ ମରଣ ପଥର ଯାତ୍ରୀ ···ପୁଣି ଜୋରରେ କାଶି ଉଠିଲା ସିଏ ।

ବହିଦାର କହିଲେ— ଆବେ ସେ ଚଷ୍ଟୁଚଲା କଥା ଗୁଡାକ ଆଉ କୋଉଠି କହିବୁ । ହାକମଙ୍କ ଆଗରେ ଅସି ଆକ୍ଟିନ୍ କଲୁ । କ'ସଲା ସଫା ସଫା କ'ଣ ହେଇଛୁ ତୋର ।

ଘନ କହିଲା—ତମେ ଜାଣିନା ? ତମେ ଜାଣିନା ସରପଂଚ ହଜୁରେ ? ତମର ପୁଅ — ତମର ପୁଅ ଅରୁଣ ମୋ ଘର ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଛି । ମୋ ଘର ଜାଳି ଦେଇଛି ।

ଚହିଁକ ଉଠିଲେ ବହିଦାର । କହିଲେ—ସକାଳୁ ମାରିବ ହ' ଚଟକଣା ଯେ ମୁଣ୍ଡ ଛତୁ କରିଦେବ । ସଲା କେଉଟଙ୍କର କି ଘର ବେ ? ସଲା ଫଲା ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ମାରି ତ ପଡ଼ିଛ, କହିଲ ଘର । କୋଉଦିନ ତୋ' ଘରେ ନିଆଁ ଲଗେଇ ଦେଇଛି ଅରୁଣ, ହଇବେ !

ଧର୍ମ--ଧର୍ମ ସହିବ ନାଇଁ ସାଆନ୍ତେ । ଛୋଟ ଲୋକ ଆମେ । ଭୋକ ଉପାସରେ ପାଣି ତୋଡାଣି ପିଇ ପଡ଼ିଛୁ । ମରି ଜଣ ଆମେ ଖାଆଁନ୍ତା, ଜଇ କରି ଆମେ ମଲୁ । ଆମ ଝିଅ ବୋହୂଙ୍କ ଉପରେ ତମେ ଆଖି ଦବ ?

ଘନଆ ! —ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ ବହିଦାର ।

ତମେ ଉଚ୍ଚ କୁଳର ହେଇ, ପାଠ ପଢ଼ୁଆ ହେଇ ଏ ପାଣି ବାଉଗା, କେଉଟ ହାଡ଼ିଙ୍କ ଘରେ ଆସି ପଶିବ···ଉଃ, ଉଃ, ଭଗବାନ୍ —ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ କାଶି ଉଠିଲା ଘନ ।

କ'ଣ କହିଲୁ, କ'ଣ କହିଲୁ ସଳା—କହିଦାର ମାରିବାକୁ ଉଦ୍ଧିଙ୍କି ଉଠିଥିଲେ, ଅଂଚଳ ଅଧିକାରୀ କହିଲେ– ବସ, ବସ କହିଦାରେ ।

ଟିକଏ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଅଂଚଳ ଅଧିକାରୀ ପଚାରିଲେ—କହୋ କ'ଣ ହେଇଛି ଠିକ୍ ଠିକ୍ କୁହ । ଏତେ ବାଜେ କଥା ଗପିବାର ଏଠି ଦରକାର କ'ଣ ?

ଘନ ହାତ ଯୋଡ଼ି କହିଲା—ହଜୁର ଧର୍ମାବତାର ! ମା' ବାପ । ସତ କହୁଛି, ମୁଁ ଘରେ ନ ଥିଲି । ପେଟ ବିକଳରେ ଯାଇ-ଥିଲି କଲିକତା । ଏ ଅରୁଣ ମୋ ଘରେ ପଶି ମୋ ମାଇପକୁ ଶିଖେଇ···

ପୁଣି ବିସ୍ମିତ ହେଇ ଅଂଚଳ ଅଧିକାରୀ ଗୁହାଁରିଲେ । କହିଲେ — ଅରୁଣ ? ଶାନ୍ତ, ଶିଷ୍ଟ , ସଚ୍ଚରିତ୍ର, ଉଦ୍ଧୀପ୍ନମାନ କର୍ମୀ ଅରୁଣ ? ସ୍ୱା'ତ ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିବି ନାହିଁ ।

ସତ କହୁଛି ହଜୁର, ମହାପ୍ରସାଦ ଛୁଇଁ···

କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ? ତା'ର ଧନ ଅଛି, ମାନ ଅଛି, ଶିକ୍ଷା ଅଛି, ସଂପଦ ଅଛି, ଆଭିଜାତ୍ୟ ଅଛି । ଏ ସବୁଥିରେ କାଳିମା ବୋଳି ସିଏ ଯିବ ଏ ଗ୍ରାମର କେଉଟ ଘରେ···

କହିଦାର ଉପରେ ପଡ଼ି ବାହାରି ଆସିଲେ ଆଗକୁ । କହିଲେ —ହଜୁର ! ସେ କଥା ମତେ ପଚାରନ୍ତୁ । ଏ ଗାଁର ସରପଂଚ ମୁଁ । କାହା ଘରେ ଜବା ଫୁଟିଲେ ମତେ ବାସନା ଆସୁଛି । ଆଉ ଏ ସଳାଟିର ବୋପା ଅଜା ତେସ୍ତୁଁ ଲୋଇ ପୁରୁଷର ଖବର ମୁଁ

ଜାଣେ । ସାତ ବରଷ ହେଲା ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମାଇପକୁ ଘରେ ଛାଡ଼ି ଇଏ ଯାଇଥିଲା କଲିକତା । ସେଠି ମଦ ଖାଇ ମାତାଲ ହୋଇ ବେଶ୍ୟା ପଡ଼ାରେ ପଡ଼ି ପଡ଼ି କାଲି ଫେରୁଛି···

ଓ, ଏମିତିଆ କଥା—

ସଲା ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପୁରୁଷ, ହାଂପାନ ରୋଗୀ । ଜୀବନ ଯାଉଛି କି ଆଉଛି । ଆଉ ଦିନେ ଦିନକର କଥା । ଭଲା ଏ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମାଇକିନିଆଟା କାହାଁତକ ଯା'କୁ ଅନେଇ ପଡ଼ି ରହନ୍ତା ? ସିଏ ତା'ର କୋଉ ପାଣି ବାଉଣ୍ଡଙ୍କି ଧରି ତା' ଦେଖିଲା କାମ କରୁଛି । କରିବା କଥା ବ । ଏ ସଲା ଅଣ ପୁରୁଷା ମାଈ ଘଲୁକୁ ଅନେଇ ଅନେଇ···

ବାଧା ଦେଲେ ଅଂଚଳ ଅଧିକାରୀ । କହିଲେ—ହେଲେ ଅରୁଣ ଯା' ଭିତରକୁ ଆସୁଛି କେମିତି ?

ବହିଦାର ହସିଲେ । କହିଲେ ବୁଝିଲେ ନାହିଁ ଆଜ୍ଞା, କରି ତ ଦେଲା, ଅବକା ଯାଏ କୁଆଡ଼େ ? ଦେଖିଲା, ବହିଦାର ଘର ଛଡ଼ନ୍ଦା ଶଣ୍ଢ ଜଦା ଖାଇ ବୁଲୁଛି । କୌଣସି ମତେ ନାଉଜି କାଉଜି ହୋଇ ତା' ମୁଣ୍ଡରେ ଅଠା ବୋଲି ପାରିଲେ ତେଣିକି କଟେଇବା'ର । ସଳା କ'ଣ କମ୍ ଚିଆଣା କି, ସଳା ଚଢ଼ ।

ଗଭୀର ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଘନ କହିଲା— ସାଆନ୍ତେ ! ତମରି ଲାଗି ମୁଁ ଘର ଛାଡ଼ିଥିଲି । ବାପ ସୁଧିକ ଜୋଡ଼ିଏଟା ଟଙ୍କା କରଜ ନେଇଥିଲା ଯେ ତମେ ନାଲିସ କଲ ଦୁଇଶ ଟଙ୍କାର । ଜୋଡ଼ିଏଟରେ ଶୂନଟା କିଏ ବସେଇଲା କି ଶୂନ୍ୟରୁ ଖସିଲା ତା' ଭଗବାନଙ୍କୁହିଁ ଗୋଚର । ଅନ୍ଧ ଆମେ । ଗୋରୁ ଆମେ । ପାଠୁଆ ମଣିଷଙ୍କ ଭେଦ

କାହୁଁ କୁଟିବୁ ? ନାଳିସ୍‌ରେ ତମର ଡିଗ୍ରୀ ହେଲା । ଜମିବାଡ଼ି ଯାହା ଥିଲା, ସବୁ ନିଲାମ କରି ନେଲ । ଶେଷକୁ କୋରକ କଲ ଆସି ଘର । ଚଲ୍ଲି ଗୃଳରେ ବାସ ରହିଲା ନାହିଁ । ଠକଠକ ଉପାସ । କଲିକତା ନ ଯାଇଁ ଆଉ ବାଟ ନ ଥିଲ ।

ଗଲୁ ତ ଗଲୁ ମଲୁ ନାହିଁ ସିଆଡ଼େ । ଆହୁରି ଫେରିଲୁ । ହଲା ହାଂଫାନି ରୋଗୀ ।

ହଁ ମୁଁ ହାଂଫାନି ରୋଗୀ । ଖାଲି ହାଂଫାନି ନୁହେଁ, ମୁଁ ଆଣିଛି ଗନେରିଆ, ସେଫିଲିସ୍, ଯକ୍ଷ୍ମା । ଦିନ କେଇଟାରେ ମୁଁ ମରିବି । ଏକା ମୁଁ ମରିବି ନାଇଁ, ଏ ଗାଁର ବି କେତେ ଜଣ ମାରି ଦେଇଯିବି ସେ ରୋଗରେ । ହେଲେ ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଦାୟୀ ନୁହେଁ ଦାୟୀ ତମେ — ତମେ । ଆଃ, ଆଃ,— ସେ ପୁଣି ଜୋରେ କାଶି ଉଠିଲା ।

ହଉ ଯା' ଯା' ସିଆଡେ଼ ମରିବୁ ଯା' ।

ମଲାବେଳେ ବି ଶାନ୍ତି ନାଇଁ । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ସଫା କହିଲା । ଭାଗବତ ଖଟୋଲି ଛୁଇଁ କହିଲା — ଅରୁଣ । ଅରୁଣ ଗାଂଧୀ ମହାତ୍ମାଙ୍କ ନାଁ ଧରି ଶପଥ କରିଛି । ଅରୁଣର ସାତମାସର ପିଲା ଆଜି ତା ପେଟରେ । ତଥାପି--ତଥାପି ତମେ ଫାଙ୍କି ଦଉଛ । ଉଡ଼େଇ ଦଉଛ ବାଏଁ ବାଏଁ ।

ବେଶ୍ ଯା' ଅରୁଣ ନାଁରେ ନାଳିସ୍ କରିବୁ ।

ନାଳିସ ?--ନାଳିସ କରିବାର ଶକ୍ତି ନାଇଁ ହଜୁର, ଠାକୁରେ-ଠାକୁରେହିଁ କୁଟିବେ । ଏ ଗରିବର ତତଲା ଲୁହ, ତତଲା ପବନ ସବୁ ପଡ଼ିବ ତମ ଉପରେ । ତମେ ଜଳିଯିବ, ପୋଡ଼ିଯିବ, ପାଉଁଶ ହେଇଯିବ······ଆଃ, ଆଃ, ଆଃ--ଖୁବ୍ ଜୋରେ ଖୁବ୍ ଜୋରେ କାଶି କାଶି ଠଳଠଳ ହଲିହଲି ସେ ଗୁଳିଗଲା । ସମସ୍ତେ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ଚୃହିଁ ରହିଲେ ।

ଅଂଚଳ ଅଧିକାଂଶ କଟମଟ କରି ଅରୁଣକୁ ଚାହିଁଲେ । ଦଣ୍ଡେ ନୀରବରେ କଟିଲା । କହିଲେ—ଅରୁଣ ! ତମେ ସତ୍ୟର ପୂଜାରୀ, ନ୍ୟାୟର ସେବକ । ବାପୁଜୀଙ୍କର ମହନୀୟ ଆଦର୍ଶ, ଉତ୍କଳ ଚରିତ୍ର, ଉଦାର ମନାବିକତା ତମକୁ ପଥେପଥେ ବାଟ କଢ଼େଇ ଆଣିଛି । ମାନବର ସେବାରେ, ଦଳିତର ସେବାରେ, ଦୁର୍ବଳର ସେବାରେ ତମେ ଜୀବନ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ଦେଇଛ ଅକୁଣ୍ଠିତ ଚିତ୍ତରେ । କୁହ, ସତ କୁହ, ତମେ କରିଛ ଏ ଘୃଣ୍ୟ କର୍ମ ? ତମେ ଏ ହତଭାଗିନୀର ସରଳତାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ତା ମୁହଁରେ ଭରି ଦେଇଛ ଗରଳ ?

ଅରୁଣ ଇତସ୍ତତଃ ହୋଇ ଉଠିଲା । କହିଲା—ଏଁ, ଏଁ…

ବହିଦାର କହିଲେ—କ'ଣ ଅରୁଣ, ଏ ଘରଚିକର କେଉଟୁଣୀ ପାଇଁ ତୁ ମୋ ନାକନଣ ତଳକୁ କରି ମୋ ମୁହଁରେ ଚନକାଳି ବୋଳି…

ବାପା !

…ମା ତୋର ତୋରି ପାଇଁ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼େଇ ଗଡ଼େଇ ମରିଥିଲା । ଆଜି କ'ଣ ତୁ ତା' ଛାତିରେ ଗୋଇଠା ମାରି, ତା ଫୁଲ କଳିଜା ଚିରି, ତା' ନାଲିଆ ରକ୍ତରେ ବାହାଘରର ବେଷଣି ସାଜି…

ବାପା ! ବାପା !—କାନ୍ଦିଉଠିଲା ଅରୁଣ ।

କହ, କହ, ତୁ ଏ କାମ କରିଛୁ ? ତୋ ମା' ତୋତେ ଚାହିଁରହିଛି ସ୍ୱର୍ଗରୁ—

କହ ତୁ କରିଛୁ ? ଆହୁରି ଜୋରରେ କାନ୍ଦିଉଠିଲା ଅରୁଣ । କହିଲା—ନା'

ହଠାତ୍ ଭିତରକୁ ପଶିଆସିଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ । କହିଲା– ନା ? ତମେ କହୁଛ––ନା ? ଅରୁଣ ! ଅରୁଣ !

ଅରୁଣ କହିଲା––ନା' ମୁଁ ଏହା କରିନାହିଁ ।

ଚଇଁଆ କହିଲା––ଧଇଁଆଇ'

ଧଇଁଆ କହିଲା – ଚୁପ୍

ବହିଦାର କଟମଟ ହୋଇଗ୍ଚାହିଁଲେ । କହିଲେ – ଚୁପ୍ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଖିରୁ ନିଆଁ ଝରୁଥିଲା ସତେ କି । କହିଲା– ଅରୁଣ ! ଏତେବେଳେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ପରିହାସ କର ନାହିଁ । ନାଗର ସନ୍ତାନଙ୍କୁ ମୁଠାଏ ଧୂଳିମାଟି ଭଳି ଜୋତାରେ ଦଳିଦିଅ ନାହିଁ ଅରୁଣ !

ଅରୁଣ ନୀରବ । ପଦଟିଏ ତୁଣ୍ଡରେ ବଚନ ନାହିଁ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ କହିଲା––କୁହ, କୁହ ଅରୁଣ, ତମେ ନ କହିଲେ ଯେ ମୁଁ ଅଥଳ ଦରିଆରେ ଭାସିଲି ।

ଅରୁଣ କହିଲା––ନା, ମୁଁ ଏ ଘୃଣ୍ୟ କର୍ମ କରିନାହିଁ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠୋ'କିନା ଚମକି ପଡ଼ିଲା––ଘୃଣ୍ୟ କର୍ମ ?... ସେଇ ଅମର ଦେବତାଙ୍କ ଚରଣ ଅନୁସରଣ କରି ଆମେ ଆଗେଇ ଯିବା ଦୁଇଟି ମରଣଶୀଳ ମଣିଷ । ବିଶ୍ବର ଅଗଣିତ ନିଃସ୍ବ ନିରନ୍ନଙ୍କ ମୁହଁରେ ବାଢ଼ିଦେବା ଆହାର, ·ପଦଦଳିତଙ୍କ ଆଖିରୁ ପୋଛିଦେବା ଲୋତକର ପାରିବାର'.. ଘୃଣ୍ୟ କର୍ମ ? ଏଇଟା ଘୃଣ୍ୟ କର୍ମ ?

ଅରୁଣ କହିଲା––ନା, ମୁଁ ଏ ପାପ କରିନ ।

ପାପ ?···'ପାପ ତମେ କାହାକୁ କହୁଛ ? ଭୋକ କଲେ ଭାତ ଖାଇବା ପାପ ? ଶୋଷ କଲେ ପାଣି ପିଇବା ପାପ ?'···ଅରୁଣ ! ଅରୁଣ ! ତମେ ସେଇ ଅରୁଣ ? ତମେ ଆଜି କହୁଛ ଘୃଣ୍ୟ କର୍ମ ? ପାପ ?

ଅରୁଣ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା । କହିଲା—ନା, ଏ ସବୁ ମୁଁ କିଛି ଜାଣେନା । ଗୋଟାଏ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରି ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ଅଠା ବୋଳି ଦିଆ ହେଉଛି ।

ଅଂଚଳ ଅଧିକାରୀ ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲିଲେ—ଆଚ୍ଛା କୁହ ମା ! ତମର କିଏ ସାକ୍ଷୀ ଅଛି ?

ଗଭୀର ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଲକ୍ଷ୍ମୀ କହିଲା—ସାକ୍ଷୀ ? ସାକ୍ଷୀ 'ତଳେ ପୃଥ୍ୱୀ, ଉପରେ ଆକାଶ, ସମ୍ମୁଖରେ ମହାମାନବ ବାପୁଙ୍କର ଉଦ୍ ଭାସିତ ଅଶରୀରୀ ମୂର୍ତ୍ତି'···

ଅଂଚଳ ଅଧିକାରୀ କହିଲେ—ଅରୁଣ ! ବିବେକକୁ ଚାହିଁ, ହୃଦୟକୁ ଚାହିଁ, ବାପୁଙ୍କର ପ୍ରଶାନ୍ତ ମୁଖମଣ୍ଡଳକୁ ଚାହିଁ । ସତ କୁହ, ତମେ ଏ ଘୃଣ୍ୟ କର୍ମ କରିଛ ?

ଅରୁଣ କହିଲା—ନା ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅତି ବିକଳ ହୋଇ କହିଲା-ନା ? ତଥାପି କହୁଛ ନା ? ତମେ ନା କଲେ ମୋର ଯେ ନାଁ ରହିବ ନାଇଁ ସୃଷ୍ଟିରେ ! ଅରୁଣ ! ଅରୁଣ ! ତମେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ହୁଅ ନାଇଁ, ନିଷ୍ଠୁର ହୁଅ ନାଇଁ ! ଖାଲି ଗୋଟାଏ ଲୋକ ନିନ୍ଦାକୁ ଡରି ଠେଲି ଦିଅ ନାଇଁ ଏ ସରଳା ଅବଳାକୁ । ତମ ଚରଣ ଧରୁଛି, ଏଇଠି ମତେ ବିଷ କଣିକାଏ ଦିଅ । ତମର ଆଗରେ ଖାଇଦେଇ ହସି ହସି ଢଳିପଡ଼ିବ । କିଂଭୁ

ଠେଲିଦିଅ ନାହିଁ --ଠେଲିଦିଅ ନାହିଁ ମତେ କଳଙ୍କର ପସରା ଦେଇ ବଡଦାଣ୍ଡକୁ---ଲକ୍ଷ୍ମୀ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଲୋଟିପଡ଼ିଲା ଅରୁଣ ଚରଣରେ ।

ଅରୁଣ କହିଲା—ନା, ଏ ବଜ୍ଜାତି ଚଳିବ ନାହିଁ ମୋ ପାଖରେ । ଚାଲି ଯା' ଏଠୁ କହୁଛି—ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ପାଦରେ ଠେଲିଦେଲା ଅରୁଣ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ କରୁଡ଼ି ହୋଇ ତଳେ ପଡିଲା ।

ରାଗରେ ରକ୍ତ ବର୍ଷଣ କରି ଲକ୍ଷ୍ମୀ କହିଲା—ଅରୁଣ ! ଏବେ ବି ଆକାଶରେ ଅଛନ୍ତି ଅରୁଣ । ଏବେ ବି ଫୁଟିଉଠୁଛି ବାପୁଜୀଙ୍କର ଅରୁଣ ଆଭା । ତମ ମରିଗଲ ? ତମେ ମରିଗଲ ପାଜି, ଯୁଆଚୋର; ଭଣ୍ଡ, ସଇତାନ୍ ? ....

Shut up, Shut up Nonsense—ଚିତ୍କାର କରିଉଠିଲା ଅରୁଣ ।

ଶିକ୍ଷିତ ତରୁଣ ତମେ । ଉଦ୍‌ଭାସିତ ଆଲୋକିତ ଯୁବକ ତମେ । ଏଇ ତମର ବଚ୍ଚର ? ଏଇ ତମର ବିଷ୍ଠାଭୋଗୀ କୁକୁରର ବୁଦ୍ଧି ?? କଅଁଳ କଥା କହି ଘରୁ କୁଳବୋହୂଙ୍କୁ କାଢ଼ି ଆଣି ତମେ କରିଦେଲ ପଥର ଭିକାରୁଣୀ ! ବଜାରର ବେଶ୍ୟା !! ଚାଲିଗଣ୍ଡ ଜଲରୁ ମତେ ଫେରେଇ ଆଣିଥିଲ ଏଇଥିପାଇଁ ? ଏଇ ବେଶ୍ୟାର ମୋହର ମାରି କଟକର ବଜାରରେ କଲିକତାର ଗଳିକନ୍ଦିରେ ନେଇ ଧନକଣ୍ଟି ନଚେଇ ବାକୁ ? ହଉ ତମ ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ । ଭଗବାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ । ଥାଅ ତମେ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ସଚ୍ଚରିତ୍ର ଯୁବକ ! ଥାଅ ସବୁ ସମାଜ ପତିଏ ! ମୁଁ କାହାରି କଳଙ୍କ ହେବ ନାହିଁ । ମୁଁ ଚାଲିଯିବି ମୋ ବାଟରେ । ମୋ ପାଇଁ ରେଲ୍‌ଲାଇନ୍ ଅଛି, ମହାନଦୀ ଅଛି

ନଇଲେ ଅଛୁ ବନ୍ଧୁ ବଜାର ଗଲ୍, ପ୍ରେମଗୃନ୍ଦବରାଲ ଷ୍ଟ୍ରିଟ ! ପ୍ରେମଗୃନ୍ଦବରାଲ ଷ୍ଟ୍ରିଟ !! ହାଃ, ହାଃ, ହଃା; ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ—ସେ ସଇତାନ୍ ଭଳି ଠୋ ଠୋ ହସି ଅଟ୍ଟହାସ କରକର ନାଚନାଚ ଚାଲିଗଲା । ସମସ୍ତେ ବାଲୁଲୁଟା ମୁଗସ ପର ଚାହିଁ ରହିଁଥିଲେ ।

—ଛଅ—

କଟକ । ଭୂଦାନ ଅଫିସ । ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ଖଣ୍ଡେ ସପ ଉପରେ ବସି ଖାତାପତ୍ର ଦେଖୁଛନ୍ତି । ପାଖରେ ଗୀତା, ଗୀତା ପ୍ରବଚନ ଓ ଆଉ କେତେ ଭୂଦାନ ସାହିତ୍ୟ । ପଶି ଆସିଲେ ବିନୋଦ, ନବୀନ, ସ୍ନେହ । ପାଦ ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ ପ୍ରଣାମ କଲେ ।

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ହସି ହସି କହିଲେ—ଆସିଲ ଆସିଲ ବାବା, ଭଲ କଲ । ବସ । ଆରେ ତମେ ସୁଟକେଶ ପିନ୍ଧାବାକୁ ସବୁ କୋଉଠି ବସିବ । ସେ ଘରୁ ମୁନ୍ଦୂର ନେଇ ଆସ । ପାର ଦେଇ ବସ ।

ସ୍ନେହ ହେଁସ ଆଣି ପାରିଦେଲା । ସମସ୍ତେ ବସିଲେ ।

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ସେମିତି ହସି ହସି କହିଲେ—କ'ଣ ପିଲେ ଭଲ ? ବିନୋବା ଆସିବା କଥା ଶୁଣିଲଣି ? କ'ଣ ସବୁ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ମତ ? କଲେଜ ପଢ଼ୁଆ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ ବାବୁ ତମେ,--—ଦେଶର ଭବିଷ୍ୟତ, ଜାତିର ଆଶା, ସମାଜର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତମ ଆଲୋକ । କ'ଣ ସବୁ ତମେ ଭାବୁଛ ଭୂଦାନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ?

ବିପିନ କହିଲା—ନାଇଁ ଆଜ୍ଞା, ଦେଶର ଚିନ୍ତାନାୟକମାନେ ଯେତେବେଳେ ଏଥିରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଛନ୍ତି, ଆମେ ସବୁ କ୍ଷୁଦ୍ରାଦପି କ୍ଷୁଦ୍ର......

ଆରେ ଆରେ ଚିନ୍ତାନାୟକ କିଏ ? ତମେ ସବୁ ଏ ଦେଶର ମୂଳପିଣ୍ଡ । ଏ ଜାତିର ଚାଳକ । ଆମେ ବୁଢ଼ା ହେଲୁ । ଆଉ କେଇଦିନ ? ଦେଶ ତମର । ତମେ ତାକୁ ଯେମିତି ସୁନ୍ଦର କରିବ, ସୁଖୀ କରିବ, ସେମିତି ହସି ଉଠିବ ଏ ଶସ୍ୟଶ୍ୟାମଳା ଧରଣୀ ।

ଟିକିଏ ଥତମତ ହୋଇ ବିପିନ କହିଲା—ଆମ ମନରେ ଗୋଟାଏ ସନ୍ଦେହ ଆସୁଛି ଆଜ୍ଞା, ଏ ଭିକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା କ'ଣ ଏ ଭୂସମସ୍ୟା ସମାହିତ ହେବ ?

ଭଲ ବାପା ! ଭଲ ପ୍ରଶ୍ନଟିଏ ପଚାରିଲ ।

ବିନୋଦ କହିଲା—ଏମିତି ହାତ ପତେଇ ନକୁଟି ହୋଇ ମାଗି ବୁଲିଲେ କିଏ ଦବ ? କେତେ ବା ଦବ ? ରକତଖିଆ ବାଘ ମୁହଁରୁ ଆହାର ଛଡ଼େଇ ଆଣି ହବ ନକୁଟି ହୋଇ ?

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ପ୍ରଶାନ୍ତ ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ଏକ ସ୍ନିଗ୍ଧ ହସ ଖେଳେଇ କହିଲେ—ହବ, ହବ ବାପା । ଏମିତି ନିରାଶବାଦୀ ହୁଅ ନାହିଁ । ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ବୁଡ଼ି ପାରିଲେ ରତ୍ନ ମିଳିବ ନିଶ୍ଚୟ । ସମୁଦ୍ର ରତ୍ନଗର୍ଭା ।

ସ୍ନେହ କହିଲା—ହଁ, ହୁଏତ ଅଞ୍ଚଳଆରେ ପଡ଼ି ଲୋକେ କିଛି ଦେବେ । କିନ୍ତୁ ଲୋଭ ଗୁଡ଼ି ପେଟ ଖୋଲି ହସ ହସ ମୁହଁରେ ଦେବେ କେତେ ଜଣ ? ହୁଏତ କିଏ ଦେବ ଠେଙ୍ଗଠୁଙ୍ଗା, ପଡ଼ିଆ ଜମି, କିଏ ଦେବ ବେଣାପାଟ, ବାଲିଚର, ଝାଙ୍ଗର, ନାଁ କରିବା ପାଇଁ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କି ଖୁସି କରିବା ପାଇଁ କିଏ ଲେଖିଦେବ ପାଆଁଶ ଏକର ଅଥଚ ଦେଖିଲା ବେଳକୁ ସେଥିରେ କୁଶ କାଅଁଳୁ ନଥିବ...

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ବାଧା ଦେଲେ କଥାରେ । କହିଲେ—ଦେଖ୍ ମା', ଜମି କିଏ କେତେ ଦେଲା ବା କେମିତିକା ଜମି ଦେଲା ସେଇଟା ବଡ଼କଥା ନୁହେଁ, ବଡ଼ କଥା ହୃଦୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ । 'ରକତଖିଆ ବାଘର ସେଇ ରକତଖିଆ ପ୍ରବୃତ୍ତିକି ବଦଳେଇଦବା ହେଉଛି ଆମର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ।

ସ୍ନେହ କହିଲା—ତା ଆପଣ ପାରିବେ ନାହିଁ ଭିକ୍ଷା କରି, କାକୁତି ମିନତି କରି, ଆକୁଳ ବିକଳ ହେଇ । ସେ ଚିରଦିନ ଆମ୍ଭ ଖାଇ ଆପଣଙ୍କୁ ଆମ୍ବଡ଼ା ଭିଡ଼ୁଥିବ । ସେଥିପାଇଁ ଭିକ୍ଷା ନୁହେଁ, ସେଥିପାଇଁ ଦରକାର ବିଦ୍ରୋହ, ବିପ୍ଳବ, ଅଗ୍ନି...

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ପୁଣି ହସିଲେ । କହିଲେ—ଆଉ ମା', ଏପରି କହ ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ ଅଝଟ ପିଲାକୁ ବୁଝେଇବା ପାଇଁ ତା'କୁ ଗୋଟାଏ ଚଟକଣା ପକେଇବୁ କି ତା କାନ ମୋଡ଼ିଦବୁ କିମ୍ବା, ତା' ଦେହରେ ରଡ଼ ନିଆଁ ନେଇ ଗୁଞ୍ଜିଦବୁ କେମିତି ? ତୋର ଏଇ ବୁଢ଼ା ପୁଅଟା ଯଦି ଅମାନିଆ ହେଇ, ବଗୁଲିଆ ହେଇ ତୋର ଆଉ ଆଉ କୁନି ପୁଅଙ୍କଠଉଁ ଭୁଜା ଗଣ୍ଡିଏ ପିଠା ଖଣ୍ଡିଏ ଛଡ଼େଇ ଖାଇଦିଏ, ତା ହେଲେ କ'ଣ ଏକାଥାନେ ତା ତଣ୍ଟି ଚିପି ମାରିଦବୁ ନା ତାକୁ ବୁଝେଇ ସୁଝେଇ କାଢେଇ କୁଣ୍ଢେଇ

କୋଳକୁ ନବୁ ? ମୁହଁ ଆଉଁସି କହୁଛନ୍ତି—ଛି, ସେମାନେ ପଢ଼ୁ ନଜୋଣିଆ ନପାରିଲା ପିଲା, ତାଙ୍କଠୁଁ କ'ଣ ଛଡ଼େଇ ନଅନ୍ତୁ ?

ଲାଜରେ ସ୍ନେହର ମୁହଁ ଲାଲ ପଡ଼ିଗଲା । କିଛି ନ କହି ଆରବରେ ତଳକୁ ପୋତିଲା ମୁହଁ ।

ବିନୋଦ କହିଲା—କିନ୍ତୁ ଆପଣ ଯେତେ କହିଲେ ବି ତାଙ୍କର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବ ନାହିଁ । The black will take no other hue.

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ହସି ହସି କହିଲେ—ହେବ ବାପା ହେବ । କାହିଁକି ତୁମ୍ଭେମାନେ ଏତେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛ ? ହତାଶ ନ ହୋଇ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ଆଗକୁ ଚାଲ । ତମ ବାପା କଣ କହିଥିଲା ମନେନାହିଁ ? ଧନୀ ଓ ଦରିଦ୍ର ସମାଜର ଦୁଇଟି ହାତ । ଗୋଟିକର ପୁଷ୍ଟି ପାଇଁ ଆରଟିକୁ କାଟି ଦେଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ କି ଏଇଟିରୁ ରକ୍ତ ଶୋଷି ସେଇଟିର ମାଂସ ବଢ଼େଇ ଗୋଦର କଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ରହିବେ । ସମସ୍ତଙ୍କର ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ, ସହଯୋଗରେ ଗଢ଼ା ହେବ ଏକ ଶାନ୍ତିମୟ ସୁଖମୟ ସମାଜ । ଏତେ ଶୀଘ୍ର କ'ଣ ସେ ବୁଢ଼ାଟା କଥା ଭୁଲିଗଲ ?

ବିପିନ କହିଲା—ଆମେ ତ ଠିକ୍ ଅଛୁ ଆଜ୍ଞା, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ତ ସେଇ ଅହମିକାର ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ ଆସନରେ ବସି ଚିରକାଳ ଆମକୁ ବିଦ୍ରୂପ କଲେ ।

ନାହିଁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲାଣି । ଆଜି ଆଉ ରାଜା ଅଛନ୍ତି ? ଜମିଦାର ଅଛନ୍ତି ? ସର୍ବାଧିକାରୀ ଅଛନ୍ତି ? ଭଲ ଅଛନ୍ତି ସିଏ ଧର୍ମ-

ବଳ ମଦନ ? ସମସ୍ତେ ଗଲେଣି । ସମସ୍ତଙ୍କର ମିଏ ଆଁଗ ଆଠ ଖଙ୍ଗି ଗଲୁଣି । ବଦଳି ଗଲଣି ପୂରାପୂର ।

ସ୍ନେହ କହିଲା — ହଁ ଆଠ ବଦଳି ଗଲଣି କିନ୍ତୁ ମନ ବଦଳି ନାହିଁ । ରାଜା ଜମିଦାର ଯାଇଁ ଆଜି ବାହାରିଲେଣି ନୂଆ ମିଲ୍‌-ମାଲିକ, ପୁଞ୍ଜିପତି, ଏମ୍ ଏଲ୍ ଏ, ମନ୍ତ୍ରୀ ।

ଆଃ ଡର କାହିଁକି ? ସେହିମାନଙ୍କ ମନ ବଦଳେଇବା ତ ଆମ କାମ ।

ବିପିନ କହିଲା — ମନ ମଣିଷର ବଦଳେ ଆଜ୍ଞା, ପଥରର ବଦଳେ ନାହିଁ ।

ସ୍ମିତ ହସ ହସି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କହିଲେ — କିଏ କହିଲା ? ସ୍ନେହରେ ପ୍ରେମରେ ବିଷଧର ସର୍ପ ବି ବଶ ହୁଏ, ମଣିଷ ବଶ ହବନି ? ତାଙ୍କଠଉ ଅଲଗା ହୋଇ ଦୂରରେ ରହି ଖାଲି ଏମିତି ବଡ଼ ବଡ଼ ଦୁହା ନ ତୋଳି ଯାଅ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଶ । ମନ ଖୋଲି ପେଟ ଖୋଲି କଥା ହୁଅ । ନିଜର ବିଦ୍ୟା ବୁଦ୍ଧି ଶକ୍ତି ଦେଇ ତାଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଅ । ତମେ ଯଦି ମଳୟ ହୋଇଥିବ, ନିମ ଗଛ ନିଶ୍ଚେ ଚନ୍ଦନ ପାଲଟିବ ।

ବିନୋଦ କହିଲା — କିନ୍ତୁ ମୁଁ କହେ ଆଜ୍ଞା ଏ ହୀନ ଭିକ୍ଷା ବୃତ୍ତି କରି ଲାଭ କ'ଣ ? ଦେଶ ଯେତେବେଳେ ପରାଧୀନ ଥିଲା ସେ ଅଲଗା କଥା । ଆଜି ଆମେ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲେ । ଆମରି ଲୋକେ ଶାସକ, ମନ୍ତ୍ରୀ, ଭାଗ୍ୟ ବିଧାତା, ଅଥଚ ସେମାନେ ଏ ଜମିବାଡ଼ି କଥା ବୁଝୁନାହାନ୍ତି କିଆଁ ?

ସ୍ନେହ କହିଲା—ହଁ, ହାତ ପତେଇ ଯୋଗୀ ଭିକାରୀଙ୍କ ଭଳିଆ ଭିକ ନ ମାଗି ଆଇନ କରି ଜୋର୍ କରି ବଡ଼ ବଡ଼ଆଙ୍କଠଉଁ ବାଟିବାଟି ଜମି ଛଡେଇ ଆଣି···

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ବାଧା ଦେଲେ କଥାରେ । କହିଲେ—ସରକାର କ'ଣ କରିବେ ନ କରିବେ ତା' ଆମେ କେମିତି ଜାଣିଲେ ? ଏଇ ଧନ ଦଳିତଙ୍କ ପାଇଁ ଆମ ଅପେକ୍ଷା ନିଶ୍ଚେ ବେଶୀ ଚିନ୍ତା କରୁଛନ୍ତି ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ । କିଏ ଜାଣେ ସେ ହୁଏତ ଏଇ ଭୂମି ବଣ୍ଟନର ଆମୂଳଚୂଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବେ ନିକଟରେ । ତେବେ ସରକାରୀ ନିୟମରେ ଭୂମି ବଣ୍ଟନ ହେବ ସିନା ଅସଲ ମନର ତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବ ନାହିଁ, ଯୋଉଟା ତମେହିଁ କହୁଛ, ମୁଁ ବି କହୁଛି ।

ସ୍ନେହ କହିଲା—ତା ହେଇ ନାଇଁ କି ହେବ ନାଇଁ କାଳେ କାଳେ । ଧନୀ ଦରିଦ୍ର ପରସ୍ପରକୁ ଗୋଟିଏ ମା' ପେଟର ଦୁଇଟି ଯାଆଁଳା ଭାଇ ଭଳି ନ ମଣିଲେ ଏ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ଅସମ୍ଭବ ।

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କହିଲେ—ହଁ, ସେଇଥିପାଇଁ ବିନୋବାଜୀ କହନ୍ତି ଆମେ ଆଗ ଲୋକଙ୍କ ଦୁଆରେ ପହଞ୍ଚି ତାଙ୍କ ପଥର ମନରେ କାଉଁରିକାଠି ଛୁଆଇଁ ଦେଇ ସେଥିରେ ଜୀବନ ସଞ୍ଚାର କରିବା । ବଡଲୋକ ମନରେ ଯୋଉ ଘୃଣା ଅଛି ଆଉ ଗରିବ ମନରେ ଯୋଉ ଅବିଶ୍ୱାସ ଅଛି, ସେ ଦୁଇଟିଯାକ ସମୂଳେ ପୋଛି ଦେଇ ଆମେ ବୁହାଇ ଦେବା ସ୍ନେହ ପ୍ରେମର ଅଫୁରନ୍ତ ଝରଣା, ଫୁଟାଇ ଦେବା ପୁଲକର ପଦ୍ମ, ଛୁଟାଇ ଦେବା ଆନନ୍ଦର କଲ୍ଲୋଳ ଶଙ୍ଖ-ଧ୍ୱନି । ସେଇ ଭୂଦାନର ବାଣୀ, ସେଇ ଭୂଦାନର ମର୍ମ, ସେଇ ଭୂଦାନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ।

ବିପିନ କହିଲା—ଆପଣଙ୍କ ତୁଣ୍ଡ ସୁତୁଣ୍ଡ ହେଉ । ପଥର ଘରେ ପଡ଼ର କୁଡ଼ଆର ଡାକ ବାଜୁ । ଦେଶ ଭିତରେ ସଞ୍ଚର ଯାଉ ଆଶା, ଆନନ୍ଦ, ପ୍ରେମ ଓ ମୈତ୍ରୀର ବାଣୀ । ଆମେ ଆସୁଛୁ ।

ସ୍ନେହ, ବିନୋଦ, ବିପିନ ପୁଣି ଥରେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ପ୍ରଣିପାତ କଲେ । ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ କହିଲେ—ହଉ ବାବା, ହଉ ମା', ଆସ, ମୁଁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଛି ତୁମ୍ଭେମାନେ ସେବାରେ ମନପ୍ରାଣ ଢାଳିଦିଅ । ଆଜି ବି ବାପୁର ତତଲା ରକ୍ତ ଦିଲ୍ଲୀ ରାଜପଥରେ ପଡ଼ିଛି । ଭୁଲିଯାଅ ନା ପିଲାଏ । ତା' ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ କର । ତା ଅଧାପନ୍ତରିଆ କାମରେ ଚୁଳମାର । ତା' ପରିକଳ୍ପିତ ରାମରାଜ୍ୟ, ଗ୍ରାମ ରାଜ୍ୟ, ଜନ ରାଜ୍ୟ ଗଢ଼ିଦିଅ ଭାରତ ଭୂଇଁରେ । ସମସ୍ତେ ହସନ୍ତୁ, ସମସ୍ତେ ନାଚନ୍ତୁ, ସମସ୍ତେ ଏକ ସ୍ୱରରେ ଗାଇ ଉଠନ୍ତୁ—ବାପୁଜୀର ଜୟ, ଭାରତର ଜୟ, ଜନତାର ଜୟ ।

—ସାତ—

ରାଜରାସ୍ତା । ପାଗଳୀ ଭଳି ଚାଲି ଯାଉଥିଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ମନରେ ଅସରନ୍ତି ଚିନ୍ତାର ସୁଅ । ଛାତି ଫାଟି ଯାଉଛି । ଆଖିରୁ ରକ୍ତ ଝରି ପଡ଼ୁଛି ସତେକି । ଯାଉଁ ଯାଉଁ ମଝିରେ ଅଟକି ଯାଉଛି । ହୃଦୟର ଚିନ୍ତା ସତେକି ନେପଥ୍ୟରୁ ଶୁଣାଯାଉଛି ରହି ରହି । ଅଶ୍ରୁ ଝରୁଛି ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପରେ ।

...'ପାପ ତୁମେ କାହାକୁ' କହୁଛ ? ଭୋକ କଲେ ଭାତ ଖାଇବା ପାପ ? ଶୋଷ କଲେ ପାଣି ପିଇବା ପାପ ? ବରଂ ପ୍ରକୃତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯାଇଁ ଉପାସୀ ଆତ୍ମାକୁ କଲବଲ କରି ଉହ୍ଳଳ-ବିକଳ କରି ମାରିବା ଏକ ଚରମ ଅପରାଧ ।...'

...'ଦୁନିଆ ତୁମର ନିନ୍ଦା କରିବ, କଳଙ୍କର ଡିଣ୍ଡିମ ପିଟିବ । ସେ ଭାରି ମଜେ ଦିଅ । ମୋ ବକ୍ଷରେ ଅଛି ବାତ୍ୟାର ସାହସ,

ଚକ୍ଷୁରେ ଅଛି ବହ୍ନିର ତେଜ, ଅନ୍ତରରେ ଅଛି ପ୍ରଭଞ୍ଜନର ଶକ୍ତି । ମୁଁ ସେ ସମାଜର ପ୍ରାଚୀର ଜରା ଘଡ଼ିକୁ ଚୂରମାର୍ କରିଦେବି ।'....

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବିକଟାଳ ହସ ହସି ଉଠିଲା—ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ; ହାଃ ହାଃ, ହାଃ; ହାଃ ହାଃ ହଃ । ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଚାଲି ଯାଉଥିଲା ପୁଣି ଅଟକି ଗଲା । ଧ୍ୱନି ଯେପରି ଅନ୍ତର ଭିତରୁ ଶୁଭିଲା—

...'ତମେ କ'ଣ ବାଘୁଣୀ ହେଲ ନୂଆଉ ? ଜଣେ ଅମଣିଷ ହୃଦୟହୀନ ଉପରେ ଅଭିମାନ କରି ତମେ ନଭେଇ ଦେବ ଏ ଅମୂଲ୍ୟ ଜୀବନ ? ବାପୁଜୀ କହିଛନ୍ତି ଜୀବନକୁ ଉଜାଡ଼ି ନ ଦେଇ ଅଜାଡ଼ି ଦିଅ ଦେଶ ହିତରେ'.....।

ଅଟକି ଗଲା ସେ । ଠିଆ ହୋଇଗଲା ଗୋଟିଏ ବୃକ୍ଷର ଶାଖାକୁ ଧରି । କରୁଣ ଚାହାଁଣୀ । କରୁଣତମ ବାତାବରଣ । ଶୂନ୍ୟ ଆକାଶକୁ ନିର୍ନିମେଷ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହିଲା ଖାଲି । ଲୁହର ସୁଅ ଧାରଧାର ହୋଇ ଝରି ଯାଉଥାଏ । କେତେକାଳ ଏମିତି କଟିଛି ଜଣାନାହିଁ, କେତେବେଳକେ ଗୋଟିଏ ପଞ୍ଜରାଥରା ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି କହିଲା— ଭଗବାନ ! ଭଗବାନ ! ତମରି ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ ଭଗବାନ !

ସେ ଚାଲିଗଲା । ତା'କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପଛରୁ ଆସିଲେ ଦୁଇଜଣ ଗୁଣ୍ଡା—ବସିର୍, ମଦନ । ମଦନ ଦୁର୍ବଳ, ବସିର୍ ବଳିଷ୍ଠ ।

ବଶିର୍ କହିଲ—ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ ମଦନ ! ସାଲ୍ ଚଡ଼ୁଆ ଭାଗ୍‌ଯାଏଗା ।

ମଦନ କହିଲା ବଶିର୍ ଭାଆଇ ! ଏକା ଖାସା ଅଭଲ୍ ନମ୍ବର ମାଲ୍ ଖଣ୍ଡେ । ଆଃ ବୁଲ୍‌ବୁଲ୍ ଚ ।

ଚୁପ୍ ବେ । ସଲା ସିଏ ନୂଆ ଆସିଛି । ଟିକିଏ ବସୁ । ଖୁମ୍ପାଏ ଧାନ ଖାଉ । ଏତିକିବେଳୁ ତ ହୁରୁଡ଼େଇ ଦେଲେ ଫୁର୍‌କିନା ଉଡିଯିବ ।

ବସିର୍ ଭାଆଇ । ତୁ ରହିଲେ ର' ପଛକେ ମୁଁ ଆଉ ରହି ପାରିବ ନାହିଁ । ହାମ୍ ଓ ଚଡଆକୋ ଲେଙ୍ଗେ । ଅଲବତ୍ ଲେଙ୍ଗେ । ମେରେ ପ୍ୟାରି, ମେରେ ଦୋସ୍ତ, ମେରେ ଜାନ୍ ।

ମଦନ ଦଉଡ଼ି ଯାଉଥିଲା, ପଛରୁ ଧରି ପକେଇଲା ବସିର୍ । କହିଲା—ଆବେ ସାଲ କୁତ୍ତା । ସାଲ୍ ଦେଖ୍‌ତେ ନେଇ ଦେଖ୍‌ତେ ପିଛେ ପିଛେ ଭାଗ୍‌ତା । ଆବେ ଟିକିଏ ର' । ଏସା ବେପରୱା ହୋକର୍ ଚଲ୍‌ନେସେ କୋଇ ଦେଗା' ଦୋ' ଥାପଡ୍ ।

ହେଁ ଥାପଡ଼ ! ମୋ ହାତରେ ଆଉ ବେଙ୍ଗ ବନ୍ଧା ହେଇଛି ? ସଲାକୁ ବସେଇବି ଗୋଟାଏ ବାଇଶିପଳିଆ ବିଧା ଯେ ମାଟି କାମୁଡିବ ।

ବସିର୍ ହସି ଉଠିଲା, କହିଲା—ହିଁ, ତୋ' ତେହେରା କହୁଛି ।

ବସିର୍ ଭାଆଇ ! ତୁମ୍ ଡେର ମତ୍ କରୋ । ଜଲ୍ଦ ନେଇ ଯାନେସେ କୋଇ ଦୁସ୍‌ରା ଆଦ୍‌ମି ମାର୍ ଲେଗା ।

ବସିର ପୁଣି ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ ହସ ହସିଲା । କହିଲା—ନେହିଁ, ହାମ୍ ଏସା ବୁଡ୍‌ବକ୍ ନେହିଁ । ହାମ୍ ଯବ୍ ଦେଖ୍‌ଲିଆ, ତବ ବାସ୍ । ତବ୍‌ସେ ଓ ହାମାରା ହୋଗିଆ । ଦୁନିଆକା କୋଇ ଆଦ୍‌ମି ଆନେ-ସେଭି ହାମ୍‌ସେ ଛିନ୍ ନେଇ ସକ୍‌ତା । ଲେକିନ୍ ଠିକ୍‌ଏ ର' । ସମ୍ଭାଳ, ଗୃହଆଡ଼କୁ ଗୃହାଁ, ଓର ଉଣ୍ଡି, ବେଳ ଦେଖି ।

ମଦନ କହିଲା—ଦୂର୍ ଡ଼ର୍‌ପୋକ୍ ଆଦ୍‌ମ୍ । ତୁହ୍ମାରା କଲେଜା ତୋ' କାମ୍ପତା ହେଁ । ତୁମ କ୍ୟା ଯାଏଗା ବେ ଶିକାର୍‌ମେ । ଦେଖୋ, ହାମ୍ ଅଭି ଯାକର୍ ପକଡ଼୍ ଲେତା—

ବସିର୍ ଧରୁ ଧରୁ ସେ ଛୁଟି ପଳେଇଲା ।

ବସିର୍ କହିଲା—ଶଳା, ବାଘକୁ ଗୁଡ଼ ବଲୁଆ ଯାଉଛି ଶିକାରକୁ ! ଆଚ୍ଛା ଦେଖିବା ଭଲା, ତୁ କେମିତି ତା' ଦେହରେ ହାତ ଦବୁ । ହିଆଳପ ଅଣ୍ଡିରପୁଅ ଡ଼ରଧବ !

ସେ ଠେଲା ଠେଲା ତା' ପଛେ ପଛେ ଗୃଲିଲା ।

—୦—

—ଆଠ—

ବସନ୍ତ ବହିଦାରଙ୍କ ବୈଠକ ଘର । ବହିଦାରେ ସତରଞ୍ଜି ଖଣ୍ଡିଏ ପକେଇ ବସିଥିଲେ । ଦୁଇ ପାଖରେ ଦୁଇଟି ବଡ଼ ବଡ଼ ଗୋଲ ତକିଆ । ଆଗରେ ସିରସ୍ତା ବାକ୍ସ । ପାନ କୁଞ୍ଚୁଥିଲେ ବହିଦାର । ଦି' ପାଖରେ ବସିଥିଲେ ଧଇଁ, ଚଇଁ ।

ବହିଦାର କହିଲେ—ଆବେ କହବେ ତା'କୁ ଚକାଷା ପଣ କରୁ । ବୁଢ଼ୀଟା ଶୁଖି ଶୁଖି ମରିଯିବ ।

ଧଇଁଆ କହିଲା—ହଅ, ନଜେ ତ ଦନେ ଓଳାକରେ ମରେ ନ ମରେ ଆଉ ବୁଢୀ !

କାହିଁକି, କ'ଣ ହେଉଛି ତାର ?

ଚଇଁଆ କହିଲା—ସଲା ଧଇଁ·····

ଧାଙ୍ଗିଆ ଗଳି ଜଠେଲ 'ଡାକଘ' ରଙ୍ଗିଆ!

*

ନଇଁବେ ଦେହେ କହୁ ନାହିଁ ସେଇଠି ସକା! ବଙ୍ଗଆଙ୍କ ଦାନ ଗାଈ ବସଲ୍‌ଃ ଧାଙ୍ଗି। ବା' ଜଗତେ ଧାଣି ବାଣ। କାଣି କଣି ନଷ୍ଟ ହୁଣ୍ଡି ଫୁଟଦ୍‌। ସଲାମା ବେଶି ଦାନ ଅଭ ବଞ୍ଚିବ ନାହିଁ। ଏଇ ଦାନ ଗୁଣ ତ'ଥା କଥା।

ପଇସା ଟଙ୍କ କଣ୍ଟ୍ର ଆଣି ନାହିଁ? ସେଥିପାଇଁ ଧାଙ୍ଗ କରୁନାହିଁ ଏତେବେଳେ ?- ବନ୍ଧୁଦାରେ ପଚାରିଲେ।

ଧାଙ୍ଗିଆ କହିଲା- ସେଥିପାଇଁ ଆଣିନ୍ତି। ଶାଗୁ ମୂଠାଙ୍କେ କିଣିବାକୁ ପଇସା ନାହିଁ ନା ସେଥିପାଇଁ! କହୋ ଯୁଁଙ୍କ ପାଖରେ କ'ଣ ଥାଏ ? ଖାଲି ଉପରେ ଚକଆ ଖୋଲ ଭଲଆ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଗଳେଇଥାନ୍ତି ନା ଭିତରେ ତ ଗୋଟା ପଣେ କଙ୍କଡା ଖୋଳ। ନା ଅଣ୍ଟାରେ ଥାଏ ପଇସା ନା ଦେହରେ ଥାଏ କଡ଼ାକର ଜୋର। ସବୁ ରୋଗର ଖଣି। ଫୁଙ୍କି ଦେଲେ ପଡ଼ିଯିବେ।

ବନ୍ଧୁଦାର ପଚାରିଲେ—କାହିଁକି, ଏତେ ପଇସା କମାନ୍ତି କ'ଣ କରନ୍ତି ? ଦାନ ନାହିଁ, ଗଣ୍ଡି ନାହିଁ, ଖଗ ନାହିଁ, ଚଗ ନାହିଁ —ଖଟି ଖଟି ପାଞ୍ଚିରୁ ବଚ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ, ପେଟ ଆସି ଲାଗେ ପିଠିରେ, ବେକ ହୁଏ 'ରକର'କ। ଭଲ କରି ଖଣ୍ଡେ ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ଭଲ କରି ଖଣ୍ଡେ ପିନ୍ଧନ୍ତି ନାହିଁ, ଭଲ ଘରେ ଦିନେ ରହନ୍ତି ନାହିଁ। ଅଥଚ ଏତେ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ କରି ଲହୁଲୁହ ଢାଳି ଯେ ପଇସା ରୋଜଗାର କରନ୍ତି, ତାକୁ କରନ୍ତି କ'ଣ ?

ଆଉ କ'ଣ କରନ୍ତି, ଦରମା ପାଇଲା ମାତ୍ରେ……

ଏତିକିବେଳେ ବାହାରୁ ଡ଼ାକ ଶୁଭିଲା ଆସି ଡାକ ପିଅନ—

ଡାକ୍ତ, ଟଙ୍କା ଅ... ବାବୁ ।

ବନ୍ଧଦାର କହିଲେ—କିଏ, ମିଅନ କଦମା ? ଆସ ଆସ ।

ଡାକପିଅନ ପଶି ଆସି ସାତ ଖଣ୍ଡ ମନିଅର୍ଡର ବଢାଇ ଦେଲା । ବନ୍ଧଦାରେ ନିରଖି ନିରଖି ଦେଖିଲେ । ତା'ପରେ ବାକ୍ସରୁ ଦୁଆତ କଲମ ବାହାର କରି ମନିଅର୍ଡର ଫର୍ମରେ ଦସ୍ତଖତ କଲେ ଓ ପରେ ଖାତା ବାହାର କରି ସେଥିରେ ଲେଖିଲେ ପଢ଼ିପଢ଼ି—

ନଷଣ ସଇଁ, ଘୁଷୁଡ଼ି—ପଚସ୍ତର; ସପନ ଝିଆ, ରେଙ୍ଗଲ-ବତିଶ; ଗନ୍ଧଆ ଗୋଛେଇତ; ବେଦେଲ--ସତଚାଳିଶ, କଣ୍ଟ୍ରର ମଳକ, ନଣ୍ଡାଗୀର୍ଜା--ପଞ୍ଚାବନ; ଦଶମନ୍ତ୍ରଆ ସାହୁ, ମାଟିଆ ବୁରୁଜ-କୋଡ଼ିଏ; ଢକଳ ବସ୍ତିଆ, ବାଦୁର ବାଗାନ୍ ଲେନ୍, ଆମ୍ବାହାଉସି ଟିଟ୍—ପଅଁଷଠି; ଭଅଁର ଗଉଡ଼, ହାବୁଡା—ଦଶ । ତୋ ବଉଁଶ ବୁଡ଼ୁରେ ଭଅଁର । ସଳା ସେ ଦିନୁ ଟଙ୍କା ନେଲୁଣି, ଆଜ ପଠଉନ୍ଥି ଦଶ । ସଳା, ନେଲାବେଳକୁ ତ ତୁଣ୍ଡମୁଣ୍ଡ ଜାଣୁନାଇଁ । ମା' ବେମାର ଦିଅ, ବାପ ବେମାର ଦିଅ, ମାଇପ ବାହାଘର ଦିଅ, ପୁଅ ସୁଧି ଦିଅ । ଆଉ ସଳା ଫେରେଇଲା ବେଳକୁ ଏମିତି କୁନ୍ଥୁକୁନ୍ଥୁ କିଆଁ ? ବୋପାର ଥାଉ ଥୁଆ ହୋଇଥିଲା ଏଠୁ ନେଇ ଯାଉଥିଲୁ । ଆଉ ଇଏ ସଳା ବଟିଆ, ପରିଆ, ରଥିଆ ଓଡ଼, ଉଚ୍ଛୁବା ଧୋବା—ଏଗୁଡ଼ା ସଳା ବେଶୀ ମଗରା ହେଇ ଗଲେଣି । ମାସେ ପଠେଇଲେ ତିନି ମାସ ବନ୍ଦ । ସଳା ନ ଦିଅ ବେ ନ ଦିଅ, ଇଆଡ଼େ ପନ୍ଦର ତମ ଜମି ନିଲାମ କରେଇଛି ।......

ଡାକ ପିଅନ ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଟଙ୍କାତକ ଦେଇ ସାରଛି । କହଲ—ବାବୁ, ମୁଁ ଯିବ···।

ବହିଦାର ଫର୍ମଯାକ ବଢାଇ ଦେଲେ । ଟଙ୍କା ନେଇ ଗଣିଲେ । ଗଣିସାରି କହିଲେ—ହଁ ଠିକ୍ ହେଲା । ତିନଶ' ଗ୍ଭରି-ଟଙ୍କା । ହଁ ଠିକ୍, ଯାଅ । ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତ ପୁଣି ଥରେ ହିସାବ କଲେ । ଟଙ୍କା ବାକ୍ସରେ ରଖି ଗ୍ଭବି ଦେଲେ । ପିଅନ ନ ଯିବା ଦେଖି ମୁଣ୍ଡ ଟେକ କହିଲେ—ଯା' ଆଉ କ'ଣ ?

ପିଅନ ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡଉ କୁଣ୍ଡଉ କହଲ—ଆଜ୍ଞା ଆମର କଚ୍ଛି···

ବହିଦାର କହିଲେ—ଓ, ତମର ବ ଅଛି ଶୋଷିବାକୁ ! ସଲା ମୁଁ ତ ଗୋଟା ଟଙ୍କା ଗଛ । ଯେତେ ପିଏ ପାଣବ ହଲେଇ ଝଡ଼େଇ ଆଙ୍କୁସି ଲଗେଇ ତୋଳୁଥିବ । ଯା', ଯା'—ଅଣିଟିଏ ବଢ଼େଇ ଦେଲେ ।

ଡାକ ପିଅନ କହିଲା— ବାବୁ, ତିନଶ ଟଙ୍କା ଦେଲି, ଅଣି-ଟିଏ ? ରଖ ତମ ଅଣି—ରଖିଦେଲ ।

ରାଗି ଉଠିଲେ ବହିଦାର—କ'ରେ କ'ରେ ତମର ତ ସବୁ ମୁହଁ ଉପରକୁ ବଢ଼ି ଗଲାଣି । କ'ରେ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା । ଏ ଆମ ସରକାର । ଆମ ଦେଶ । ତୁ ଆମ ଗ୍ଭକର । ଆମଠଉଁ ନବୁ ଲାଞ୍ଚ ? ଆଜ ଲେଖୁଛି ର' ତୋ' ନାଁରେ । ଆ'ରେ, ଡିଙ୍କିକ କାଠ ଠଉରେଇଲାଣି, ସରପଞ୍ଚଙ୍କୁ ଚହ୍ନି ନଉଁ ପରା—।

ଡାକ ପିଅନ ବକୁଳ ହେଇ କହିଲା—ନାଇଁ ଆଜ୍ଞା, ମୋର ଭୁଲ୍ ହେଇଛି, । ଜୁହାର କରୁଛି, ଲେଖାଲେଖି କରିବେ ନାଇଁ ଗରିବୁଟା । ଆଜକାଲି ବେଳକାଳ ଯେମିତି—

ଯା' ଯା', ବାବେଠି ନାକେ ଯା' । କେଣ୍ଟୁ ମନ୍ତର ନ ଜାଣି ସାପ ଗାତରେ ହାତ ପୁରଉଛି '

ଅନ ଗୁଣିଗଲା ।

ବନ୍ଦାର କହିଚାଲେ — ବୁଝିଲୁ ଧଳିଁ, ପଇସାଟା କେତେ କଷ୍ଟରେ ଆସେ । ଗୋଟିଏ ପଇସା ପାଇଁ କେତେ ମେହନତ ନ କରନ୍ତି ଆମେ । ଇଏ ମାଗୁଛି ଆମକୁ ଶସପତ ! ଆଁ'ରେ·· ହଁ, କ'ଣ କହୁଥିଲି, ଏଇ ଆମି ସବୁ ଭଣ୍ଡାର କରଦେଲା । ହଁ, ସେମାନେ ଯେ ଏତେ ଖଟିଖଟି କୁଟୁମ ହେଇ ପଇସା କମାନ୍ତି, ପିଠି କୁଜ ହୁଏ, ପଞ୍ଜରା ହାଡ ଡାକେ ରଉରଉ, ଜୁଳୁଜୁଳିଆ ପୋକ ବାହାର ପଡେ ଆଖିରୁ, ସେ ପଇସା ଯାଏ କୁଆଡ଼େ ? ଘରକୁ ତ ପଠାନ୍ତି ନାହିଁ, ସେଠି ତ ଭଲ କରି ଟଣ୍ଡେ ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ମହାଜନ ସୁଝିବାକୁ ତ ଏମିତି ହାନସ୍ତକରା — ତୋ ଆଖିରେ ଦେଖୁଛୁ, ଆଉ କରନ୍ତି କ'ଣ ସେଥିରେ ? ଜାହିଁଙ୍କ ଏମିତି ହଇଜା ମଳୁ ଭଳିଆ ସବୁଦିନେ ଶୁଖିଶୁଖି ସେମେଠା···

ହଠାତ୍ ଏତିକିବେଳେ ପିଆଉ ଟଳଟଳ ହେଇ ଅଶ୍ରଅଣ୍ଡ ଆସିଛି ଘନ । ପଡ଼ିଯିବା ପଡ଼ିଯିବା ଉପରେ । ଅନବରତ କାଶ । ଦଶ ଶିର ଦୁହିଁ ହେଇ ଆସୁଛି । କହୁଛି — ସାଆନ୍ତେ, ସାଆନ୍ତେ, ମୋର ଭୁଲ୍ ହେଇଛି ସାଆନ୍ତେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ବାହାର କରଦେଇ ମୁଁ ବଡ ଭୁଲ୍ କରିଛି । ସିଏ ତା'ର ଯୋଉଠି ଯା' କରୁ, ମୁଁ ତ ଜୀବନ ସାରା ପଡ଼ିପଡ଼ି ଆସିଲି ବେଶ୍ୟା ବାଡ଼ିରେ । ତମସା, ତମସା, ମୋର ପ୍ରାଣର ତମସା । ଜୀବନରେ ମଧୁ ଚଖେଇଛି ସିଏ, ପୁଣି ବିଷ ବି ପେଇଛି ସିଏ । ଫୁଲଶେଯ ପାରି ଅତର ଛୁଞ୍ଚି ଦେଇ ଖୁଆଇ

ଦେଇଛୁ ପଲଙ୍କରେ—ପ୍ରେମରେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିଛୁ—ଉଲଗ୍ନ ହୋଇ ମୋ କୋଳରେ ଶୋଇଛୁ ରାତିସାରା, ପୁଣି ମଦ ଖୋଇ ସବୁ ଛଡ଼େଇ ନେଇ ଝାଡୁରେ ପିଟିପିଟି ଆଣି ଗଡ଼େଇ ଦେଇଛୁ ବାହାର୍ ଦାଣ୍ଡରେ । ଆଃ, ଆଃ—ଭୟଙ୍କର କାଶି ଉଠିଲା ।

···ଆଞ୍ଜୁଳା ଆଞ୍ଜୁଳା ରକ୍ତ ପାଣି କରି କଳ ସାଙ୍ଗରେ ହାଡ଼ ପେଷି ଦେଇ ଚନ୍ଚନା କରି ଯେତେ ପଇସା କମେଇଛୁ, ସବୁ ନେଇ—ସବୁ ନେଇ ଅଜାଡ଼ି ଦେଇଛୁ ତ ଗୋଡ଼ତଳେ । ଗୋଟିଏ ଅଧଲା ଘରକୁ ପଠେଇ ନାହିଁ । ମଦ ଖାଇଛୁ, ମାତାଲ ହୋଇଛୁ, ତା' ପାଇଁ ପାଗଳ ହୋଇ ଘର ଦୁଆର, ମା' ମାଇପ, ଭାଇବନ୍ଧୁ ସବୁ ଭୁଲି ଯାଇଛୁ । ତା' କାନି ପଣତରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ଘୁଷୁରି ଘୁଷୁରି କଟେଇ ଦେଇଛୁ ପାଞ୍ଚ ବରଷ—ପାଞ୍ଚ ବରଷ ! ହାରାମଯାଦୀ——ହାରାମଜାଦୀ ମାଇକିନିଆ ଏତେ ପଇସା ନେଇ, ଏତେ ପିଠା ଚକୁଡ଼ି ଶେଷକୁ ଘୃଣା କରି ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲୁ ଅଳିଆ ଗଦାକୁ !! —ଖୁବ୍ ଜୋରରେ କାଶି ଉଠିଲା, ରକ୍ତ ବାହାରି ଆସିଲା ପାଟିବାଟେ ।

···ବଳ, ବୁଦ୍ଧି, ତେଜ, ରକ୍ତ, ବୀର୍ଯ୍ୟ ସବୁ ନେଇ ଯେତେବେଳେ ଭରିଦେଲୁ ଗୁଡ଼ାଏ ଅସାଧ୍ୟ ରୋଗ, ରୋଗର ଖଣି—ଗନୋରିଆ ସିଫିଲିସ୍, ଯକ୍ଷ୍ମା ଆଉ ଯେତେବେଳେ ଦେଖିଲୁ ମୁଁ ଆଉ ଧନ ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ, ଗହଣା ଯୋଗେଇ ପାରିବି ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ—ସେତେବେଳେ ଆଉ ପାଖ ପଶିଲୁ ନାହିଁ । ଧଡ଼ି ଧାଡ଼ି କବାଟ ବନ୍ଦ କରିଦେଲୁ । ସେଇ ଘରେ—ସେଇ ଘରେ ନେଇ ପ୍ରେମ କଲୁ ବକେଳାକୁ, ଗନ୍ଧିଆକୁ, ବଇରାଗିଆକୁ । ଆଃ, ଆଃ, ଆଃ—ପୁଣି ଭୀଷଣ କାଶିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ବହ୍ଦାର ଚଡ଼ି ଉଠିଲେ—ହେ ହେ, ଭୁ ଯା' ଏଠୁ । ଯା' ଏଠୁ । ଯା'ବେ ସଳା । ସଳା ରୋଗୀ । କାଶି କାଶି ଏଠି ଖଙ୍କାର ଭରିତ କର ଦେଲଣି ।

ଯିବ, ଯିବ ସାଆନ୍ତ, ଚ୍ଳଯିବ । ଆଉ ବେଶୀ ବେଳ ନୁହେଁ, ଏଇ ଦିନେ ଧି' ଦିନର କଥା । ତା'ପରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଚ୍ଳଯିବ ସେ ପୁରକୁ । ଖାଲି ଗୋଟାଏ ଅବଟୋଷ—ଗୋଟାଏ ଅବ୍ଶୋଷ ରହିଗଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀଟାକୁ ଯା' ବାହାର କର ଦେଲି । ଚ୍ଣ୍ଡାଳ ମୁଁ, ଅନ୍ଧ ମୁଁ, ରାକ୍ଷସ ମୁଁ । ନିଜେ ହଜାର ଭୁଲ୍ କର ଲକ୍ଷେ ଭୁଲ କର ତା'ର ଗୋଟାଏ ଭୁଲ ପାଇଁ, ସାମାନ୍ୟ ଭୁଲ୍ ପାଇଁ······ନା ନା ଭୁଲ ତାର ନୁହେଁ, ଭୁଲ ତା'ର ହୋଇ ପାରେ ନା, ସବୁ ଭୁଲ ମୋର—ଭୁଲ ମୋର । ପାଞ୍ଚ ବରଷ—ଦୀର୍ଘ ପାଞ୍ଚ ବରଷ ସେ ଚ୍ହିଁଛି । କୋଉ ଯୁବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଏତେକାଳ ଅନେଇ ରହିବ ସ୍ୱାମୀକ ? ଭୋକ—ମତେ ଭୋକ ହେଲା । ମୁଁ କୁକ୍କୁର ଭଳି ରାସ୍ତାର ବିଷ୍ଠା ଖାଇଗଲି । ଆଉ ସେ—ଯୁବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ, ତତଲା ରକ୍ତ ତା' ଦେହରେ, ଜୀଅଁନ୍ତା ମନ ତା' ଭିତରେ, ଯୌବନର ମହୁଆ ମଦୁଆ ଅମାନିଆ ନିଶା ତା ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ, ସେ କେମିତି ରହନ୍ତା ? ସେ କେମିତି ସମାଳି ହୋଇ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ପଡ଼ି ରହନ୍ତା ମାସ ପରେ ମାସ, ବର୍ଷ ପରେ ବର୍ଷ ? ଠିକ୍ କରଛି, ଠିକ୍ କରଛି ସିଏ, ଅଲ୍‌ବତ ଠିକ୍ କରଛି । ଆଃ, ଆଃ ପୁଣି କାଶିଲି ।

···ସାଆନ୍ତେ, ସାଆନ୍ତେ, ତମ ଗୋଡ଼ ଧରୁଛି ସାଆନ୍ତେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀକ ମୋର ଫେରେଇ ଆଣ । ଟିକିଏ ଲୋକ ପଠା, ପଠା ଟିକିଏ ଲୋକ । ଫେଁ କାନ୍ଦି ଉଠିଲି ।······ମୋର ସତୁର ବର୍ଷର ମା' ତା'କୁ ଝୁଂଟୁଝୁରୁ ମାଟି କାମୁଡ଼ିଲଣି । ଭୂଇଁ ଅଣ୍ଡାଳୁଛି ବାଇଆଣୀ

ନୋହଇ । କହୁଛୁ ଯେବେ ଦୋଗୁରୁଣୀ ହେଲେ ବି ସେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ସେ ମା' । ସେ ସ୍ୱର୍ଗର ଦେବୀ । ତାଙ୍କୁ ବାହାର କରିଦେଲେ ଏ ଘର ଜଳି ଉଠିବ, ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯିବ ପୃଥିବୀ······ଛଟା, ଛଟା ସାଆନ୍ତେ, ତାଙ୍କୁ ଟିକିଏ ଡାକ । ମୋର ଭୁଲ୍ ହୋଇଛି, ମୁଁ ତା' ଗୋଡ଼ ଧରିବି, ଗୋଡ଼ ଧରିବି । ଆଃ; ଆଃ ।

ବନ୍ଧଦାର ଠୋ ଠୋ ହସିଲେ— ସଳା ମାଇଚିଆ, ସଳା ମାଇକିନିଆର ଗୋଡ଼ ଧରିବୁ ? କୋଉଁଠି ସିଏ ପାଣ ବାଉରି ଘରେ ପଶି ବେଧ ପକେଇଲା, କହୁଛୁ ଠିକ୍ କରିଛୁ । ସଳା ଧର୍ମ ଜଣ ଏ ଦୁନିଆରୁ ବୁଡିଗଲା । ଦେଖ୍, ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଧରି ପକେଇ ଦେଲା ।

ସାଆନ୍ତେ, ଧର୍ମ ଅଧର୍ମ ପଛେ ବୁଝିବ । ଉପରେ ସିଏ ଅଛି, ସେଇ ଏକା ଦେଖୁଛି ଧର୍ମ କାହାର ଅଧର୍ମ କାହାର । ତମେ ଟିକିଏ ଲୋକ ପରା, ତମ ଗୋଡ଼ ତଳେ ପଡ଼ିଛି । ଏତେ-ବେଳେ ଟିକେ ଏ ଗରିବକୁ ସାହା ହୁଅ— ଗୋଡ଼ ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା ।

ବନ୍ଧଦାର ଖିଙ୍କାରି ହୋଇ ଗୋଡ଼ରେ ଠେଲି ଦେଲେ— ଯା' ବେ ଯା', ମୋର ଆଉ କିଛି ବ୍ୟବସା ନାହିଁ ଗୋଟାଏ ବେଠେଇକି ଖୋଜିବାକୁ ଲୋକ ପଠେଇଛି, ସିଏ ପୁଣି ଛତରରେ ପଶିଲାଣି ପନ୍ଦର ଦିନ ହେଲା ।

ବଡ଼ ଆକୁଳ ହୋଇ ଘନ କହିଲା— ସାଆନ୍ତେ, ମୋର ନଷ୍ଟାନ୍ତ ଅବସ୍ଥା । ପାଦ ପକେଇ ଆଉ ପାଦେ ଉଠେଇଲା ବେଳକୁ କଲିଜା କମ୍ପି ଉଠୁଛି । ପଞ୍ଜରା ହାଡ଼ ଦୋହଲି ଯାଉଛି ଗୋଟା-

ଫଟେ, ଜୀବନ ଗୁଡ଼ ଗୁଡ ଆସିଲାଣି ନଗୋଡ଼ ହାତରୁ । ଆଃ ଆଃ, —ଭୟଙ୍କର କାଶିଲା । ପୁଣି ପଡ଼ିଲା ରକ୍ତ ।

···ସେତେବେଳେ — ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଅଉ ଯାଇପାରନ୍ତି ତାକୁ ଖୋଜିବାକୁ ? ତମେ ବଡ଼ ଲୋକ, ତମ ପାଟିରୁ ନାଁ ପର କଥା ବାହାରିଲେ ପଚିଶ ଲୋକ ଗାଁର ବାହାରିବେ ଯିବାକୁ । ଟିକିଏ ଦୟାକର, ଦୟାକର ସାଆନ୍ତେ । ଠାକୁରେ ତମର ମଙ୍ଗଳ କରିବେ । ଭଗବାନ ତମର ବଢ଼ନ୍ତିରୁ ବଢ଼ନ୍ତି କରିବେ । ମୁଁ ଡ଼ିଅ ଖଣ୍ଡିକ, ହଁ ଡ଼ିଅ ଖଣ୍ଡିକ ଲେଖି ଦେଉଛି । ଆଉ ରଖି ଲାଭ କ'ଣ ? ଆଉ ତ ଦିନ ଓଳକର କଥା । ସବୁ ତମେ ନିଅ । ଖାଲି ଗୋଟିଏ--ଗୋଟିଏ ଉପକାର କର ସାଆନ୍ତେ । ଜଣେ ଲୋକ ପଠା । ଲୋକ ପଠା । ମ' ବୁଢ଼ୀ ମୋର ତାକୁ ଖୋଜି ଖୋଜି ଅନ୍ଧୁଣୀ ହେଲାଣି । ତାକୁ ନ ଦେଖିଲେ କିଏ ଜାଣେ, ହୁଏ ତ ଘଡ଼ିକେ ଜୀବ ଗୁଡ଼ିଯିବ···ଆଃ । ସାଆନ୍ତେ, ସାଆନ୍ତେ, ଦୟାକର ସାଆନ୍ତେ, ଲୋକ ପଠା—ଖୁବ୍ ଜୋରରେ କାଶି ପୁଣି ଗୋଡ଼ ଧରି ଲମ୍ବ ହୋଇ ପଡ଼ିଗଲା ସେ ।

ବନ୍ଧାଦାର ଚିଡ଼ି ଉଠିଲେ — ଯା'ବେ ସଳା ଗଡ଼ି, କେତେ କହୁଛୁ । ସଳା ତୋ ମା' ମଲେ କେତେ ତୁ ମଲେ କେତେ । ମୁଁ ଏତେ ଭୁଦ ହେଉଛି ଗୋଟାଏ ବାରବୁଲା ଖାନକୀକି ଖୋଜିବାକୁ ଲୋକ ପଠେଇବି ! ଯା'ବେ ଯା' — ଗୋଡ଼ରେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଠେଲି ଦେଲେ । କଚୁଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଘନ ।

କାଶିକାଶି ଉଠୁଉଠୁ କହିଲା — ଧର୍ମ ଭାଇ, ଟିକିଏ ଦୟା କରନ୍ତୁ ଯଦି······

ଧଇଁଆ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଗଲା ପ୍ରଥମେ । ଟିକିଏ ଟଳା ଖଙ୍କାର କହିଲା – ହଇବେ ସଳା ସନ୍ଧାନ୍ତ ପୁରୁଷ, ତୋର ତ କମ୍ ସାହସ ନୁହେଁ । ଏଁ, ତୁ ଧଇଁ ସାହୁକୁ କହୁଛୁ ଯିବାକୁ ? କ'ବେ ତୁ ଜାଣି-ନଉଁ ମୁଁ ମହାଦେବଙ୍କ ସାପ । କ'ବେ ତୁ ଜାଣିନଉଁ ମୁଁ ସରପଞ୍ଚଙ୍କ ଦକ୍ଷିଣ ହାତ । କ'ବେ ତୁ ଜାଣିନଉଁ ମୁଁ ଏ ଗାଁର ଜଣେ ମୁଖିଆ ମାମଲତକାର । କ'ବେ ତୁ ଜାଣିନଉଁ······

ଥାଉ, ଥାଉ ଆଜ୍ଞା । ମୁଁ ଜାଣିଛି । ସବୁ ଜାଣିଛି ମୁଁ । କେହି ଯାଅନ । ବଡ଼ଲୋକ ତମେ, ମୁଖିଆ ତମେ, ତମ ମାନରେ ଆଞ୍ଚ ଆସିବ, ତମ ଗୋଡ଼ରେ କାଦୁଅ ଲାଗିବ । ମୁଁ ଯିବ । ମୁଁ ନିଜେ ଯିବି । ମୁଁ ଫେରେଇ ଆଣିବ ଲକ୍ଷ୍ମୀକି । ଲକ୍ଷ୍ମି ! ଲକ୍ଷ୍ମି ! ଲକ୍ଷ୍ମି, ଆଃ, ଆଃ – ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ଭୟଙ୍କର କାଶ ହେଲା । ଗୁଲି ଯାଉଁଯାଉଁ ଟଳିଟଳି ହୋଇ ପଡ଼ିଯିବା ଉପରେ, ସିଆଡ଼ୁ ଆସିଛି ଘନର ଜଣେ ପଡ଼ଶା ।

ପଡ଼ଶା କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କହିଲା – ଘନ ଭାଇ, ବୁଢ଼ୀ ଗ୍ଳଲଗଲା । ଲକ୍ଷ୍ମୀକି ଖୋଜି ଖୋଜି ବୁଢ଼ୀ ଗ୍ଳଲଗଲା ।

ଘନ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା – ଏଁ, ଏଁ ବୁଢ଼ୀ ଗ୍ଳଲଗଲା ? ବୁଢ଼ୀ ଗ୍ଳ-ଲି-ଗ-ଲା ? ଆଃ, ଆଃ – ଭୀଷଣ ଭୀଷଣ କାଶି ଉଠିଲା । ଭକଭକ ବାନ୍ତି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ରକ୍ତ । କହିଲା – ଲକ୍ଷ୍ମି, ଲକ୍ଷ୍ମି, ଲକ୍ଷ୍ମି, ଆଃ, ଆଃ, ଆଃ, ମୋର ଭୁଲ୍-ଭୁଲ୍-ଭୁ-ଲ୍ – କଚଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଗଲା ।

ପଡ଼ଶା ଘନଭାଇ ଘନଭାଇ ଡାକି ପଡ଼ିଗଲା ତା' ଉପରେ । ବନ୍ଧୁଦାର ବ୍ୟସ୍ତ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲେ କହିଲେ – ଆବେ ଦେଖ୍ ଦେଖ୍ କଣ ହେଲା, ସଳା ମଲା କି ?

ଧଳିଆଁ, ଚଳିଆଁ ଦଉଡ଼ି ଯାଇ କାନପଙ୍କି, ମୁଣ୍ଡ ଗଳଡ଼ଇ ଆଖି ଟେକି ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ—ମ·ରି-ଗ-ଲା ?

ଭୟ ଓ ବିସ୍ମୟରେ ବହୁଦାର କହି ଉଠିଲେ—ମ-ରି-ଗ-ଲା ??

—o—

—ନଅ—

ଇଞ୍ଜିନିୟର ନିଶାକର ବାବୁଙ୍କ ବୈଠକଖାନା । ଟେବୁଲର ଦୁ' ପାଖରେ ଗଦାଏ ଫାଇଲ୍ । କାଗଜ ପତ୍ର ଭରତି । ନିଶାକର ବାବୁ ଭୀଷଣ ଭାବେ ବ୍ୟସ୍ତ ଅଛନ୍ତି ଅଫିସ କାମରେ । ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଚାହିଁବାକୁ ବେଳ ନାହିଁ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ମନୋରମା ସୁନ୍ଦରୀ, ଆଧୁନିକ ରୁଚିସମ୍ପନ୍ନା । ବୟସ ଟିକିଏ ଗଡ଼ି ଯାଇଥିଲେ ବି ଲାବଣ୍ୟ ଏବେ ବି ଫୁଟି ଉଠୁଛି କମନୀୟ ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ । ପରିପାଟୀ ଅତି ଚମତ୍କାର । ମେଘମେଦୁର ଶାଢ଼ୀ ସାଙ୍ଗକୁ କବରୀରେ ଶୁଭ୍ର କୁସୁମର ତୋଡ଼ା ତାଙ୍କ ବୟସକୁ ଦଶ ବର୍ଷ ପଛକୁ ଫେରାଇ ଆଣିଛି । ବନ ଗହନର ମତ୍ତ କୁରଙ୍ଗ ଭଳି ସେ ଆଜି କେଜାଣି କାହିଁକି ଉନ୍ମାଦ ହୋଇ ବୈଠକଖାନାର ଏକ ପ୍ରାନ୍ତରୁ ଅପର ପ୍ରାନ୍ତକୁ ଛୁଟି ଯାଉଛନ୍ତି । କେତେବେଳେ

ରେଡ଼ିଓର ଡାଏଲ୍ ବୁଲେଇ ଦେଉଛନ୍ତି ସିଲୋନ୍-ସଙ୍ଗୀତ, କେତେ ବେଳେ ଲାଇବ୍ରେରୀ ସେଲ୍‌ଫରୁ ବହିଗୁଡ଼ା ଅଯଥା କାଢ଼ି ଏଣେ-ତେଣେ ଫିଙ୍ଗି ଦେଉଛନ୍ତି ଏକ ଖିଆଲରେ । ହଠାତ୍ କ'ଣ ବୁଦ୍ଧି ଦିଶିଲା, ଧାଇଁଗଲେ ଟେବଲ ହାରମୋନିୟମ ପାଖକୁ । ନିଶାକର ବାବୁଙ୍କୁ ଛଳେଇ ଛଳେଇ ହସି ହସି କହିଲେ—ବୋଲିବ ? ବୋଲିବ ? ବୋଲିବ ?

ନିଶାକରେ ସେମିତି ଫାଇଲ ଉପରେ ଆଖି ରଖି କହିଲେ— ନାଇଁ, ଗୋଳମାଳ କରନାଇଁ ମନୁ । ଗୁଡ଼ାଏ କାମ ବାକି ଅଛି । ଦିନ ରାତି ଲାଗିପଡ଼ି ଶେଷ ନ କଲେ ଉପାୟ ନାହିଁ । ଜାଣ ତ P. W. D.ରେ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସରେ କେତେ କାମ ।

ମ' ସିଏ କିରାଣୀଙ୍କର କାମ ନା ଇଞ୍ଜିନିୟରଙ୍କର କି କାମ ମ ?

ନିଶାକର ହସିଲେ । କହିଲେ—ପାଃ, ଇଞ୍ଜିନିୟର ହେଲ ବୋଲି ଆଉ କାମ୍ ନାହିଁ ? ବରଂ ଦି'ଗୁଣ କାମ । ବାହାରେ ଏକ୍‌ଜିକ୍ୟୁସନ, ଅଫିସରେ ବିଲ୍, ଆକାଉଣ୍ଟ୍‌ସ, କରେସ୍‌ପନ୍-ଡେନ୍‌ସ, ଡ଼ିଜାଇନ୍, ତା' ଛଡ଼ା ରେସ୍‌ପନ୍‌ସିବିଲିଟି ତ ସବୁବେଳେ ।

ହେଲେ କାମଗୁଡ଼ା ସିନା ଅଫିସରେ କରନ୍ତୁ, ଏ ଘରକୁ ବୋଝେ ବୋଝେ ଫାଇଲ୍ ଆଣି ନ ଖାଇ ନ ପିଇ କଥା ପଦେ ନ କହି ରାତି ବାର ଗୋଟାଏ ଯାଏ ଯେ କାମରେ ଲାଗିଛ···

ନିଶାକର କହିଲେ—କ'ଣ କରିବି ମନୁ, ମାର୍ଚ୍ଚମାସ । ଫାଇନାନ୍‌ସିଆଲ୍ ଇଅର୍ କ୍ଲୋଜିଂ । ଅଳିକା ଲାଗିଚନ୍ତି ସବୁ କମ୍ପ୍ଲିଟ୍ ନ କଲେ ଦେୟାର୍ ଇଜ୍ ନୋ ଓ୍ୱେ ଆଉଟ୍ ।

ମନୋରମା କହିଲ—ଭଲ ଏ ମାଘ ମାସଟା ଫଗୁଣ ଚଇତରେ ନ ପକେଇ ବୈଶାଖ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ କି ଭାଦ୍ର ଆଶ୍ୱିନ ବେଳକୁ ପକେଇଲେ ?

ନାଇଁ, ବାଜେ କଥା କହି ଗୋଳମାନ କର ନାଇଁ । ମୋର ବହୁତ କାମ ବାକି । ତମେ ଅବିକା ଯାଅ, ତମେ ଯାଅ ଏଠୁ—ନିଶାକର ପୁଣି ଗମ୍ଭୀର ଭାବେ ମନୋନିବେଶ କଲେ କାମରେ ।

ମନୋରମା ଆଜ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲ ନାହିଁ । ପେଛାଏ ଫୁଲ ତାଙ୍କ ଉପରକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ କହିଲ—ଛି, ଏଡ଼ିକ ଶୁଷ୍କ, ଏଡ଼ିକ ଗଦ୍ୟ ତମେ । ଫଗୁଣର ଏଇ ନରମ ସଂଜ । କଅଁଳ ଜହ୍ନ-ଆଲୁଅରେ ଦଗ ଦଗ ହସି ଉଠୁଛି । ଶିରଶିର ହୋଇ ବହି ଆସୁଛି ବସନ୍ତର ମନ୍ଦ ମଳୟ । ହେନାର ସୁବାସରେ ମହକି ଉଠୁଛି ଘରଦ୍ୱାର, ଆକାଶ ପବନ, କୋଣ ଅନୁକୋଣ । ଏ ସବୁକୁ ଛାଡ଼ି ତମର ସେଇ ବିଲ୍ ! ସେଇ ଏମ୍. ବି, !! ସେଇ ଏଷ୍ଟିମେଟ !!! ଛି, ତମେ ମଣିଷ ନା ପଥର ??

ନିଶାକର ଉଠି ଯାଇଁ ମନୋରମାର ହାତ ଧରି ପକେଇଲେ, କହିଲେ—ମନ୍ନ ! ମନୋରମା ! ମନଗହନର ଅଳିଆଳି ରାଣୀ ମୋର ! ମୋତେ କ୍ଷମା କର । ଜଂଜାଳ ଭିତରେ ମୁଁ ଜୀବନକୁ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି ! ଏମ୍. ବି. ଭିତରେ ମୁଁ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି ଏଇ କମନୀୟ କୋମଳ ଗୋ-ଲା-ପ !···ମନୋରମାର ସୁନ୍ଦର ଚିବୁକଟି ଟେକି ନିଶାକର ମୁହଁଟିକୁ ଗୁହିଁଲେ । ତା'ପରେ ତାଙ୍କ ଅଧର ଓଠରେ ଆପି ଦେଲେ ଦୁଇଟି କଅଁଳ ଚୁ-ମା·········

'ରକ୍ଷା କର, ରକ୍ଷା କର ବାବୁ, ରକ୍ଷା କର ମତେ'—ଓଠ ଉପରୁ ଓଠ ଅପସରି ଯାଇନି, ବାହାରୁ ଶୁଭିଲି ଆର୍ତ୍ତଣ ଚିତ୍କାର ।

ଘର ଭିତରେ ଅସି କଚ୍ଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ !! ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସୁ ଆସୁ ନିଶାକର ବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖି ଦାନ୍ତ କାମୁଡ଼ି ଚଢ଼ିଉଠି ଚଲେଇ ଗଲେ ବସିରୁ ଆଉ ମଦନ । ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଚେତା ନ ଥିଲା । ବେହୋସ । ପିଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଣ ଥିଲା କି ନାହିଁ ସନ୍ଦେହ ।

ଘରେ ହାଲ ହୁଲେଳ ପଡ଼ିଗଲା । ବୃକୋଦରବାବୁ ଧାଇଁ ଆସିଲେ । ପାଣି ସିଂଚ ବାଂଚିବଂଚ କରି ବହୁତ ସମୟ ପରେ ଚେତା କଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀର । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଖି ଖୋଲି ଚାହିଁଲା । ସତେକି ସେ ପୁରରୁ ଫେରି ଆସିଛି ।

ନିଶାକର କହିଲେ—କିଏ ତୁ ? କୋଉଠି ଘର ? କୁଆଡ଼େ ଆସିଥିଲୁ ?

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବରଡ଼ା ପତର ପରି ଥରୁଥାଏ । ପାଟି ଆଁପାଆଁପା ବାଉଥାଏ । କେତେବେଳେକେ, କହିଲା—ଘର ଦୁଆର ନାହିଁ ବାବୁ ! ମାଗିଖାଇ ଭିକାରୁଣୀଟାଏ । ଦ୍ୱାର ଦୁଆରେ ଅଇଁଠାକଣ୍ଟା ଖାଇ ଖାଇ ବୁଲୁଥିଲି, ଏମାନେ ମୋ ପଛେ ପଛେ···

ନିଶାକର କହିଲେ—ଆଚ୍ଛା ଆଚ୍ଛା ତୁ ଏଇଠି ରହ । ଭୟ ନାହିଁ । କିଛି ଭୟ ନାହିଁ ଏଠି ।

ମନୋରମା କଟମଟ କରି ଚାହିଁଲା—କହିଲା ମଲା ଦେଖୁନା ଅସଜ ମାଇପିଟା । ଆଜ ଭଲ ଥାଏ, ମନ୍ଦ ଥାଏ ।···କଲେ' କା' ଛୁଆ ପେଟରେ ପୂରେଇଛି ବା' ?

ଲକ୍ଷ୍ମି ଭେ'କିନି କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । କହିଲା—ମା' !

ନିଶାକର କହିଲେ—ହଉ, ହଉ, ଶୁଣିବ । କିଛି ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । ···ଆଉ ମନୁ କଥା ଢା'ରେ ଟୃନ ବୋଲ ନାହିଁ । ବିପଦ ବେଳେ ପରମ ଶତ୍ରୁକୁ ବି ଅାହା କହି ଆଉଁସି ଦେବା ଉଚିତ ।······ହଁ ମା', କିଛି ଭୟ ନାହିଁ ଏଠି । ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ର' । ମୁଁ ଅଛି ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବାବା କହି କାନ୍ଦିକାନ୍ଦି ନିଟାକର ବାବୁଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଧରି ପଡ଼ିଗଲା । ନିଶାକର ଦୁଇ ବାହୁ ଧରି ଧୀରେ ଧୀରେ ଉଠେଇଲେ । କହିଲେ—ଚାଲ୍, ଚାଲ୍ ମା', ଭିତରକୁ ଚାଲ୍ ।

—ଦଶ—

କଲିକତାର ସେଇ ବେଶ୍ୟା ଗଳି । ଏକ ସୁସଜ୍ଜିତ କୋଠରୀରେ ଶୋଇଛନ୍ତି ପୂର୍ଣ୍ଣିମା । ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛନ୍ତି ।

...ମାର ମହାପାପେ, କୁଆଡ଼େ ଗଲ ? ଆସ, ଆସ, କହି ଯାଅ ଟିକଏ ତମ ସତୀ ସାଧ୍ୱୀ ପ୍ରଥମାକୁ କେତୋଟି ଫୁଲରେ ମାଳା ଗୁନ୍ଥିଛ—ରେଖା, ଜମ୍ବା, ବନ୍ଦନା, ଚପଳା, ହେମମାଳା । ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ; ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ ।

......ମ, ସେଦିନ ପରି ତାଙ୍କୁ ପଚାରୁଥିଲି ସେ କହିଲେ ତମ ଛଡ଼ା ମୋର ଆଉ କେହି ନାହିଁ । ଅଶକ୍ଷିତା ହଳଦିବୋଳା ଓଡ଼ିଆ ଝିଅଙ୍କୁ କିଏ ଭଲ ପାଏ ?

...ସତେ କ'ଣ ହେମ ଅପା, ମୁଁ ଦିନେ ବେଶି ଜଗର ଲାଗିଗଲାରୁ କହିଲେ—ନଳିନୀ ଗୋ, ତମେ ମୋର ହୃଦ ସରୋ-

ବରରେ ଏକମାତ୍ର ଢଳଢଳ କୋମଳ ପୁଷ୍ପ । ଗୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଜଡ଼ାଇ ଧର କହିଲା—ସତ କହିଲ ଗାଁରେ ତମର ଆଉ କେହି ନାହିଁ ? କହିଲେ—ନା ନା, ଯିଏ ଥିଲା ସିଏ ମଲାଣି—ସିଏ ମଲାଣି ।

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଚିତ୍କାର କର ଉଠିଲା—ଏଁ, ସିଏ ମଲାଣି ? ସିଏ ମଲାଣି ? ମୋର ଭାଇ ! ମୋର ଭାଇ !

ଚିତ୍କାର ଶୁଣି ଖଲ ଖଲ ହସ ଭାସି ଆସିଲା ଆର ଘରୁ । ବନ୍ଦନା ଓ ତାର ଜଣେ ପ୍ରେମିକ ବନ୍ଧୁ ଠୋ ଠୋ ହସି ଏ ଘରକୁ ପଶି ଆସିଲେ । ପ୍ରେମିକ ବନ୍ଦନା ବେକରେ ହାତ ଗୁଡ଼େଇ ଠିଆ ହେଲା ।

ବନ୍ଦନା କହିଲା—କାଲେ ଜର ହେଉଛି ବୋଲି ପରା ଛଟା ଗାଳି ଶୋଇଥିଲୁ । ପୁଣି କ'ଣ ମୋର ଭାଇ ମୋର ଭାଇ ହେଲୁଣି । ତତେ ମରଣ ନାହିଁ କି ତୋ ମୋର ଭାଇକ ମରଣ ନାହିଁ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ କହିଲା—ମରବ, ମରବ ମୁଁ ବନ୍ଦନା, ଖାଲି ମରଣ ଆଗରୁ ଥରେ ଯଦି ଦେଖନ୍ତି ମୁଁ ମୋର ଭାଇଙ୍କି । ପଚାରନ୍ତି—ପଚାରନ୍ତି କେମିତି ସିଏ ଭୁଲଗଲେ ? କେମିତି ସିଏ ଭୁଲଗଲେ ସେଇ କଅଁଳ ମୁହଁଟିକି ଯୋଉଁ ମୁହଁରେ ଦେଇଥିଲେ ଶତ ସହସ୍ର ନିବିଡ଼ ଚୁମା ।

ମରୁ ନାଉଁଲୋ ଅଲାଜୁକ, ସେଇ ପଚ କଥାକୁ ଧର ବସିଛୁ —ବନ୍ଦନା କହିଲା ।

ସାଡ଼ିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନାହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର । ସେ କହି ଚାଲିଛି— ମନେ ଥିବ, ସେଦିନ କୁଆଁର ପୂନେଇଁ । ଜହ୍ନ ଉଠି ଆସିଲା ଦୂର

ଆମ୍ବ ତୋଟାର ଗଛ ଗହଳ ଭିତରୁ । ବାଉଁଶ ପତ୍ର କେଇଟି ସବୁ ଗାର ଭଳି ତା ଉପରେ ପଡ଼ିଥାଏ । ଧୀର ପବନରେ ଦୋହଲି ଦୋହଲି ଚଇଁର ଢାଳୁଥାଏ ସତେକି । ଶୁଦ୍ଧ ପୂଜା ସାରି ମୁଣ୍ଡ ନୋଇଁ ଓଳଗି ହଉଛ, ଆଗରେ ଆସି ଠିଆ ହେଲେ ମାଉସାଇ । ଫୁଲ ହାତରେ ତୋଳି ଧରି ହସହସ ମୁହଁରେ କହିଲେ—ବନ୍ଦନା କ'ଣ କହି ଓଳଗି ହେଲୁ ? କହିଲି – କିଛି ନାହିଁ । କହିଲେ – ହଁ, ହଁ, କ', ଭଲ ବରଟିଏ ପାଇଁ – ନା !···ହେଇ, ବର ତୋ' ଆଗରେ ଉଭା । ଠାକୁରେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ବର ଦେଲେଣି ।······ ତା'ପରେ – ତା'ପରେ ଘନଘନ ଚୁମା ଖୁଇ ଦେଲେ ଏଇ କଅଁଳ ଗାଲରେ । ମାଉସାଇ--ମାଉସାଇ କ'ଣ ସେକଥା ଭୁଲିଗଲେ ? ଭୁଲିଗଲେ ସେଇ କୁଆଁରୀ ପୁନେଇର ଜୀବନ୍ତ ସ୍ମୃତି ??—କାନ୍ଦି ଉଠିଲି ।

ବନ୍ଦନା ଚିଡ଼ି ଉଠିଲା । କହିଲା—ହେ ହେ ନଅଁ ନାଗି ଗୁେପରି ନିର୍ଲଜ ଟୋକା ! ଯଦି ମାଉସାଇକି ଭୁଲି ନ ପାରୁଛ, ଯା' ଗଙ୍ଗାକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିବୁ । ନଇଲେ ସିଆଲ୍ଦା ଷ୍ଟେସନରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିବୁ ରେଲ ପାହିଆ ଉପରେ । ଏଠି ଟିକି ପିଠି ଗଣ୍ଡି ବଢ଼େଇ ଗୋଟାଏ ଛଟକ ଦେଖଉଛୁ । ବ୍ୟବସାୟ କଲା ବେଳକୁ ଜର, ଶର୍ଦ୍ଦି, କାଶ, ଆଉ ମାଉ ସାଇକ ଡାକରା ବେଳକୁ ଝାଡ଼ ଫୁଙ୍କି ହୋଇ ବସୁଛୁ । ହାରାମ ଜାଦ, କାଲି ଯଦି ବ୍ୟବସାୟ ଉପରକୁ ନ ଯାଉ, ତୋ ପିଠିରୁ ଛାଲ ଉତାରି ଦେବି ଛୁଞ୍ଚିଣିରେ । ଆ'ରେ ଡ଼ିଙ୍କି କାଠ ଠଉରେଇଲାଣି । କିଛି ନ କହିଲା ଠଉଁ ମୁହଁ ଦିନକୁ ଦିନ ବଢ଼ି ଯାଉଛି—

ପ୍ରେମିକଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକେଇ ଟମଟମ ହୋଇ ବନ୍ଦନା ଟସଠୁ ଖୁଲିଗଲା ।

କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦ ଉଠିଲା ଦୃଷ୍ଟିମା—ଭଗବାନ ହେ, ତମେହିଁ ଭରସା, ତମେହିଁ ସାହା । ତମେ ଆଣିଛ ଏ ନରକକୁ । ନରକର ପଙ୍କରେ ଘାଣ୍ଟି ଘାଣ୍ଟି ସଢ଼େଇ ପଚେଇ ଖିନ୍ ଖିନ୍ କରି ମାରିବାକୁ ତମ ଇଚ୍ଛା । ମରଣକୁ ମୁଁ ଡ଼ରୁ ନାହିଁ । ମରି ଗଲେ ବରଂ ତରିଯାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମରିବା ଆଗରୁ ଥରେ ଖାଲି ଦେଖନ୍ତିକି ମୋର ଭାଇଙ୍କି ! ଥରେ ଖାଲି ଦେଖନ୍ତିକି ସେ ମନ ଭୁଲା ହୃଦ ଚହଲା କମନୀୟ ରୂପ ! ତା'ପରେ—ତା'ପରେ କଣିକାଏ ବିଷ—କଣିକାଏ ବିଷରେ ମତେ ମରି ଆସେ । ଖାଲି ମୋର ଭାଇ—ମୋର ଭାଇଙ୍କି ଦେଖିବା ଥରୁଟିଏ ଇଚ୍ଛା । ଥରୁଟିଏ ଖାଲି । ଭଗବାନ, ଭଗବାନ, ମୋର ଭାଇଙ୍କି କ'ଣ ଦେଖି ପାରିବି ନାହିଁ ଜୀବନରେ ? .. ...—ବେଣୀ ବେଣୀ କାନ୍ଦ ଖଟ ଉପରେ ଲୋଟି ପଡ଼ିଲା ।

—o—

—ଏଗାର—

ବସନ୍ତ ବହିଦାରଙ୍କ ସେଇ ବୈଠକ ଖାନା । ନୀରବ, ନିର୍ଜନ । କେବଳ ଧୀରେ ଧୀରେ ପଦ ଚାରଣା କରୁଥିଲା ଅରୁଣ । ମୁଣ୍ଡରେ ଅଶେଷ ଚିନ୍ତା । ମୁହଁରେ ବିଷାଦର ଘନ କାଳିମା । ଭାରି ଅନ୍ୟ-ମନସ୍କ । କ'ଣ ଭାବି ପଡ଼ି ହୋଇଥିବା ସତରଞ୍ଜି ଚକଆକୁ ଗୋଇଠା ମାରି ଫିଙ୍ଗି ଦେଲା । ପଞ୍ଜାବୀ ପକେଟରୁ ବାହାର କଲା ସିଗାରେଟ୍ । ଲଗାଉ ଲଗାଉ ପୁଣି କ'ଣ ଭାବିଲା ସିଗାରେଟ୍ ପ୍ୟାକେଟ୍ ସହିତ ଫିଙ୍ଗି ଦେଲା ଦୂରକୁ । ଖାଲି ଜୋରେ ଜୋରେ ପଦ ଚାରଣା କଲା ଏ ପାଖରୁ ସେ ପାଖ, ସେ ପାଖରୁ ଏ ପାଖ । ରାଗରେ ଫଁ ଫଁ । ମୁଣ୍ଡ ବାଳକୁ ଝିଙ୍କାଝିଙ୍କି କଲା ବାରମ୍ବାର । ରହି ରହି ବାରମ୍ବାର ଉଠିଲା ଦୀର୍ଘ ଶ୍ୱାସ ।

କେତେବେଳେକେ, ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ଭିତରେ କହିଲା— ନା···ନା···ନା । ପୁଣି ଟିକିଏ ରହି—ଭୁଲ୍···ହଁ

ଭୁଲ୍...ମୋର ଭୁଲ୍ । ଧନ ଆଉ ଶିକ୍ଷାର ଆଭିଜାତ୍ୟ ଭିତରେ ଚପି ହୋଇ ମରିଯାଏ ମନୁଷ୍ୟତା । ମଣିଷ ପଶୁ ହୋଇଯାଏ, ଅନ୍ଧ ହୋଇଯାଏ, ରାକ୍ଷସ ହୋଇଯାଏ.....ଠିକଏ ରହ—ନା, ମୁଁ ଚାଲିଯିବ । ମୁଁ ଏ ବାଡ ଭାଙ୍ଗି ଡେଇଁ ଚାଲି ଯିବ ବାହାରକୁ—

ହଠାତ୍ ପଶି ଆସିଲେ ବହିଦାର । କହିଲେ—ଏତେବେଳେ ବାହାରକୁ ଯିବୁ ବାପା ? ଆସି ଦିନ ବାରଟୁ ଗଡଲଣି, ଏତେ-ବେଳେ ଯାଏ ଗାଧୁଆ ନାଇଁ, ଖିଆ ନାଇଁ, ଦାନ୍ତ ଘଷା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାଇଁ । ପୁଣି ଯିବୁ ବାହାରକୁ ? ଦେହ ଖରାପ ହେବନି ଏଥିରେ ?

ଅରୁଣ ନୀରବ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲା । କିଛି ଉତ୍ତର ଦେଲାନି ।

ବହିଦାର କାନ୍ଦେଇ କହିଲେ—ଅରୁ ! ବାପା ! କ'ଣ ହୋଇଛି ତୋ'ର ? କଥା କହ । ନ କହିଲେ କିଏ ବୁଝିବ ? ଆରେ ତୁ କାହା ପାଇଁ ଏତେ ଭାବୁଛୁ ? ଦିନ ରାତି ବାଇଆଙ୍କ ଭଳି ବସି ବସି...ଅରୁ !

ତଥାପି ଅରୁଣ ନୀରବ । ଉଦାସ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହିଛି ଖାଲି ଆକାଶକୁ । ଉତ୍ତର ନାହିଁ ।

ବହିଦାର ପିଲା କାନରେ ମୁହଁ ପୋଛି ଦେଲେ । ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ ଆଦୁରେ କାନ୍ଦେଇ ଆତୁର ନରମ ଗଳାରେ ଡାକିଲେ— ଅରୁ ! ଅରୁରେ ! ବାପା !

ହଠାତ୍ କ'ଣ ହେଲା, ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଟାଣି ଅରୁଣ କହିଲା—ବାପା ! ମୁଁ ବିବାହ କରିବି ବାପା !

ବହିଦାର ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ରହିଗଲେ ଘଡ଼ିଏ । ନିଜ କାନକୁ ନିଜେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଅତି ଚତୁର ସିଏ । ସିଏ ଠିକ୍ ଜାଣନ୍ତି ନଡ଼ିଆର କୋଉ ଶିରିଏ ଶିରିଏ ପାଣି ଯାଉଛି । ହେଲେ ସେ ଧରା ଦେଲେନି । ଚଟକିନି ଭାବ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ଖୁବ୍ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ ଉଦ୍ଫୁଲ୍ଲିତ ହୋଇ କହିଲେ—ଏଁ, ସତେ ? ସତେ ଆଜି ପଶ୍ଚିମ ଦିଗରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଇଁବେ ? ମୋର ଆଜି ଆନନ୍ଦର ଦିନ । ଭାରି ଆନନ୍ଦର ଦିନ । ଆରେ କିଏ ଅଛରେ — ଧାଇଁ, ଚାଲି, ତିଳ ! ଧାଇଁ ଆସରେ ଧାଇଁ ଆସ ।

ଅରୁଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଇ ଉଠିଲା । କହିଲା—ବାପା ! ବାପା ! ମୋ କଥା ଶୁଣ ।........

ବହିଦାର କହିଲେ—ମୁଁ ଆଉ କିଛି ଶୁଣିବି ନାହିଁ, କିଛି ଶୁଣିବି ନାହିଁ । ମନ କାମନା ଆଜି ମୋର ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଇ ଯାଇଛି ।

ପାଟି ଶୁଣି ବାହାରୁ ଚାଇଁଆ ଆଉ ଘର ଭିତରୁ ସାନ ଝିଅ ତିଳୋତ୍ତମା ବାହାରି ଆସିଲେ । ବହିଦାର କହିଲେ—ମା' ତିଳ ! ଧାଁ ଧାଁ, ମା'କୁ ଆଣ୍ । ମା' ଆଜି ଦେଖିଯାଉ ତା' ଅମାନିଆ ଚଗଲା ପୁଅ ଫେରି ଆଇଛି ଘରକୁ । ମୁଁ ଜାଣେ ସେ ଫେରି ଆସିବ । ମା'ର ଆଖି ଲୁହ, ବିକଳ କାନ୍ଦଣା ସେ କେବେ ସହି ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଇତଃମଧ୍ୟରେ ତିଳ ଧାଇଁ ଯାଇଁ ମା'ଙ୍କ ଫଟୋ ଧରି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ଫଟୋଟିକି ଚଟ୍ କିନି ଟାଣି ନେଇ ସମ୍ମୁଖରେ ଧରି ଗଦ୍ ଗଦ୍ କଣ୍ଠରେ ବହିଦାର କହିଲେ—ସତି ! ସରଗରେ ଥାଇଁ ତମେ ଆଜି ନିଶ୍ଚେ ସୁଖୀ ହେବ ଯେ ତମର ବଗୁଲିଆ ପୁଅ ଫେରି

ଆସିଛୁ । କଥା ମାନିଛୁ । କଥା ଦେଇଛୁ ସଂସାର କରିବାକୁ ।

ଅରୁଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । କହିଲା—ବାପା ! ମୋ କଥା ଶୁଣ ।

ବହିଦାରଙ୍କର ସେ କଥାକୁ କାନ ନାହିଁ । ସେ ସେମିତି କହି ଚାଲିଛନ୍ତି—ବୁଝିଥିଲେ ସୁଝିଥିଲେ ଝୁରି ଝୁରି ତମେ ଆଖି ବୁଜି ଥିଲ । ସେ ଲୁହ ଯାଆନ୍ତା କୁଆଡ଼େ ? ସେ ଲୁହ ଆଜି ତରଳେଇଛି ତା' ପଥର ମନ ।......ଟିକିଏ ରହି ଅରୁଣକୁ କହିଲେ—ନେ, ନେ, ମା'କୁ ନେ । ମା' କୋଳରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖି ଟିକିଏ କାନ୍ଦରେ ଚଣ୍ଡାଳ । ସରଗରେ ଥାଇଁ ମା' ତୋତେ ଆଜି ଚାହିଁ ରହିଥିବ ବିକଳ ହୋଇ ।

ଫଟୋଟି ଧରେଇଲା ନେଇ ଅରୁଣ ହାତରେ । ଅରୁଣ ବଡ଼ ଇତସ୍ତତଃ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଧରିବ କି ନାହିଁ କିଛି ସ୍ଥିର କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ବିକଳ ହୋଇ କହିଲା—ଏ ତମେ କ'ଣ କରୁଛ ବାପା ?

ବହିଦାର କହିଲେ—ଏଁ, ମା'କୁ ନବୁ ନାହିଁ ? ତୋ' ଜନମ କଲା ମା' । ତତେ ଦଣ୍ଡେ ନ ଦେଖିଲେ ଅନ୍ଧୁଣୀ ହୋଇଯାଏ । କୋଳରେ ବସେଇ ତୋତେ ଖୋଇ ନ ଦେଲେ ତା' ପାଟିକୁ ଘତ ରୁଚେନା । ତୋ' ଆଖିରୁ ଟିକିଏ ଲୁହ ବହିଲେ ତା' ଛାତିରୁ ରକ୍ତ ଝରି ପଡ଼େ । ତୁ ତାକୁ ନବୁନି ? ତୁ ତା'କୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦବୁ ଗୋଡ଼ରେ ?

ଅରୁଣ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା । ଫଟୋ ଛଡ଼େଇ ନେଇ ଫଟୋ ଉପରେ ମୁହଁ ରଖି ଭେ ଭେ କାନ୍ଦି କହିଲା—ବୋଉ ! ବୋଉ ! ବୋଉ !

ବହ୍ନିଦାର ବାଷ୍ପାକୁଳ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—ମୁଁ ଜାଣେ, ମୁଁ ଜାଣେ ତୁ ବୋଉକୁ ଭୁଲି ପାରିବୁ ନାହିଁ । ତୋତେ ହାତକୁ ଦି’ହାତ କରିବ ବୋଲି କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ତୋ’ ବୋଉ ମରିଛି । ସେ କଥା ତୁ ଭୁଲିନାହୁଁ । ଭୁଲି ପାରିବୁ ନାହିଁ ଜୀବନରେ । ତା’ ଋଣ ତୁ ସୁଝିବୁ । ତୁ ଆଜି ଦୋଲମଣ୍ଡପ ପିଣ୍ଡା ବେଦୀ ଉପରେ ବସିଲେ ତୋ’ ବୋ’ଉ ଆନନ୍ଦରେ ନାଚି ଉଠିବ ସରଗରେ ।

ଅରୁଣ କହିଲା—ବାପା ! ମୋ କଥା ଶୁଣ ।

ଆଉ କ’ଣ ଶୁଣିବ ବାପା ? ଆଉ କ’ଣ ଶୁଣିବ ? ଆଜି ଯଦି ତୋ ବୋଉ ଥାଆନ୍ତା···ବହ୍ନିଦାର କାନ୍ଦି ଆସିଲେ ।

ଅରୁଣ ଡାକିଲା—ବାପା !

ବହ୍ନିଦାର କହିଲେ—ନା, ମତେ ଆଉ କିଛି କହନାରେ ଆଉ କିଛି କହନା । ଆଜି ଖାଲି ମନେ ପଡ଼ୁଛି ତୋ ଦୁଃଖିନୀ ବୋଉ···ପୁଣି କାନ୍ଦିଲେ । ଟିକିଏ ରହି କହିଲେ—ଚଇଁ ! ଧାଇଁ ଯିବୁ, ଘର’ତ ଘରେ ବସିଛନ୍ତି ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ ସାହେବ । ଆଉ ଆଉ ଯିଏ ଥିବେ, ଡାକି ଆଣିବୁ । ଏ ଖୁସି ଖବର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନ କହିଲେ ମୁଁ ରହି ପାରିବି ନାହିଁ ।

ଚଇଁଆ ଚାଲିଗଲା ।

ଅରୁଣ କହିଲା—ବାପା ! ତମେ କଣ ପାଗଳ ହେଲ ବାପା ? ମୁଁ ବିବାହ କରିବି ସିନା, କିନ୍ତୁ···

ଆଉ କିନ୍ତୁ କ’ଣରେ ଅରୁ ! ତୁ ଯୋଉ ଘରେ କହିବୁ—ମୁଁ ସେ ଘରେ ବସିବି । ଯେତେ ଧନ ମାଗିବୁ ମୁଁ ସେତେ ଧନ ଦେବି ।

ଅରୁଣ କହିଲା—ବାପା ! ଉଡନ୍ତା ଚଢ଼େଇକି ଆଣି ପିଞ୍ଜରାରେ ତମେ ଛାଡି ଦିଅନା । ମୋ କଥା ବୁଝ । ମୋ କଥା ଆଗ ଶୁଣ···

ଉଡ଼ିଗଲା ବେଳେ ସେଇକଥା ସିଏ କହି ଯାଇଥିଲା । ଏ ବାର ବୁଲା ଛତରାକୁ ଆଣି ଘରେ ଥାଇତ କରିବ ।···

କାହାକଥା ତମେ କହୁଛ ବାପା ?

ତୋ'ର ବୋଉ କଥା । ବୋଉ କଥା । ଆଜି ବି ଟତା' ବୋଉ ଲୁହ ଆଖିରେ ତୋତେ ଚାହିଁ ରହିଛି ।

ବୁଢ଼ା ପୁଣି କାନ୍ଦିଲେ । ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ, ଧାଇଁ ଆ, ଟାଇଁ ଆ ପଶି ଆସିଲେ ଭିତରକୁ । ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ କହିଲେ—ଏଁ, ତମେ କାନ୍ଦୁଛ ବହିଦାରେ ? ଟାଇଁ ଆ ଯାଇଁ କହିଲା—ସାଆନ୍ତେ ହସି ହସି ଗଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି ।

ବହିଦାର କହିଲେ—ହଜୁର ! ହଜୁର ! ସତରେ ଆଜି ମୁଁ ହସୁଛି । ଆନନ୍ଦରେ ଆଖିରୁ ମୋର ଝରି ଆସୁଛି ଲୁହ । ଆଜି ଯଦି ତା' ମା' ଥାଆନ୍ତା । ତା' ମା' ଥାଆନ୍ତା···

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ ପଚାରିଲେ—କ'ଣ ହେଉଛି ବହିଦାରେ

···ଆଜି ମୋ ରୁକ୍ମିଣି ଧନ ଫେରି ଆସିଛି ମୋ କୋଳକୁ । ତା' ମା'ର ଆଶୀର୍ବାଦ । ଏତେଦିନେ ବୈରାଗୀ ରାଜି ହେଉଛି ସଂସାର କରିବାକୁ ।

ଭଲ ହେଲା, ଆମକୁ ଖିର ପିଠା ମିଳିବ । କୋଉଠି ବେ
ଘର କରୁଛ ?

ଯୋଉଠି ତା' ଇଚ୍ଛା । ଧର୍ମ, ଶିକ୍ଷିତା, ଆଧୁନିକା, ଦେଶ-
ସେବିକା ଯୋଉଠି ସେ କହିବ ।

ଅରୁଣ କହିଲା—ବାପା ! ମୁଁ ବିବାହ କରିବି ନାହିଁ ବାପା !
ମତେ କ୍ଷମା କର ।

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ କହିଲେ—ଏ କ'ଣ ଅରୁଣ, ବାରମ୍ବାର
ବାପାଙ୍କ ମନରେ ଆଘାତ ଦେବା କ'ଣ ଉଚିତ ?

କିନ୍ତୁ ?

କିନ୍ତୁ କ'ଣ ? ବିବାହ କରି କ'ଣ ଦେଶକାମ ହୁଏନା ?
ଗାନ୍ଧୀ, ନେହେରୁ, ଗୋପବନ୍ଧୁ ସମସ୍ତେ ତ ବିବାହ କରିଥିଲେ ।
ଏପରି କି ସୁଭାଷ ବୋଷ ବି । ବିବାହ କଲେ ଯେମିତି ପ୍ରେମରଜ୍
ବୋଲି ଭାବୁଛ, ବିବାହ ନ କଲେ ବି ସେମିତି ଅନେକ ପ୍ରେମରଜ୍
ଅଛନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ···କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଠେଇଁ···

ନା ନା, ତମେ ଯୋଉଠି କହିବ । ବାପା ତ ରାଜି ଅଛନ୍ତି,
କୁଳ, ବର୍ଣ୍ଣ, ଗୋତ୍ର···

ନା, ଏସବୁ ମୋର କିଛି ଲୋଡ଼ା ନାଇଁ । ମୁଁ କେବଳ
ଜଣକ ଛଡ଼ା···

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ କହିଲେ—କାହିଁକି ଆମ କରଣ କୁଳରେ କ'ଣ ହୋଇଛି ଏଜୁକେଟେଡ୍ ପାଣି ନାହାଁନ୍ତି ?

ଅରୁଣ କହିଲା— ନା, କଟକ କୁଳରେ ମୁଁ ବାହା ହେବିନି ।

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ ହସିଲେ । କହିଲେ—ଦେଖ, ତମେ 'ବୁନିଆଦି ବଂଶର ପିଲା । ତମର ଭବିଷ୍ୟତ ଅଛି । କାଲି ସକାଳେ ତମେ ଏମ୍. ଏଲ୍. ଏ. ହେବ, ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବ, ଦେଶର ନେତା ହେବ ।

ଠଇଁଆ କହିଲା - କାଲି ସକାଳେ କାହିଁକି ହଜୁର, ଆଜି କ'ଣ ତାଙ୍କର କମ୍ ନା । ଦଶ ଖଣ୍ଡ ମଉଜାରେ ଜଣେ ନମ୍ବର କର୍ମୀ ବୋଲି ଡାକ ପଡ଼ୁଛି ।

ନମ୍ବର ??—ବିସ୍ମୟରେ ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ ଚାହିଁଲେ ।

ଧଇଁଆ କହିଲା—ଆଜ୍ଞା ନମ୍ବର ପର । ସେଇଟା ତ ଗଳ୍ପ । କ'ଣ ବୋଲି କ'ଣ କହି ଦେଉଛି ।

ଅରୁଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା । କହିଲା— ନା ନା, ମୁଁ ଆଉ ସେ ତୁଚ୍ଛ ସମ୍ମାନ ପାଇଁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ମତେ କ୍ଷମା କର ସମସ୍ତେ ।

ବହିଦାର ମହାଧୂର୍ତ୍ତ । ଉଡ଼ିଗଲା ଚଢେଇର ଚର ଗଣି-ଦେବେ । କାଲି ସକାଳର କୁଆ ଅରୁଣ । ତାଙ୍କର ଠଉଁ ଜନ୍ମ । ସିଏ ଆଉ ତାଙ୍କୁ ବଳେଇ ଯିବ ? ବହିଦାର ହସି ହସି କହିଲେ— ବାଇଆ, 'ବାଇଆ' ପୁଅ ମୋର । ଭାବୁଛି ଛନ୍ଦା ହେଲେ ଦେଶ କାମରେ ତା'ର ବାଧା ପଡ଼ିବ । ଅରେ ଏମିତି ଟୁଟିଲା ଦେଶ କାମ

କରୁଛୁ । ମୁହଁରେ କହିଲେ କ'ଣ ତାଙ୍କ ପେଟ ପୂରିବ ? ଆଜି ତୁ ମୋ କୋଳକୁ ଲେଉଟି ଆ' । କାଲି ସକାଳେ ମୁଁ ଦ'ମାଣ ଜମି ଲେଖିଦେବି ପାଣଙ୍କ ନାଁରେ ।

ଅରୁଣ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା—ବାପା !

କାଳିଆ ପାଣ ଆସି ପହଞ୍ଚିଛି ଏତିକବେଳେ । ବହିଦାରଙ୍କ କଥା ଠିକ୍ ସିଏ ଶୁଣି ପାରିଛି ।

ବହିଦାର ପୁଣି କହିଲେ—ମତେ ବିଶ୍ୱାସ କର । ବିଶ୍ୱାସ କର ଅରୁ । ତୋ' ମାଆ ଆଜି ସତଗତରେ ଥାଇ ମତେ କହୁଛି— ଏତେ ଜମି ଆମର କ'ଣ ହବ ? ବାଛିଆ ଯଦି ଅମାନିଆ ହଉଛି, ଦିଅ କିଛି ତା'ଙ୍କୁ । ଦିଅ କିଛି ତା' ଦୁଃଖୀରଙ୍କୀ ଭୋକିଲା ଲଙ୍ଗଳା ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କି ।

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ କହିଲେ—ଅରୁଣ ! ଆହାର ବଡ଼ ହୋଇଛି । ଗରିବ ମୁହଁରେ ଆହାର ଦେବ କି ଛଡେଇ ନେବ ତମ ଇଚ୍ଛା । ଲୁଖା ଶୁଖା ଖାଲି ଭାବ ପ୍ରବଣତାରେ ଭାସି ଯାଅ ନାହିଁ । ନିଜର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଛାଡ଼ି ପରର ହିତ ପାଇଁ ଟିକିଏ ଚିନ୍ତା କର । ତମର ଗୋଟାଏ ଖିଆଲ ଆଉ ଗରିବର ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଝରି ପଡ଼ୁଥିବା ତତଲା ଲୁହ—ଏ ଦି'ଟା ଭିତରେ କୋଉଟା ବଡ଼, ଚିନ୍ତାକର ଅରୁଣ ।

ଅରୁଣ ଖାଲି ମଥା ହଲେଇ ବାଳ ଝିଙ୍କି ବଂସ୍ତ ହୋଇ ଶୂନ୍ୟକୁ ଚାହିଁଥିଲା । ପଦଟିଏ ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ।

କାନିଆ ଆକଳ ହେଇ କହିଲା— ବାବୁ ! ବାବୁ ! ଏତେ ବେଳେ ତମେ ମନା କରୁଛ ବାବୁ ? ଏ ଗେଣ୍ଡା କୋଡିଏ ଖିଆ ପାଣଙ୍କ ପାଇଁ ଏତେଦିନେ ମୁଠିଏ ଖୁଦ ମିଳୁଛି । ତମେ ଏଥିରେ ବାଧା ଦଉଛ ବାବୁ ?

ଅରୁଣ ଲୁହ ଆଖିରେ ସେମିତି ବ୍ୟସ୍ତ ବିକଳ ହୋଇ କହିଲା— ନା ନା, ମତେ ଛାଡିବାକୁ ଦିଅ । ମତେ ଛାଡିବାକୁ ଦିଅ । ମତେ ପୁଣି ଥରେ ସମସ୍ତେ ମିଶି ମାରି ଦିଅନା ।

ବଳିଦାର କହିଲେ —ଦି'ମାଣ । ଆଉ ଦି'ମାଣ ଜମି ଦେବ ବାପା ! ତୁ ରାଜି ହୋ' ।

କାନିଆ ଲମ୍ବ ହୋଇ ପଡିଗଲା ଅରୁଣ ପାଦରେ । କହିଲା— ବାବୁ ! ବାବୁ ' ତମ ଗୋଡ଼ ଧରୁଛି ବାବୁ ! ଏ ଗରିବଙ୍କ ଦାନାରେ ଧୂଳି ଦିଅ ନାଇଁ । ଆହାର ଉପରେ ଦିଅ ନାଇଁ ପାହାର ।

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ କହିଲେ — ଅରୁଣ, ତମେ ତ ନିଜେ ବୁଝ, ଗଣଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ଜଣକୁ, କୋଟିଏର ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ଗୋଟିଏକୁ, ସମାଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ହେବ । ସେଇ ତ୍ୟାଗହିଁ ଉଦାର, ମହତ । ସେଇ ତ୍ୟାଗହିଁ ପବିତ୍ର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦେଶ ସେବା ।

ବଳିଦାର କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କହିଲେ — ବାପା ! ହାକିମଙ୍କ କଥା ମାନ୍ । ପାଣଙ୍କ ଆଡକୁ ଚାହାଁ । ଆଉ ଚାହାଁ ଥରେ ତୋ' ବୋଉ ମୁହଁକୁ । ଏବେ ବି ତା' ଛାତି ଫାଟି ଯାଉଛିରେ କଲିଜା ଦୁହିଁ ହୋଇ ଆସୁଛି । ତୁ କ'ଣ ଜାଣି ଜାଣି ତା' କଳା ଡୋଳା ଯୋଡ଼ାକ ଓପାଡ଼ି ଫୋପାଡ଼ି ଦବୁ ହାତରେ ??

ଅରୁଣ୍ଣ ଭେ ଭେ କାନ୍ଦ ଉଠି ବୋଉ ଫଟୋ ଉପରେ ମଥା ରଖି କହିଲା—ବୋଉ ! ବୋଉ ! ତୋ ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ ବୋଉ । ଗରିବ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଲଭୁ । ଅନାଥମା ଭସିଯାଉ । ଭସିଯାଉ ଅଥଳ ଦରିଆରେ !! ତୋର ଏ କୁଳାଙ୍ଗାର ପୁଅକୁ କ୍ଷମା କରନା ବୋଉ କ୍ଷମା କରନା, କ୍ଷମା କରନା···ସେ ବେଶୀ ବେଶୀ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଲୁହ ସିଙ୍ଘାଣି ଏକାକାର ହେଇ ଝଲଝଲ ଚାଲିଗଲା । କାହାର ଆଡ଼କୁ ଥରେ ମାତ୍ର ଚାହିଁଲା ନାହିଁ ।

ବହିଦାର ଆନନ୍ଦରେ ଅଧୀର ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । କହିଲେ--ଆରେ କାଳିଆ । ଧାଁ, ଧାଁ, ପଇଡ଼ ତୋଳ । ଆରେ ଚଇଁ ! କ୍ଷୀର ଆଣରେ କ୍ଷୀର ଆଣ । ଧାଇଁ ଯା ବଜାରକୁ କାନ୍ଦେ କାଠିଆ କଦଳୀ ଧରି ଆସିବୁ । ଆଉ ରସଗୋଲା । ହଁ, ହଁ, ରସଗୋଲା । ଆଜି ମୋ ଘରେ ହଜୁର ଅତିଥି । ଆଜି ମୋର ବାଇଆ ପୁଅ ଫେରି ଆସିଛି କୋଳକୁ । ସମସ୍ତେ ଆସ । ସମସ୍ତେ ଆସ । ଶାଗ ଭାତ ମୁଠିଏ, ହାତ ଯୋଡ଼ୁଛି ସମସ୍ତଙ୍କୁ—

ବହିଦାର ଚାଲିଗଲେ । ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଗଲେ ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାଂଶ, ଭିଳ, କାଳିଆ । କେବଳ ରହିଲେ ଧଂଆ ଚଇଁଆ ।

ଚଇଁଆ କହିଲା ଧଇଁଆଁ ଇ', ଏ ଥରେକୁ କେମିତି ପାଣି ବୋହିଲା ବେ ?

ଧଇଁଆ କହିଲା—ଆବେ ଚ' ସଳା, ଦେଖ୍ ସେ ପାଣି କ କାକର । ବହିଦାର ଏମିତି ଦଣ୍ଡଅଳ ହେଇଛି ଗୁଡ଼ମାଣ ଜମି ଛୁଡ଼ଦବ ପାଣଙ୍କୁ ! ହେଁ, ଏ ପଲ୍ ଟିସ୍, ପଲ୍ ଟିସ୍ । ତୁ କ'ଣ ବୁଝିବୁ ବେ ସଳା ।

ଚଇଁଆ କହିଲା—ହେଲେ ଟୋକାଟା ମୋଟେ ଭୁଲିପାରୁ ନାଇଁ ଟୋକାକୁ । ଦେଖୁଛୁ ନା କଥା କଥାକେ ରେ ଖାଲି ବାଇଗୁଣ୍ଡିଳି ଖାଉଛୁ ।

ଧଇଁଆ ହସିଲା । କହିଲା—ଆବେ ତା' କ'ଣ ଭୁଲି ହୁଏ ? ଜୀବନ ଥିଲାଯାଏ ସିଏ ବଞ୍ଚିଥିବ । ନାଗ ନିଶ୍ୱାସଟି ! ଯା' ଘର ଦୁଆର ପିଲା କୁଟୁମ୍ବ ଜଳିଯିବେ ନାଇଁ ଆଉ ।

ଚଇଁଆ କହିଲା—ହେଲେ, ବାହା ହବାକୁ କେମିତି ସିଏ ରାଜି ହେଲା ?

ଧଇଁଆ ପୁଣି ହସିଲା । କହିଲା—ରାଜି ହେଲା ନା ତା'କୁ ସମସ୍ତେ ମିଳି ଗୋଟାଏ ପେଣ୍ଡରେ ପକେଇ ଦେଲେ ! ବହିଦାର ତ ଗାଁଟା ଯାକର ସମାଧି ଖୋଲୁଛି । ନିଜ ପୁଅର ସମାଧି ନ ଖୋଲିଲେ ଥପୁ ହଉଛି କୋଉଠି ? ହେଁ, ହେଁ, ହେଁ—

ଦୁହେଁ ହସିହସି ଚାଲିଗଲେ ।

—୦—

—ବାର—

ଇଞ୍ଜିନିୟର ନଶାକର ବାବୁଙ୍କ ଘର । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସିଙ୍ଗର୍ ମେସିନ୍ ପାଖରେ ବସି କ'ଣ ଗୋଟାଏ ସିଲେଇ କରୁଛି । ଦୂରରେ ମଟର ଗାରେଜରେ ଅଛି ନଟିଆ—ଇଞ୍ଜିନିୟରଙ୍କ ଅର୍ଦ୍ଧଳି ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଡାକିଲା—ନଟିଆ ! ନଟିଆ ! ଗିଲାସେ ପାଣି ଆଣ୍ ତ ।

ନଟିଆ ପାଣି ଗ୍ଲାସେ ଧରି କଅଁଳେଇ କହିଲା—ଦଉଚିଲୋ ଲକ୍ଷ୍ମି । ତୋ କଥାକୁ କିଏ ପକେଇ ଦବ ? ତୁ ଯେ ସରଗର ଚନ୍ଦ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମୁହଁ ହେଲା ଫଣଫଣ । କହିଲା—ପାଣି ତ ଦବୁ, ଏ ବାଜେ କଥା କାହିଁକି କହୁଛୁ ?

ଲକ୍ଷ୍ମିଲୋ, ତୋ ଭଳିଆ ସୁନ୍ଦରୀ ଝିଅଟିଏ ଏ ମଞ୍ଚମଣ୍ଡଳରେ ନାହିଁ । ଆହା, ଗୋଟିଏ ଗୃଡଲରେ ଗଡ଼ା । ଲହୁଣୀ ଖସି ପଡ଼ୁଛି ।

ମେସିନ୍ ଗୁଡ଼ ଠିଆ ହେଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଗମ୍ଭୀର ହେଇ କହିଲା — ନଟିଆ, ତୁ ଜାଣିଚୁ ବାବା କେମିତି ରାଗୀ ! କହିବ ଯଦି ତୋ ପିଠି ଫଟେଇ ରକ୍ତ ବାହାର କରଦେବେ ।

ନଟିଆ ବ୍ୟଙ୍ଗ ସ୍ୱରରେ ଗୀତଟିଏ ଆରମ୍ଭ କଲା— ମୋଅ ପରେ କଅାଁ ଏତେ ବମନ ଲୋ ଚେଟମେନା ।’

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଖୁବ୍ ଜୋରେ ରାଗିଗଲା । ଡାକଲା ନଟିଆ !

ନଟିଆ ଅଭିନୟ ସ୍ୱରରେ କହିଲା — ନାଇଁ, ନାଇଁ, ମତେ ଅପସନ୍ଦ କରୁଛୁ ତୁ କାହିଁକି ? ମୁଁ କ’ଣ ବୁଢ଼ା ନା ହଡା ନା ବେରସିକ ନା ଅଣ୍ଡିରପୁଅ ନୁହେଁ ନା କୋଉଥି ପାଇଁ ? ତୋ’ ପେଇଁ ବଟଫଳ କରିଦେବି । ଚଣ୍ଡିରଭ୍ରୁଣ୍ଡ କଟିଦେବି । ଆଉ ହେଉଛି ଅନା, ଦେଖିଙ୍କର ସେମିତିକା ଏଇଠି ନଚେଇବା ପାଇଁ ନାଇଁ,— ଗୁଡିରେ ହାତ ମାରିଲା—କଳାପି ମ କଲପି, ଯୋଡ଼ାଏ କଟିଦେବି ସେମିତିକା ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଇ ପଡ଼ିଲା । କହିଲା— ଓଃ, ଚୂଲିଯା’, ଚୂଲିଯା’ ତୁ ଏଠୁ କହୁଚି ।

ନଟିଆ ସେମିତି କହି ଚାଲିଚି— ଆଉ ଶାଢ଼ୀ ? କୋଉ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧିବୁ ? ଗୁପା ନା ଶାନ୍ତିପୁରୀ ନା ମାଣିଆବନ୍ଧୀ ନା ଦେଖିଙ୍କର ସେମିତି ଅଛି ମର୍‌ସର୍— ଯାହାକୁ ପିନ୍ଧିଲେ କଛି ନ ପିନ୍ଧିଲା ଭଳିଆ ଦିଶେ—, ନଇଲେ ସେଲୁର୍ ? ସେଲୁର୍ ଜାଣିଚୁଟି ? ସେଇମ ନମ୍ବା ହେଇକରି ମାଇକିନିଆଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଜାମା···

ଖୁବ୍ ଜୋରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପାଟିକଲା— ନଟିଆ, ତୁ ଯିବୁ ନା ମୁଁ ଡାକିବି ?

ନଟିଆ ମେଟମୁହଁଇ ହୋଇ କହିଲା —ସେଥିତେଣି ତ ରାଗିଲୁ । କ'ଣ ମୁଁ ଖନ୍ତ୍ରିଆ ନା ଜୋଡ଼ିଆ ନା ବେରୋଜଗାରିଆ, କ'ଣ ପେଇଁ ତୋର ନାପସନ୍ଦ ହଉଚି କ' ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ କହିଲା—ମୁଁ କିଚ୍ଛି କହିବାକୁ ଚାହେଁନା, ତୁ ଆଗ ଗଲୁ ଏଠୁ ।

ନଟିଆ ସେମିତି କହି ଚାଲିଛି—ଚାକିରି ତ ପରମିଟ । ଦରମା ମାସକୁ ତିରିଶ । ତା' ଛଡ଼ା ଉପୁରି ?···ଆ'ଲୋ ଏ ଯେ ମହାଦେବଙ୍କ ଷଣ୍ଢ । ଆଗ ବାସୁଆକୁ ନ କୁଣ୍ଢେଇଲେ, ବେଲପତ୍ର ନ ଚଢ଼େଇଲେ ପାଦେ ଭିତରକୁ ଯିବାକୁ ବାଟ ଅଛି ?···

ଭଲ ସେ କଥା ତୋତେ କିଏ ପଚାରୁଛି ?

···ହେଇଟି ଅନା, କାନତରାଟି ଗୁରାକ ତ ଛେଳି । ନ ଦେଇ ଯିବେ କୁଆଡ଼େ ? ଆଉ ଏସ୍. ଡ଼ି. ଓ ? ସେ ଗୁଡ଼ାକ ତ ମୋ ଛେଳି । ଓହ୍, ସେଇ ମୋ ସାଆବ ଛେଳି ଯିଏ ମୋ ଛେଳି ଯିଏ ନୁହଁ ? ପୁଣି ମାସକୁ ମାସ ଟୁର୍‌ରେ ଆସିବେ ସୁପରଣ୍ଟ ଇଞ୍ଜିନର, ଚିଫ୍ ଇଞ୍ଜିନର । ଖାଲି ବକ୍‌ସିସ୍ ତା' ଉପରେ ତା' ଉପରେ । ହେଇଟି ଅନା, ସାଆବ ଯେତେବେଳେ ତିନ୍ ରୁପିୟା ଦେବେ, ମୁଁ କହିବି—ହଜୁର୍ ! ତିନ୍ ଆଙ୍ଗୁଲ୍ ନେମକ୍ୟା ମାରୁଚେ ହେ, କମ୍ ସେ କମ୍ ପାଞ୍ଚ ଆଙ୍ଗୁଲ୍ ମେ ଏକ ଥାପଡ଼୍ ମାରିୟେ···

ଲକ୍ଷ୍ମୀ କହିଲା—ତୁ ତା' ହେଲେ ଯିବୁନି ନଟିଆ, ମତେ ବାଧ ହେଇ ଡାକିବାକୁ ହବ ?

ନଟିଆ କହିଲା ମୁଁ ବୁଝିଛି ଲୋ ବୁଝିଛି । ତୋ' ମନ କଥା ମୁଁ ବେଶ୍ ବୁଝିଛି । ତୁ ଝୁରି ହଉଛୁ ସେଇଆକୁ । ହେଲେ ସିଏ କ'ଣ ଆଉ ଆସିବ ? ଗୁଡ଼ । ସିଏ ଗଲା ଯାଉ । ପୁଣି ନୂଆ । ପୁଣି ନୂଆ । ଯେତେ ନୂଆ ନୂଆ ଘାଟରେ ପାଣି ପିଇବ ସେତେ ମଜା ବୁଝିବ—ସୁଆଦ ଚାଖିବ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆହୁରି ଜୋରରେ ଗର୍ଜି ଉଠିଲା—ନଟିଆ ! ବଦମାସ୍ ପାଜି ନଟିଆ !

ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ ଗୀତ ଧରିଲା ନଟିଆ—

ପାଜି ହବାକୁ ମୁଁ ଅଟଇ ରାଜି
ଲୋ ଫୁଲସାଜି !
ଲଗାଇ ଦେଲୁ ତୁ କି ଭେଜବାଜି ?

ସତେ, ସତେ ଲକ୍ଷ୍ମି ତୁ କୁହୁକ ଲଗେଇ ମତେ ମେଣ୍ଢା କରି ଦେଲୁଣି । ତୁ ଯାହା କହିବୁ ମୁଁ ତା' କରିବି । ଯେମିତି ନଚେଇବୁ ସେମିତି ନାଚିବି । ଆଉ ଏ କଥା ? ମୁଁ ରାଜି ଅଛି । ସବୁ ଭାର ମୁଁ ମୁଣ୍ଡକୁ ନେବି । ବିନା ପରାକ୍ରମରେ ବାପ ର, ଷଣ୍ଢ କ'ଣ ? ଆ' ଆ' ଆ' । ନାଇଁ କରନା, ନାଇଁ କଟନା ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ତୋ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ୁଛି ନାଇଁ କରନା—ହାତ ବଢ଼େଇଲା ଧରିବାକୁ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଛଟିପିଟି ହେଇ ପଳଉଁ ପଳଉଁ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା—ବାବା ! ବାବା !

ନଟିଆ ହସି ଉଠିଲା—'କାନ୍ଦିଲେ କି ହେବ କରୀନ୍ଦ୍ରଗମନା ଇନ୍ଦ୍ର କି ସହଜେ ଛାଡ଼ିବ ?' ଆଜି ବାବା ନାହାଁନ୍ତି କି ମା' ନାହାଁନ୍ତି

ଲେ ଧମା । ସଞ୍ଜ ପହରରୁ 'ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା' । ଆଜ ଏ ଘରେ ବାବା ମୁଁ, ମା' ଭୁ । ଆ' .ଆ' ମୋ ରାଣି ! ମୋ ଧନ ! —ପୁଣି ଦଉଡ଼ିଲା ଧରିବାକୁ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆହୁରି ଜୋରରେ କାନ୍ଦି ଉଠି ବାରମ୍ବାର ଚିତ୍କାର କଲା । —ବାବା ! ବାବା ! ବାବା !

ଗୋଟାଏ ଘଡ଼ଘଡ଼ି ଭଳି ଗର୍ଜନ ଶୁଭିଲା ବାହାରୁ । 'ନଟିଆ' ବୋଲି ଚିତ୍କାର କରି ବାଘୁଣୀ ଭଳିଆ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲା ସ୍ନେହ । ଗୋଟାଏ ହଣ୍ଟରରେ ପାଇଁକଣା ପିଟିଦେଲା ନଟିଆ ପିଠିରେ । ନଟିଆ 'ଦେଇଁ' ବୋଲି ରଡ଼ି କରି ପଟପଟିକା ଦଉଡ଼ି ପଳେଇଲା । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପଡ଼ିଗଲା ସ୍ନେହର ଗୋଡ଼ ଜାବୁଡ଼ି ।

ସ୍ନେହ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କହିଲା—ଉଠ୍, ଉଠ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ହତଭାଗିନୀ ପୋଡ଼ା କପାଳୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ । କିଏ ତୋ ନାଁ ଦେଇଥିଲା ଲେ ଲକ୍ଷ୍ମି ? ଜୀବନଟା ତ ଜଳପୋଡ଼ି ଅଙ୍ଗାର ହେଇଗଲା । ଦିନେ ଆଲୁଅ ଦେଖିଲୁ ନାଇଁ । ସୁଖ ଦେଖିଲୁ ନାଇଁ । ସବୁଦିନେ ଆଖିରୁ ଝରିଲା ଲୁହ । ଗୁଡ଼ିରୁ ଛିଣ୍ଡିଲା ମୁଣ୍ଡା ମୁଣ୍ଡା ଚିରିଲା ନହୁ । ତୋ ନାଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ତୋ' ନା' ପୁଣି ଲକ୍ଷ୍ମି !! ଏ ଦେଶର ଏମିତିକା ଲକ୍ଷ୍ମି କେତେ ଗଡ଼ି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି ବାଟ କଡ଼ରେ । ଜଅଁନ୍ତା ମଡ଼ ହେଇ ସଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି ମଶାଣି ଭୂଇଁରେ । କିଏ ଦେଖୁଛି ? କିଏ ଶୁଣୁଛି ? କିଏ ବୁଝୁଛି ?

—o—

—ତେର—

କଲିକତାର ସେଇ ବେଶ୍ୟା-ଗୃହ । ଆସର ଜମିଥିଲା । ହେମ-ମାଳା, ନଳିନୀ । ରମଣୀ ଓ ତାଙ୍କର ପୁରୁଷ ବନ୍ଧୁମାନେ ବସିଥିଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ମଦ ବୋତଲ ଓ କୁକୁଡ଼ା ମାଂସର ଚପ୍ । ବନ୍ଦନା ସିଆଡ଼ୁ ଘୋଷାରି ଘୋଷାରି ଧକ୍କା ମାରି ମାରି ଆଣି ଠିଆ କଲା ପୂର୍ଣ୍ଣିମାକୁ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦୁଥାଏ ।

ବନ୍ଦନା ପଞ୍ଚମରେ ସ୍ୱର ତୋଳି କହିଲା—ବଦମାସ୍ ଟୋକି, ଗୋଟାଏ ପେଷନା କାଢ଼ୁଛୁ ସବୁଦିନେ । ରୋଜ ରୋଜ ତୋ' ଦେହ ଖରାପ । ତୁ ମରୁଛୁ । ହାରାମଯାଦୀ ପାଜି, ଆଜି ଚାଲ୍, ଚାଲ୍ ନଇଲେ ତୋ' ରକ୍ତ ଶତା ପିଇବି ।

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଉତ୍ତେଜିତ କଣ୍ଠରେ କହିଲା— ନା, ମୁଁ ଯିବି ନାହିଁ । ମୁଁ ତୋ'ର ଗୋତ୍ତଧରା ଚାକରାଣୀ ନୁହେଁ ଯେ ଯେତେବେଳେ ଯାହା କହିବୁ ମୁଁ ମାନିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ।

ଏଁ, ଯିବୁ ନାଇଁ ? ମାନବୁ ନାଇଁ ? ଆଚ୍ଛା—କ୍ରୋଧରେ ଅଗ୍ନିଶର୍ମା ହୋଇ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା ବନ୍ଦନା । ଆଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପରେ ମସ୍ତ ଏକ ଗୃବୁକ୍ ଧରି ଫେରି ଆସିଲା ।

କ'ଣ ଯିବୁ ନାଇଁ ?

ନା, ମୁଁ ମରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଯିବ ନାଇଁ—ଯିବ ନାଇଁ ।

ଏଁ ଏତେଦୂର ?—ପାଆଁ ଇ କନା ଗୋଟାଏ ପାହାର କଷି ଦେଲା ପିଠିରେ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଚିତ୍କାର କରି କାନ୍ଦି ଉଠିଲା—ବନ୍ଦନା, ବନ୍ଦନା, ତୋ ଗୋଡ଼ ଧରୁଛି ବନ୍ଦନା । ମତେ ଆଉ ଏ ନରକ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ କଲବଲ କରି ମାର୍ ନା । ତଣ୍ଟି ଚିପି, ଗୁଡିରେ ଛୁରି ଭୁଷି ଏକାଥରେ ମାରିଦେ । ଏମିତି ଜଅଁ ନ୍ତା ମଣିଷର ଗୋଟି କାଟି ଚମଡ଼ା ଉତାରି ଦେ'ନା । ରୋଜ ପିଟିପିଟି ଫଟେଇ ଦେଲୁଣି ପିଠି । ପିର୍ ପିର୍ ରକ୍ତ ବାହାରିଲାଣି । ଘା' ହେଇ ଗଲାଣି ପିଠି, ହାତ, ଗୋଡ଼ । ଆଉ କେତେ ମାରିବୁ ? କେତେ ମାରିବୁ ? କେତେ ମାରିବୁ ?

ମାରି ମାରି ତୋ ଜୀବନ ଖାଇଦେବି । ଚଚେ ଜଅଁ ନ୍ତା ଚିରି ଦେବି ଏଠି—ସପା ସପ୍ ସପା ସପ୍ ସପା ସପ୍ କଷି ଦେଇଗଲା ପାହାର । କଣ୍ଠା କୁକୁଡ଼ା ଭଳି ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଚିତ୍କାର କରି କରି ଆକାଶ ଫଟେଇ ଦେଲା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା । ଶେଷରେ ଜୀବନ ବିକଳରେ ଯାଇଁ ଗୋଟାଏ କବାଟ ବନ୍ଧକୁ କାମୁଡ଼ି ପକେଇଲା !!

ପ୍ରକୃତରେ ସେଦିନ ମାରି .ମାରି ମାରିଦେଇଥାନ୍ତା ବୋଧେ ବନ୍ଦନା, ହଠାତ୍ ଜଣେ ଲୋକ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା । ବନ୍ଦନା

ହାତର ଗ୍ଲାସ୍ ଟଳିଲା ଖସିଗଲା । ଲୋକଟା ଯୁବକ ନୁହେଁ କି ବୃଦ୍ଧ ନୁହେଁ । ଖାଅଁନ୍ତା ନୁହେଁ କି ମଲ୍ଲ ନୁହେଁ । ହାଡ଼ କେଇଖଣ୍ଡ ଖାଲି । ହନୁ ହାଡ଼ ବାହାରି 'ପଡ଼ୁଛି । ଆଖି ପଶିଲାଣି କୋଉ ସନ୍ଧରେ । ମୁହଁରେ ଭକ୍ଭକ୍ ଗନ୍ଧ ।

ନାଟକୀୟ ସ୍ୱରରେ ଆରମ୍ଭ କଲା ସେ—ବନ୍ଦନା, ବନ୍ଦନା, ଏ କ'ଣ ସ୍ୱର୍ଗରେ ନୃତ୍ୟ ହେଉଛି ବନ୍ଦନା ? ଅପ୍ସରାମାନେ ସୁରା ପିଇ ଭୋଳ ହୋଇ ଆନନ୍ଦରେ ନୃତ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି—ଝମ୍ଝମ୍, ଝିମ୍-ଝିମ୍, ଝମ୍ଝମ୍ । କରନ୍ତୁ । କରନ୍ତୁ । ଆହୁରି ସୁରା ପିଅନ୍ତୁ । ସୁରାର ନଦୀ ଭସାଇ ଦିଅ । ମୋ ରାଜ୍ୟରେ ସମସ୍ତେ ସୁରା ପିଇବେ, ସମସ୍ତେ ମାତାଲ ହେବେ, ନୃତ୍ୟ କରିବେ ।...

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ମୁହଁ ଟେକି ଚାହିଁଲା । କଟମଟ କରି ଚାହିଁଲା । ପିଠିରୁ ରକ୍ତ ବୋହି ଯାଉଥାଏ । ଲୁଗା ଫଟା ଚିରା ସେ ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧ ଉଲଗ୍ନ । ଦେହ ହାତ ଜଳୁଛି ହୁ, ହୁ । ସେ ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନାହିଁ । କଣ୍ଠାସ ଭଳି ଚାହିଁ ରହୁଛି ଖାଲି । ଯନ୍ତ୍ର ଚାଳିତ ଭଳି କେତେବେଳେ ସେ ତା' ପାଖକୁ ଆସିଛି । କହୁଛି—କିଏ ? କିଏ ତମେ ?

ଲୋକଟିର କିନ୍ତୁ ଚେତା ନାହିଁ କି ଚୈତନ୍ୟ ନାହିଁ । ସେ ତା'ର କଥା ଚାଲିଛି—ଉର୍ବଶୀ କାହିଁ ? କାହିଁ ମେନକା ? କାହିଁ ତିଳୋତ୍ତମା ? ମୋର ଆଦେଶ ସେମାନେ ଅମାନ୍ୟ କରିବେ ? ଇନ୍ଦ୍ର ମୁଁ । ସ୍ୱର୍ଗର ରାଜା । ମୋର ବଜ୍ର ହୁଙ୍କାରରେ ତ୍ରିଭୁବନ ଥର ଥର କମ୍ପି ଉଠେ । ସେମାନେ ମୋ ଆଦେଶ ମାନିବେ ନାହିଁ ? ଡାକ । ଡାକ ସମସ୍ତଙ୍କୁ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସୁରା ଦିଅ ଆକଣ୍ଠ ପିଇବାକୁ । ମୁଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖିବି । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବସେଇବି ମୋ କୋଳରେ । ତା'

ପରେ—ତା' ପରେ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ସଭିଙ୍କି ଉଲଗ୍ନ କରିବ । ଆଖି ମେଲେଇ ଦେଖିବ ସେ ରୂପ, ସେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ସେ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ଯୌବନର ସୁନେଲି ତରଙ୍ଗ ! ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ; ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଆଉ ସ୍ଥିର ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଦୁଇ ବାହୁ ମୁଠେଇ ଧରି କଣ୍ଠ ଫଟେଇ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା—ମାର ଘାଇ ! ମାର ଘାଇ !

ଲୋକଟା କହିଲା—ଏଁ, ମାର ଘାଇ ? ମାର ଘାଇ କାହିଁ ? ଏ ସ୍ୱର୍ଗର ରାଜା—ତ୍ରିଭୁବନର ଅଧିପତି ମହାମହିମ ଇନ୍ଦ୍ର···

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଆହୁରି ଜୋରେ ଆହୁରି ଜୋରେ ହଲେଇଲା—ମାର ଘାଇ ! ମାର ଘାଇ ! ଆଖି ଖୋଲ । ଚାହାଁ, ମୁଁ ଆସିଛି ।

ଆସିଛ ? ଆସିଛ ସୁନ୍ଦରି । ଆସ, ଆସ ମୋର ବାହୁଲତାରେ ଛନ୍ଦ ହୁଅ—ଠିକ ଯେମିତି ଛନ୍ଦି ହୁଅନ୍ତି ଦୁଇଟି ସର୍ପ । ଆଜ—ଆଜ ମୁଁ ତୁମକୁ ଶିଖେଇ ଦେବ ଏକ ନୂଆ ରତି—ନୂଆ ବନ୍ଧ······

ଏ କ'ଣ କହୁଛ ମାର ଘାଇ ! ଅନ୍ଧ ହୋଇଯାଅ ନାହିଁ । ଆଖି ଖୋଲ । ଦେଖ, ମୁଁ ଆସିଛି । ମୁଁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଆସିଛି ।

ଏଁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ? ପୂର୍ଣ୍ଣିମା କିଏ ? ଏଠି ତ ରମ୍ଭା, ମେନକା, ତିଲୋତ୍ତମା । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା କିଏ ? ନା ନା, ପୂର୍ଣ୍ଣିମା କେହି ନାହାନ୍ତି । ତୁ ଗୋଟାଏ ବୋଷ୍ଟରୁଣୀ—ବାରବନିତା—ବେଶ୍ୟା—

ତା'କୁ ଠେଲି ଦେଉଥିଲି, ହଠାତ୍ ଠାଇକିନା ଚଟ-
କଣାଟାଏ କଷି ଦେଲା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା । କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ପୂର୍ଣ୍ଣିମା କହିଲା—
ବେଶ୍ୟା ? କାହା ଲାଗି ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ବେଶ୍ୟା ? କାହା ଲାଗି ପୂର୍ଣ୍ଣିମା
ପୂତିଗନ୍ଧମୟ ନରକର କୀଟ ?

ଲୋକଟାର ନିଶା ଏବେ ବି ଭାଙ୍ଗି ନାହିଁ । କହିଲା—
ଏଁ, ତୁ ମାଇଲୁ ? ତୁ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ମାଇଲୁ ? ତୁ ରକ୍ଷିତର ବେଶ୍ୟା
ହୋଇ······

ପୁଣି ଗୋଟାଏ ଚଟକଣା କଷି ଦେଲା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା । କହିଲା—
ଆହୁରି—ଆହୁରି ନିଶା ଛାଡ଼ି ନାହିଁ ? ଭୁଲିଗଲ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାକୁ ?
ଭୁଲିଗଲ କୁଆଁରି ପୂନେଇଁ ଜହ୍ନର ଜଅନ୍ତା ସ୍ମୃତି ??—ଭେ ଭେ
କାନ୍ଦିଲା ସିଏ ।

ଲୋକଟାର ଟିକିଏ ଚେତା ଫେରିଛି । ନିଦରୁ ଉଠିଲା ଭଳି
କହିଲା—ଏଁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ? ନଇଷଣପୁରର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ? ମୋର ରାଣୀ,
ମୋର ପ୍ରାଣ; ମୋର ହୃଦୟର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ?···

—ଆଖି କଚମଚ କରି ଭଲକରି ଚାହିଁଲା ସେ । ଚିତ୍କାର କରି
ଉଠିଲା—ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ! ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ! ପୂର୍ଣ୍ଣିମା !

ମାରିଗଲି ! ମାରିଗଲି ! ମାରିଗଲି !
ଦୁହେଁ କୁଣ୍ଢାକୁଣ୍ଢି ହୋଇ ଭେ ଭେ କାନ୍ଦି ଉଠିଲେ ।

—o—

—ଚଉଦ—

ଗାଁ । ଏକ ବିରାଟ ସଭା । ସଭାରେ ବକ୍ତୃତା ଦେଉଛନ୍ତି ଅରୁଣ କୁମାର । ପରିଧାନ ଏକ ପାଦଚପା ଟ୍ରାଉଜର ଓ ପଞ୍ଜାବୀ । ଆଗରେ ଧଳିଁଆ, ଚଇଁଆ, କାଳିଆ ଓ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଓଢ଼ଣା ଢିଆ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ।

ଅରୁଣ କହିଲା—ଭଉଣୀ ଓ ଭାଇମାନେ ! ଏଇ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ତରଫରୁ ମୁଁ ଆପଣମାନଙ୍କୁ ଭୂଦାନ, ହରିଜନସେବା, ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତିନୋଟି ବକ୍ତୃତା ଦେଇସାରିଛି । ଆଜି କହିବି 'ନାରୀ ପ୍ରଗତି' ସମ୍ବନ୍ଧରେ । ବିଶ୍ୱ ସଭ୍ୟତାକୁ ନାରୀର ଦାନ କମ୍ ନୁହେଁ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ରମଣୀଙ୍କ କଥା ଛାଡ଼ିଦିଅ । ପ୍ରାଚ୍ୟ ରମଣୀମାନେ ବି ଶିକ୍ଷା, ସଂସ୍କୃତି, ତ୍ୟାଗ, ନିଷ୍ଠା, ଦେଶ ସେବାରେ ସଭ୍ୟତାକୁ ଅତୁଳ ବିଭବରେ ମଣ୍ଡନ କରିଛନ୍ତି । ଅତୀତର ଗାର୍ଗୀ, ଖନା, ଲୀଳାବତୀ ଆଦି ବିଦୁଷୀ ଲଳନାଗଣ ନିଜର

ଗଭୀର ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ବଳରେ ଦେଶ ସମକ୍ଷରେ ଯେଉଁଭଳି ଉଚ୍ଚ ଆଦର୍ଶ ରଖି ଯାଇଛନ୍ତି, ଆଧୁନିକ ଭାରତର ବିଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ସରୋଜିନୀ, କ୍ୟାପ୍‌ଟେନ ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ରମା ଦେବୀ ପ୍ରମୁଖ ମହୀୟସୀ ମହିଳାଗଣ ସେହିଭଳି ଧର୍ମରେ ସେବାରେ ପ୍ରେମରେ ତ୍ୟାଗରେ ଚରମ ପରାକାଷ୍ଠା ଦେଖାଇ ଜାଜ୍ୱଲ୍ୟମାନ କୀର୍ତ୍ତି ରଖିଛନ୍ତି କାଳକାଳକୁ ।

ଚଇଁଆ ଧଇଁଆ ହାତ ଟେକୁଟି କହିଲ—ହେ, ମାଇକିନିଆ କ୍ୟାପ୍‌ଟେନ୍ ଅଛନ୍ତି ?

ଅରୁଣ କହିଲ—ହଁ, ହଁ, ଅଛନ୍ତି । ଭାରତର ପ୍ରତି ପ୍ରାନ୍ତରେ ନାରୀ ଶିକ୍ଷିତ, ଉନ୍ନତ, ଆଲୋକିତ । ସାହିତ୍ୟ କହ, ଦର୍ଶନ କହ, ବିଜ୍ଞାନ କହ, ରାଜନୀତି କହ—ପ୍ରତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାରୀ ପୁରୁଷ ସହିତ ଆଗେଇ ଚାଲିଛି କାନ୍ଧକୁ କାନ୍ଧ ମିଳେଇ । ଅଥଚ ଏଇ ଅନ୍ଧ ଅଶିକ୍ଷିତ ଉତ୍କଳ ଦେଶରେ ନାରୀ ଯୋଉ ତମିରେ ସେଇ ତମିରେ ପଡ଼ି ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ବାପୁଜୀ କହିଛନ୍ତି ନାରୀର ଉନ୍ନତିରେହିଁ ଭାରତର ଉନ୍ନତି । ଭାରତର ଚାଳିଶ କୋଟି ଜନସଂଖ୍ୟାରୁ ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧେକ ନାରୀ । ସେମାନେ ଯଦି ଏ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆଲୋକରେ ବି ଘର କୋଣରେ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ସଡ଼ନ୍ତି, ତା'ହେଲେ ଏ ଦେଶର ଉନ୍ନତି ହେବ କେମିତି ? ତେଣୁ ମୁଁ ମୋର ମା' ଭଉଣୀମାନଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରିବି—ସମସ୍ତେ ଆସ । ସମସ୍ତେ ବାହାରି ଆସ ବାହାରକୁ । ମୁଁ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦେବି, ଆଲୋକ ଦେବି, ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ······

ତା' କଥା ତା' ତୁଣ୍ଡରେ ରହିଲା, ଧଡ଼ପଡ଼ ଉଠି ପଡ଼ିଲା ଧଇଁଆ । ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କୁ କହିଲା ଚାଲ, ଚାଲ ସମସ୍ତେ, ଚାଲ ଘରକୁ । ଏଠି ଆଉ ଦଣ୍ଡେ ରହିବାର ନୁହେଁ, ସବୁକଥା ମତେ ଜଳଜଳ ହୋଇ ଦିଶିଲାଣି ।

ବିରକ୍ତ ହେଲା ଅରୁଣ । କହିଲା ବସ, ବସ ସମସ୍ତେ ।

ଧଇଁଆ କହିଲା କ'ଣ ବସିବେ ବାପା ? ଆଲୋକ ତାଙ୍କର ଦରକାର ନାହିଁ । ତମ ପାଖରେ ବସିଲେ ସେମାନେ ବିଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, କ୍ୟାପ୍ଟେନ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ତ, ଓଲଟି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଆମ ଗାଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭଳିଆ ହୋଇ ବାହାରି ଯିବେ ଛତରକୁ !

ଅରୁଣ ଖୁବ୍ ରାଗିଗଲା – କ'ଣ କହୁଛ ତମେ ଧଇଁଆଦା ? ବଦମାସ ମୂର୍ଖ କୋଉଠିକାର ।—ହଁ, ଶୁଣ ଏଇ ପ୍ରାଚ୍ୟ ଭୂଖଣ୍ଡରେ...

ଚଇଁଆ କହିଲା – ହେ କ'ଣ ପାଚଆ ପାଚଆ ହଉଛ, ଆମେ ତ କିଛି ବୁଝି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ତମ ବାପା ତ ହେଲେ ଭଲ ମଜାରେ ଟିକଣେଇ ଟିକଣେଇ କହନ୍ତି ।

ଧଇଁଆ ଯୋଗ ଦେଲା କଥାରେ—ହୁଁ, ଇଏ ବଧିର ସମ୍ମୁଖରେ ମୂଳକ ଚର୍ବଣ କରୁଛନ୍ତି ଆଉ ବାପା ଅନ୍ଧ ସମୀପରେ ପ୍ରଦୀପ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ! ଆବେ ଏମାନେ କ'ଣ ଆମକୁ ବୁଝେଇବା ପାଇଁ କହୁଛନ୍ତି, ଏମାନେ କେତେ ପଢ଼ିଛନ୍ତି ତା'ର କସରତ କରୁଛନ୍ତି ଏଠି । ମୁଁ ଯେମିତି ପଢ଼ିଲୁ ପଢ଼ିଲୁ ଆସି ମୋ ବୋଉ ଆଗରେ କହୁଥିଲି—ଓ୍ୱାନ୍ ମର୍ଣ୍ଣି ଆଁ'ଇ ମେଟ୍ ଏ ଲେମ ମ୍ୟାନ୍ ।

ଆହୁରି ରାଗିଗଲା ଅରୁଣ । ବକ୍ତୃତା ମଣ୍ଡପରୁ ଆସି ଧଇଁଆକୁ ଧକ୍କା ଦେଇ କହିଲା – ଯାଅ, ଯାଅ ତମେ ଏଠୁ । ବ୍ଲଡ଼ି, ଫୁଲ୍, ନନ୍‌ସେନ୍‌ସ ।

ଯିବୁ ହୋ' ଯିବୁ । ବସାଉଁ ଫେରାଉ଼ ଗାଳ ଦଉଛ କାହିଁକି ? ଚାଲ, ଚାଲ ଚୁଲ୍ଲୀ, ନେଡା, ପୋଷି ଅପା । ଏଠି ଦଣ୍ଡେ ରହିବ ତ, ବାଡ଼େଇ ବାଡ଼େଇ ସାବାଡ଼ କରିଦେବ ।

ସବୁ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ଚାଲିଗଲେ । ଚଇଁଆ କହିଲା—ଧଇଁଆଇ ମୁଁ ଯିବ ? ....

ଚାଲ୍‌ବେ—ମାରିବାକୁ ଗୋଡେଇଲା ଧଇଁଆ । ଚଇଁଆ ପଟପଟିକା ଦଉଡ଼ି ପଳେଇଲା । କାଳିଆ ବେକରେ ଧକ୍‌କା ଦେଇ ବାହାର କରିଦେଲା ଧଇଁଆ । କହିଲା—ଯା'ବେ ଯା', ସଳା ପାଣଙ୍କ ବଉଁଶ ଉଦ୍ଧାର କରିବେ ଇଏ । ବାପ ତ ଚାରିମାଣ ଜମି ଦବାକୁ କହିଥିଲା ଚାରି ବିଶ୍ୱା ଦେଲା ନାହିଁ । କହିଲା କଣ' ନା ବାହାଘର ସରୁ । ଆଉ ପୁଅ ଅବିକା ବାହାରିଲେ ସେବା କରିବାକୁ । ସଳା ପାଣଙ୍କ ସେବା ନୁହେଁ ତ ପାଲୁଣୀଙ୍କ ସେବା ହବ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭଳିଆ କେତେ ଟୋକୀ ଥିବେ ତା' ଭିତରେ ।

ଖୁବ୍ ଜୋରେ ଧଇଁଆର କାମିଜ ଧରି ପକେଇଲା ଅରୁଣ କହିଲା —ଧଇଁଆଦା, ତମ ମୁଣ୍ଡ ଖପୁରି ଉଡ଼େଇ ଦେବ । ଜାଣିଛ ନା ମୁଁ କିଏ ?

ଠେଲି ଦେଲା ଧଇଁଆ । କହିଲା—ଅରୁଣ । କେତେଦିନ ଆଉ ଲୋକଙ୍କ ଆଖିରେ ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଞ୍ଚିବ ? ବିଲେଇ ଆଖି ବୁଜି ଦୁଧ ପିଏ ବୋଲି ଭାବେ କେହି ଦେଖି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ନା ?

ଅରୁଣ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା—ଧଇଁଆଦା, ଧଇଁଆଦା, ତମେ ଯାଅ ଏଠୁ କହୁଛି, ମତେ ବେଶୀ ରଗାଅ ନାହିଁ ।

ଧଇଁଆ ଧୀର ଭାବରେ କହିଲା—ନା ରଗଉ ନାହିଁ । ମୁଁ ଚାଲି ଯାଉଛି । ତେବେ ଯିବା ଆଗରୁ ଏତିକି କହୁଛି, ଥରେ ଭାବ ତମେ କ'ଣ କରିଛ କ'ଣ କରିଛ, ଲକ୍ଷ୍ମୀକି । ଅନ୍ଧାର କୋଣରୁ ଟାଣି ଆଣି କୋଉ ଆଲୋକରେ ନେଇ ଠିଆ କରିଛ ତାକୁ ? କୋଉ

ନାସ୍ତି ପ୍ରଗତି କରିଛ ତା ଭିତରେ ? କୋଉ ମହତ ଶିକ୍ଷା ଦେଇଛ ତାକୁ ? ଭାବ, ଭାବ ଏତିକି ଖାଲି ଭାବ ।···ଧଇଁଆ ଘୂରିଗଲା ।

ଧଇଁଆ ଘୂରିଗଲା । ଅରୁଣ ହତଭମ୍ବ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଗଲା ସେଇଠି । ସହସ୍ର ବିଷଧର ସର୍ପ ସତେକି ଦଂଶନ କଲେ ଏକା-ବେଳକେ । ମୁହଁରୁ ବୋହି ପଡ଼ିଲା କଳାପାଣି । କେତେ ମୁହୂର୍ତ୍ତ କେତେ ଦଣ୍ଡ ବିତିଲା ଜଣା ନାହିଁ । ଦି'ପହରର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଢଳିଢଳି କେତେ ତଳକୁ ଖସି ଆସିଲେ । ଆମ୍ବ ତୋଟାର ଛାଇ ବେଳକୁ-ବେଳ ଦୂରକୁ ଦୂରକୁ ଲମ୍ବିଲା । ତଥାପି ଅରୁଣ ନୀରବ । ନୀରବରେ ଅକ୍‌କା ମାରି ରହିଗଲା ସେଇଠି ।

ଅନେକ ସମୟ ପରେ, କ'ଣ ହେଲା, ହଠାତ୍ ତା ତୁଣ୍ଡରୁ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ ଫୁଟି ଉଠିଲା—ଲକ୍ଷ୍ମୀ······ପୁଣି ନୀରବ, ପୁଣି ଶୂନ୍ୟତା । ତା'ପରେ କ'ଣ ଭାବି ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥିବା ବହି କାଗଜ ପତ୍ର ଫିଙ୍ଗି ଦେଲା ସେ ଦୂରକୁ । ମଥା ବାଳ ଝିଙ୍କି ଝିଙ୍କି ପାଗଳଙ୍କ ପରି ବୁଲି ବୁଲି ଚିତ୍କାର କଲା— ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ଲକ୍ଷ୍ମୀ···ନା, ଆଉ ନୁହେଁ, ଆଉ ନୁହେଁ ଆଉ ଅନ୍ଧ ହୋଇ ପାରିବି ନାହିଁ· ମୁଁ···ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଜି କୋଉ ପଙ୍କ ନର୍ଦ୍ଦମାରେ ପଡ଼ି··ଆଃ··ରହିଗଲା ସେ ପୁଣି । ଘନ ଘନ ନିଶ୍ୱାସ ବହିଲା । ପଞ୍ଜରହାଡ଼ ଦୋହଲିଗଲା ସତେକି ! ତା'ପରେ ଥରି ଥରି କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କହିଲା—ନାନା, ରହ, ରହ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ମୁଁ ଯିବି । ମୁଁ ଯିବି । ମୁଁ ତୋଳି ନେବି ତୋତେ କୋଳରେ । ଆଃ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! — ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଛୁଟି ଯାଉଥିଲା ଆଗରୁ ଆସି କୁଣ୍ଢେଇ ଧରିଲା କାଳିଆ ।

କାଳିଆ ବିକଳ ହୋଇ କହିଲା—ବାବୁ ! ବାବୁ ! ପାଣ ସାହିରେ ହଇଜା ବାବୁ !

ଏଁ ହ-ଇ-ଜା ?? ଅରୁଣ ସ୍ତମ୍ଭିତ ହୋଇ ଚହଟିଲା—ଏତେବେଳେ ପୁଣି ହଇଜା ? ପରୀକ୍ଷା ? ପରୀକ୍ଷା କରୁଛ ତମେ ? ନା,

ମୁଁ କିଛି ଶୁଣିବି ନାହିଁ, କିଛି ମାନିବି ନାହିଁ । ସୃଷ୍ଟି ପ୍ରଳୟ ହୋଇ ଯାଉ । ମୁଁ ଚାଲିଯିବି, ଚାଲିଯିବି ।

କାଳିଆ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କହିଲା—ବାବୁ, ଅରୁବାବୁ ! ଏ ବିପଦରେ ଆମକୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବ ? ସତ କହୁଛି ବାବୁ, ତିନି ମୁଣ୍ଡ ଗଲେଣି । ପୋକ ମାଛି ଭଳି ମରିଲେଇ ଯାଉଛନ୍ତି ଲୋକ । ଏତେ ବେଳେ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବ ? ତମେ ନିଜେ କୁହ ବାପୁଜୀ କହିଛନ୍ତି ମଲା ପାଇଁ ନ କାନ୍ଦି ଜୀଅନ୍ତା ପାଇଁ କାନ୍ଦ । ଏତେବେଳେ ଆମକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବ ନାହିଁ ? ନିଜ ସୁଖରେ ଚାଲିଯିବ ?

କାଳିଆ !

ଆଉ କାଳିଆ ଡାକ ନାହିଁ । କାଳିଆର ଭେଣ୍ଡା ଝାଇ ମଲାଣି । ବାପ ମରିବ ଆଉ ଟିକକୁ । କାଳିଅର ଘରଆଡ଼େ ଅନ୍ଧାର । କାଳିଆ ଘରେ ଆଜି ହୁ ହୁ ନିଆଁ । ତମେ ଯାଅ, ଯାଅ ବାବୁ, ଆଜିଠୁ କାଳିଆ ମଲାଣି, କାଳିଆ ମଲାଣି ।

କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଫେରି ଯାଉଥିଲା ସିଏ, ଅରୁଣ ହାତ ଧରି ଅଟକେଇଲା । ଗଭୀର ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି କହିଲା—ରହ, କାଳିଆ ମରିବ ନାହିଁ, ମରିବ ଆଉ ଜଣେ । ପୋଖରୀରେ ଭାସି ଉଠିବ ମୁରଦାର୍ । ଫୁଲି ଯାଇଥିବ, ଦାନ୍ତ ବାହାରି ପଡ଼ିଥିବ ପଦାକୁ, ଆଃ,...

ବାବୁ !—କାଳିଆ ତଟସ୍ଥ ହୋଇ ଚାହିଁଲା ।

...କେହି ଉଠିବ ନାହିଁ । କେହି ଉଠିବ ନାହିଁ ତା'କୁ ଦେଖି । ସେ ସ୍ୱର୍ଗର ଦେବୀ । ମୁଁ ଭୂତ, ପ୍ରେତ, ରାକ୍ଷସ, ସଇତାନ । ସେ ନୁହେଁ । ସେ ନୁହେଁ । ଚାଲ୍ କାଳିଆ । ଠିକ୍ କହିଛୁ ତୁ 'ମଲା ପାଇଁ ନକାନ୍ଦି ଜୀଅନ୍ତା ପାଇଁ କାନ୍ଦ । ସେ ମଲା—ସେ ମଲା, ଆଃ...

କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଟଳି ଟଳି ଚାଲିଗଲା । ପଛରେ ଗଲା କାଳିଆ ।

—o—

—ପନ୍ଦର—

ରାଜ ରାସ୍ତା । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚାଲି ଯାଉଥିଲା । ମୁହଁ ଶୁଖିଲା, କେଶ ମୁକୁଳା, ଆଖିରେ କେରାକେରା ଲୁହ । ହୃଦୟର ସବୁ ପୁଞ୍ଜୀଭୂତ ବେଦନା ଝରି ପଡ଼ୁଛି ଝର୍ ଝର୍ ହୋଇ । କହିଲା—ନା, ଆଉ ନୁହେଁ, ଆଉ ନୁହେଁ । ପୋଡ଼ିଗଲା ତୃଣରେ ଆଉ ସୁଆଦ କାହିଁକି ? ଜୀବନ ଯା'ର ଜଳନ୍ତା ନିଆଁ, ଯୌବନ ଯା'ର ଅଭିଶାପ, ତା'ର ମରଣ ଭଲ, ମରଣ ଭଲ···

ଚାଲି ଯାଉଥିଲା, ଦୂରରୁ ସତେକି ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ଶୁଭିଲା—··· 'ଲକ୍ଷ୍ମୀଲୋ, ଏ ମଞ୍ଚ ମଣ୍ଡଳରେ ତୋ ଭଳିଆ ଝିଅ ଖଣ୍ଡିଏ ନାହିଁ । ଆହା, ଗୋଟିଏ ଚାଉଳରେ ଗଢ଼ା । ଲହୁଣୀ ଖସି ପଡ଼ୁଛି···'

ଲକ୍ଷ୍ମୀ କଟମଟ ଚାହିଁଲା—ଏଁ, ଲହୁଣୀ ଖସି ପଡ଼ୁଛି ? ସେଇ ଲହୁଣୀ—ଲହୁଣୀ ହୋଇଛି ସବୁ କାଳ । ରୂପ ନଥିଲେ କୋଉଠି ଅଇଁଠା ବାସନ ମାଜି ଭିକମାଗି ଚଳିଯାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଏଇ ରୂପ ? ଏଇ ରୂପକୁ ନେଇ ଯିବ କୁଆଡ଼େ ? ଚାକର କହିଲା; ଡ୍ରାଇଭର ଆଖି ମାରେ; କାନତରାଟି ଆସିଲେ ହସି ହସି ଧରି ପକାନ୍ତି ହାତ । ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ବାବୁ ଓଭରସିୟର—ବୟସ ଖସିଲାଣି । ଆଖି ପଶି

ଆସିଲାଣି ଭିତରକୁ । ତଥାପି ଆଶା, ତଥାପି ଖାଇବାକୁ ହାଉଁ ପାଇଁ । ସେଦିନ ସଞ୍ଜବେଳେ ନରୋଲାରେ ଚୁପି ଚୁପି ଆସି ଆଉଜାଇ ନେଲେ କୋଳକୁ ।···ନା ନା, ଆଉ ନୁହେଁ, ଆଉ ରହିବା ଅସମ୍ଭବ ।···

···କେତେ ଜଗିବ ? କେତେ ଡରି ଡରି ଚଳିବ ? କେତେଥର ବା ଏଇ ନିର୍ଲଜ ମୁହଁରେ ଯାଇଁ କହିବ ବାବା ମା'ଙ୍କୁ ? ସେମାନେ ଦେବତା—ମଙ୍ଗଳମୟ ଶିବ, କଲ୍ୟାଣମୟୀ ପାର୍ବତୀ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଯୋଉ ସର୍ପ ଅଛନ୍ତି, ଯୋଉ ଚଣ୍ଡୀ ଚାମୁଣ୍ଡା ଅଛନ୍ତି, କେତେ ସହିବ ତାଙ୍କ ଦାଉ ? କେତେ ସହିବ ତାଙ୍କ ଅଦଉତି ? ନା, ଆଉ ନୁହେଁ, ଆଉ ନୁହେଁ । ଆଉ ଏ ମିଞ୍ଜିମିଞ୍ଜି ଦୀପକୁ ରଖିବାର ନୁହେଁ । ଲିଭିଯାଉ—ଲିଭିଯାଉ ଦୀପ । ଘୋଟି ଯାଉ ଅନ୍ଧାର—ଅନ୍ଧାର···

ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚାଲିଗଲା ।

— — —

—ଷୋହଳ—

ଇଞ୍ଜିନପୁର ନଶାକର ବାବୁଙ୍କ ବୈଠକଖାନା । କେହି ନ ଥିଲେ । ପଶି ଆସିଲେ ବସନ୍ତ ବହିଦାର, ଧଇଁଆ, ଚଇଁଆ । ଚଇଁଆ ଏତେ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଦେଖି ବଭ୍ରେର ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଝଲସି ଉଠିଲା ତା' ଆଖି । କହିଲା—ଧଇଁଆଇ, ଇରେ ଦେଖିଲୁଣି କେତେ ଆଲୁଅ । ଖାଲି ପୁଞ୍ଜା ପୁଞ୍ଜା ଜହ୍ନବେ । ଆବେ ଆମ ଗାଁରେ ତ ଗୋଟାଏ ଜହ୍ନ । ଏଠି କ'ଣ ଏତେ ?

ଚଢ଼ି ଉଠିଲା ଧଇଁଆ । ମୁହଁଖିଗିଶ ଦେଖେଇ କହିଲା—ଚୁପ୍‌ରବ ସଳା, ମଫସଲିଆ ଓଲୁ । କହିଲା ଜହ୍ନ ! ଏଗୁଡ଼ା ଜହ୍ନ ନୁହେଁବେ, ଇଲଟି, ଇଲଟି ।

ହେ ଇଲଟି କ'ଣ ? ତୁ କ'ଣ ଆଗରୁ ଦେଖିଲୁ ଭଳିଆ କହୁଚୁ ।

ଆବେ ମୁଁ ଦେଖିନାଇଁ ? କେତେଥର ସରପଞ୍ଚଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସାକ୍ଷୀ ଦେଇ ଆସିଚୁ । ବଡ଼ଲୋକ ଘରେ ଇଲଟି ଥାଏ । ପାଣି ବାନ୍ଧିବା ଯନ୍ତର ଥାଏ···

ଯନ୍ତର ?

ମାନେ ପାଇପ୍ ବେ ପାଇପ୍ । ପୁଣି ଗାଧୋଇବା ପାଇଁ ଘର । ହଗିବା ପାଇଁ ଘର, ମୁତିବା ପାଇବା ଘର···

ହେ ମୁତିବା ପାଇଁ ଘର ?

ଆବେ ଖାଲି କ'ଣ ଘର ? ମୁତିବା ପାଇଁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଧଳା ପଲମ···

ଆଁ ପଲମ ? ଆବେ ଏଗୁଡ଼ା ହେଗୀକ ସବୁଦିନେ ପଲମରେ ମୁତନ୍ତି ?

ଏତେବେଳେ ବନ୍ଧୁଦାରେ ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲିଲେ—ହେ ଚଇଁଆ, ସେମିତି ମଫସଲିଆଙ୍କ ଭଳିଆ ହୋ'ନା । କ'ଣ କହିବେ ସମୁଦି ? ଆ' ବସ୍ ଏଠି ।

ବାଘ ଶିଶୁଟି ଭଳି ଚଇଁଆ ଯାଇଁ ଗୋଟିଏ ସୋଫା ଉପରେ ଗୋଡ଼ ହାତ ଜାକିଜୁକି ବସିଲା । ଧଇଁଆ ଗୋଟିଏ ଚଉକିରେ ବସି ବଟୁଆ ଖୋଲି ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ଲାଗିଲା ପାନ ।

ସୁଟ ପେଣ୍ଟ ପିନ୍ଧି ବୁଟ୍ ମସ୍‌ମସ କରି ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ ନିଶାକର । କହିଲେ—ନମସ୍ତେ ନମସ୍ତେ ସମୁଦି, ସବୁ ଭଲ ତ ?

ବନ୍ଧୁଦାର ପ୍ରତି ନମସ୍କାର କରି କହିଲେ—ହଁ ସମୁଦି, ତମ ଆଶୀର୍ବାଦରୁ ସବୁ ଭଲ ।

ଆଉ କୁଆଡ଼େ କେମିତି ?

ନାଇଁ କିଛି ନାଇଁ, ଏଇ ଲଗ୍ନଟ ସେଦିନ ଠିକ ହୋଇଗଲା । ଖାଲି ଦବା ନବାଟା···

ନିଶାକର ହସିଲେ । କହିଲେ—କ'ଣ ଦେବ କୁହ ?

ଏଁ, ଏତେବଡ଼ ଏକ୍‌ଜିକ୍ୟୁଟିଭ୍ ଇଞ୍ଜିନିୟର, ଧନଦଉଲତରେ ଘର ଫାଟୁଛି । କଟକରେ କୋଠା, ମଫସଲରେ କୋଠା,

ବେଙ୍କରେ ଟଙ୍କା ଅଛିଲ, ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଝିଅ । ସେ ପୁଣି କରଣ ଘର । ବାଜା, ରୋଷଣି, ଯାନଯୌତୁକ, ଧୂମ୍‌ଧାମ୍ । ସେଥିରେ ମୁଁ କହିବି କ'ଣ ଦବ ?

ନିଶାକର କହିଲେ—ଆଚ୍ଛା, ଆଚ୍ଛା, ମୁଁ ଦେଖି ଦେବି । ତମେ ସେଥିପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନାଇଁ ।

ମନୋରମା ପଶି ଆସିଲା ଭିତରକୁ । କହିଲା—ଆରେ ସମୁଦି ଯେ, ନମସ୍କାର ।

ବହିଦାର ଉଠି ଠିଆହୋଇ ଅଡମଡ ହୋଇ ହାତ ଟେକିଲେ । ତୁଣ୍ଡରେ କିଛି କହି ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ଚଇଁଆ ଚିପିଲା ଧଇଁଆର ହାତ—ଧଇଁଆ'ଇ ।

ଧଇଁଆ—ଚୁପ୍ ବେ ।

ଚଇଁଆ ଚୁପି ଚୁପି କହିଲା—ହେ ମାଇକିନିଆ, ନମସ୍କାର କରୁଚି ।

ମନୋରମା କହିଲା—ତା'ପରେ କ'ଣ ଖବର ସମୁଦି ?

ନା ମୁଁ କହୁଥିଲି ଏଇ ଦବାନବା କଥା ।

ତା' ଆମେ ଯା' ଦବାର ଦବୁ । ଝିଅକୁ ସବୁ ସୁନା ଅଳଙ୍କାର । ଜୋଇଁକି ଘଣ୍ଟା, ମଟର ସାଇକେଲ, ମୁଦି, ଫାଉଣ୍ଟେନ୍, ରେଡ଼ିଓ ।

ଏଁ ଏତିକି ? ତମ ଭଳି ଏକ୍‌ଜିକ୍ୟୁଟିଭ୍ ଇଞ୍ଜିନିୟର ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଜୋଇଁକି ଦେବେ ଏତିକି ?

ନିଶାକର କହିଲେ—ଆଚ୍ଛା, ଆମେ ଜୋଇଁକି ପାଞ୍ଚ ମାଣ ଜମି ଦବୁ ।

ମୋଟେ ପାଞ୍ଚ ମାଣ ?

ଆଉ କେତେ ?—ନଶାକର ହସିଲେ ।

କାହିଁକି ତମର ତ ଆଉ ପୁଅ ଝିଅ କେହି ନାହାନ୍ତି । ଏଣେ ଅଚଳାଚଳ ସମ୍ପତ୍ତି । ସେ ଗାଁ ପାଖର ସମୁଦାୟ ବାଡ଼ିକ ଜମି କାହିଁକି ଝିଅକୁ ନ ଦବ ?

ମନୋରମା କହିଲା— ଦେଖ ସମୁଦି, ଯୁଗ ଓଲଟି ଗଲାଣି । ଅବିକା ଲଙ୍ଗଳ ଯା'ର ଭୂମି ତା'ର । ତା' ପୁଣି ବେଶୀ ମିଳିବ ନାଇଁ । ନିଜ ଗୃହଦାକୁ ଗୃହିଁ । ଏତେ ଜମି ନେଇ ତମେ କ'ଣ କରିବ ?

ଓଃ ସେ କଥା ମୁଁ ବୁଝିବି । ଏମିତି କା'ର ବାପର ସାଧ ନାଇଁ ମୋଠଉଁ ଜମି ଛଡ଼େଇ ନବ ? ବିନୋବା ଗୁଡ଼ ମହା ବିନୋବା ଆସିଲେ ବି ମୁଁ ଗୁଣ୍ଠେ ଦଉନାହିଁ ।

ମନୋରମା ହସିଲା । କହିଲା - କିନ୍ତୁ ଜମି ଆମର କାହିଁ ? ଆଗରୁ ପନ୍ଦର ମାଣ ଜମି ନେଇ ସେ ଦେଇସାରିଲାଣି ଭୂଦାନରେ ।

ଏଁ ପନ୍ଦର ମାଣ !!—ବନ୍ଧୁଦାର ଥକ୍କା ହୋଇ ବସି ପଡ଼ିଲେ ।

ନିଶାକର କହିଲେ—ଖାଲି ପନ୍ଦର ମାଣ ନୁହେଁ, ତା'ସାଙ୍ଗକୁ ଆଉ ପନ୍ଦର ମାଣ ଦବ ବୋଲି ଜିଗର ନଗେଇଛି । ପାଗଳ ଝିଅଟା । କିଛି କ'ଣ ଶୁଣିବ ? କହୁଛି—ବାପା, ସମ୍ପତ୍ତି ତମର କ'ଣ ହବ ? ଗାଁର ଦୁଃଖୀ ଦଳିତ ପତିତଙ୍କୁ ନେଇ ଦିଅ । ସେମାନେ ଆଶୀର୍ବାଦ କରିବେ । ଘର ତମର ପୂରି ଉଠିବ ।

ବନ୍ଧୁଦାର କହିଲେ—ହଁ, ପୂରିତ ଉଠିବ । ଜଣେ ଏତେ ବଡ଼ ଇଞ୍ଜିନିୟର । ମାସକୁ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦରମା । ପୁଣି ଶହ ଶହ ଉପୁରି···

ଉପୁର ??—ଠୋ ଠୋ ହସି ଉଠିଲେ ନିଶାକର ଓ ମନୋରମା । ମନୋରମା କହିଲା—ହଁ ଉପୁରି । ଉପୁରି ନନେଲେ ଇଞ୍ଜିନିୟରର ଗୁଡ଼ି ଫାଟିଯିବ ଯେ ।

ନିଶାକର ଯୋଗଦେଲେ—ଫାଟିବ ନାଇଁ ? ପାଠ ଗୁଡ଼ାକ ଫଗ ଖାଲି ଚକଟି ମନ୍ଥି ହବ ପେଟ ଭିତରେ ।

ଗୋଟିଏ ମୁଲଏମ ହସ ହସି ମନୋରମା କହିଲା—ଦେଖ ସମୁଦ୍ର, ଏ ଦେଶ ଆମର, ଏ ସରକାର ଆମର । ଏ ଗଛଲତା, ବଣ ଜଙ୍ଗଲ, ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ ସବୁ ଆମର । ଆମେ ଏ ଦେଶକୁ ଯେମିତି ଗଢ଼ିବା, ସେମିତି ହସ ଫୁଟିବ ଆମ ପୁଅ ଝିଅଙ୍କ ମୁହଁରେ । ଦେଶର ଗୃହଆଡ଼େ ଗୃହଳ୍ଲି ବର୍ତ୍ତମାନ ବନ୍ଧ, ବାଡ଼, କାରଖାନା, ପ୍ରୋଜେକ୍ଟ । ଏତେବେଳେ ଯଦି ଇଞ୍ଜିନିୟର ଲାଞ୍ଚ ନିଏ, ତା' ହେଲେ ଏ ଦେଶ କୋଉ ରସାତଳକୁ ଯିବ ଭାବୁଛ ?

ଚଇଁଆ ଖୁବ୍ ସାହସ କରି କହିଲା—ଆଜ୍ଞା, ଏ ଗରିବ ଗୋଟାଏ କଥା କହିବ । ବୋଇଲା—ପୁନ କ କାର୍ଯ୍ୟଂ ଯଦି ନାସ୍ତି ବିଦ୍ୟା, ବିଦ୍ୟା କ କାର୍ଯ୍ୟଂ ଯଦି ନାସ୍ତି ବୁଦ୍ଧି, ବୁଦ୍ଧି କ କାର୍ଯ୍ୟଂ ଯଦି ନାସ୍ତି ଗୃହକର୍ମ, ଆଉ ଗୃହକର୍ମ କ କାର୍ଯ୍ୟଂ ଯଦି ନାସ୍ତି ଉପୁରି !!

ମନୋରମା, ନିଶାକର କରକର ହୋଇ ହସି ଉଠିଲେ । ହସି ହସି ଲୋଟିଗଲେ ପରସ୍ପରେ ।

ହସର ଲହର ଅମିଲା ପରେ ନିଶାକର କହିଲେ—ତେବେ ସମୁଦ୍ର, ତମେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅ ନାଇଁ । ଆମେ ଆଉ କିଛି ଦେବୁ । ଯେମିତି ଝିଅଜୋଇଁ ଆମର ସୁଖରେ ରହିବେ ଦେଖିବୁ । ଆରେ ! ସିଏତ ଆମ କଥା । ଝିଅଦେଇ ଆମେ ପୁଅ ପାଇବୁ । ତା' ସୁଖ ଦେଖିବୁ ନାଇଁ ?···ତମେ ଭିତରକୁ ଆସ ସମୁଦ୍ର, ମନ ଅଳ୍ପ ଭଲ

ନାଇଁ । କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲା ପାଗଳଟା ? ବାଘ ମୁହଁରୁ ତାକୁ ଛଡ଼େଇ ଆଣିଥିଲି···

ତାଙ୍କ କଥା ତାଙ୍କ ତୁଣ୍ଡରେ ଅଛି, ସିଆଡ଼ୁ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା ସ୍ନେହ—ବାପା, ବାପା, ପାଇଲି ନାହିଁ ବାପା । ମଠରୁ ନେଇ ଗଳି କନ୍ଦି ବଜାର ଘାଟ ସବୁ ଦେଖିଲି । କୋଉଠି ପତ୍ତା ମିଳିଲା ନାହିଁ ତା'ର । କୋଉଠି ଲୁଚିଗଲା ସେ ଘଡ଼ିକେ । ବାପା ! ବାପା ! ଆଜି କ'ଣ ହେଇ ପଡ଼ିଲା ସେ କାଠ-ଯୋଡ଼ୀ କ ?···ବାପା !

ମନୋରମା ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ କହିଲା—ନା ନା, ତମେ ଯାଅ । ପୋଲିସ୍‌କୁ ଖବର ଦିଅ । ଏସ୍. ପିଙ୍କୁ ଫୋନ୍ କର । ଦୁଃଖିନୀ ପେଟରେ ଯେ ଆଠ ମାସର ପିଲା । ଓଃ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ଲକ୍ଷ୍ମୀ !—

ମନୋରମା ଘର ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲା । ଚଇଁ, ଧଇଁ, ବହିଦାର ନିର୍ବୋଧ ଭଳି ଚାହିଁ ରହିଲେ ଖାଲି ।

— ସତର —

ଗଣ ପଥ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପଥ ଧାରରେ ଏକ ବୃକ୍ଷତଳେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଛି । କଲିଜା ଛିଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି ସତେକି । ଆଖିରେ ରକ୍ତର ଝରଣା ।

…ଓଃ, ବଡ଼ କଷ୍ଟ । ବଡ଼ କଷ୍ଟ । ଆଉ ତ ଯାଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ପେଟ ଭିତରେ କିଏ ମୋଡ଼ି ପକଉଛି । କୁଆଁଟା ରହି ରହି ମାରି ଦଉଛି ଫୁଲ କଲିଜାକୁ । ଭଗବାନ ! ଭଗବାନ ! ମତେ ଉଦ୍ଧାର କର ଭଗବାନ ! — ପାଦେ ଯାଉଥିଲା ପୁଣି ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା — ନା ନା, ଆଉ ପାରିବି ନାହିଁ । ଦଶଦିଗ ଧୁଆଁ ହୋଇ ଆସୁଛି । ରଙ୍ଗ ନିଆଁ ମୁଣ୍ଡାଏ ସତେକି ଖେଳି ଯାଉଛି ପେଟ ଭିତରେ କେମିତି ବଞ୍ଚିବି ? କିଏ ମତେ ରଖିବ ? କିଏ ମତେ ସାହା ହବ ଏଠି ? ଏ ଅପନ୍ତରା ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ଛଟପଟ ହୋଇ ପ୍ରାଣବାୟୁ ବାହାରିଯିବ ସତେ । ଓଃ, ଓଃ, ପୁଣି ମାଇଲା । ମରିଗଲି । ମରିଗଲି । — ଭେ ଭେ କାନ୍ଦି ଧୂଳି କନା ତଳେ କଚାଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ।

ଦୁଇଜଣ ଲୋକ ଆସି ଦୂରରେ ଠିଆହେଲେ ।

…ଓଃ ମୁଁ କାହିଁକି ଆସିଲି ? କାହିଁକି ଚାଲି ଆସିଲି ବାବାଙ୍କ ପାଖରୁ ? ମତେ କିଏ ନେଇ ଚାଲ । ନେଇ ପହଞ୍ଚାଇ ଦିଅ ମୋ

ବାବାଙ୍କ ପାଖରେ ? ଧର୍ମ ହେବ ବାବୁ, ଧର୍ମ ହେବ ତମର । ମୋ ବାବା ଇଞ୍ଜିନିୟର । ମୋ ବାବାର ମଟର ଅଛି । ମତେ ନେଇ-ଯିବ ଡାକ୍ତରଖାନା । ଓଃ, ଧର, ଧର ମତେ ।

ଧଇଁସଇଁ ହେଇଗଲା ସେ । ଘନଘନ ବହିଲା ନିଃଶ୍ୱାସ ।—···ନା, କେହି ନେବେନାହିଁ । କେହି ଶୁଣିବେ ନାଇଁ । ସମସ୍ତେ ଖାଲି ଦୂରରେ ଠିଆହୋଇ ହାଟ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ତାଳି ମାରୁଛନ୍ତି । ଟିକିଏ ପାଖକୁ ଆସ । ଟିକିଏ ମୋ ଅଣ୍ଟାଟା ଧର । ଓଃ ଗଲି, ଗଲି, ମୋ ପେଟ ଫାଟିଗଲା—ହେଁ ହେଁ କାନ୍ଦିଲା ।

···ହଁ, ହଁ, ବେଧ ଛୁଆ । ମୁଁ ବେଧେଇ । କିନ୍ତୁ ମତେ ଅବିକା ରଖ । ମତେ ଅବିକା ବଞ୍ଚା । ମୋ ତଣ୍ଟି ଅଠା ଅଠା ହୋଇ ଯାଉଛି । ଟିକିଏ ପାଣି, ପାଣି, ପାଣି ଟିକିଏ···ଏଁ କେହି ଶୁଣିବ ନାଇଁ ? କେହି ଆସିବ ନାଇଁ ? ହଉ, ହଉ, ମୁଁ ନିଜେ ଚାଲିଯିବି । ମୁଁ ନିଜେ ଘୁଷୁରି ଘୁଷୁରି ଚାଲିଯିବି ମୋ ବାବାଙ୍କ ପାଖକୁ । ବାବା ! ବାବା ! ବାବା !—ଉଠି ଉଠି ପୁଣି କଚାଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । —ଆଃ, ଆଃ, ମଲି ବାବା, ମଲି ବାବା । ଦଉଡ଼ି ଆସ । ଦଉଡ଼ି ଆସ । ମତେ ଧର । ବା-ବା !!—ପେଟରେ ହାତଦେଇ ବେଶୀ ବେଶୀ କାନ୍ଦିଲା ।

ବାଟୋଇ ଭିତରୁ ଜଣେ କହିଲା—ଟିକିଏ ଧର ହେ । ବିଚାରା ବଡ଼ କଷ୍ଟ ପାଇଲା ।

ଆର ଜଣକ ବ୍ରାହ୍ମଣ । କହିଲେ—ଆହେ, ବେଧଛୁଆ । ନିଜର ଯଜ୍ଞୋପବୀତ ମୁଁ ଜାଣି ଜାଣି ଅପବିତ୍ର କରିବି ? ମରୁ ସାଲା । ଯେମିତି କର୍ମ କରିଛି ସେମିତି ଫଳ ପାଉ । ଦୁନିଆରୁ ଧର୍ମ କ'ଣ ଉଭେଇ ଗଲା ? ଏ ବେଧେଇ ଡାକ ବଜେଇ ଢଇଡା କରିବେ ।

ଅବକା ଧର । କାହିଁକି ଯାହା ପାଖରେ ଏ କାଣ୍ଡ କଲି ତା' ପାଖରେ ରହିଲି ନାହିଁ ? ନାହିଁ, ତାକୁ ଛାଡ଼ି ପଳେଇ ଆସିଲି ନୂଆ ନୂଆ ଘଇତା କରିବାକୁ । ସଳା କମ୍ ବଜାରୁ କି ଏ ମାଇକିନିଆ ଜାତି । ସ୍ୱା'ଙ୍କୁ ଯିଏ ନ ଚିହ୍ନେ ଛି ଗୁରୁ ଗୋସେଇଙ୍କି ଚିହ୍ନି ନାହିଁ । ମରୁ ସାଲୀ ମରୁ । ଆସ--ଖିଙ୍କାରି ହୋଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଚାଲିଗଲେ । ଲୋକଟି ବ ପଛେ ପଛେ ଗଲା ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ କହିଲା—ଏଁ ଚାଲିଗଲ ? ଖାଲି ଟିକିଏ ଠିଆ ହୋଇ ଥିଲେ ମୋର କେତେ ସାହସ ହୋଇଥାନ୍ତା । ନ ଧର ପଛେ, ପଇତା ମାଗ ହବ । କାହିଁକି ଛୁଇଁବ ? ଖାଲି ଟିକିଏ ସାହା । ବାଆକୁ ବଡା । ମୋ ଜୀବନ ଯାଉଛି । ଟିକିଏ ମଣିଷ ଦେଖି ମରି- ଥିଲେ ଶାନ୍ତି ପାଇଥାନ୍ତି । ଚାଲିଗଲ ? ଚାଲିଗଲ ତମେ ଧର୍ମାତ୍ମା ପୁରୁଷ ?

ଦି' ଜଣ କଲେଜ ପିଲା ଆସି ଠିଆ ହେଲେ ।

...ବିକଳ ହୋଇ ଉଠିଲା ! ଲକ୍ଷ୍ମୀ - ଏଁ କିଏ ? ବାବୁ ? ଟିକିଏ ମତେ ଧର ବାବୁ । ମୋ ଜୀବନ ଗଲା । ଗଲା ମୋ ଜୀବନ । ଉଃ, ଉଃ, ଉଃ. ଆଉ ସହି ପାରିବ ନାହିଁ । ଅଣ୍ଟା ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଉଃ, ମତେ ଟିକିଏ ନିଅ ବାବୁ । ରିକ୍ସା ଖଣ୍ଡିକରେ ମତେ ପଠେଇ ଦିଅ ମୋ ବାବାଙ୍କ ପାଖକୁ । ପଇସା ? ମାଗି ଆଣି ଥିଲି । ଚାରେଣା ପଇସା କାନିରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଛି । ଦିଅ ! ଦିଅ ଟିକିଏ ପଠେଇ । ରିକ୍ସା ଖଣ୍ଡେ ଖାଲି ଡାକ । ବାବୁ ! ବାବୁ ! ପଥର ହୋଇଯାଅ ନାହିଁ ବାବୁ !

ଜଣେ ଛାତ୍ର କହିଲା — ରମଣି ! ଡାକ୍‌ବେ ଖଣ୍ଡେ ରିକ୍ସା ।

ଆରକ କହିଲା—ଆଁବେ କି କେଶ୍ ନାହିଁ କି କେଶ୍ । ପୋଲିସ ଧରିବ । ଏତେ ଟ୍ରବଲକୁ ଆମର ଯାଏ କିଏ ?

ଆଟ୍‌ଲିଷ୍ଟ ଲେଟ୍ ଅସ୍ ଫୋନ୍ ଟୁ ଦ' ହସ୍‌ପିଟାଲ୍ । ଦେ ଉଇଲ୍ ଆରେଞ୍ଜ୍ ।

ବଟ୍ ହ୍ୱେୟାର୍ ଇଜ୍ ଟାଇମ୍ ?— ଘଣ୍ଟାକୁ ଦେଖିଲା—ଇଟ୍ ଇଜ୍ ଅଲ୍‌ରେଡ଼ି ଫୋର୍ ଟ୍ୱେଣ୍ଟିଫାଇଭ୍ । ମ୍ୟାଚ୍ ଆରମ୍ଭ ସାଢ଼େ ଚାରିଟାରେ । ଆଉ ମିନଟ୍ଏ ଡେରିକଲେ ଚଳିବ ?

ଅଲ୍ ରାଇଟ୍, ଲେଟ ଗଡ୍ ହେଲ୍‌ପ ହର୍ । ଉଇ ଉଇସ୍ ହର୍ ଏ ସେଫ୍ ଡେଲିଭରି ।

ଦୁହେଁ ଚାଲିଗଲେ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା—ବାବୁ ! ବାବୁ ! ତମେ ବି ଚାଲିଗଲ ? ଗରିବର କ'ଣ କେହି ମା' ବାପ ନାହିଁ ? କେହି ଦେଖୁନା, କେହି ଶୁଣୁନା । ଉଃ, କେତେ ମଟର ଚାଲି ଯାଉଛି । ଟ୍ୟାକ୍‌ସୀ ଚାଲି ଯାଉଛି । ସମସ୍ତେ ଜଳଜଳ କରି ଦୂରରୁ ଚାହିଁଛନ୍ତି । କେହି ଟିକିଏ ଗାଡ଼ି ଅଟକଉ ନାହାଁନ୍ତି । କେହି ଟିକିଏ ଆସୁ ନାହାନ୍ତି ପାଖକୁ । ଭଗବାନ ! ଭଗବାନ ! ମୋ ବାବାଙ୍କ ଗାଡ଼ି ଆସନ୍ତା କି ଇଆଡ଼େ । କେହି ଜଣେ ମୋ ବାବାଙ୍କୁ ଫୋନ କରନ୍ତା କି । ମୋ ବାବା ଛୁଟି ଆସନ୍ତେ ଶୁଣିଲା ମାତ୍ରେ । ଦେଈ ମୋର ଅଧୀରିଣୀ ହୋଇ ଦଉଡ଼ି ଆସନ୍ତା । ଆଃ, ଆଃ, ମୁଁ କ'ଣ ଆଉ ବାବାଙ୍କୁ ଦେଖି ପାରିବି ନାହିଁ ? ମଲି-ମଲି-ଉଃ—ଭୂଇଁ ଉପରେ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ।

ଜଣେ ଦେଶସେବକ ବିଶିଷ୍ଟ ନେତା ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ବଡ଼ କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ । ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଚାହିଁ ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଡାକିଲା—ବାବୁ ! ବାବୁ ! ତମ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ୁଛି ବାବୁ । ଟିକିଏ ଶୁଣ । ଟିକିଏ ରୁହ ।

ଦେଶସେବକ ଅଟକଲେ । କହିଲେ —କ'ଣ ଚଞ୍ଚଳ କହ । ଟାଇମ୍ ହୋଇ ଯାଉଛି । ସଭାରେ ହଜାର ହଜାର ଲୋକ ମତେ ଚାହିଁ ବସିଥିବେ । ଆମ ପାର୍ଟି ତରଫରୁ ଏକ ବିରାଟ ଚାଷୀ ମଜ୍‌ଦୁର ସଭାର ଆୟୋଜନ ହୋଇଛି । ଗୋଟାଏ ଡେପୁଟେସନ ଯିବ ଚିଫ୍ ମିନିଷ୍ଟରଙ୍କ ପାଖକୁ । କ', ଶୀଘ୍ର କ' ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଖୁବ୍ ଆତୁର ହୋଇ କହିଲା—ବାବୁ, ତମ ଗୋଡ଼ ଧରୁଛି ବାବୁ । ମୋର ଗୋଟିଏ କାମ କର । ତିନଶ ଦୁଇ, ହଁ ତିନଶ ଦୁଇ··ଓଃ ମରିଗଲି, ମରିଗଲି, ମାରିଦେଲଲେ ମତେ— ଅଣ୍ଟାକୁ ଧରି ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ।

ଦେଶ ସେବକ କହିଲେ— ଆରେ କ'ଣ ତିନଶ ଦୁଇ ଜଲଦି କହ । ମତେ ବେଳ କାହିଁ ଏ ଛୋଟ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ।

·· ବାବୁ ! ଟିକିଏ—ଟିକିଏ ଫୋନ୍ କରିଦବ ତିନଶ ଦୁଇ ନମ୍ବରକୁ । ଇଞ୍ଜିନିୟର ନିଶାକର କାନୁନ୍‌ଗୋ—ମୋ ବାବା, ମୋ ବାବା । କହିବ—ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମରୁଛି । ଚଞ୍ଚଳ ଆସିବେ । ଚଞ୍ଚଳ ଦଉଡ଼ି ଆସିବେ ।

ଦେଶସେବକ ହସି ଉଠିଲେ— ହେଁ, ଏକ୍‌ଜିକଉଟିଭ୍ ଇଞ୍ଜିନିୟର କାନନ୍‌ଗୋ ସାହେବ ତୋ ବାବା ! ହେଁ ହେଁ ହେଁ, ତୋ ମୁଣ୍ଡ ବିଗିଡ଼ି ଗଲାଣି । ହଉ, ହଉ ଥା । ମୁଁ ଜଣେ ଆମ ପାର୍ଟିରୁ କର୍ମୀ ପଠେଇ ଦଉଛି । ସେମାନେ ସିନା ଏ ସବୁ ଦେଖିବେ । ଗୋଟାଏ ପାର୍ଟିର ଚାଳକ ହୋଇ ମତେ ଏସବୁ ଦେଖିବାକୁ ବେଳ କାହିଁ ?—ସେ ଚାଲିଗଲେ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭେ ଭେ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା—ବେଳ କାହିଁ ? ବେଳ କାହିଁ ? ବେଳ କାହିଁ ? ବେଳ ସରିଗଲା । ବେଳ ବୁଡ଼ିଗଲା । ଭେଲା ବୁଡ଼ିଗଲା ମୋର । ଉଃ, ଉଃ—ଅଣ୍ଟାଟା ଧରି ଖୁବ୍ ଜୋରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା—ଭଗବାନ ! ଭଗବାନ ! ଛୁଆଟାକୁ ମାରିଦିଅ । ମାରିଦିଅ ସିଆଡ଼େ । ମୁଁ ଆଉ ସହି ପାରିବି ନାଇଁ, ସମ୍ଭାଳି ପାରିବି ନାଇଁ । ବାବା ! ବାବା ! ଦେଖ ! ଦେଖ ! ମତେ ଧର । ମତେ ଧର । ମଲି, ମଲି । ଉଃ, ଉଃ, ଉଃ, ଭଗବାନ !—ଖୁବ୍ ଜୋରେ ଖୁବ୍ ଜୋରେ ଚିତ୍କାର କରି ଲୋଟିଗଲା ଭୂଇଁରେ । ଭୂଇଁ ଅଣ୍ଡାଳିଲା । ମାଟି ଅଣ୍ଡାଳିଲା । ସେ ହେଲା ଅନ୍ଧ । ସବୁ ହେଲା ଅନ୍ଧାର । ତା'ପରେ କ'ଣ ହେଲା କ'ଣ ନ ହେଲା ଭଗବାନହିଁ ଜାଣନ୍ତି । ରାତି ସେତେବେଳକୁ ଦ୍ୱି ପ୍ରହରରୁ ଗଡ଼ିଥିଲା । କଳା କଟକଟ ଅନ୍ଧାର ରାତି । ବର୍ଷା ଓ ପବନ ଫାଟି ପଡ଼ୁଥିଲା ପୃଥିବୀରେ ।

—o—

—ଅଠର—

ସେଦିନ—ଜହ୍ନ ପଡ଼ିଥିଲା ରଣିଫୁଲ ପରି । ଦକ୍ଷିଣରୁ ବହୁଥିଲା ମନ୍ଦ ମଳୟ । ଦେହରେ ବୋଳୁଥିଲା ସତେକି ଚନ୍ଦନ । ଭଗିରଥୀ ତୀରରେ ଟିକିଏ ନିର୍ଜନରେ ବସିଥିଲେ ଦୁଇଟି ତରୁଣ ଆଉ ତରୁଣୀ—ମିହିର ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା । ପୋଲିସର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ କି କଷ୍ଟରେ କି ଦହିଗଞ୍ଜି ଭିତରେ ଯେ ସେମାନେ ସେଇ ନରକ ପୁରୀରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇଛନ୍ତି, ତା ଭାବିଲେ ଏବେ ବି ଅନ୍ତର ଥରି ଉଠେ । ସେମାନେ ଫେରି ନାହାଁନ୍ତି ତ ପୂର୍ବପୁରି ଏକ ନୂତନ ଜନ୍ମ ପାଇଛନ୍ତି । ଆଜି ଖାଲି ଆକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ର ନାହିଁ, ମିହିର ଅନ୍ତରରେ ବି ଆଜି ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରର ଉଦୟ । କିନ୍ତୁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, କ'ଣ ହୋଇଛି ତା'ର ଭଗବାନହିଁ ଜାଣନ୍ତି, ହୃଦୟ ଯେମିତି ଫାଟି ପଡ଼ୁଛି ଦୁଃଖରେ । ମୁହଁ ଶୁଖିଲା । ଲୁହ ଟଳଟଳ ଆଖିରେ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଅନ୍ତରରେ ଯେମିତି ଆଜି ଅମାବାସ୍ୟାର କଳାଛାଇ ।

ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା କହିଲା—ମତେ ଛାଡ଼ । ଛାଡ଼ି ଦିଅ । କେହି ମତେ ରଖି ପାରିବେ ନାହିଁ । ମୁଁ ଚାଲିଯିବି ମୋ ବାଟରେ ।

ମାର କହିଲା—ଏତେ କରି କହିଲି ମୋ କଥା ମାନିବ ନାହିଁ ? ମୋ କଥା ଶୁଣିବ ନାହିଁ ତମେ ?

ନା, ମୁଁ ବେଶ୍ୟା !!

ବେଶ୍ୟା ମୋର ଜୀବନଦାତା । ବେଶ୍ୟା ମୋର ଗୁରୁ । ବେଶ୍ୟା ମୋର ନମସ୍ୟା – ମାର ହାତ ଯୋଡ଼ି ମଥାରେ ଲଗାଇଲା ।

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଚଟ୍‌କରି ଛଡ଼ାଇ ନେଲା ହାତ – ନା, ମତେ କ୍ଷମା କର । ମୁଁ କେବେ ରହି ପାରିବ ନାହିଁ । ନରକର ଏକ ଘୃଣ୍ୟ କୀଟ କେବେ କଳୁଷିତ କରିବ ନାହିଁ ଏ ପୂତ ଧରାକୁ ।

ଛି, ତମେ କେବେ ଘୃଣ୍ୟ ହୋଇ ପାରନା । ଜାହ୍ନବୀର ଜଳ ପଙ୍କିଳ ହେଲେ ବି ପବିତ୍ର । ଅବସ୍ଥା ଚକ୍ରରେ ପଡ଼ି ମଣିଷ ମଦ ଖାଏ, ଦେହ ବିକେ, ଚୋରି କରେ, କିନ୍ତୁ ତା' ମନ ସଦା ସ୍ୱଚ୍ଛ, ଶୁଦ୍ଧ, ଅନୁତପ୍ତ, ତେବେ ସେଇ ଚୋର । ସବୁ ପାପର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ହୋଇଯାଏ ସେଇ ବୁନ୍ଦାଏ ଲୁହରେ ।

ନା, ବେଶ୍ୟାର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ବୁନ୍ଦାଏ ଲୁହରେ ନୁହେଁ, ଗୁଡ଼ରେ ଛୁରି ଭୁଷି ସେଇ ତପ୍ତ ରୁଧିରରେ; ଧରାକୁ ଶୀତଳ କରିବାରେ ସୁନ୍ଦର କରିବାରେ, ନିର୍ମଳ କରିବାରେ ।

ମାର ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ସ୍ଥିର ସ୍ୱରରେ କହିଲା—ଧରଣୀ ସର୍ବଂସହା । ଧରଣୀ ଚିର ସୁନ୍ଦର । ମଣିଷକୁ ଖୁନ୍ କଲେ ଧରଣୀ ଦବି ଯାଏ ନାହିଁ କି ପରମାଣୁ ବୋମାରେ ଗୋଟାଏ ଅଂଶ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ

ହେଇଗଲେ ଧରଣୀ ଟଳମଳ ହେଇ ଓଲଟି ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଏଠି ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ସ୍ଥାନ ଅଛି, ଗଡ୍‌ସେର ବି ସ୍ଥାନ ଅଛି । ଏଠି ପଦ୍ମ ଫୁଟେ, ଫୁଟେ ବି ପୋକସୁଂଘା । ହେନାଫୁଲର ପାଖେ ପାଖେ ବଢ଼ି ଥାଏ ପସାରୁଣି । କୁଞ୍ଜଲତା ଆଉ କଣ୍ଟାସିଝୁ ଏକାଠି ଛନ୍ଦାଛନ୍ଦି ହେଇ ଉଠିଥାନ୍ତି ଉପରକୁ । ସବୁକୁ କୋଳରେ ରଖି ସବୁକୁ ସ୍ନେହ କରି ବୋକ ଦେଇ ଆଦରରେ ବଢ଼େଇ ଥାଏ ସ୍ନେହମୟୀ ଜନନୀ । ଜନନୀ ଅଙ୍କରେ ଅଜ୍ଞାନ ଶିଶୁ ମଳ ମୂତ୍ର ତ୍ୟାଗ କଲେ ଅଙ୍କ କି ଅପବିତ୍ର ହୋଇଯାଏ ?

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେ ବେଶ୍ୟା । ମୁଁ ଯେ ସହସ୍ର ଶଯ୍ୟାର ନାୟିକା । ଅଜ୍ଞାତରେ ନୁହେଁ ଜ୍ଞାତସାରରେ ମୁଁ ଦେହ ବିକଛି ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କୁ । ନାରୀ--ଚିତ୍ତର ଭୋଜ । ବଡ଼ ଲୋକର ଭୋଜରେ ପୁଞ୍ଜା ପୁଞ୍ଜା କୁକୁଡ଼ା କଟା ହେଲା ଭଳି ଗଣ୍ଡା ଗଣ୍ଡା ନାରୀ ବି ବଳି ପଡ଼ନ୍ତି । ଧନ ଦେଇ ବଡଲୋକ ଖାଲି ଦେହ କଣେନା, ଯୌବନ କଣେନା, କିଣିନିଏ ସତେକି ଆତ୍ମା । ଆତ୍ମାର ଯେ ଜ୍ୱଳନ, ଆତ୍ମାର ଯେ କଲବଲ, ଆତ୍ମାର ଯେ ବିକଳ ଅସ୍ଥିରତା, ତାକୁ କିଏ ଶୁଣେ ? କିଏ ଦେଖେ ? ବେଶ୍ୟା ବେଶ୍ୟା । ବେଶ୍ୟାର ଯେ ଆତ୍ମା ଅଛି । ବେଶ୍ୟାର ଯେ ମନ ଅଛି — ମନରେ କଅଁଳ ଭାବ ଅଛି, ବେଶ୍ୟା ଛାତିରେ ଯେ ଆଘାତ ଲାଗେ, ହୁ ହୁ ହୋଇ ପୋଡ଼େ, ଧୂ ଧୂ ହୋଇ ଜଳିଯାଏ, ତା'କ'ଣ କେବେ ଦେଖିପାରେ ଏ ଦୁନିଆ ? ଖାଲି ବେଶ୍ୟା ବେଶ୍ୟା । ନରକର କୀଟ । ପୃଥିବୀର କଳଙ୍କ । ନା ନା, ଆଉ ତାକୁ ବାନ୍ଧି ରଖିବ କାହିଁକି ? ତମେ ପୁରୁଷ — ପିତଳ ହାଣ୍ଡି । ଥରେ ଧୋଇ ଦେଲେ ପୁଣି ଯୋଉ ସଫାକୁ ସେଇ ସଫା । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେ ନାରୀ — ମାଟି ହାଣ୍ଡି । ଥରେ ଛୁଇଁଲେ ସବୁ ଦିନକୁ ମାରା ।

ତା'ଙ୍କୁ ରଖି ଆଉ କ'ଣ କରିବ ? ବରଂ ଗୋଟାଏ ବଜ୍ର ଗୋଇଠା ମାର । ଚୂନ୍ ଚୂନା ହେଇଯାଉ ସେ । ଖପରା ହେଇ ମିଳେଇ ଯାଉ ଧୂଳି ବାଲିରେ ଆଉ ତା' ଉପରେ ଚାଲିଯାଆନ୍ତୁ ଏ ଦେଶର ପୁଣ୍ୟବନ୍ତ ପୁରୁଷ, ଧନବନ୍ତ କୁବେର । ଛାଡ଼—ଛାଡ଼ ମତେ । ବେଶ୍ୟାକୁ ବାନ୍ଧି ରଖି ଆଉ କଳଙ୍କିତ କରନାଇଁ ଆପଣାର ଅଙ୍ଗ ।

ନର ପୁଣି ଗମ୍ଭୀର ହେଲା । କହିଲା—ବେଶ୍ୟା ? ବେଶ୍ୟା ପାଇଁ ଏତେ ଘୃଣା ? ଏଠି ବେଶ୍ୟା ନୁହେଁ କିଏ ? ଏ ଦେଶର ବ୍ୟବସାୟୀ ସୋରିଷ ତେଲରେ ଅଗରା ତେଲ ମିଶାଏ, ଅଟାରେ ମିଶାଏ କଇଁଆମଞ୍ଜି, ଆହାରରେ ମିଶାଏ ଜହର; ଏ ଯୁଗର ଶାସକ ସରକାରୀ ଧନରୁ ଅଧେ ଦେଶ କାମରେ ଖରଚ କଲେ ଅଧେ ପୂରାଏ ଆପଣା ପକେଟରେ—ଦେଶ ଯାଏ ରସାତଳକୁ, ସିଏଁ ନିଜେ ହୁଏ ମୋଟା; ଏ କାଳର ଡାକ୍ତର ନଗଦ ଷୋଳ ଟଙ୍କା ରେକ୍‌ଠୋକ୍ ନ ପାଇଲେ ଆଡ଼ ଆଖିରେ ଅନାଏନି ରୋଗୀକି—ରୋଗୀ ମରେ, ଡାକ୍ତର ହସି ହସି ଆଗେଇ ଚାଲେ ବାଟ; ଏବକାର ଶିକ୍ଷକ ଖାଲି ନାଁକୁ ଯାଏ ସ୍କୁଲକୁ । ବହି ଛୁଏଁ ନା, ଏଣେ ଘରେ ଆସି ଟିଉସନ ମେଲେଇ ଗଣି ବସେ ଟଙ୍କା । ମଣିଷ ଗଢ଼େନି, ଗଢ଼େ ମାଙ୍କଡ଼ । ଆଉ ଏ ରାଷ୍ଟ୍ରର ନେତା ଆପଣାର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ଜନନୀର ହାତ କାଟି ଦିଏ—ମଥା କାଟି ଦିଏ । ମା'ର ଖୁଦ ପେଜ ଛଡ଼ାଇ ସାବତ ମା'ର ଖିର ଖିରସାରେ ଭୁଲି ନିଜ ହାତରେ ଚାଉଁ ଦିଏ ମା'ର ଆ-ଖି !! ସେମାନେ ପାପୀ ନୁହନ୍ତି ? ସେମାନେ ଅଧମ ନୁହଁନ୍ତି ?? ସେମାନେ ବେଶ୍ୟା ନୁହଁନ୍ତି ?? ତମେ ଅକାଳରେ ପଡ଼ ? ଦେହ ବିକିଛ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ସୁଖରେ ସଉକରେ ଖିଆଲରେ ଲୋଭରେ ବିକନ୍ତି ଅତ୍ମା—ବିକନ୍ତି ବିବେକ—ବିକନ୍ତି ହୃଦୟ ।

କିଏ ବେଶୀ ହୀନ ? କିଏ ବେଶୀ ଘୃଣ୍ୟ ? ବେଶ୍ୟା କିଏ ??

ନା ନା, ଏ ଜଟିଳ ତତ୍ତ୍ୱ ମୋର ଦରକାର ନାହିଁ । ସେମାନେ ଧର୍ମ, ସମାଜପଣ୍ଡିତ, ରାଷ୍ଟ୍ରର ଚାଳକ । ଖଦ୍ୟୋତ ହୋଇ ମୁଁ ବିଦ୍ରୂପ କରି ପାରିବି ନାହିଁ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ । ଆଉ ସେମାନେ ଦୋଷୀ ହେଲେ ବି ସେମାନେ ମଦ ଖାଆନ୍ତି ବୋଲି ମୁଁ ମଦ ଖାଇବି, ଇଏ କୋଉ ଯୁକ୍ତି ? ମୁଁ ବେଶ୍ୟା । ମୁଁ ପ୍ରକୃତରେ ଦେହ ବିକଚ୍ଛି । ସହସ୍ର ସ୍ୱାମୀ ବରଣ କରିଛି ଜୀବନରେ । ଆଉ କାହିଁକି ? ଆଉ କାହିଁକି ବଢ଼ାଇବି ଏ ପାପର ଭାର ? ମତେ ଛାଡ଼ିଦିଅ । ମୁଁ ଚାଲିଯିବି ମୋ ବାଟରେ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା !!—ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଏକ ବାହାରି ଆସିଲା ମୀର ଅନ୍ତରରୁ ।

ମତେ ବିଶ୍ୱାସ କର, ଅନ୍ତରର କଥା କହୁଛି ମୁଁ । ନ ଗଲେ ମୁଁ ଶାନ୍ତି ପାଇବି ନାହିଁ । ବେଶ୍ୟା ହୋଇ କେବେ ହେବିନି ତମର କଳଙ୍କ ।

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତ ବେଶ୍ୟାକୁ ଆଦୌ ଘୃଣା କରେନା । ତମେ ମୋର ପ୍ରାଣର ପ୍ରାଣ, ହୃଦୟର ହାର, ନୟନର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆଲୋକ ।

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ପାରିବି ନାହିଁ । ତମର ଭଲ ପାଇଁ ମତେ ଯିବାକୁ ହେବ ।

ମୀର ତା'ର ମୁହଁ ଟେକି ଚାହିଁଲା । କହିଲା—ମୋର ଭଲ ପାଇଁ ? ତମେ କ'ଣ ବାୟୁଣୀ ହେଲ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ? ଆସ, ମୁଁ ଛୁରି ଦେଉଛି । ମୋର ଅନ୍ତର ଚିରି ଦେଖ କ'ଣ ଅଛି ତା' ଭିତରେ । ପ୍ରତି ରକ୍ତକଣା, ପ୍ରତି ଶିରପ୍ରଶିରା, ପ୍ରତି ଅଣୁପରମାଣୁରେ ଭରି ରହିଛି କେବଳ ଗୋଟିଏ ନାଁ, ଗୋଟିଏ ଦେହ, ଗୋଟିଏ ମୁହଁ

—ପୂର୍ଣ୍ଣିମା । ଚନ୍ଦ୍ରଠୁଁ ବି ଆହୁରି କୋମଳ, ଆହୁରି ଉଜ୍ଜଳ, ଲାବଣ୍ୟ ବୋଳା । ମରିହାକ ମାଟିରେ ମିଶିଗଲେ ବି ମୁଁ ଭୁଲି ପାରିବି ନାହିଁ ସେ କଅଁଳ ଛନଛନ ସୁନା ମୁହଁଟି, ସେ କୋଟି ସ୍ନେହବୋଳା ମାରଭାଇ ଡ଼ାକ ।

ତଥାପି—ତଥାପି ମତେ କ୍ଷମାକର । ଚରଣ ଧରୁଛି । ନ ଛାଡ଼ିଲେ ମୁଁ ହରେଇ ଦେବି ଏ ଜୀବନ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ସେ କଥା କହନାହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା । ଜୀବନ ଯଦି ହରେଇ ଦବ, ଚାଲ ଦୁହେଁ ଯାଇଁ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଡେଇଁ ପଡ଼ିବା ଭାଗିରଥୀ କୋଳକୁ । ଆଉ ଅଶାନ୍ତି ନ ଥିବ, ଅସନ୍ତୋଷ ନ ଥିବ, ବ୍ୟଥା ନ ଥିବ । ତମକୁ ଛାଡ଼ି ମୁଁ ଦଣ୍ଡେ ରହିପାରିବି ନାହିଁ । ମତେ ପଙ୍ଗୁ କରିଦିଅ, ଅନ୍ଧ କରିଦିଅ, ଠେଲିଦିଅ ନଇ ଅତଡ଼ାରୁ । କିନ୍ତୁ ମତେ ଏକୁଟିଆ ଛାଡ଼ି କାଙ୍ଗାଳ କରି ଚାଲିଯାଅ ନାହିଁ । ମୁଁ ଯେ ତମକୁ ଛାଡ଼ିଲେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ବଞ୍ଚି ପାରିବି ନାହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ।

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେ ନାଚାର । ମତେ ଯିବାକୁ ହବ । ଯେ କୌଣସି ମତେ ଯିବାକୁ ହବ ।

ଏକ ଗଭୀର ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଟାଣି ମାର କହିଲି—ଯିବ ଯଦି, ତେବେ କାହିଁକି ଏ ଦି' ଦିନ ପାଇଁ ଆସି ମାୟା ଲଗେଇଲ ? କାହିଁକି ମତେ ଫେରେଇ ଆଣିଲ ସେ ମରଣ ମୁହଁରୁ ? ମୁଁ ତ ବେଶ୍ ଥିଲି । ମଦ, ବେଶ୍ୟା ଆଉ ଜୁଆ । ଖୁବ୍ ଆରାମ ସେ । କେଇଟା ଟଙ୍କା ବା ମୁଁ ପାଏ । କିନ୍ତୁ ବେଶ ଫୁର୍ତ୍ତିରେ କଟୁଥିଲା ଜୀବନ । ସ୍ୱର୍ଗ ରାଜ୍ୟରେ ବିଚରଣ କରୁଥିଲି ମୁଁ ; ଯଦିବା ବନ୍ଧନା କେତେ ଥର ଛାଞ୍ଚୁଣିରେ ପିଟିଛି, ମଦ ଖାଇ ବେହୋସ ଥିଲାବେଳେ

ଠେକ ଆଣି ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଛି ଘସ୍ରା କଡ଼ର ନର୍ଦ୍ଦମାରେ । ମୁଁ ସୁଖରେ ଥିଲି । ସ୍ୱର୍ଗରେ ଥିଲି । ଦପ ଗର୍ଭକୁ ଜଳ ଆସିଥିଲା । ଆଉ କେଇଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପରେ ଧପ୍‌କନା ଲିଭି ଯାଇଥାନ୍ତା । ତା'ପରେ ଅନ୍ଧାର, ମହାନିଦ୍ରା । ସବୁ ଭୁଲି ଯାଇଥାନ୍ତି ମୁଁ । କିନ୍ତୁ ତମେ କ'ଣ କଲ ? କାହିଁକି ମତେ ଠେକ ଆଣିଲ ସେ ମରଣ ପଥରୁ ? କାହିଁକି ଏ ମଲା ମଣିଷ ତୁଣ୍ଡରେ ଢାଳି ଦେଲ ଅମୃତ ? ବଞ୍ଚିବାକୁ ତ ମୁଁ ଚାହୁଁ ନ ଥିଲି । ତମେ କାହିଁକି ଜୀବନ ଦେଲ ପୁଣି କାହିଁକି ଆଜି ଏ ଜୀଅଁନ୍ତା ମଣିଷର ତଣ୍ଟି ଚିପି ଚାଲି ଯାଉଛ ଦୂରକୁ ?

ମୁଁ କଣ କରିବ ? କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମତେ କଟେଇ ନଉଛି ବାଟ । ମତେ ଯେମିତି କିଏ ରହି ରହି ଡାକୁଛି—ନା, ତୁ ଭୁଲ୍ କରିବୁ ଯଦି ନ ଆସୁ ।···ନା, ପୁଣି ଥରେ ତମ ଗୋଡ ଧରୁଛି । ମତେ କ୍ଷମା ଦିଅ । ମତେ ଭୁଲି ଯାଅ । ମୁଁ ଚାଲିଯିବି ମୋ ପଥରେ ।

ମୀର ଆଖିରେ ଛଳଛଳ ହେଲା ଲୁହ । କହିଲା – ଯିବ ? ଯିବ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ? ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଚାଲିଯିବ ମୀର ଭାଇକି ? ଦଣ୍ଡେ ନ ଦେଖିଲେ ଯାହାକୁ ବାଇଆଣୀ ହୋଇଯାଅ, ଯାହାକୁ ପାଇବା ପାଇଁ ସ୍ୱର୍ଗରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଲ ନରକର ଦ୍ୱାରକୁ—କଲବଲ ହୋଇ ଛଟପଟ ହୋଇ ରକ୍ତ ବାନ୍ତି କଲ ଶେଷକୁ; ତାକୁ ଛାଡ଼ି—ତା'କୁ ଘସ୍ରାକଡର କାଙ୍ଗାଳ କରି ତମେ ଚାଲିଯିବ ? ପାଷାଣି, ପଥରରେ ଗଢ଼ା ତମର ମନ । ବଜ୍ରଠୁଁ କଠିନ ତମ ହୃଦୟ । ଯମ ଠଉଁ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ତମ ଅନ୍ତର । ତମେ ମଣିଷ ନୁହଁନା; ହୃଦୟ ନୁହଁନା । ପ୍ରାଣ ଦେଇ ଯାହାକୁ ଭଲ ପାଅ, ତା' ଛାତିରେ ବସି ତା' ଗଳାରେ ଚଳାଅ ଶାଣିତ ଛୁରି !!

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । କହିଲା—ନା ନା, ତମେ ସୁଖରେ ରହିବ । ମୁଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକୁଛି ତମ ଜୀବନ ସୁଖମୟ ହେଉ, ଶାନ୍ତିମୟ ହେଉ । କିନ୍ତୁ ମତେ ବିଦାୟ ଦିଅ । ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବିଦାୟ ଦିଅ । ନ ଦେଲେ ମୁଁ ଏଇଠି ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବି ।

ବେଶୀ ବେଶୀ କୋହ ଉଠିଲା ମାଉର । କୁଣ୍ଢେଇ ଧରି କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କହିଲା—ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ! ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ! ପ୍ରାଣର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ମୋର ! ତମେ ଯିବ ? ମତେ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବ ତମେ ?—ହଠାତ୍ ରହିଗଲା । ଗମ୍ଭୀର ହେଲା ମୁହଁ । ମନ ହେଲା ସ୍ଥିର । କହିଲା—କୁଆଁର ପୁନେଇଁ । ଜହ୍ନ ଉଠିଥିଲା । ଆମ୍ବ ତୋଟାର ଗଛ ଗହଳି ସେପଟୁ ଢଗଢଗ ଝଲମଲ କରି ଉଠି ଆସିଲା, ରୂପାଥାଳିପରି ଜହ୍ନ । ଚଉରା ମୂଳେ ସନ୍ଧ ପୂଜା ସାରି ତମେ ଓଳଗି ହେଉଥିଲ ଜହ୍ନକୁ । ତା'ପରେ ? ତା'ପରେ ଲାଜ ଢଳଢଳ ହୋଇ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସି ଆଉଜି ପଡ଼ିଲ ଛାତି ଉପରେ । ଦୁଇଟି ଦେହ, ଦୁଇଟି ମନ, ଦୁଇଟି ଆତ୍ମା ସେଦିନ ମିଶି ଯାଇଥିଲେ ଏକ ହୋଇ । ସେ କଥା, ସେଦିନ, ସେ ଜୀଅନ୍ତା ସ୍ମୃତି ସବୁ ଭୁଲି ଯାଇଁ, ପାଶୋରି ଦେଇ ତମେ ଚାଲିଯିବ ? ତମେ ଚାଲିଯିବ ପାଷାଣି ? ନା ନା, ତମେ ଯାଅନା । ତମ ଚରଣ ଧରୁଛି, ତମେ ଚାଲି ଯାଅନା ମତେ ଏକୁଟିଆ ଛାଡ଼ି ।

ବେଶ୍, ତା'ହେଲେ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ......ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ମାଉର ବାହୁବନ୍ଧନରୁ ଖସିଆସି ଡେଇଁ ପଡ଼ୁଥିଲା ଗଙ୍ଗା ନଈକି, ମାଉ ଝାପୁକିନା ଧରି ପକେଇଲା ହାତ । ତଟସ୍ଥ ହୋଇ ତା'କୁ ଚାହିଁଲା । କହିଲା—ନା ନା, ନା ନା, ତମେ ଯାଅ । ତମେ ଚାଲିଯାଅ । ମୁଁ ଆଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଅଟକାଇବି ନାହିଁ । ଯୁଆଡ଼େ ତମ

ଖୁସୀ ଚାଲିଯାଅ । ମୁଁ କେବେ ଆଉ ବାଧା ଦେବିନି । ମୁଁ କେବେ ମୋଅର ସୁଖ ଲାଗି ଦେଖି ପାରିବି ନାହିଁ ମୋ ପ୍ରିୟାର ମୃ—ତ୍ୟୁ··· ଭେଁ ଭେଁ କାନ୍ଦି ହାତ ଛାଡ଼ି ଦେଲା ।

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ମାର ଚରଣରେ ମଥା ଲଗାଇ ପ୍ରଣାମ କଲା । ଦୁହିଁଙ୍କ ଆଖିରେ ଧାରା ଶ୍ରାବଣର ଝର । ଚକ୍ରବାକ କେଉଁ ଏକ ବୃକ୍ଷ ଶାଖାରେ କରୁଣ ମୂର୍ଚ୍ଛନା ତୋଳିଥାଏ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାଲିଗଲା । ମାର ଅଚେତ ହୋଇ ପଡ଼ିଯିବା ଉପରେ; ହଠାତ୍ କ'ଣ ହେଲା, ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଚିତ୍କାର କରି ଦଉଡ଼ି ଆସିଲା—

···ମାର ଭାଇ ! ମାର ଭାଇ ! ମାର ଭାଇ !—ଭେଁ ଭେଁ କାନ୍ଦି ଲୋଟି ପଡ଼ିଲା ମାର କୋଳରେ । ଗୋଟି ପଣେ କୁଣ୍ଢେଇ ଧରିଲା ତାକୁ—ମାର ଭାଇ ! ତମକୁ ଛାଡ଼ି ମୁଁ ଚାଲିଯିବି ? ହଁ ଚାଲିଯିବି । କାହିଁକି ତମେ ମତେ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଆସିଥିଲ ? କାହିଁକି ? କାହିଁକି ? କାହିଁକି ତମେ ଚାଲି ଆସିଥିଲ ? —ବାଘୁଣୀ ଭଳି ଛଟିପିଟି ହେଲା ଖାଲି ମାର କୋଳରେ । ମାର ନୀରବ । ଆଖିରୁ ଝର ଗଡ଼ି ଚାଲିଥାଏ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା କହି ଚାଲିଛି—କୁହ, କୁହ, ମୋ କଥାର ଜବାବ ଦିଅ । କାହିଁକି ? କାହିଁକି ତମେ ଆସିଲ ? କେମିତି ଛାଡ଼ିଲ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାକୁ ? କେମିତି ଭୁଲିଲ କୁଆଁର ପୂନେଇଁ ଜହ୍ନ ? କୁହ, କୁହ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ନିଷ୍ଠୁର ନିର୍ମମ ପୁରୁଷ, ମୋ କଥାର ଜବାବ ଦିଅ ।

ମାର ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲିଲା—ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଭୁଲ ହୋଇଛି ମୋର । ଆଉ କେବେ ଜୀବନରେ ତମକୁ ଛାଡ଼ିବି ନାହିଁ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କହିଲା—ନା ନା, ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବି ନାହିଁ । ତମେ ହୃଦୟହୀନ । ତମେ ଟିକେ ଚପି ଦେଇ ଅଧିକାର

ଷୋଳ ବରଷୀ ଅଭିଆଡ଼ୀ ଝିଅର । ତମର ଇଚ୍ଛା ଥିଲା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ମରୁ । ଆଜି ପୁଣି ତମେ ନାଁ ଧରୁଛ କୁଆଁର ପୂନେଇଁର ? ତମେ କହୁଛ ଯମଠଉଁ ମୁଁ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ? ଯେତେବେଳେ ନଇଖଣପୁର ଗାଁରେ ମତେ ଲୁହରେ ଭସାଇ ଦେଇ ଅନ୍ଧୁଣୀ କରି ତମେ ଚାଲି ଆସିଲ ଆଉ ଆସିଲ ଯେ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ଆଉ ଲେଉଟିଲ ନାହିଁ — ଇଆଡ଼େ ଭୁଲିଗଲ ବନ୍ଦନା ପ୍ରେମରେ, ତମସା ପ୍ରେମରେ, ନଳିନୀ ପ୍ରେମରେ, ସେତେବେଳେ — ସେତେବେଳେ ତମେ କ'ଣ ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ କେବେ ଭାବିଥିଲ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଝିଅ ସାନ୍ତଡ଼ି ବିକଳ ହୋଇ ଭୂଇଁ ଦଗାଡ଼ୁଥିବ, ଘନ ଘନ ହାତ ପିଟୁଥିବ ଛାତିରେ, ମୁଣ୍ଡ ବାଳ କେରା କେରା କରି ସାମ୍ପୁଡ଼ି କାମ୍ପୁଡ଼ି ବାଡ଼େଇ ପିଟି ହଉଥିବ ରାତିସାରା !! ଅବକା କହୁଛ ତମେ ଦଣ୍ଡେ ଛାଡ଼ି ରହି ପାରିବ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ କେବେ ଭାବିଛ କେମିତି ତିନି ବରଷ ଚାରି ବସନ୍ତ କାଳ ଶୂନ୍ୟ ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ, ତକିଆ ଉପରେ ଲୁହ ଢାଳି ଢାଳି, ଖଟ ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ବାଡ଼େଇ ବାଡ଼େଇ ରହିଥିଲା ଏ ହୀନମାନ ସରଳା ଅବଳା ଚଷା ଝିଅଟିଏ ? — ଆଉ କହି ପାରିଲା ନାହିଁ, ଲୁହରେ ବୁଡ଼ି ହୋଇଗଲା ଗଲା ।

ମାର କାନ୍ଧ କାନ୍ଧ ଛାତିରେ ଜାକି ଧରିଲା ନିବିଡ଼ଭାବେ । କହିଲା — ସବୁ ଭୁଲ୍ । ସବୁ ଭୁଲ ମୋର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା । ମୋ ଧନ ! ମୋ ରାଣୀ ! ମୋ ହୃଦୟର ରତ୍ନ ! ମତେ କ୍ଷମା ଦିଅ । ମତେ କ୍ଷମା ଦିଅ । ତମେ ଯାଅନା । ତମେ ଚାଲି ଯାଅନା । ଆଉ ଦଣ୍ଡକ ପାଇଁ ମୁଁ ତମକୁ ଅଲଗା କରିବ ନାହିଁ ପାଖରୁ । ମୁଁ ମୂଲିଆ ହେଲେ ତୁମେ ମୂଲିଆଣୀ ହବ; ମୁଁ ଭିକାରି ହେଲେ ତମେ ଭିକାରୁଣୀ ହେଇ ହାତଧରି ବାଟ କଢ଼େଇ ନବ ଆଗକୁ । ତମେ

ଯାଅନା । ମତେ ଅପନ୍ତର ଧୁ ଧୁ ମରୁଭୂମିରେ ଏକୁଟିଆ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ତମେ ଚାଲି ଯାଅନା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ।

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ସେମିତି କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କହିଲା—ମାରଭାଇ ! ମାରଭାଇ ! ପ୍ରାଣ ମୋର ! ହୃଦୟ ମୋର ! ସ୍ୱାମୀ ମୋର ! ତମକୁ ଛାଡ଼ି ପାଦେ ମୁଁ ଯାଇପାରେନା । ଛାତି ତଳର କଲିଜାକୁ ଛାଡ଼ି କେହି କେବେ ଦୂରକୁ ଯାଇପାରେ ମାରଭାଇ ??—

ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଛାତିରେ ଭିଡ଼ି ଧରିଲେ ନିବିଡ଼ ଭାବେ ।

— ଊଣେଇଶ —

ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଛାତିରେ ଭିଡ଼ି ଧରିଥିଲେ । ଜଣେ କହୁଥିଲା — ତମେ ଯାଅନା । ତମେ ଯାଅନା । ତମେ କ'ଣ ବାୟାଣୀ ହେଲ । ଛୁଚ୍ଛା ଗୋଟାଏ ଅଭିମାନରେ ହରେଇଦବ ଏ ଅମୂଲ୍ୟ ଜୀବନ ?

ଆଉ ଜଣେ କହିଲା — ନା, ମତେ ଛାଡ଼ । ମତେ ଛାଡ଼ । ମୁଁ ଚାଲିଯିବି । ମୁଁ ତମର କଳଙ୍କ ହେବିନି । ମୁଁ ଚାଲିଯିବି ମୋ ଚଲାପଥରେ ।

ଦୁହେଁ ହୋ ହୋ ହସି ଉଠିଲେ । ଧଇଁଆ ଚଇଁଆ ଯେତେ ବେଳ ଯାଏ ବି କୁଣ୍ଢାକୁଣ୍ଢି ହେଇଥିଲେ । ସବଳ ଧଇଁଆ ଚାଲି ଯିବାକୁ ବାହାରିଥିଲା । ଦୁର୍ବଳ ଚଇଁଆ ତା'କୁ ପ୍ରାଣପଣେ ପାଦ ଠେସ୍ ଦେଇ ଅଟକଉଥିଲା । ଚଇଁଆ ଗମ୍ଭୀର ହେଇ କହିଲା — ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ଧନ ମୋର ! ରାଣୀ ମୋର ! ତମେ ମୋର ପ୍ରାଣ । ମୋ ଜୀବନ । ମୁଁ ତମର ଛାତି ଲେଖି ଦେବି । ପିଠି ଅଇଁସି ଦେବି ।

ପାଖରେ ବସେଇ କରିବ ପ୍ରେମ । ତମେ ଯାଅନ । ତମେ ଅଭିମାନୀ ହୁଅନ ସୁନ୍ଦର — ଧଇଁଆର ଓଠ ଧରିଲା ।

ଧଇଁଆ କହିଲା — ନା, ମୁଁ ଯିବ । ମୋତେ ଡାକ ଦେଲାଣି ତାଳଗଣ୍ଡର କଳାଭଉଁର ଜଳ ।

ଚଇଁଆ ଖୁବ୍ ବକଲ ହୋଇ ମୁହଁ ଆଉଁସି ଓଠଧରି କହିଲା — ଛିଇ, ବାଇଆଣୀଟା । ଏମିତି ଅବୁଝା ହୁଅନ୍ତୁ ନା ? ବାପୁଜୀ କହିଛନ୍ତି.........

ଟୋ ଟୋ ହୋଇ ପୁଣି ଦୁହେଁ ହସି ଉଠିଲେ । ଅଲଗା ଅଲଗା ହେଲେ ।

ଚଇଁଆ କହିଲା — ଧଇଁଆ ଇ'ବେ, ସଳା ଖାସା ବାପୁଜୀ ପାଇଛୁ ଇଏ ଟୋକାଟା । ଫି କଥାରେ ବାପୁଜୀ କହିଛନ୍ତି । ସତେ ଯେମିତି ଇଏ ଗୋଟାଏ ବାପୁଜୀଙ୍କର ଷୋଳଅଣା ଭକ୍ତ ।

ଧଇଁଆ କହିଲା — ଆବେ ଭଗତ କ'ଣ ଇଏ ପରା ବାପୁଜୀଙ୍କର ଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମା ! ଦେଖୁନୁ ବାପ ସିଆଡ଼େ ବାହାଘର ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ । ରାତିରେ ନିଦ ହଉନି । କେମିତି ସିଏ ଇଞ୍ଜିନିୟର ଠଉଁ ଜମି ଦଶ ପନ୍ଦରମାଣ ମାରିବ ସେଥିପାଇଁ ଭୋକଶୋଷ ଭୁଲି ଗଲାଣି । ଆଉ ପୁଅର ଇଆଡ଼େ ଗୁଳୁଛି ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ବକଭୁରୁତା — 'ସନ୍ଥ ବିନୋବା ଉତ୍କଳ ଆସୁଛନ୍ତି । ଭୂଦାନ ନୁହେଁ ଜୀବନ ଦାନ କର' — ହେଁ, ଏଇ ଏକା ଦଶମାସିଆ ଆମେ ସବୁ ଛ ମାସିଆ ! ସ୍ତ୍ରୀ ସିଆଣା କଥା ଆମେ ଆଉ ବୁଝି ପାରିବୁ ନାହିଁ ।

ଚଇଁଆ କହିଲା—ଆରେ ଇଏ ତ ଏକା ନାଉରୁ ମଞ୍ଜି, ଆଉ ଆସିବ କୁଆଡ଼ୁ ? 'ଏକାଦଶୀ ନରହାର, ଭିତରେ ଭିତରେ ଚୂଡ଼ାପାର, ଉପରେ ଚକଣିଆ କଥା କହି ଭିତରେ ଚେର କାଟିବା ତ ଯାଙ୍କ ବୋପା ଅଜା ଚଉଦ ପୁରୁଷରୁ ବେଉସା, ଇଏ ଛାଡ଼ିବ କେମିତି ? ବାପ ଦେଖିଲା ଆଉ ତା' ପଦ କାଟୁ କରୁନାଇଁ, କେଉମେ କେଉମେ ଲୋକଙ୍କ ଆଖି ଫିଟିଲାଣି । ଲୁଣ ଶାମୁକାଏ ମାଗିଲେ ବି ଲୋକେ ଦଉ ନାହାଁନ୍ତି । କଲା ଗୋଟାଏ ନୂଆ ଖଞ୍ଜା । ପେଷିଲା ଗୋଟାଏ ନୂଆ ·ଶର । କହିଲା ଯାଇଁ ପୁଅ କାନରେ—ପୁଅରେ, ବାପର ଆଜ୍ଞା, ଗାଁ ଗାଁକୁ ଯିବୁ । ଘରେ ଘରେ ଯାଇଁ କହିବୁ, କାନେ କାନେ ଯାଇଁ ଶୁଣେଇବୁ—ଜମି ଦିଅ ଜମି । ଗରିବଙ୍କ ପାଇଁ ହାତ ପତେଇ ମାଗୁଛି କିଛି ଜମି ଦିଅ ।···ଗରିବଙ୍କ ନାଁ ଶୁଣିଲେ ଗରିବ ମନ ଅବଶ୍ୟ ତଟିବ । ମୁକର ହେଲେ କିଛି କିଛି ଦେବେ ।······

······ଆଉ ଇଏ ଦେଲା ବେଲକୁ ତ ଚଉ୍କମଗ ଗହିର—ଠେଙ୍ଗ । କୁଶ କଅଁଳିବ ନାଇଁ । ସବୁ ତାଲିକାରେ ଲେଖା ହେଇ ରହିବ । ବିନବା ଯେତେବେଳେ ଆସିବେ, ତାଲିକା ପଢ଼ା ହବ—କଣ୍ଡୁରି ସଇଁ ତିନ ଗୁଣ୍ଠ ଦ'ବିଶ୍ୱା, ହଗୁରୁ ଯେନା ଅଢ଼େଇ ଗୁଣ୍ଠ, ମକୁ ମହାରଣା ସାତ ବିଶ୍ୱା ଅଧେ, ସରପଞ୍ଚ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବସନ୍ତ ବହିଦାର ହଜୁର ପାଞ୍ଚ ମା-ଆ-ଣ ! ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ତାଳି, ଫୁଲମାଳ କୁଣ୍ଡାକୁଣ୍ଡି । ସତେ କ'ଣ ବିନବା ସେଠିକି ଯାଉଛନ୍ତି ନା ଜମି ଦେଖୁଛନ୍ତି । ପୁଣି ଅନା, ବିନବା ତ ଜମି ନେବେ, ହେଲେ ଜମି ନେଇ କରି କ'ଣ ଖୋଲିଯିବେ ଗୁଜୁରାଟ ? ଏଇ ଗାଁରେ ତ ଦେବେ । କାହାକୁ ସେ ଚିହ୍ନିଛନ୍ତି · ? କାହାର ଜମି ଅଛି ନାଇଁ ସେ କ'ଣ ଜାଣନ୍ତି ? ଏତେ ନେଁ ନେଞ୍ଜାଣାରେ ପଶିବାକୁ ବା ତାଙ୍କୁ ବେଳ

କାହିଁ ? ସବୁ ଜମି ଦେଇପିବେ ସରପଞ୍ଚ ହଜୁରଙ୍କ ହାତରେ । କହିବେ—ବନ୍ଦବାରେ, ବାଣ୍ଟିଦେବେ । ଆଉ ବନ୍ଦବାରେ ? ଦି'ଦିନ ପରେ ସବୁତକ ଗୃ--ଟି ଦେବେ !!

ଧଇଁଆ ହସିଲା । କହିଲା—ଆବେ, ତୁ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ବନ୍ଧା କୋବ ହୋଇଗଲୁଣି । ହଇବେ ତୋ ଦଉଡ଼ ଏତିକ ? ସଳା ଗବ । ସଳା ତୁ କ'ଣ ବୁଝିବୁବେ ବନ୍ଦବାରର ଗୁମର ? ସେ ଖାଲି ଏଇ ଗୁଣ୍ଡେ ବଖ୍ରାଏ ଜମିକି ଆଶା କରି ବଇଚି ? ଆରେ ସେତକ ତ ଥୁଆ । ବାଘ ମୁହଁରୁ ଆଉ ଶିକାର ନବ କିଏ ? ହେଲେ ପୁଅ ସେଠି ନାହାଁନ୍ତି ଅବକା । ଭିତରେ ଭିତରେ ପୁଅ ଶର ଖଞ୍ଜିଲେଣି କୋଉ ସାତ ତାଳ ଗହୀରକୁ । କଲେଜରୁ ଫେଲ ହୋଇ ତ ପୁନମଣି ଆସି ଘରେ ବସିଲେ । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ କିଛି କରିବାକୁ ତ ହବ । ସାତପୁରୁଷି ନାଁ କ'ଣ ଏଇଠୁ ଉଭିଯିବ ? ଦେଖ୍ ଏକା ଖାଅଁକରେ ରହି । ଏକାଥରକରେ ପୁଅ ଏମ୍. ଏଲ୍. ଏ. । ବୁଝିଲୁ ?

ଚଇଁ ବୋକାଙ୍କ ଭଳି ଗୃହିଁଲା । କହିଲା—ହେ, ମେଲେ କ'ଣ ? ମତେ ଗୋଟାଏ ମେଲେ କରନ୍ତି ।

ଏଁ, ତୁ ମେଲେ ଜାଣି ନଉଁଚି ? ସଳା ମଫସଲିଆ ଉଲ୍ଲୀ, ସଳା ମେଲେ ଜାଣିନଉଁ ଆଜଯାକେ ।

ହେ କ'ଣ ମେଲେ ମେଲେ ମତେ ଟିକିଏ କଇବୁ ।

ଆବେ ମେଲେ ନୁହେଁ, ଏମ୍. ଏଲ. ଏ—ଏମ୍. ଏଲ. ଏ ।

ଚଇଁ କହିଲା—ଏଁ, ଏ ମେଲେ ହେ—ହେ ମେଲେ ହେ—ହେ ମଲା ହେ । କି'ରେ ମଲଙ୍କ କାହିଁକି ଡାକବୁ ? କି'ରେ

ସେଗୁଡ଼ାଙ୍କର ତ ଜୀବନ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଡାକ ଲଭ କ'ଣ ? ଖାଲି 'ମାଧିଆ ଭୋଇ, ସବୁ କଥାରେ ହୋଇ ହୋଇ' । ତାଙ୍କ ଭିତରେ କ'ଣ ଖଡ଼ା ସିଝିବ ? ଏ ଅରୁଣ ସେଇ ମଲା ହବ ? ଛି, ଛି, ଛି—

ଧଇଁଆ ଗମ୍ଭୀର ହେଲା । କହିଲା—ଟୋଟାଏ ଜଡ଼ାକୁ ତମେ କେଇଟା ବୁଡ଼ ମନ୍ତ ଥିଲ ବେ ? ସଳା କହିଲା କଟମେ କଟମେ ଲୋକଙ୍କ ଆଖି ଫିଟିଲାଣି । ସଳା ସତାଳୋଇ ପୁରୁଷ ନ ଗଲେ ତମ ନାଁ ବାଳକ କଟିବ ? ଏମ୍ ଏଲ. ଏ. ମଉଜ ଆଜଯାଏ ବୁଝି ନଉଁଟି···

ହେ କ'ଣ ମଉଜ ଟିକିଏ କଇବୁ କଇବୁ ।

ଆବେ ଏମ୍. ଏଲ. ଏ. ପାଇଁ ପାଠ ଦରକାର ନାହିଁ, ଶାଠ ଦରକାର ନାହିଁ, ଖାଲି ନାଟ କର ଜାଣିଥିବ । ହାଟ ବଜାରରେ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ପାଟି କରି ମୁଣ୍ଡ ଟେଙ୍ଗାର ହାତ ହଲେଇ ନେକ୍‌ଚର ଦେଉଥିବ—ଭାଇମାନେ, ଏ ଦେଶର କାମରେ ମୁଁ ଜୀବନ ଦେଇଛି । ପଢ଼ା ଛାଡ଼ିଛି ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀରୁ । ଆଉ ସେହିଦିନୁ ବହି ଛୁଇଁ ନାହିଁ । ମୁଁ ଜେଲ ଯାଇଛି । ମାଡ଼ ଖାଇଛି । ମୋ ପରି ନିସ୍ବାର୍ଥପର କର୍ମୀ ଏ ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳରେ ନ ଥିବେ । ଆପଣମାନେ ମୋତେ ଭୋଟ ଦିଅନ୍ତୁ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ଗାଁ ଗାଁରେ କୂଅ, ପୋଖରୀ, ସ୍କୁଲ, ଡାକ୍ତରଖାନା, ଡାକଘର ସବୁ କରିଦେବି ।···ବାସ୍ ସେତିକି, ତମେ ପାଇଲ ଭୋଟ—ଶହ ଶହ, ହଜାର ହଜାର ···

ବାଧା ଦେଲା ଧଇଁଆ । କହିଲା—ହେ ଭୋଟ କାଗଜଟି ? ଯାହାକୁ ବାକ୍ସରେ ଗଳାନ୍ତି ? ମୁଁ ତ ଏଥରକ ଗଳେଇଥିଲି ।

କୋଉ ବାକ୍ସରେ ଗଳେଇଥିଲୁ ? ବଳଦ ନା ବରଗଛ ନା ଦା' ?

ଚଇଁଆ ଭାରି ଖୁସୀ ହୋଇ କହିଲା–ହେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚିତା କାଟି ଦେଇଛୁ । ସମସ୍ତେ ତ ଆସି ମତକୁ ଶାଗୁଣା ମେଣ୍ଟ ଘେରି ଯାଇଁ ହାଉଯାଉ ହେଲେ–ଆମକୁ ଦବ, ଆମକୁ ଦବ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ 'ଅମ'କୁ ନ ଦେଇ ସିଧା ଦେଲି ସରକାରଙ୍କୁ । ସଭାଙ୍କୁ ବେଶ୍ ଚିତା କାଟିଛୁ ।

ତୁ କୋଉ ବାକ୍ସରେ ଦେଲୁଟେ ?

ଚଇଁଆ କହିଲା–ହେ ଧଇଁଆରେ, ଯୋଉ ଗୃଲକ କାମଟା ମୁଁ ସେଦିନ କରିଛି ତୁ ଶୁଣିଲେ ନିଶ୍ଚେ ସାବାସ ଦବୁ । ପହିଲେ ତ ମତେ ଦଉ ନ ଥିଲେ । ଚଇଁ ସାହୁକୁ ମୋ ନାଁ ଛପା ହେଇଛି ଗଇଁ ସାହୁ । ମୁଁ କହିଲି ବାବୁ । ମୁଁ ଗଇଁ ଫଇଁ ନୁହେଁ, ମୁଁ ସଫା ଚଇଁ । ଦିଅ ମତେ ଖଣ୍ଡେ । ବହୁତ ବାଟରୁ ଆସିଛି । ହାକିମ ବୁଝିଲେ । କ'ଣ ପାଞ୍ଚିଲେ ଖଣ୍ଡେ ବଢ଼େଇ ଦେଲେ । ମୁଁ ତ ସେ ଖଣ୍ଡିକ ନେଇ ବାକ୍ସ ଘରକୁ ପଶିଲି । ହେଲେ କ'ଣ କୋଉଠି ଦେଇଛି କି ? ସିଧା ସେ ଖଣ୍ଡିକ ତଳି ପେଟରେ ଖୋସି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବାହାରି ଆସିଲି ପଦାକୁ ।

ତୁ ତା' ହେଲେ ମୋଟେ ଦେଇନଉଁ ?—

ଏଁ ଦେଇ ନାଇଁ ? ତମେ ମୋଠଉଁ ବେଶୀ ସିଆଣା ।

ତେବେ କୋଉଠି ଦେଲେ ଚତୁର ଚୂଡ଼ାମଣି ?–ଧଇଁଆ ପଚାରିଲା ।

ଚଇଁ କହିଲା—ସେ ଖଣ୍ଡିକ ପତ୍ର ସିଧା ପଠେଇ ଦେଲି ହୋ ସରକାରଙ୍କୁ । ସେଠୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଆସି ବଜାର ଭିତରେ ଯୋଉଠି ଆମ ଡାକଘର ନାଇଁ—ନାଲି ବାକ୍ସଟା ଝୁଲୁଛି, ଗୁଞ୍ଜୁକନା ଗଳେଇ ଦେଲି ସେଇଥିରେ ।

ସଳା ଓଲୁଙ୍କ ବୋକସୁବୁଦ୍ଧା । ସଳା ଡାକ ବାକ୍ସରେ ଦେଲୁ ଭୋଟ ! କହିଲା କ'ଣ ନା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚିଡ଼ା କାଟିଦେଲି ।

କ'ହୋ, ସରକାରଙ୍କୁ ପତ୍ର ସିଧା ଯିବ ।

ତୋ ମୁଣ୍ଡ ଗଣ୍ଡି ଯିବ । ସଳା ଓଲୁ କାହାଁକା ।

ଏଁ—ବୋକାଙ୍କ ଭଳି ଅନେଇଲା ଚଇଁଆ ।

ଧଇଁଆ କହିଲା—ହଁ, ଶୁଣୁ । ଖାଲି ଶୁଣିଥା ବେ, ସଳା ତମେ କୋଉଦିନ ଏମ୍. ଏଲ୍. ଏ. ହେବେ ।

ହଉ, ନଇଲେତ ଖାଲି ତମ ଗୁଡ଼ଆ ହେଇପଡ଼ିବେ । ଗୁଡ଼ଆ ଧୁଡ଼ୁଧୁଡ଼ିଆ କାଉ ମାଉଁସ···

ଚଇଁଆ !—କାନଧରି କଟମଟ ଗୃହିଁଲା ଧଇଁ ।

ଚଇଁଆ କହିଲା—ନାଇଁ ନାଇଁ, କ' କ' । କହ ମୁଁ ଶୁଣୁଛି ।

ଆରେ ଲୋକଙ୍କୁ ଏମିତି ଭଜେଇ ରସେଇ ଚିକଣିଆ କଥା କହି ଭୋଟ ତ ପାଇବ । ନୋଟ ତ ବଡ଼ା ବଡ଼ା ବାନ୍ଧିବ । ଏଣ୍ଡୁଅ ଭଳି ମୁଣ୍ଡ ଝୁଙ୍ଗାରିବ ବସି ସଭାରେ । ହେଲେ ଏରୁଣ୍ଡି ଡେଇଁ କେବେ ଆଉ ଗଡ଼ିବ ନାଇଁ ଗାଁକୁ । ଗାଁରେ କୂଅ ପୋଖରୀ ପୋଲ ସଡ଼କ ଯେତିକ ନ କରିବ, ସେଇଠି ବସି ବସି ଦେଶକୁ ପୋଲ କରିବ ସେତିକ, ଢୋଲ ପିଟିବ ସେତିକ, କାଲ ହବ ସେତିକ ।

ଏଁ ଗାଁକୁ ଆସିବ ନାହିଁ ?—ଚଇଁଆ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଗୃହିଁଲା ।

ଧଇଁଆ କହିଲା—ହଁ ଅସିବ, ବର୍ଷେ ଛ' ମାସରେ ଥରେ । ଏମ୍. ଏଲ୍. ଏ. ପର, ଅଧା ମନ୍ତ୍ରୀ, ଦେଢ଼ା ହାକିମ । ସବୁଥରେ ଆସିଲେ ଘସର ହୋଇ ଯିବ ନାହିଁ । ତେବେ ହଁ, ଯେବେ ସିଆଣା ହୋଇଥିବ, ନିଜ ଭାଇ କ ଦାଦା ନାଁରେ · ଗୋଟାଏ କଣ୍ଟ୍ରୋଲ ଦୋକାନ କରିଦବ ଗାଁରେ । ଆଜି ଅନା, ଗାଁର ଯେତେ ସାର, ଚିନି, ଲୁଗା, ଶଗଡ଼ ହାଲ, ଟିଣପତ୍ରର ସବୁର ପରମିଟ···

ଚଇଁଆ ଦୂରକୁ ଗୃହିଁ ହଠାତ୍ କହି ଉଠିଲା—ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ ଧଇଁଆ'ଇ । ବାପୁଜୀ ଆସୁଛନ୍ତି ।

ସାଦାସିଧା ଲୁଗା ଚଦର ପିନ୍ଧି ଚପଲ ଖଣ୍ଡେ ମାଡ଼ି ପଶି ଆସିଲା ଅରୁଣ ।

ଚଇଁଆ ବକ୍ତୃତା ଦେଲା ଭଳି ଉଚ୍ଚକଣ୍ଠରେ କହିଲା—ଭାଇମାନେ, ସମସ୍ତେ ଶୁଣ, ବାପୁଜୀ କହୁଛନ୍ତି···

ଅରୁଣ ରାଗିଯାଇଁ କହିଲା—ମତେ ଥଟ୍ଟା କରୁଛ ଚଇଁଆ ପିସା ?

ଧଇଁଆ ହେଲା ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର । କହିଲା—ନା, ବାପୁଜୀ କହୁଛନ୍ତି କେହି କାହାକୁ ଥଟ୍ଟା କରିପାରିବେ ନାହିଁ ।

ବେଶୀ ରାଗିଗଲା ଅରୁଣ । କହିଲା—ଧଇଁଆ ଦ ! ତମେ ବି ଥଟ୍ଟା କରୁଛ ? ଜାଣ ମୁଁ ଟିକିଏ ଇସାରା ଦେଲେ ଦଣ୍ଡେ ଲାଗିବ ନାହିଁ ତମ ହାଡ଼ଗୋଡ଼ ଚୂନା କରିଦେବାକୁ ।

ଧଇଁଆ ସେମିତି ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲା—ହଁ ବାପୁଜୀ କହିଛନ୍ତି ଯିଏ ତମ କାମରେ ବାଧାଦବ—ତମେ ମଣିଷ ମାର, ଡକେଇତି କର ପଛକେ, ଯିଏ ପଦେ ପାଟି ଫିଟେଇଲା, ତା ହାଡ଼ ଗୋଡ଼ ଚୂନା କରଦେବ !

କ୍ରୋଧରେ ଜଳଗଲା ଅରୁଣ—ଧଇଁଆ'ଦ, ତମ ମୁହଁ ଦିନକୁ ଦିନ ବଢ଼ିଯାଉଛି । ମଣିଷ ଭଳି କଥାବାର୍ତ୍ତା କର । ମୁଁ ସତ୍ୟର ପୂଜାରୀ, ଅହିଂସାର ସେବକ । ମୁଁ କେବେ ପରଗଳାରେ ଛୁରି ଦେଇପାରିବିନା ।

ଧଇଁଆ କହିଲା—ନାଁ, ମୁଁ କେବେ ଏ ହୀନକର୍ମ କରି ପାରେନା । ଏ ବଜ୍ଜାତି ମୋ ପାଖରେ ପଟିବ ନାହିଁ । ଗୃହିଣୀ ମୋ ପାଖରୁ କହୁଛି ।'

ଅରୁଣ ନରମିଗଲା । ସ୍ୱର ବଦଳଲା—ଧଇଁଆ'ଦ, କ'ଣ କହୁଛ ତମେ ? ସତମିଛ ନ ବୁଝି ଗୋଟାଏ ଉପରେ ଠାଉରିଆ କଥାରେ ଖାଲି ଭସିଯାଉଛ ।

ଚଇଁଆ କହିଲା—ବୋକା ଧଇଁଆ'ଇ, ଆବେ ପାପ ତୁ କାହାକୁ କହୁଛୁ ? ଭୋକ କଲେ ଭାତ ଖାଇବା ପାପ ? ଶୋଷ କଲେ ପାଣି ପିଇବା ପାପ ? ବରଂ ପ୍ରକୃତ ବନ୍ଧୁରେ ଯାଇଁ ଦି'ଜଣ ଅଲଗା ଅଲଗା ରହିବା, ଅଲଗା ଅଲଗା ବିଛଣାରେ ଶୋଇବା ମହାପାପ—ମହାପାପ ।

ଅରୁଣ କଟମଟ କରି ଚାହିଁଲା । କହିଲା—ଚଇଁଆ ପିସା, କଳଙ୍କ ନାଆଁରେ ତମେ କୁଟା ପକଉଛ । ତମେ ଦେଖିଛ ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀକି ପାପ ପଥକୁ ଟାଣି ଆଣିଛି ?

ଧଇଁଆ ପୁଣି ଯୋଗଦେଲା — ନା, ତମେ କେହି ଦେଖିନା । ତମେ କେହି ସାକ୍ଷୀ ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ସାକ୍ଷୀ କେବଳ ତଳେ ବସୁ, ଉପରେ ଆକାଶ, ସମ୍ମୁଖରେ ମହାମାନବ ବାପୁଜୀଙ୍କର ଅଶରୀରୀ ମୂର୍ତ୍ତି ।

ଲଜ୍ଜା ଅପମାନରେ ଅରୁଣର ମୁହଁ ଜଳିଗଲା । କ୍ରୋଧରେ ଗୋଟାପଣେ ଥରିବାକୁ ଲାଗିଲା । କହିଲା — ଚୁପ୍‌କର, ଚୁପ୍‌କର ଧଇଁଆଦେ' । ତୁମେମାନେ ସମସ୍ତେ ମିଳି ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରିଛ । ଦେଶକାମ କରି ମୋ ପ୍ରଶଂସା ଚାରିଆଡ଼େ ଫୁଟି ଉଠୁଛି ବୋଲି ତମମାନଙ୍କର ଦେହ ସହୁନାହିଁ । ମତେ କୌଣସି ମତେ ଦବେଇ ଦେଇ ପାରିଲେ ତମମାନଙ୍କର ଠିକଣିଗିରି ବେଶ୍ ଚାଲନ୍ତା । ଅଳସୁଆ, କର୍ମକୋଢ଼ୀ, ଜୁଆଖେଳୁର ଦଳ !···

ଧଇଁଆ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା — ଅରୁଣ ! ଭଲ ଗଡ଼ି ଥିଲେ ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ ଏଠୁ ଚାଲିଯା', ନଇଲେ ଏକା ଚଇତନରେ ତୋ' ଗାଲ ଉଡ଼େଇ ଦେବି ।

ଧଇଁଆଦ !!

···ବଦ୍‌ମାସ୍ ଟୋକା । ପାଠ ପଢ଼ିଛୁ ନା ଘୋଡ଼ାଡିମ୍ବ ପଢ଼ିଛୁ । ଦେଶକାମ କରିବୁ ? ତୋ ବୋପା ଅଜା ଚଉଦପୁରୁଷରେ ଦେଶ ନାଁ ଧରିଥିଲେ ?

ଧଇଁଆଦ ! ଧଇଁଆଦ !!

···ପୁଣି ବାପୁଜୀ ? ତୋ ମୁଣ୍ଡ ଛିଣ୍ଡି ପଡ଼ୁନି ବାପୁଜୀ ନାଁ ଧରିବାକୁ । ଭଣ୍ଡ ହାରାମଜାଦା ସଇତାନ, ଘର କୋଣରୁ ଗୋଟାଏ

କୁଳସ୍ତ୍ରୀକ କାଢ଼ିଆଣି ତା' ଇଜ୍ଜତ ନେଇ ତାକୁ ଚତରରେ ଧୂରେଇ ଦେଲୁ ! ତା'କୁ ଖାନକି କରି ଦାଣ୍ଡିଆଣୀ କରି ନଙ୍ଗଳା କରି ନେଇ ଛୁଡ଼ା କରିଦେଲୁ ହାଟ ବଜାରରେ !! ତୋର ଲାଗି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଜି ପଥର ଭିକାରୁଣୀ ! ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଜି ବେଶ୍ୟା !! ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଜି ମଦ୍ୟପର ଖାଦ୍ୟ !!! ପୁଣି ଅହିଂସା ! ପୁଣି ସତ୍ୟ ! ପୁଣି ଗାନ୍ଧୀ !! ହାରାମଜାଦା କୁଳାଙ୍ଗାର, ତୁ ମଲୁନାଇଁ ଆସିଛୁ ମୁହଁ ଦେଖେଇବାକୁ···

ସଟ୍ ଅପ୍, ସଟ୍ ଅପ୍ ରାସକେଲ୍ — କ୍ରୋଧରେ ଅନ୍ଧ ହୋଇ ଚିତ୍କାର କରି ଛୁଟି ଆସୁଥିଲା ଅରୁଣ, ଠାଇକିନା ଗୋଟାଏ ଚଟକଣା କଷିଦେଲା ଧଇଁଆ !! ଅରୁଣ କଣ୍ଟୁଡ଼ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ମରଣଠୁ ଲଜ୍ଜା ବଳିଗଲା । ମୁଣ୍ଡ ଛୁଡ଼ିଗଲା ସଚେତନ । ଆଉ ସେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକନି ।

ଧଇଁଆର ବକ୍ତୃତା ସରିନି — ଯା' ଯା' କୁଳାଙ୍ଗାର । ଯଦି ମଣିଷ ଗନ୍ଧ ଅଛି ଖୋଜିଆଣ ସେ ଫୁଟିଲା ପଦ୍ମକୁ । ତା ଗୋଡ଼ତଳେ ତୁ ତୁ ମୁଣ୍ଡପିଟି କ୍ଷମା ମାଗ — କ୍ଷମା ମାଗ ।

ଅରୁଣ ଭୂଇଁରୁ ଉଠି ଟଳଟଳ ଚାଲିଗଲା । ପଦେ ହେଲେ ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲିଲା ନାଇଁ ।

ଚଇଁଆ କୁଣ୍ଡେଇ ପକେଇଲା ଧଇଁଆକୁ । କହିଲା — ଧଇଁଆ'ଇ, ତୁ ତ ଖୁବ୍ ଗୋଟାଏ ଯୋଦ୍ଧା ଭଳିଆ କାମ କଲୁବେ । ଉଃ, ସାକ୍ଷାତ ତ ରାବଣସର ।

ଧଇଁଆ ଆଖି ହେଲା ଲୁହ ଛଳଛଳ । କହିଲା — ଆଜି — ଆଜି ଖାଲି ମନେ ପଡ଼ୁଛିରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀର କଥା । ଜୀବନ ସାରା ଦୁଃଖ

ଦହଗଞ୍ଜରେ ସନ୍ତୁଳି ହେଇ ମଲା । ଦିନେ ଖାଇଲେ ତିନଦିନ ଖାଡ଼ାଖାଡ଼ା ଉପାସ । ଧନଆକୁ ଚୁହିଁ ଚୁହିଁ ଆଖିରୁ ରକତ ନିଗିଡ଼ିଲା । ତଥାପି ଦିନେ ମୁହଁ ଖୋଲିନ । ଆଖି ମେଲେଇ ଚୁହିଁନ କାହାକୁ । ଏ ଚଣ୍ଡାଳ ଭଣ୍ଡ ଦେଶଭକ୍ତ ଚନ୍ଦହଟଚକଣ କଥା କହି ତାକୁ ଭୁଲେଇ ଦେଲା । କୂଳରୁ କାଢିଆଣି ମଝିନଈରେ ବୁଡ଼େଇ ଦେଲା ଡଙ୍ଗା । ଇଏତ ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ହେଇ ସଫା । ସିଏ ବିଚୁରା ଟୋକି ମଲମଲିରେ ପଡ଼ି କୋଉ ଭଉଁରରେ ଘାଉଁର ଖାଇ ବୁଡ଼ି ବୁଡ଼ି ଚୁଲିଯିବଣି ଅତଳ ଗର୍ଭକୁ । ଆହା ବିଚୁରୀ ଅନାଥିନୀ ନିରମାଖୀ ନିଶ୍ୱାଦ ଝୁ ଅଛିଏ — କାନ୍ଦ ଚକେଇଲା ଧଇଁଆ ।

ଚଇଁଆ କହିଲା — ତୁ ତ ସବୁ ସଇଲୁ ଧଇଁଆ'ଇ । ତୁ ଯନ୍ଦା ସାକ୍ଷୀ ଦେଇଥାନ୍ତୁ ।

ମୁଁ ଚଣ୍ଡାଳ ଭୁଲ କରିଛିରେ ଭୁଲ୍ କରିଛି ମୁଁ । ଟଙ୍କା ଶହେଟା ପାଇଁ ମୁଁ କୁଳର ବୋହୂକୁ ଭସେଇ ଦେଇଛି ଅକୂଳରେ । ମୁଁ ପାପୀ, ମୁଁ ନରାଧମ, ମୁଁ ଅମଣିଷ, ପଶୁ । ମତେ ନରକରେ ବାସ ହବ । ଏ ପାପର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ହବ ନାଇଁ—ହବ ନାଇଁ ।

—○—

—କୋଡ଼ିଏ—

ସହରର ପିଚୁ ସଡ଼କ । ଛୁଆଟିକ ଗୁନ୍ତରେ ଜାକି ଧୀରେ ଧୀରେ ଆସୁଥିଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ । କେଶ ଫୁରୁଫୁରୁ । ବାସ ମଳିନ । ହାସ ଲିଭିଛି ଓଠରୁ । ତଥାପି ରୂପ ଅଛି । ଏବେ ବି ସେ ରୂପର ଜ୍ୟୋତି ପତଙ୍ଗଙ୍କୁ ଟାଣେ । ଭୋକରେ ପେଟ ଜଳୁଛି । ମୁହଁରେ ଉକୁଟି ଉଠୁଛି ସେ ବ୍ୟଥା । ଟଳିଟଳି ଯାଉଛି ଆଉ ବାଟୋଇଙ୍କି ବିକଳ ହୋଇ ହାତ ପତେଇ ମାଗୁଛି—ବାବୁ, ଏ ଭିକାରୁଣୀଟାକୁ କଣ୍ଟି ମିଳୁ ବାବୁ । ଦି' ଦିନ ହେଲା ଖାଇ ନାହିଁ । ଭୋକରେ ହଂସା ଉଡ଼ୁଛି ।

ଜଣେ ବାବୁ ଯାଉଁଯାଉଁ ଅଟକି ଗଲେ । ଘଡ଼ିଏ ଚାହିଁଲେ ତା ମୁହଁକୁ । ତା'ପରେ ଅଣିଟିଏ ହାତରେ ଦେଇ ହାତ ଟିକିଏ ଚିପି ଦେଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଥୁଞ୍ଚିଗଲା । ବାବୁ ଚାଲିଗଲେ ।

କଟମଟ କରି ଗୃହିଁଲ ଲକ୍ଷ୍ମୀ – ଏଁ ହାତଚପା ? ଆଖିଠାର ? କଙ୍କାଳ ମୁହଁରେ ଫେଜ ଟିକଏ ଦେଇ କୋଳରେ ବସେଇବାକୁ ଇସାରା ?

ଜଣେ ବାବୁ – ବୋଧେ କଲେଜ ଷ୍ଟୁଡ଼େଣ୍ଟ ହେବେ । ଚକ୍‌ଚକ୍ ହାଓ୍ୱାଇନ୍. ସିଲ୍‌କ ସ୍କଟ୍ – ହଲା ଦୋହଲା ଆସୁଥିଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବଢ଼େଇଲା ହାତ – ବାପା, ଧରମ ହବ ବାପା, ଏ ମାଟିଖାଇଟାକୁ ପଇସାଟିଏ ଦିଅ ।

କଲେଜ ଷ୍ଟୁଡ଼େଣ୍ଟ ତା' ଆଡ଼କୁ ନ ଅନେଇ ବଡ଼ ଘୃଣାବ୍ୟଞ୍ଜକ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ – ଏଁ ମାଗିଖାଇ ? ଅଲ୍ ନୁଇସେନ୍‌ସ ଅନ୍ ଦି' ରୋଡ୍ । ଅସଭ୍ୟତାର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି । ଜାତିର କଳଙ୍କ । ଏ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତରେ ଏମାନଙ୍କୁ ଗୁଳି କରିଦେବା ଉଚିତ ।

ଗାଳିଦିଅ ନାଇଁ ବାପା, ଭିକାରୁଣୀଟାଏ ।

ଓହୋ, ଅଭିମାନ ! ଅଧଲେ ପଇସେ ମାଗିବା ବାହାନାରେ ସିଏ ଯଚେଇ ହୁଏ ରୂପ, ତା'ର ପୁଣି ଅଭିମାନ !

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବାଧା ଦେଲା କଥାରେ – କ'ଣ କହିଲ ? କ'ଣ କହିଲ ବାପା ? ଯଚେଇ ହୁଏ ରୂପ ? ରୂପ ଯଚେଇ ହେଉଥିଲେ ସିଏ ତମ ପଛରେ ଗୋଡ଼ାନ୍ତା କାହିଁକି, ଓଲଟି ତମେ ତା' ପଛରେ ଗୋଡ଼ାନ୍ତ ।

ଷ୍ଟୁଡ଼େଣ୍ଟ କହିଲେ – ଓ' ସାହିତ୍ୟର ଛଟା । ହେଁ – ମୁହଁ ଭଙ୍ଗି ତା' ଆଡ଼କୁ ଗୃହିଁଲେ ଓ ଗୃହିଁ ଅଟକି ଗଲେ । ଆଖି ଫେରେଇ ଆଣିବାକୁ ଦମ୍ଭ ହେଲାନି । ତା'ପରେ ସ୍ୱର ହେଲା କଅଁଳ । ମନ ହେଲା କଅଁଳ, ଛେପ ଢୋକି ଢୋକି ମୁଲାଏମ୍ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ – କିନ୍ତୁ···କିନ୍ତୁ ତମେ ଇମିତି ବଜାରରେ···

ଫସ'ର ଜଳ ଯାଇନ୍ତି ବାବୁ !

କିନ୍ତୁ ଏ ଯୁଗରେ ଅନେକ ଉଦ୍ଦୀପ୍ତମାନ କଲେଜ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ ବାହାରିବେ ତମ ଭଳି ଦୁଃଖିମାନଙ୍କ ନେଇ ସଂସାର ଗଢ଼ିବାକୁ ।

କିନ୍ତୁ ମୋ କୋଳରେ ଯେ ଶିଶୁ ?

ଅବଶ୍ୟ ସେ ଏକ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ । ଭାବିବାର କଥା । ତଥାପି ତମେ ଯିବ କଲେଜ ହଷ୍ଟେଲକୁ । ପଇସା ତ ମିଳିବ । ତା' ଛଡ଼ା ଟୋଟାଏ କିନାରା କରିଦେବ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ।—ପକେଟ୍‌ରୁ ଅଧୁଲିଟିଏ ବାହାରି କରି ଅତି ସନ୍ତର୍ପଣରେ ହାତ ଧରି କହିଲେ—ନିଅ । ଏଇ ମୋର ସାମାନ୍ୟ କିଛି । ସାହାଯ୍ୟ ନୁହେଁ ସ୍ନେହ । ତମେ ଆସିବ, ମୁଁ ତେର ନମ୍ବର ରୁମ୍ ପଛ ପଟେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବ । ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟାକୁ ନିଶ୍ଚୟ—ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସି ଦୁଇ ହାତରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀର ହାତଟିକି ଧରି ଦଣ୍ଡେ ରହିଁ ସେ ଚାଲିଗଲେ ।

ଗଳିପଟରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠୋ ଠୋ ହସି ଉଠିଲା । କହିଲା—'ଅସଭ୍ୟତାର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି, ଜାତିର କଳଙ୍କ, ଏ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତରେ ଏମାନଙ୍କୁ ଗୁଳି କରିଦେବା ଉଚିତ ।' ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ; ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ ।

ସେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ହସୁଥିଲା । ଜଣେ ସାଇକେଲରେ ଆସୁଥିଲେ ଧକ୍କା ବାଜିଲା । ପିଲା ସହିତେ ତଳେ କଚାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ପିଲା ଚିତ୍କାର କରି କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ସାଇକେଲ ଚଢ଼ାଳୀ ସେହିପରି ସାଇକେଲରେ ବସି ତଳେ ଗୋଡ଼ ଲଗେଇ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଚଉପଦୀ—ସଳା ବଦମାସ୍ ମାଇକିନିଆ । ସଳାକୁ ମଣିଷ ଦିଶୁନି ! ରାସ୍ତା ମଝିରେ ଠିଆ ହୋଇ ଫେଁ ଫେଁ ହସୁଛି ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ କାକୁସ୍ଥ ହୋଇ କହିଲା—ବାବୁ, ଗରିବ ଭିକାରୁଣୀଟାଏ । ହେଁ, ଭିକାରୁଣୀ ! ଦିନରେ ଭିକାରୁଣୀ, ରାତିକି ଦାସୀ ! ସଳା ଗୋଟାଏ ଇଆଦ ନଗେଇଛ ଏଠି । ମର ସଳା ମର । —ସେ ପ୍ୟାଣ୍ଡଲ ମାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସେତେବେଳ ଯାଏ ବି ତଳେ ପଡ଼ିଥାଏ ।

କେତେବେଳେକେ—ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଉଠିଲା । ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଟାଣି କହିଲା—ଏକା କଥା । କଲେଜ ବାବୁ କହିଲେ ପଇସେ ଅଧଲେ ମାଗିବା ବାହାନାରେ ଏମାନେ ଯଚେଇ ହୁଅନ୍ତି ରୂପ । ଆଉ ଏ ବାବୁ କହିଲେ ଦିନରେ ଭିକାରୁଣୀ, ରାତିରେ ଦାସୀ । ହଁ, ଠିକ୍ କଥା । ଅଇଁଠା ଭାତ ମୁଠାଏ ପାଇଁ ଆମେ ଯେତେବେଳେ ହାତ ପାତୁଁ, ସେମାନେ ଟାଣିହୋଇ ଆସନ୍ତି । ଭାତ ମୁଠାଏ ଦେଇ ଧରନ୍ତି ଆସି ହାତ । ସେ ଦୋଷ ତ ତାଙ୍କର ନୁହେଁ, ସେ ଦୋଷ ଆମର । —ନୀରବ ହୋଇ ରହିଗଲା ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ । ତା'ପରେ କହିଲା—ଏଇ ପିଲାଟା, ଏଇ ପିଲାଟାକୁ ଯଦି କିଏ ନଅନ୍ତା, ନାଇଁ ଯଦି—ନାଇଁ ଯଦି ଏ ପିଲାଟା ମ-ରି-ଯା-ଆ-ନ୍ତା, ତା' ହେଲେ ଆଉ ଏ ଦାସଗିରି କରିବାକୁ ପଡ଼ନ୍ତା ନାଇଁ । ଖାଲି ଏଇ ଛୁଆଟା । ଏଇ ପୋଡ଼ପଡ଼ା ଜଳଜଳା ଛୁଆଟା—କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ସେ । ଆଉ କିଛି କହି ପାରିଲା ନାଇଁ ।

ପୂର୍ବର ସେଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଦେବାର୍ଚ୍ଚନ ସାରି ଫେରୁଥିଲେ । ଚନ୍ଦନ ଚର୍ଚ୍ଚିତ । ମୁହଁରେ ଶ୍ଳୋକର ଅନର୍ଗଳ ଧାରା—'ଯଂ ବ୍ରହ୍ମା ବରୁଣେନ୍ଦ୍ର ରୁଦ୍ର ମରୁତଃ ସ୍ତୁନ୍ୱନ୍ତି ଦେବୈର୍ବେବୈ...।' ଆସୁ ଆସୁ ରାସ୍ତା ଉପରେ ହଠାତ୍ ଅଟକି ଗଲେ । ଡାକ ଛାଡ଼ିଲେ—ହେ ହେ ଭୂତ ଭଳିଆ ବାଟ ମଝିଟାରେ ଠିଆ ହୋଇଛୁ କାହିଁକି ?

ଭଙ୍ଗା ଗଳାରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ କହିଲା—ମୋ ହାପୁରୁ, ଟିକଏ ଦୟା କରିବ ? ନେଇ ପାରିବ ଏ ଛୁଆଟିକି ?

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଠୋ' କନା ଚମକି ପଡ଼ିଲେ—ଏଁ, ଛୁଆ ? ବେଧ ଛୁଆକୁ ନବୁ ଆମେ ? ବ୍ରାହ୍ମଣ ? ଛତିଶ ପାଟକର ରଜା ? କାହିଁକି, ବ୍ୟବସାୟ କରିବାକୁ ଅକଲଆ ହଉଚ୍ଛି ଯଦି, ତଣ୍ଟି ଚିପି ଦଉନୁ, ପୋତି ଦଉନୁ ନେଇ କଆ ବଣରେ । ଫୋପାଡ଼ି ଦଉନୁ ବିଲୁଆ କୁକୁର ଆଗରେ…

ଗୋସେଇଁ, ଗୋସେଇଁ, ଆଉ କୁହନାଇଁ ଗୋସେଇଁ । ତମ ବାଟରେ ତମେ ଯା', ମୁଁ ମୋ ବାଟ ଦେଖିବି ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ କହିଲେ—ହେଁ, ହେଁ, ଆମକୁ କହୁଚ୍ଛି ବେଧଛୁଆ ନବାକୁ !—ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ, ପାଦେ ଯାଇଁ ପୁଣି କ'ଣ ଭାବି ଅଟକିଲେ । ଘନଘନ ଚାହିଁଲେ ତା'କୁ । ଚାରିଆଡ଼କୁ କନକନ ହେଇ ଅନେଇ ଢୋକ ଢୋକି କହିଲେ—ହଇଲୋ, ଶୁଣିବୁ ?

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଶୁଣିଲା ନାଇଁ । ସେଇଠି ଠିଆ ହୋଇ କଇଁ କଇଁ ହେଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ।

ଉଃ ଗୁମାନ ଦେଖଂ । କଥା ପଦକରେ ଛଳ ପଶି ଯାଉଚ୍ଛି । ରଙ୍ଗଫୁଲେଇ ମୋ ଟଙ୍କରତନ—ବ୍ରାହ୍ମଣ ଲେଉଟିଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପାଖକୁ । କଅଁଳେଇ କହିଲେ—ଆଲୋ, ତୋ' ଦୁଃଖରେ କ'ଣ ମୋ ଛାତି କୋରି ହୋଇ ଯାଉନ । ହେଲେ କ'ଣ କରିବ ? ଏଇ ଛୁଆଟି ହେଇଚ୍ଛି କାଳ ।

ତମେ ଚାଲିଯାଅ ଗୋସେଇଁ । ମୋତେ କିଛି କୁହ ନାଇଁ ।

ଏକ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକେଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ କହିଲେ—ଏମିତିକା ଝିଅଟିଏ ଛାଡ଼ି ସେ ଚାଲିଗଲା । ପନ୍ଦର ବର୍ଷ ହେଲାଣି । ହେଲେ ପନ୍ଦର ଦିନ ପାଇଁ ମୁଁ ତା'କୁ ଭୁଲି ପାରିନି । ତୁ ଯଦି ଆସନ୍ତୁ, ମୋ ଘର ପୂରି ଉଠନ୍ତା ଲୋ ହସି ଉଠନ୍ତା ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା—ଗୋସେଇଁ !

ଧର୍ମ ଦେବତାଙ୍କୁ ଚାହିଁ ସତ କହୁଛି ଲୋ ତତେ କୋଉଥିରେ ଅଣହେଲା କରନ୍ତି ନାହିଁ, କେବେ ତତେ ଟକେଇ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ ତଲେ ।

ଗୋସେଇଁ, ଚାଲିଯାଅ ତମେ । ଚାଲିଯାଅ ଏଠୁ କହୁଛି ।

ରାଗନା, ରାଗନା ତୁ । ତୁ ଭାବ, ମୁଁ କ'ଣ ନାଙ୍କର କହୁଛି । ଯୋଉଠି ହେଲେତ ବସା ବାନ୍ଧିବୁ ।

ମୋ କଥା ମୁଁ ଜାଣେ । ତମକୁ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳେଇବାକୁ କିଏ ଡାକୁନାହିଁ । ତମେ ଯାଅ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଖୋସଣିରୁ ଟଙ୍କାଟିଏ କାଢ଼ି କହିଲେ—ନେ, ଆଜି ଏତିକି ନେ । ଆହୁରି ଦେବି । ଆହୁରି ଟଙ୍କା ସୁନା ଶାଢ଼ୀ ଗହଣାରେ ଭରିଦେବି ତୋତେ—ତା' ହାତ ମୁଠେଇ ଟଙ୍କା ଦେଉଥିଲେ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଖୁବ୍ ଜୋରେ ଟଙ୍କା ଫିଙ୍ଗିଦେଲା ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ ରସିକ ଭଳି କହିଲେ—ଆହା, ଏ ଗଳାକୁ ହରିଡ଼ ଫାଳ ମାଳି କି ଶୋଭା ମନେଇବ ।—ଗଳାରେ ହାତଦେଲେ । ରାଗରେ ନିଆଁ ହେଇ ଠେଲିଦେଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ । କହିଲା—ବଜାରି, ଖଡ଼ୁଆ, ଛତରା ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ ପଢ଼ ଯାଉଁଯାଉଁ ଅଟକି ଗଲେ । ପୁଣି ପାଖକୁ ଲାଗି ଯାଇଁ କଅଁଳେଇ କହିଲେ– ଭଡ଼ୁଆ କହ ପଛେ, ତଥେ ଆଉ ମୁଁ ଦଣ୍ଡେ ଗୁଡ଼ ପାରିବ ନାହିଁ । ତୁ ମୋ ରାଣୀ, ମୋ ଧନ, ମୋ ଚନ୍ଦ୍ରଉଦଆ—ହାତ ଧରି ବାରମ୍ବାର ଟାଣିଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଖୁବ୍ ଜୋରେ ଗୁଟିପିଟି ହେଲା–-ଓ଼ଃ, ଗୁଡ଼, ଗୁଡ଼ ମତେ, ଗୁଡ଼ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅଭିନୟ ଭଙ୍ଗୀରେ ତା' ଓଠ ଧରି ଗୀତ ଆରମ୍ଭ କଲେ —

ମତେ କନ୍ଦର୍ପ ଦେଲାଣି ଘାରିଲୋ ଗୋରି
ପ୍ରୀତି ସୁରସରେ ଦଅ ଭରିଲୋ "
ତୋର ସଙ୍ଗ ବିନା ଯିବି ମରିଲୋ "

ଗୀତ ବୋଲି ବୋଲି ଦୁଇ ହାତ ଧରି କୋଳକୁ ଟାଣି ଆଣିଲା ବେଳକୁ ପଶି ଆସିଲା ଗୋଟାଏ ଲଫଙ୍ଗା ଟୋକା—ଭଅଁରା । ପାଟିରେ ସୁସୁରି ମାରିମାରି ଆସୁଛି । ଭଅଁରା କହିଲା—ବୁଲ୍‌ବୁଲ୍, ବୁଲ୍‌ବୁଲ୍ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଚଟ୍‌ପଟ୍ ଗୁଡ଼ ଦେଇ ତିନିହାତ ଘୁଞ୍ଚି ଆସିଲେ ପଛକୁ

ଓଁ, ନମୋ ବ୍ରହ୍ମଣ୍ୟ ଦେବାୟ ଗୋବ୍ରାହ୍ମଣ ହିତାୟଚ,
ଜଗଦ୍ଧିତାୟଃ କୃଷ୍ଣାୟଃ ଗୋବିନ୍ଦାୟ ନମୋଃନମଃ ।

ସ୍ତୋତ୍ର ପଢ଼ିପଢ଼ି ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ, ପଛଆଡ଼ୁ ଯାଇଁ ଟାଣି ଧରିଲା ଭଅଁରା । କହିଲା—ହଇହୋ ଏଠି କ'ଣ ହଉଥିଲା ?

ଏ କିଛି ନାହିଁ, କିଛି ନାହିଁ ବାବୁ, ଏ ଭିକାରୁଣୀର କପାଳ ଟିକିଏ ଦେଖୁଥିଲି । ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆମେ । କର, କପାଳ, କୋଷ୍ଠୀରେ ପାରଙ୍ଗମ ।

ଭଅଁ ରା ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲା— ହୁଁ, ଆଉ ଏ ଠଙ୍କା ?—

ହଁ ମୋର ମୋର ବାବୁ, ଖସି ପଡ଼ିଛି ।

ହରିଆଣ୍ଟା, ସତ କୁହ, ନଇଲେ ଖାଲି ଠଙ୍କା କ'ଣ ତମ ଖପୁରି ଏଠି ଖସେଇ ଦେବ ।

ନାଇଁ ବାବୁ, ତମେ ତ ହରିଙ୍କ ଚହ୍ନ । ହରି କ'ଣ ସେମିତିକା ?

ଆଉ କେମିତିକା ?—ବ୍ରାହ୍ମଣ କାନ୍ଧରେ ପଡ଼ିଥିବା ପାଚେଲା ଗାମୁଛାକୁ ବେକ ଚାରିପଟେ ଗୁଡ଼େଇ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଝିଙ୍କି ଆଣିଲା ଭଅଁ ରା ଆଉ ସ୍ୱର ଧରିଲା—

କେତେ ମତେ ପ୍ରୀତି ଜାଣ ବାରି ହେ ହରି
ଖୋଜି ବୁଲୁଥାଅ ଖାଲି ଦାରି ହେ ”
ଆଜି ଜୀବନଟା ଦେବି ମାରି ହେ ”
କୋଉ ବାପ ନବ ଏଠୁ ତାରି ହେ ”

ଭଅଁ ରା ଠା'ଇ ଠା'ଇ ବସେଇଲା ମାଡ଼—ବିଧା, ଚଟକଣା, ଗାଲିଆ, ମୁଣ୍ଡିଆ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ମରିଗଲି ମରିଗଲି ବୋଲି ହୁରି ଛାଡ଼ୁଥାଏ । ଶେଷକୁ ବେକରେ ଗୋଟାଏ ଧକ୍କା ଦେଇ ବାହାରି କରିଦେଲା ଭଅଁ ରା । କହିଲା—ସଳା ବାହ୍ମଣେ, ଏମିତିକା ଗେରସ୍ତ ମାଲ୍ ଉପରେ ହାତ ପକଉଛୁ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ କହିଲା—ବାବୁ, ଧରମ ହବ ତମର । ଏ ଅଭାଗିନୀ— ଆଣୀକୁ ମରଣ ମୁହଁରୁ ବଞ୍ଚେଇଲ ।

ଆବେ ରଁ କେତେ ଧରମ କରୁଛୁ, ଗୁହଁ ଗୁହଁ ପାକେଲା ଆମ୍ବଟାକୁ କାଉ ଖାଇ ଯାଉଥିଲା । ମୁଁ ହୁରୁଡ଼େଇ ଦେବି ନାଇଁ?

ହଉ ବାବୁ, ଠାକୁରେ ତମର ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ — ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚାଲି ଯାଉଥିଲା; ଖାପୁକନା ହାତକୁ ଧରି ପକେଇଲା ଭଅଁରା ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚମକି ପଡ଼ିଲା — ବାବୁ, ବାବୁ, ବାଘ ମୁହଁରୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ନିଜେ ଛୁରି ଦିଅ ନାଇଁ ଗଳାଟିରେ ।

ଭଅଁରା କହିଲା — ଆବେ ରି', ବାଘ ମୁହଁରୁ ଆଣି କ'ଣ ଆଉ ଛାଡ଼ିଦେବି ସିଂହ ମୁହଁକୁ ? ଏମିତିକା ଫ୍ରେସ୍ ମାଲ୍ କିଏ ଛାଡ଼େ ?

ବାବୁ, ବାବୁ, ଏ ପାପକଥା କୁହନାଇଁ ବାବୁ । ମତେ ଛାଡ଼, ଛାଡ଼ — ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଛାଟିପିଟି ହେଲା । ଚିତ୍କାର କଲା ।

ଆହୁରି ଜୋରରେ ଝିଙ୍କି ଆଣିଲା ଭଅଁରା — ରହବେ, କେତେ ନାଲିଚାଲି ହଉଚୁ । ଏ ଫୁଟିଲା ଫୁଲକୁ ଆଉ ଭଅଁର ଚାଖିବ ନାଇଁ ? — ଗାଲ ଚିପିଦେଲା ତା'ର ହାତରେ ।

ଓଃ, ଓଃ, ଭଗବାନ, ଭଗବାନ, ରକ୍ଷାକର ଭଗବାନ — ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚିତ୍କାର କଲା ।

ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ, ଆବେ ଭଗବାନ କ'ଣ କରିବ ? ସ୍ୱୟଂ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିଲେ ବି ଆଜି ରକ୍ଷା କରି ପାରିବେ ନାଇଁ । ଏ ଭଅଁରା ସେଠୀ ଗୁଣ୍ଡାଟି । ୟା'· ହାତରୁ ପୁଣି ଛଡ଼େଇ ନେବାକୁ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି ଦୁନିଆରେ ?

ତମର କ'ଣ ମା' ଭଉଣୀ ନାଇଁ ବାବୁ ? ମୁଁ ତମର ଝିଅ ସମାନ । ମୋ ପ୍ରତି ପାପ ଆଶା କର ନାଇଁ । ଧର୍ମ ସହିବ ନାଇଁ । ପୃଥ୍ୱୀ ଟଳମଳ ହେଇ ଦବିଯିବ ତଳକୁ ···

ହଟ୍‌ବେ ପୃଥ୍ୱୀ । ମୋ ଆଗରେ ତ ଚଉଦଟା ପୃଥ୍ୱୀ ବୁଲୁଛି । ଆଉ ଗୋଟାଏ ପୃଥ୍ୱୀ ଦବଗଲେ କ'ଣ ସେଇଠୁ କାଢ଼ି ହେଇଗଲା । ସବାପ୍ ସାଙ୍ଗଙ୍କୁ ଆଜ ବଢ଼ିଆ ମାଲ୍ ମିଳିଛି ବଢ଼ିଆ—ତା'ଙ୍କୁ ଗୋଟିପଣେ ଜାକନେଲା ସେ କୋଳକୁ ।

ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଚିତ୍କାର ଛାଡ଼ିଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ଓଃ, ନରାଧମ, ରାକ୍ଷସ, ପଶୁ । ତୋ' ହାତ ଛିଡ଼ିପଡ଼ୁ । ଛିଡ଼ିପଡ଼ୁ । ତୋତେ କୁଷ୍ଠରୋଗ ହେଇଯାଉ ।

ଆବେ ଆ' । ଯୋକୁଛ୍ ନେହା'ଗା ପିଛେ ହୋଗା, ଅବ ତ ଥୋଡ଼ା ଖା'ଲେଗା ଦିଲ୍‌ଭର । ଭଅଁରା କସି କରି ଭିଡ଼ି ଧରିଲା ତା'ଙ୍କୁ; ଯେମିତି ଗୋଟାପଣେ ଜୀଅଁନ୍ତା ଗିଳିଦେବ ।

ଓଃ ପ୍ରଭୋ, ପ୍ରଭୋ, ରକ୍ଷାକର ପ୍ରଭୋ—ଏକ ବିକଟ ଚିତ୍କାର କରି ସୃଷ୍ଟି ଥରହର କରି ଗୋଟିଏ ବଜ୍ର ଧକ୍‌କା ମାରିଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଭଅଁରା ହାତରୁ ଖସିଗଲା । ଜୀବନ ବିକଳରେ କଳକାଳିଆ ହେଇ ଦଉଡ଼ି ପଳଉଥିଲା, ସେପଟୁ ଶୁଭିଲା ଠୋ ଠୋ ଠୋ ଠୋ ହସ । ଚାହିଁ ଦେଖିଲା ଅଗରେ ବସିର୍ !! ତା' ପଛକୁ ମଦନ !! ମଦନ ଧରି ପକେଇଲା ଗୋଟାଏ ହାତ । ବସିର ଦୁଇ ହାତରେ ଶୂନେ ଶୂନେ ଟେକି ନେଲା ଗୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ । ଚାରିଆଡ଼ୁ ଶୁଭିଲା ଖାଲି ସଇତାନର ବିକଟାଳ ହସ—ଠୋ ଠୋ, ଠୋ ଠୋ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚିହାଁକ ଛାଡ଼ୁଥାଏ—ଓଃ, ମଲି, ମଲି, ମଲି ପ୍ରଭୋ, ତମ ଇଚ୍ଛା; ତମ ଇଚ୍ଛା···କିଏ ଶୁଣୁଛି ? କଂସେଇଖାନାର ଝଣ୍‌ଝଣ୍ ଭିତରେ ମେଣ୍ଢା ଛୁଆର କଅଁଳା ଡାକ କରୁଣ ନୁହେଁ, ଖାଲି ନିଷ୍ଠୁରର ନିର୍ମମ ପରିହାସ !!

ମଦନ କହିଲା—ବସିର୍ ଭାଆଇ, ଖାସା ଅଉଲ ନମ୍ବର ମାଲ୍ ଝଣ୍ଡେବେ ।

ବସିର୍ କହିଲା—ହାଁ, ସାଲା ଭଅଁର ଠିକ୍ ପକ୍‌ଡ଼ା । ଆବେ ଓସିବେଜ ଇଞ୍ଜିନୟରର ଘରକୋ ଭାଗା । ଆଜ୍ ଗ୍ଲେଇକ୍‌ର କାହାଁ ଯାଏଗା ?

ଭଅଁର କହିଲା—ଚଲେବେ, ଇଧର୍ ଡେର ମତ୍ କରୋ । କୋଇ ଆ' ଯାଏଗା ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସେମିତି ଜୀବନ ବିକଳରେ ଛଟପଟ ହେଉଥାଏ । ବାଡ଼େଇ କଣ୍ଠରୁ ହେଉଥାଏ—ଗୁଡ଼ୁ, ଗୁଡ଼ୁ ମତେ । ତମ ଗୋଡ଼ ତଳେ ପଡ଼ୁଛି । ତମ ଗୁହମୁତ ଖାଉଛି । ମତେ ଗୁଡ଼ିଦିଅ । ଗୁଡ଼ିଦିଅ ।

ବସିର୍ ଖୁବ୍ ଜୋରେ ଗାଲ ଚିପିଦେଲା । କହିଲା—ଆବେ ଏ ଟୁଲୁଟୁଲୁ ଆମ୍ବଟ୍ଟା କଳେ ଖାଇଲେ କ୍ୟା ନୋକ୍‌ସାନ୍ ହୋ ଯାତା ? ଚାଲ୍, ଆଜ ତିନିଜଣଙ୍କର ବଢ଼ିଆ ଭୋଜି ହବ । ମଦ ସାଙ୍ଗକୁ ଆଜ ଗୁଡ଼୍ ହବୁ ଗୁଡ଼୍ ।—ପୁଣି ଠୋ ଠୋ ହସି ଉଠିଲେ ତିନିଜଣ । ବସିର୍ ଶକ୍ତନ ଶକ୍ତେ ଟେକି ଧରିଥାଏ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭେ ଭେ କାନ୍ଦି ଚିତ୍କାର କରୁଥାଏ—ଭଗବାନ ! ଭଗବାନ ! ତମେ ମରିଛ ଭଗବାନ ! ତମେ ମରିଛ !! ତମେ ମରିଛ !!!

—୦—

—ଏକୋଇଶି—

ଗ୍ରାମ ପଥ । ଅନ୍ଧାର ରାତି । ମେଘ ଡାକୁଛି । ବକ୍ରାଗ୍ର ହୋଇ ଝଲଝଲ ଆସୁଛି ଅରୁଣ । ମୁହଁ ଶୋଚା । ମୁଣ୍ଡ ଫାଟି ପଡ଼ୁଛି ଚିନ୍ତାରେ । ଦୂରରୁ ଯେମିତି ରହିରହି ଶୁଭୁଛି—

ବଦମାସ୍ ଟୋକା, ପାଠ ପଢ଼ିବୁ ନା ଘୋଡ଼ାଡ଼ିମ୍ବ ପଢ଼ିବୁ । ଦେଶ କାମ କରିବୁ ? ତୋ ବୋପାଅଜା ଚଉଦ ପୁରୁଷରେ ଦେଶ ନାଁ ଧରିଥିଲେ ?

ଗୋଟିଏ ପାଦ ବଢ଼େଇଲା ଆଗକୁ । ପୁଣି ଶୁଭିଲା—

ବାପୁଜୀ ? ତୋ ମୁଣ୍ଡ ଛିଣ୍ଡି ପଡ଼ୁନି ବାପୁଜୀ ନାଁ ଧରିବାକୁ । ଭଣ୍ଡ, ହାରାମଜାଦା, ସଇତାନ, ଘରକୋଣରୁ ଗୋଟାଏ କୁଳସ୍ତ୍ରୀକି କାଢ଼ି ଆଣି ତା ଇଜ୍ଜତ ନେଇ ତାକୁ ଛତରରେ ପୂରେଇ ଦେଲୁ ?

ଆଉ ପାଦେ ଯାଇଛୁ, ପୁଣି ବାଜିଲା କାନରେ—

'ତୋ'ର ଲାଗି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଜି ପଥର ଭିକାରୁଣୀ ! ତୋ'ର ଲାଗି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବଜାରର ବେଶ୍ୟା !! ମଦ୍ୟପର ଖାଦ୍ୟ !!!

ଏଁ, ମଦ୍ୟପର ଖାଦ୍ୟ !!—ଶିହରି ଉଠିଲା ଅରୁଣ । ତା' ଆପାଦ ମସ୍ତକ ଯେପରି କମ୍ପି ଉଠିଲା ଭୟରେ ।—ହିନ୍ଦୁ ଘରର ସତୀ ସାଧ୍ୱୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଜି ମଦ୍ୟପର ଖାଦ୍ୟ ! ପୁଣି ମୋଅରି ଲାଗି ? ମୋଅରି ଲାଗି ? ମୁଇଁ ସେଇ ରାକ୍ଷସ । ମୁଇଁ ସେଇ ହାରାମଜାଦା ସଇତାନ୍...... ମୁଣ୍ଡବାଳ ଝିଙ୍କିଲା ଖୁବ୍ ଜୋରରେ । ପାଗଳ ଭଳି ଟଳିଟଳି ଗଲା ଆଉ ଦ'ପାଦ । ପୁଣି କାନରେ ବାଜିଲା ଠାଇଁଠାଇଁ କଥା—

'ଅରୁଣ; ଏବେ ବି ଆକାଶରେ ଅଛନ୍ତି ଅରୁଣ । ଏବେ ବି ଫୁଟି ଉଠୁଛି ବାପୁଜୀଙ୍କର ଅରୁଣ ଆଭା । ତମେ ମରିଗଲ । ତମେ ମରିଗଲ ଆଜି କୁଆଡ଼େର ଭଣ୍ଡ ସଇତାନ । ଶିକ୍ଷିତ ତରୁଣ ତମେ । ଏଇ ତମର ବିଦ୍ୟାର ? ଏଇ ତମର ବିଷ୍ଠାଭୋଗୀ କୁକ୍କୁରର ବୁଦ୍ଧି ??'

ଅରୁଣ ଚମକି ପଡ଼ିଲା—ଏଁ, କୁକ୍କୁର ? କୁକ୍କୁର ମୁଁ ? ନା ନା, କୁକ୍କୁରଠାଉଁ ଲକ୍ଷ ଗୁଣରେ କୋଟି ଗୁଣରେ ମୁଁ ହୀନ । ସଜଫୁଟା କଅଁଳ ଫୁଲକୁ ଯିଏ ଜୋର୍ କରି ଛିଣ୍ଡେଇ ଆଣି ଗୋଡ଼ରେ ଦଳମାଡ଼ି ଧୂଳିଧୂଳା କରି ଫିଙ୍ଗିଦିଏ ରାସ୍ତାକଡ଼ର ପଚା ନର୍ଦ୍ଦମାକୁ, ସିଏ କୁକ୍କୁର ନୁହେଁ, ସିଏ ବିଷ୍ଠାଭୋଗୀ କୁକ୍କୁର ନୁହେଁ, ସିଏ ବିଷ୍ଠାର ଏକ ଘୃଣ୍ୟ କୀଟ !!—ଟଳିଟଳି ପଡ଼ିଯିବା ଉପରେ । ପୁଣି ବାଳ ଝିଙ୍କିଲା ଘନଘନ ।

ପୁଣି ଶୁଭିଲା ଦୂରଦେଶର ପ୍ରତିଧ୍ୱନି—

'ଥାଅ ତୁମେ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ସଚ୍ଚରିତ୍ର ଯୁବକ । ମୁଁ ତୁମର କଳଙ୍କ ହେବି ନାହିଁ । ମୁଁ ଚାଲିଯିବି ମୋ ବାଟରେ । ମୋ ପାଇଁ ରେଲଲାଇନ୍ ଅଛି, ମହାନଦୀ ଅଛି ନଇଲେ ଅଛି ବହୁବଜାର ଗଳି, ପ୍ରେମଚାନ୍ଦ ବରାଲ ଷ୍ଟ୍ରିଟ୍ ।'

ଏଁ—ପ୍ରେମଚାନ୍ଦ ବରାଲ ଷ୍ଟ୍ରିଟ୍ ? ପ୍ରେମଚାନ୍ଦ ବରାଲ ଷ୍ଟ୍ରିଟ୍ ? ଲକ୍ଷ୍ମୀ ହେବ ବିପଣୀର ପଣ୍ୟ ? ବେଶ୍ୟା ??

'ତୁମେ, ତୁମେହିଁ ମତେ ଘରକୋଣରୁ କାଢ଼ିଆଣି କରିଦେଲ ବେଶ୍ୟା । ତାଳଚେର ଜଙ୍ଗଲରୁ ମତେ ଫେରେଇ ଆଣିଥିଲ ଏଇଥି-ପାଇଁ ? ଏଇ ବେଶ୍ୟାର ମୋହର ମାରି କଟକର ବଜାରରେ କଲିକତାର ଗଳିକନ୍ଦିରେ ନେଇ ଧନ୍ଦାକୁଟି କରେଇବାକୁ ?

ଉଃ, ଉଃ, ଅସହ୍ୟ । ଅସହ୍ୟ ଏ ଯନ୍ତ୍ରଣା । କାହିଁକି ମୁଁ ନ ମଲି ? କାହିଁକି ମୁଁ ବଞ୍ଚି ରହିଲି ଏ କଳଙ୍କିତ ମୁଖ ଦେଖେଇବାକୁ? ଏଇ ମୋର ଶିକ୍ଷା ? ଏଇ ମୋର ଦେଶ ପ୍ରେମ ? ଏଇ ମୋର ବାପୁଜୀଙ୍କର ଆଦର୍ଶ ? ଭଣ୍ଡ, ଶଠ, ପ୍ରତାରକ, କାପୁରୁଷ । ତୁଚ୍ଛ ସମ୍ମାନ, ତୁଚ୍ଛ ଆଭିଜାତ୍ୟକୁ ଡ଼ରି ପୋଡ଼ି ଦେଲି ଗୋଟାଏ ଜୀବନ ! ଗୋଟାଏ ନାରୀର ଜୀବନ !! ଟିକିଏ ଦୃଢ଼ତା ନାହିଁ, ଦମ୍ଭ ନାହିଁ, ବଳ ନାହିଁ । ତା'କୁ ସ୍ୱର୍ଗ ରାଜ୍ୟକୁ ନେଇଯିବି କହି ଘରୁ ଡାକି ଆଣିଲି ଆଉ ଅଧ ବାଟରେ ଠେଲି ଦେଲି ଧୂ ଧୂ ମଶାଣି ଭୂଇଁକି !! ସେ ବିକଳ ହୋଇ କଲବଲ ହୋଇ ରଡ଼ି ଛାଡ଼ୁଥିଲାବେଳେ ମୁଁ ଟିକିଏ ଚାହିଁଲି ନାହିଁ ବି ତା ଆଡ଼େ । ମୁଁ ଚାହିଁଲି ମୋର ଏଇ କଲେଜ ଶିକ୍ଷାକୁ, ମୋର ବଂଶମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ଆଉ ଦେଶ ସେବାର ଏଇ ଘଟାଟୋପ ଆଡ଼େ । ଛିସ୍ !!

......ପୁଣି, ପୁଣି ବିବେକ ଯେତେବେଳେ, ଡାକ ଦେଉଛି, ଧକ୍କା ମାରୁଛି ଆସି ବୁଦ୍ଧି ଦୁଆରେ, ସେତେବେଳେ ସେତେବେଳେ ଚଞ୍ଚଳମତି ଅନ୍ଧ ଯୁବକ ମୁଁ ଚହଲି ଯାଉଛି ସାମାନ୍ୟ ଗୁଣ୍ଠମାଣ ଜମିରେ । ଗୋଟାଏ ସୁକୁମାରୀ ଲଳନାର ଉଷ୍ମ ଉଷ୍ମ ଚିତା ଉପରେ ମୁଁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛି ଶସ୍ୟଶାମଳା ଧରଣୀର । ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ, ଆହୁରି ପାଦେ — ଆହୁରି ପାଦେ ନରକକୁ ଖସି ଯାଉଛି ମୁଁ । ରାଜି ହୋଇଛି ବିବାହ ପାଇଁ !! ଗର୍ଭବତୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀର ପେଟର ଚମଡ଼ାରେ ଯୋଡ଼ିନାଗରା ଛିଆଣି ହେଇ ବାଜି ଥାଆନ୍ତା ମୋ ବାହାଘରରେ !! ମୋ ବାହାଘରରେ !! — କାନ୍ଦ ଆସିଲା ।

......ହଇଜା — ହଇଜା ରୋଗୀର ସେବା କରିବା ପାଇଁ କ'ଣ ସତରେ ମୁଁ ଅଟକି ଗଲି ? ମୁଁ କ'ଣ ସତେ ସତେ ରୋଗୀର ଛେଲୁଆ ଛେଲୁଆ ମଳମୂତ୍ର ନିଜ ହାତରେ କାଢ଼ି ସଫା କରୁଛି ? ମୁଁ କ'ଣ ତା' ପାଖରେ ବସି ଆଉଁସି ଦେଉଛି ତା' ଗୋଡହାତ ? ମଶାଣିକି ନେଲାବେଳେ କାନ୍ଧ ଲଗେଇଛି ସେ କୋକେଇରେ ? ମୁଣ୍ଡ ଫଟେଇ ଲୁହ ଢ଼ାଳୁଛି ତାଙ୍କ ପାଇଁ ? ନା, ନା, ଖାଲି ଗୋଟାଏ ନାଁ ପାଇଁ ମୁଁ ବାଇ ହେଉଛି । ନିଜର ପ୍ରଶଂସା ଅନ୍ୟ ମୁଖରୁ ଶୁଣିବା ପାଇଁ, ନିଜର ଆତ୍ମ ବଡ଼ିମାର ଢୋଲ ପିଟିବା ପାଇଁ ମୁଁ କରୁଛି ଖାଲି ଗୋଟାଏ ଛଳନା — ଭଣ୍ଡାମିର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ।

......ଜୀବନରେ ଯେ ଚରମ ଦୁର୍ବଳତା, ପରମ ଅପରାଧ ମୁଁ ସେଦିନ କରିଛି, ସେଇଥିରୁ ବଞ୍ଚି ରହିବା ପାଇଁ ମୁଁ ନିଜେ ନିଜେ ଖୋଜୁଛି ନାନା ଆଶ୍ରୟ । ମୋର ଦେଶସେବା, ଗ୍ରାମ

ସଂଗଠନ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ—କୋଉଥିରେ ଟିକେ ମାତ୍ର ଆନ୍ତରିକତା ନାହିଁ । ଖାଲି ସେଇ ହତ୍ୟା ଅପରାଧରୁ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ମୁଁ ଜୀବନ ଶିକଳରେ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଛି ସବୁକୁ । କିନ୍ତୁ ସବୁରି ଭିତରେ ସେ ଅପରାଧ ଅପରାଧହିଁ ହୋଇ ରହିଯାଇଛି । ନିଆଁକୁ ଯେତେ ଆବରଣ ଦେଲେ ବି ସେ ଫୁଟି ଉଠେ, ଜଳି ଉଠେ; ଜାଳିଦିଏ । ବାଘୁଆ ମହୁମାଛି ମୁହଁରୁ ମୁଆଡ଼େ ଦଉଡ଼ି ପଳେଇଲେ ବି ସେ ମାରେ, ହାଣେ, ଦଂଶନ କରେ ଘନଘନ । ଆଜି ମତେ ଦଂଶନ କରୁଛି । ମୁନିଆ ନାହୁଡ଼ରେ ଦଂଶନ କରୁଛି ତାଳୁରୁ ତଳିପା ଯାଏ । ରକ୍ତ ମାଂସ, ଅସ୍ଥି ମଜ୍ଜା, ଶିରା ପ୍ରଶିରା ଜଳି ଉଠୁଛି ସେ ଦଂଶନରେ । ଆଉ ନୁହେଁ । ଆଉ ପାରିବ ନାହିଁ । ପ୍ରାଣ ସାହି ଜଳି ଯାଉ, ହାଇଜାରେ ପଦା ହୋଇଯାଉ । ଗୃହମାଣ ଛାଡ଼ି ଗୃହବାଟି ଜମି ଦିଅନ୍ତୁ ବାପା । ଆଉ ନୁହେଁ । ଆଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

......ଉଃ, ବେକ୍ରୁବେଲ ତୀବ୍ରତର ହେଉଛି ସେ ଦଂଶନ । ହୋଇ, ହୋଇ, ମାରିଦେଲା, ମାରିଦେଲା ବ୍ରହ୍ମରନ୍ଧ୍ରରେ । ଉଃ ଉଃ, ଲକ୍ଷ୍ମି ! ଲକ୍ଷ୍ମି ! ମୋଅରି ଲଗି ଆଜି ତୁ ପଥର କାଙ୍ଗାଳମା, ବଜାରର ବେଶ୍ୟା, ମଦ୍ୟପମାନେ ଆଜି ତୋତେ ମଦ ସାଙ୍ଗରେ ଭୋଜୀ କରୁଥିବେ ଭୋଜୀ ! ଆଃ, ଆଃ, ମୁଁ କଣ ନ କଲି ? କ'ଣ ନ କଲି ? ଧାଇଁଆସ', ତମେ ମତେ ମାରିଛ ? ଗୋଟାଏ ଚଟକଣାରେ ସେ କାଳିମା ଲିଭିବ ନାହିଁ । ଆଉ ମାର । ଆଉ ମାର—ଠୋ ଠୋ ଚଟକଣା କଷି ଦେଇଗଲି ନିଜ ଗାଲରେ । ଜାମା ଚଦର ସବୁ ଚିରି କୁଟି କୁଟା କରିଦେଲି । ପାଗଳଙ୍କ ଭଳି ମୁଣ୍ଡବାଳ ଝିଙ୍କିଲି ଖୁବ ଜୋରରେ ।

……କିଏ କୋଉଠି ଅଛ ଉପକାରୀ ବନ୍ଧୁ ମୋର, ଆସ ମୋ ତଣ୍ଟିଟାକୁ ଚପି ଦିଅ ଜୋରରେ—ଖୁବ ଜୋରରେ । ମୋ କଲିଜାଟାକୁ ଓପାଡ଼ି ଫୋପାଡ଼ି ଦିଅ କୁକ୍କୁର ଶାଗୁଣା ଆଡ଼କୁ । ମୁଁ ମଣିଷ ମାରିଛି । ମୁଁ ହତ୍ୟା କରିଛି ଲକ୍ଷ୍ମୀକି । ଓଃ, ଓଃ

…ଋ, ଋ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ମୁଁ ଯିବି, ମୁଁ ବି ଜଳିଯିବି ସେଇ ନରକକୁ । ଯଦି ଜୀବନ ଥାଏ, ତେବେ ତୋ ଗୋଡ଼ ତଳେ ତ୍ରୁଟି ମୁଣ୍ଡ ପିଟି ଦେବି । ଆଉ ଯଦି ଜୀବନ ତୋର ନଥାଏ—ଜଳି ଯାଇଥାଏ ଫୁଟିଲା ପଦ୍ମ ଫୁଲଟି, ତେବେ—ତେବେ ତୋତେ କାନ୍ଧରେ ପକେଇ ଡେଇଁ ପଡ଼ିବି ମହାନଦୀର ଅକାତକାତ ଗଣ୍ଡକୁ । ଓଃ, ଓଃ, ଲକ୍ଷ୍ମି ! ଲକ୍ଷ୍ମି ! ଲକ୍ଷ୍ମି—ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବେଗରେ ଛୁଟିଗଲା ଅରୁଣ । କୁଆଡ଼େ ଗଲା, କାହିଁକି ଗଲା ନିଜେ ବି ଜାଣେନା । ଆଗରେ ସବୁ ଶୂନ୍ୟ, ସବୁ ଅନ୍ଧାର, ମେଘ ଗର୍ଜୁଛି ।

—০—

— ବାଇଶ —

କଟକ । ଭୂଦାନ ଶୋଭାଯାତ୍ରା । ଆଗରେ ସ୍ନେହ, ସୁଧା, ମୁକ୍ତା, ମାଳତୀ । ତା' ପଛକୁ ବିନୋଦ, ବିପିନ, ପବନ, ଧୀରେନ ଆଦି ବହୁ କଲେଜ ଛାତ୍ର । ଶେଷରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ । ସ୍ନେହ, ସୁଧା, ବିପିନ ହାତରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଅକ୍ଷରରେ ଲେଖା ପ୍ଲାକାର୍ଡ଼—'ଭୂଦାନକୁ ସର୍ବସ୍ୱ ଦିଅ', 'ଦଳିତଙ୍କ ପାଇଁ ଜୀବନ ଦାନ କର,' 'ଆପଣଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଶକ୍ତିମନ୍ତ କରୁ' । ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟଙ୍କ ଛାତ୍ର ସଭିଙ୍କ କଣ୍ଠରେ ସଙ୍ଗୀତର ମୂର୍ଚ୍ଛନା ।

ଗୀତ ଶେଷରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି ଜଣେ ଶେଠ । ଓଡ଼ିଶାର ବାସିନ୍ଦା କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ଅନଭିଜ୍ଞ । ଜଲ ଜଲ କରି ଚାହିଁଛନ୍ତି ପୋଷ୍ଟରକୁ ।

ସ୍ନେହ କହିଲା—ଦିଅନ୍ତୁ, ଏହି ପବିତ୍ର ଯଜ୍ଞରେ ଦିଅନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ।—

ଶେଠ ଗୋଟିଏ ଟଙ୍କା କାଢ଼ି ଦେଲେ । ସ୍ନେହ ନେଲାନି । କହିଲା—ନା ନା, ଟଙ୍କା ଆମେ ମାଗୁନୁ । ଜମି ଦିଅନ୍ତୁ ଜମି । ଗରିବ, ଭୋକିଲା, ଲଙ୍ଗଳା ଲୋକ ପାଇଁ ଅକୁଣ୍ଠିତ ଚିତ୍ତରେ ଦିଅନ୍ତୁ କିଛି ଜଳଜମି ।

ଶେଠ କହିଲେ—ଲେକିନ୍ ହାମର ତ ଏଠି ଜମିନ୍ ନେଇଁ ।

ଟଙ୍କା ନଦେଇ କିଛି ଜମି କିଣି ଦିଅନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ତ ଧନର କୁବେର—ମୁକ୍ତା କହିଲା ।

ନେଇ ନେଇ; ହାମ୍ ପାଖରେ ଏତ୍ନା ଧନ କୁଆଡ଼ୁ ଆସିବ ? ହାମ ଗୋ ଦାମକୁ ଗଇଲେ ପାଞ୍ଚ ରୁପିଆ ଦେ' ଶକତେ ।

ଶେଠ ଚାଲିଗଲେ । ଆସିଲେ ଜଣେ ସୁଟପେଣ୍ଟଧାରୀ ଆଡ୍‌ଭୋକେଟ୍ ।

ମାଳମା କହିଲା—ଦିଅନ୍ତୁ ମହାଶୟ, ଆପଣ ବଡ଼ଲୋକ, ଧନପତି । ମାନଗୋବିନ୍ଦ ଭଳି ଆପଣ ଚାଲିଗଲେ ପଦ୍ମ ଫୁଟେ । ଦିଅନ୍ତୁ । ମାଗିଖିଆ ବାଉଳୁଲା କୁଲି ମୂଲିଆଙ୍କ ପାଇଁ ଦାନ କରନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ହୃଦୟ । କୋଟି କଙ୍କାଳ ଆପଣଙ୍କୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରିବେ ।

ଆଡ୍‌ଭୋକେଟ ହସିଲେ । କହିଲେ—କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଆଗରୁ ମାଗିଲ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ଜମିଦାରୀ ତ ଚାଲିଗଲା । ଆଉ ମୋର କ'ଣ ଅଛି ଦେବ ?

ବିନୋଦ କହିଲା—ଜମିଦାରୀ ଚାଲିଗଲେ ବି ଆପଣ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦୁଇ ଦୁଇଟା କଳର ମାଲିକ । ବର୍ତ୍ତମାନ ବି ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ

ନିଜ ଗୃହ ନାଁରେ ବାଛିବାଛି ଜମି ଅଛି । ଜମିଦାରୀ ଯିବା ଆଗରୁ ବହୁ ବହୁ ଗଛ, ମାଛ, ପଡ଼ିଆ, ଗୋଚର ··

ଆଡଭୋକେଟ୍ କଟମଟ କରି ତା'କୁ ଅନେଇଲେ ।

ବିପିନ କହିଲା—ଶହ ଶହ ଫଳନ୍ତ ଆମ୍ବତୋଟା ପଦା ହୋଇଛି । ଗୋଚର, ଅନାବାଦୀ ପଟା ଦିଆ ହୋଇଛି । ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଆପଣଙ୍କର ଅକଳନ୍ତ ଟଙ୍କା । ଆପଣ ଦେବେ ନ ? ଆପଣ ହୃଦୟ ଖୋଲିବେ ନାହିଁ ତ ଖୋଲିବ କିଏ ?

ଆଡ୍‌ଭୋକେଟ୍ ରାଗିଗଲେ । କହିଲେ—ଭିକାରୀ ମୁହଁରେ ତ ଖୁବ ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା । ହାତ ପତେଇ ବିକଳ ହୋଇ ଭିକ ମାଗୁଛ, ମନରେ ତଥାପି ଏତେ ବଡ଼ ସ୍ପର୍ଦ୍ଧା !

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ମୁହଁ ଖୋଲିଲେ—ନାହିଁ ବାପା, ପିଲା ଲୋକ, ଉତ୍ତେଜନାରେ କ'ଣ ନାହିଁ କ'ଣ କହି ଦେଉଛନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ାକ ଧରି ବସିଲେ ଚଳିବ ବାପା ?

ଦେଖନ୍ତୁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ, କେବଳ ଆପଣଙ୍କ ମୁହଁକୁ ମୁଁ ଦୁଇ ମାଣ ଜମି ଦେଉଛି । ନଇଲେ ଏ ଉଦ୍ଧତ ଅର୍ବାଚୀନ ଯୁବକଙ୍କୁ ମୋର ବିଶ୍ୱାଏ ଦବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନୁହେଁ । ଆପଣ କୋଠିକି ଆସିବେ । ପରେ ମୁଁ କାଗଜ କରି ଦେବି ।—ମୁହଁ ଛୁଆଁଡ଼ି ଦ୍ରୁତ ପଦ କ୍ଷେପରେ ସେ ଚାଲିଗଲେ ।

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହସିଲେ । କହିଲେ—ମାନ ଗୋବିନ୍ଦ !!
ସମସ୍ତେ ହସି ଉଠିଲେ ।

ଆସିଲେ ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀ । ପରିଧାନ ଅତି ସାଧାରଣ ଶ୍ବେତ ଖଦଡ଼ ଲୁଗା, ଖଦଡ଼ ପଞ୍ଜାବୀ । ସମସ୍ତେ ମୁଣ୍ଡ ନୋଇଁ ପ୍ରଣାମ କଲେ ! ମନ୍ତ୍ରୀ ନିଜେ ଯାଇଁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟଙ୍କ ପାଖରେ ମୁଣ୍ଡ ନୋଇଁଲେ ।

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ କହିଲେ – ଭଲ ବାପା ? ଭଲ ସବୁ ? କେବେ ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଫେରିଲ ? ବିନୋବା ଜାନୁୟାରି ଛବିଶରେ ଓଡ଼ିଶା ଆସୁଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଛୁଆଙ୍କୁ ଧରି ବାହାରିଛୁ । କାଲିଠୁଁ ଗାଁ ଗହଳକୁ ଯିବୁ । କେତେଦଳ ବାଣ୍ଟି ହୋଇ କୋରାପୁଟ, ସମ୍ବଲପୁର, ବାଲେଶ୍ବର ଗଲେଣି । ସମସ୍ତେ ସମର୍ଥନ କରୁଛନ୍ତି । ତମ ହାକିମ ହୁକୁମା, ମନ୍ତ୍ରୀ ଉପମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ବି ଖୁବ୍ ଖୁବ୍ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ବାପା ଖୁବ୍ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ମଥାନୋଇଁ ଠିଆ ହେଲେ ।

ସ୍ନେହ କହିଲା – ମାନ୍ୟବର ମନ୍ତ୍ରୀ ମହୋଦୟ, ଆପଣ ଏ ରାଷ୍ଟ୍ରର କର୍ଣ୍ଣଧାର । ଆପଣଙ୍କ ଆଦର୍ଶରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହେବେ ଏ ଦେଶର ଦେଡ଼କୋଟି ନରନାରୀ, ତରୁଣ ତରୁଣୀ । ଦିଅନ୍ତୁ, ଆପଣଙ୍କ ସ୍ନେହର ଆଶୀର୍ବାଦ ଅଜାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ ଏ ପୁଣ୍ୟ ଯଜ୍ଞରେ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ – ମୁଁ ଏଥିପାଇଁ ଜୀବନ ଦାନ କରୁଛି । ମୋର ସର୍ବସ୍ବ ସମ୍ପତ୍ତି ବଢ଼ାଇଦେବି ଭୂଦାନକୁ ।

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ଉଦ୍‌ବେଳିତ ହୋଇ ଉଠିଲେ – ସାଧୁ, ସାଧୁ । ନବ ଆଦର୍ଶ ଦେଖେଇଲ ତମେ ଉତ୍କଳରେ । ଏ ଆଦର୍ଶ ଖାଲି ଉତ୍କଳରେ ନୁହେଁ ଭାରତର ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ, ଘରେ ଘରେ, କୋଣେ କୋଣେ ବ୍ୟାପିଯାଉ । ଏ ଦେଶର ଶିକ୍ଷିତ, ଅଭିଜାତ,

ଅଭିମାନୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଏଥିରୁ ମହତ ଶିକ୍ଷା ପାଆନ୍ତୁ । ହୃଦୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉ । ଦଳିତ ପାଇଁ, ପତିତ ପାଇଁ ମଥିତ ପାଇଁ, ସଭିଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ଉଠୁ ବେଦନାର ହାହାକାର, ସମବେଦନାର ମଙ୍ଗଳମୟ ଧ୍ୱନି !

ଆପଣଙ୍କ ଭୁଣ୍ଡ ସୁଭୁଣ୍ଡ ହେଉ । ବଡଲୋକ ବୁଝନ୍ତୁ ଗରିବର ବ୍ୟଥା । କୋଳକୁ ଟାଣିନେଉ ଆପଣାର ଭାଇକୁ । ଆଶୀର୍ବାଦ କରନ୍ତୁ । ଏ ଦେଶରେ ଅଚିରେ ଗଢ଼ାହେଉ ଏକ ସୁଖମୟ, ଶାନ୍ତିମୟ, ଶ୍ରେଣୀହୀନ ସମାଜ । ଆସେ ।

ପୁଣି ଥରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରି ମନ୍ତ୍ରୀ ଚାଲିଗଲେ ।

ଅନ୍ଧ ଭିକାରୀଟିଏ ବାଡ଼ି ଠକଠକ କରି ଆସୁଥିଲା । ଆଗରେ ଲୋକ ବାରି କହିଲା—କିଏ ବାପା ?

ମୁକ୍ତା କହିଲା—ଆମେ ଭିକ୍ଷା କରୁଛୁ ଗରିବ ପାଇଁ, ମୂଲିଆ ପାଇଁ, ଭିକାରୀ ପାଇଁ ।

ଗରିବକୁ ପଇସା ଦବ ବାପା ?

ଖାଲି ପଇସା ନୁହେଁ, ଜମି ଦବୁ, ଘର ଦବୁ, ପାଠ ପଢ଼ାଇବୁ ।

ଭିକାରୀ ହସିଲା । କହିଲା—ମିଛ କଥା, ମିଛ କଥା । ବଡ଼ ଲୋକ ତମେ । ଆମକୁ ଭଣ୍ଡିବାକୁ ଖାଲି କହୁଛ ଏମିତି । କେତେ ନିକୁଟି ହେଲେ ଗୋଡ ଧଇଲେ ଅଇଁଠା କଣ୍ଠା ଖଣ୍ଡେ କିଏ ଦଉ ନାହିଁ । ବାରବୁଲା କୁକୁର ସାଙ୍ଗରେ କଜିଆ କରି ଆମେ ଖୁଣ୍ଟି ଖୁଣ୍ଟି ଖାଉଛୁ ଧୂଳି ଉପରୁ ଭାତ, ଆଉ ତମେ ମାଗଣାରେ ଦବ ଘର, ଜମି, ଭାତ !!

ପବନ କହିଲା—ଦବୁ ମଉସା, ସତରେ ଦବୁ । ଦେଶ ବଦଳି ଗଲାଣି । ଏ ଦେଶ ଆମର ହେଲାଣି । ଏ ଦେଶର ମନ୍ତ୍ରୀ ନିଜର ଜୀବନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦାନ କରି ଦେଲେଣି ଗରିବଙ୍କ ପାଇଁ । ବଡ଼ ଲୋକର ମନ ବଦଳି ଯିବ । ଆଉ କେବେ ସେ ଅଇଁଠା ପତ୍ର ଧରି ଫୋପାଡ଼ିବ ନାହିଁ ଗରିବଙ୍କ ମୁହଁକୁ ! ଆଉ କେବେ ସେ ତତଲା ତେଲ ପଲମ ଆଣି ଢାଳି ଦେବନି ମାଗିଖାଇ ଭିକାରୁଣୀ ଉପରେ !!—କଣ୍ଠ ରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଆସିଲା । ଶୁଭ୍ର ଗଣ୍ଡ ଉପରେ ବହି ଆସିଲା ଅଶ୍ରୁ ।

ଧୀରେନ୍ ଯୋଗଦେଲା କଥାରେ । କହିଲା—ମଉଷା, ତମେ ଆମକୁ ଦେଖି ପାରୁନା । ହେଲେ ବିଶ୍ୱାସ କର ଆମ ପଛରେ ଅଛନ୍ତି ଯୋଉ ମହାପୁରୁଷ ଆଉ ଯୋଉ ବିନୋବାର ଅକୁଳ ମିନତି ଭାସି ଗଲାଣି ଆଜି ଦେଶସାରା ସେମାନେ ମଣିଷ ନୁହନ୍ତି ଦେବତା । ତାଙ୍କ ଚେଷ୍ଟା କେବେ ବିଫଳ ହେବାର ନୁହେଁ । ଉପରେ ରହି ଜାତିର ପିତା ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଛନ୍ତି । ଏ ଦେଶର ଗରିବ ଆଉ ଗରିବ ହୋଇ ରହିବ ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ଘର ପାଇବେ, ଜମି ପାଇବେ, ଭାତ ପାଇବେ । ସଭିଙ୍କ ମୁହଁରେ ଉଛୁଳି ଉଠିବ ହସ ଆନନ୍ଦ ଢେଉ ।

ଅନ୍ଧ କହିଲା—ବାବା, କଏ ତମେ ବାବା ? ଗରିବ ସୁଖରେ ରହିବ ? ହଉ, ହଉ, ଭଗବାନ ତମର ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ । ଗରିବକୁ ଦି' ବେଳା ଦି' ମୁଠି ଭାତ ମିଳୁ । ଭାତ ମିଳୁ ।—ଝିଣ ଓଦାରୁ ଦୁଇ ଚଉନୋଟି କଣା ପଇସା ବାହାର କରି ବଢ଼େଇ ଦେଲା ସେ । ସମସ୍ତେ ତଟସ୍ଥ ହୋଇ ଚାହିଁଥାନ୍ତି । ସେ ବାଡ଼ି ଠକ୍ ଠକ୍ କରି ଚାଲିଗଲା ।

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ କହିଲେ—ଇଚ୍ଛାମୟ ହେ ! ତମର ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ ।

ପୁଣି ଭୂଦାନ ଗୀତ । ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଧୀରେ ଧୀରେ ଆଗକୁ ଅଗେଇଲା ।

—ତେଇଶି—

ଗାଁ । ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଅଫିସ । ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ ବସି କାଗଜ ପତ୍ର ଦେଖୁଛନ୍ତି । ଦେହରେ ଧୋତି, ପଞ୍ଜାବୀ । ଅତି ସରଳ ବେଶ । ପାଖରେ ଅର୍ଦ୍ଧଳି ଓ କେତେଜଣ ଗ୍ରାମଲୋକ । ଚଇଁଆ କେତେ ଗୁଡ଼ାଏ ପଇଡ଼ ଓ ଧଇଁଆ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ମାଛ ଧରି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଅର୍ଦ୍ଧଳିଙ୍କୁ ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ ଡାକି ଧଇଁଆ ଜିନିଷ ବଢ଼େଇ ଦେଲା । ଅର୍ଦ୍ଧଳି ବି ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ ରଖୁଥିଲା, ଗୋଟାଏ ପଇଡ଼ ଖସି ପଡ଼ିଲା । ଶବ୍ଦରେ ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଧ୍ୟାନ ଭାଙ୍ଗିଲା । ସେ ଚାହିଁଲେ ।

ରାଗିଯାଇ କହିଲେ—ଏ କ'ଣ ? ଏ କ'ଣ ଧଇଁ ସାହୁ ? ତମକୁ ହଜାର ଥର କହିଲେ ଶୁଣୁନା । ଆଜି ପୋଲିସ ଡାକି ତମକୁ ଗୋଟା ଗୋଟା ବାନ୍ଧଉଛି, ରୁହ ।.. କ'ହୋ ଚଇଁ, ତମକୁ ଦଶ ଥରେ କହିଲି ଏସବୁ ଆଣିବ ନାହିଁ । କ'ଣ ମାମୁଁ ଘର ଯିବ ?

ଚଇଁ କାକୁସ୍ଥ ହୋଇ କହିଲା—ହଜୁର, ମୁଁ କିଛି ଜାଣି ନାହିଁ, ଧଇଁଆ'ଇ କହିଲା ।

ହୁଁ, ଧଇଁଆ'ଇ କହୁଲା ନଈଙ୍କ ତେଇଁ ପଡ଼, ତମେ ନଈଙ୍କ ତେଇଁ ପଡ଼ିବ ନା ?···ଅର୍ଦ୍ଧଳିକୁ ଡାକି କହୁଲେ—ଭରତିଆ, ଆଗ ବାନ୍ଧ ତ ଚଇଁଆକୁ ।

ଚଇଁଆ ଲମ୍ବ ହୋଇ ପଡ଼ିଗଲା—ହଜୁର ମା' ବାପ, ମର ଯିବ । ଏ ସଳା ଧଇଁଆ'ଇ କଥାରେ ଆଉ ଦନେ ପଡ଼ିବ ନାଇଁ ।

ଚଇଁଆ !—ଧଇଁଆ ଜୋରରେ ଡାକଲା ।

ଯା'ବେ ସଳା କଜଳପାତିଆ ଭଲ ଲୋକ । ମତେ କହୁଲା ହଜୁରଙ୍କ ଦେଇଁ ଆଣିବାକୁ । ବୋଝେ ପଇଡ଼ ବୋହୁ ବୋହୁ ମୋ ପିଠି ଗଇଁ ହେଲାଣି । ନଜେ ଅଇଲା ବେଳକୁ ମାଛଟିଏ ଧର ଝୁଙ୍ଗ୍ ଝୁଙ୍ଗ୍ । ଅବକା ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରୁ ନାଇଁ ।

ଚଇଁଆ—ପୁଣି ଡାକଲା ଧଇଁଆ ।

ହଅ, ମୁଁ ଏଣେ ମାମୁଁ ଘରକୁ ଗଲେ ମୋ ଘରଯାଝିକି ଧର ଅତୁଣ ଭଳଆ ଇଆଡ଼େ ପାର୍ ।

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ ହସିଲେ । କହୁଲେ—ଆହେ ଉଠ ଚଇଁ ସାହୁ । ସତରେ କ'ଣ ତମେ ମାମୁଁ ଘର ଯାଉଛ ?

ହଜୁର ରକ୍ଷାକର, ମୋ ଘରଯାର ମୁଁ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ବର ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ । କହୁଲେ—କହୋ କ'ଣ କହୁଛ ? ଆଉ କା' ଘରଯାର କ'ଣ ଦଶଟା ବର ଥାଏ ?

ଆଜ୍ଞା ନାଇଁ ଭୁଲ୍ ହେଲା । ଆମ ଘରେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ପୁରୁଷ ଲୋକ । ମତେ ବାନ୍ଧନେଲେ ଏଣେ ପିଲାଛୁଆ ଠକ୍ ଠକ୍ ଚଡ଼ ମରିବେ ।

ଓ ଏମିତିକା କଥା । ନା, ତମକୁ କେହି ବାନ୍ଧୁ ନାହିଁ, ଉଠ !·· ଆଜ୍ଞା ଭର୍ତ୍ତିଆ, ତତେ ମୁଁ କେତେଥର କହିଛି, ଏ କାରବାର ଏଠି କରିବୁ ନାହିଁ । ଡ୍ୟାମ୍, ସ୍ୱାଇନ୍ ।

ଭରତିଆ ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ରହିଗଲା । କିଛି ଉତ୍ତର ଦେଲା ନାହିଁ ।

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ କହିଲେ—ବୁଝିଲ ଧଇଁ ସାହୁ, ଆଉ ଦିନେ ଯେପରି ଏ ଦୁଃସାହସ ନ କର ।

ଧଇଁଆ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ବୁଲେଇ ବୁଲେଇ କହିଲା—ଆଜ୍ଞା ରଙ୍ଗୁଡ଼ି ଚପିଲେ ମୁଣ୍ଡରେ ଗୁହ, ଆମର ଏ ସାହସ ହୁଅନ୍ତା, ସରପଞ୍ଚ ହଜୁରେ ତ ବାଟ ବତେଇ ଦେଲେ ।

ଓହ୍, ସେ ବଦମାସ୍‌ଟା ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଖାଇ ସାରିଲାଣି । ତା'ର ଲାଗି ମୋର ବୃହଆଡ଼େ ନିନ୍ଦା, ଦୁର୍ନାମ ।

ହଜୁର ସିଏ ତ କହିଲେ ଜମିଦାରୀ ଗଲା ପରେ ଏ ଇଲାକାରେ ଯେତେ ଯୁଆଡ଼େ ଗଛ, ମାଛ, ତୋଟା, ପଠା, ନଈ, ପୋଖରୀ ଅଛି ସବୁର ମାଲିକ ହେଲେ ହଜୁର । ହଜୁରଙ୍କୁ ନ ଦେଇ ଆମେ କ'ଣ ଏକା ଏକା ଖାଇବା ?

ସେ ଖାଉଛନ୍ତିଟି ? ହଜୁରଙ୍କ ନାଁରେ ନିଜ ହାତ ଚକ୍‌ଣ ହେଉଛି ତା'ହେଲେ ?

ଆଜ୍ଞା ହଉଛି ବୋଲି ହଉଛି । ହଜୁର ତ ହେଲେ ବଡ଼ ଲୋକ । ରଜା ମିଞ୍ଜାସର ଲୋକ । କେବେ ଥରେ ତଳକୁ ଅନାନ୍ତି

ନାଇଁ । ଅଉ ଏଣେ ତ କଙ୍କଡ଼ାକୁ ଗୋଳିଆ ପାଣି । ହଜୁର ନାଁକୁ ବୋଲି ଟିକିଏ ପ୍ରସାଦ ପାଇଲେ ହଣ୍ଡା ହଣ୍ଡା ଉଠି ଯାଉଛି ସରପଞ୍ଚଙ୍କ ଘରକୁ । ପୋଖରୀରୁ ମହଣ ମହଣ ମାଛ ମରା ହେଲେ ହଜୁରଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସି ଆସି ସେହି ମିରିକାଲିରୁ ପୁଞ୍ଜାଏ କି ପାଞ୍ଚୁଟା ବାକୀ ସବୁ ଯାଉଛି କୁଆଡ଼େ ?

ତମେ ସବୁ କେହି ପାଉନା ?

ହଁ ଆଜ୍ଞା ପାଉନଉଁ କାହିଁକି ? ପଇସା ଥିଲେ ନାଞ୍ଜି ଖଣ୍ଡେ ମୁଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡେ କିଣୁଛୁ ।

ଏଁ ପଇସା ଦେଇ କିଣୁଛ ? ପଇସା ନଉଛି କିଏ ?

ହଜୁରେ ।

ଏଁ, ମୁଁ ନଉଛି ?

ନାଇଁ ଆଜ୍ଞା, ସରପଞ୍ଚ ହଜୁରେ । ସିଏ ତ ହେଲେ ଆପଣଙ୍କ ତଳକୁ—ମାଲିକ, ସର୍ବେସର୍ବା ।

ରାଗି ଉଠିଲେ ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ । କହିଲେ—ହ୍ୱାଟ୍ ?? ମାଲିକ ? ସର୍ବେସର୍ବା ? ବଦମାସ, ଚୂହାଡ଼ କାହାଁକା । ଉପରେ ଡ଼ଉପ ଚକଣ କଥା କହି ଭିତରେ ଏଡ଼େ ସଇତାନ ! ଓଃ, ମୁଁ ମସ୍ତ ଭୁଲ କରିଛି । ଯାଁ'ର କଥାରେ ପଡ଼ି ମୁଁ ବାଏସ୍ଡ଼ ହୋଇ ଯାଇଛି ବେଳେବେଳେ । ଯାହା ଫଳରେ ବଦ୍‌ନାମରେ ଆଜି ଖବର କାଗଜ ସ୍ତମ୍ଭ ପୂରି ଗଲାଣି । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଖିରେ ପଡ଼ିଲେ ମୋ ଅବସ୍ଥା ଏକାବେଳକେ ତଳାତଳାନ୍ତ ।

ଚଇଁଆ କହିଲା—ହଜୁର, ଏକା ଆପଣଙ୍କର କାହିଁକି ଏ ଗାଁର ତିନିଭାଗ ଲୋକଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ତଳାତଳାନ୍ତ ହେଉଛି ଯାଙ୍କରି

ପାଲ୍‌ରେ ପଡ଼ୁ । କେତେ ଘର ଉଚ୍ଛନ୍ନ କରିଛନ୍ତି, କେତେ ରାଣ୍ଡୀ ଖଣ୍ଡିଙ୍କ ଗଳା କାଟିଛନ୍ତି···

ମୁଁ ସବୁ ଶୁଣିଲିଣି । ଅରୁଣ ଚାଲିଗଲା ପରେ ମୋ ଆଖି ଫିଟି ଯାଇଛି । ମୁଁ ଏ ଲୋକଟାକୁ ନଖରୁ ଶିଖ ଯାଏ ଚିହ୍ନି ସାରିଲିଣି । ଏକା ଏଇ ନୁହେଁ, ଏମିତିକା ଶହଶହ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି ଗାଁରେ । ସରକାରଙ୍କ ଆଖିରେ ଧୂଳି ଦେଇ ଏଇମାନେ ପୁଣି ଆଜି ସରପଞ୍ଚ । ଏମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଶାସନ ହେବ ନାଇଁ ତ ଶୋଷଣ ଚାଲିବ ଦିନରାତି ।

କିନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା ଆଇନ ତ ହେଇଛି···

ଆଇନ ହେଇଛି ଲୋକଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ, କିନ୍ତୁ ତା' ଭିତରେ ଏଇ ମଲ୍ଲଙ୍ଗ କେଇଟା ପଶିଯିବେ, ତା' ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଖିରେ ପଡ଼ୁନାହିଁ । ଦେଶର ଶିରା ପ୍ରଶିରାରେ ଭରି ଯାଇଛନ୍ତି ଏଇ ପରାଂପୁଷ୍ଟ ଜୀବ । ଚୋର ଖଣ୍ଡ ଡ଼କେଇତ ଠଉଁ ବି ଭୟଙ୍କର ଏମାନେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଶର ବଡ଼ କାମ ହେଉଛି ଏମାନଙ୍କୁ ମୂଳପୋଛ କରିବା । ଲୋକଙ୍କ ସୁଖ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ ପାଇଁ ଯେପରି ନାନା ଯୋଜନା ଗଢ଼ା ହେଉଛି, ଏ ମହାନ୍ତି, ମହାପାତ୍ର, ବହିଦାର, ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ମୂଳ ପୋଛ କରିବା ପାଇଁ ସେହିପରି ଏକ ଯୋଜନା ହେବା ଦରକାର । ରାଜା ଗଲେଣି । ମହାରାଜା ଗଲେଣି । ଜମିଦାର ଗଲେଣି । ମହାଜନ ବି ଯିବା ଉପରେ, ବାକି ଏଇ ଟାଉଟର—ଚିକ୍‌କଣ କୁହା, ବଣ୍ଟାପେଲ୍, ରକ୍ତଶୋଷା ଟାଉଟର—ଏମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ଗୋଟିଗୋଟି ଛଣ୍ଟିଆ ଦେଇ ବାହାର ନ କରିବାଯାଏ ଏ ଦେଶର ଶାନ୍ତି ନାଇଁ, ମୁକ୍ତି ନାଇଁ, ପ୍ରଗତି ନାଇଁ । ରାମରାଜ୍ୟ ସ୍ୱପ୍ନ ।

ହଠାତ୍ ପଶି ଆସିଲେ ବହିଦାର । କହିଲେ—ସ୍ୱପ୍ନ ନୁହେଁ ହଜୁର ସତ କହୁଛି ଆଜକୁ ତିନି ଦିନ ହେଲା ମତେ ଅନ୍ଧ କରି ଦେଇ ଚାଲିଯାଇଛି ପିଲାଟା । ଘର ମୋର ଅନ୍ଧାର ହେଲାଣି । ହାହାକାର ଡାକୁଛି — କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ହେଇ ଓଡ଼ା କାନରୁ କେଇଟି ଅଣ୍ଡା କାଢ଼ିଲେ ।

କ୍ରୋଧରେ ଗର୍ଜି ଉଠିଲେ ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ — ବହିଦାର !

ଚିତ୍କାରରେ ବହିଦାରଙ୍କ ହାତରୁ ଦୁଇଟା ଅଣ୍ଡା ଖସି ପଡ଼ିଲା । ଫାଟିଗଲା !

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ କହିଲେ — କେତେଥର, କେତେଥର ମୁଁ ତମକୁ ମନା କରିଛି······

ଭୟରେ ଥରଥର ବହିଦାର କହିଲେ — ହଜୁରଙ୍କ ଇଲାକା । ହଜୁର ହେଲେ ଏ ବିରାଟ ଅଞ୍ଚଳର···

ସଟ୍ ଅପ୍ । ସଟ୍ ଅପ୍ ନନ୍‌ସେନ୍‌ସ । ଇଲାକା ! ହଜୁରଙ୍କୁ ବିରାଟ ଆସନରେ ବସେଇ ତମେ ଜାଚକ ହେଇ ଏ ଦେଶର ଅସ୍ଥି ମଜ୍ଜା ରକ୍ତ ମାଂସ ଶୋଷି ଖାଇବାକୁ ଚାହଁ ? ଏ ଦେଶର ଲକ୍ଷ କୋଟି ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ କୁଳଟା କରି ବେଶ୍ୟା କରି ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ଚାହଁ କୌଶଳରେ ? ଏ ଦେଶର ଦରିଦ୍ରକୁ କାଙ୍ଗାଳ କରି କାଙ୍ଗାଳକୁ କଙ୍କାଳ କରି କଙ୍କାଳର ପଞ୍ଜରା ହାଡ଼ରେ ପଶା ପାଲି ମେଲିବାକୁ ଚାହଁ ଶକୁନି ??

ତ୍ରସ୍ତ ହେଇ ଚାହିଁ ରହିଲେ ବହିଦାର । ଆପାଦ ମସ୍ତକ କମ୍ପିବାକୁ ଲାଗିଲା । ତୁଣ୍ଡରୁ କଥା ବାହାରିଲା ନାହିଁ ।

···ହୁସିଆର, ହୁସିଆର ହୁଅ ଦଲାଲ, ଜୁଆଚୋର, ପାଜି । ଏ ଧପ୍‌ପାବାଜି ବେଶିଦିନ ପଟିବ ନାହିଁ ।

ସାହସ ବାନ୍ଧି, ଥରି ଥରି ବହିଦାର କହିଲେ—ହଜୁର, ବେଢ଼ ଉପରେ କୋରଡ଼ା ! ଅରୁଣ ମତେ ଅନ୍ଧ କରି ଦେଇ ଚାଲି ଯାଇଛି । ପୁଣି ଆପଣ···

ଅନ୍ଧ ? ତମେ ଅନ୍ଧ ହୋଇଛ ବୋଲି ଏତେ ବାଧୁଛି, ଆଉ ଅନ୍ଧ ହେଲା ଯେତେବେଳେ ଘନ, ଅନ୍ଧ ଣୀ ହେଲା ଯେତେବେଳେ ତା' ସତୁରି ବରଷର ବୁଢ଼ୀ ମା', ଆଉ ଯେତେବେଳେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନୟନରୁ ମୁଣ୍ଡା ମୁଣ୍ଡା ତତଲ ଲହୁ ଛିଟ୍ଟି ପଡ଼ିଲା, ସେତେବେଳେ, —ସେତେବେଳେ କିଛି ଭାବିଛ ? ତମେ ଲକ୍ଷ ଲୋକର ଆଖି ଫୁଟେଇଛ, ଭଗବାନ ଆଜି ତମର ଆଖି ଫୁଟେଇ ଦେଲେ । ଭଲ କରିଛନ୍ତି । ବେଶ୍ କରିଛନ୍ତି ।

ବହିଦାର କାନ୍ଦି ଉଠିଲେ । କହିଲେ—ହଜୁର, ମୋର ଗୋଟିଏ ବୋଲି ପୁଅ···

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ କରୁଣ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—କେତେ ନିଆଶ୍ରା ନିରମାଖୀର ଗୋଟିଏ ବୋଲି ପୁଅ ତମରି ଜାଲାରେ ପଳେଇ ଯାଇଚନ୍ତି କଲିକତା । ମନେ ନାହିଁ ? କେହି ଫେରି ନାହାଁନ୍ତି । ତମ ପୁଅ ବି ଫେରିବ ନାହିଁ ।

ଆଃ, ହଜୁର—ଭେଁ ଭେଁ କାନ୍ଦି ଉଠିଲେ ବହିଦାର ।

ଯାଅ ଏ ନାକ କାନ୍ଦଣାରେ ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ । ଯା' ଦାଇଛ, ତା' ପାଇବ । ଏତେ ଲୋକଙ୍କର ତତଲ ନିଃଶ୍ୱାସ କୁଆଡ଼େ ଯିବ ?··· ଟିକିଏ ରହି ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କି କହିଲେ—ହିଁ, ଭାଇମାନେ, ସମସ୍ତେ ଶୁଣ, ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ ଏ ଅଞ୍ଚଳର ହଜୁର ନୁହେଁ, ଜମିଦାର ବଦଳରେ ନୂଆ ଜମିଦାର ନୁହେଁ । ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ସେବକ ।

ଯେତେ ଗଛ, ମାଛ, ଡୋଙ୍ଗା, ପଠା, ନଈ, ପୋଖରୀ ଅଛି ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀର ତା’ ଉପରେ କର୍ତ୍ତାଙ୍କର ଅଧିକାର ନାହିଁ । ସେ ସମସ୍ତ ସରକାରର—ସମସ୍ତ ଦେଶର । ସେଥିରୁ ଦଲାଲ କରି ବହିଦାର ଭଳି କେହି ଶହଶହ ମାରି ନେବେନି କି ଅବସରେ ଆରାମ୍ ଚେୟାରରେ ଝୁଲି ଝୁଲି ଭୋଗ କରିବେନି ମୋ’ ଭଳି ।

ଚଇଁଆ କହିଲା—ଆଜ୍ଞା ତା’ ହେଲେ କ’ଣ ସବୁଗୁଡ଼ା ସେଇ ଗଛେ ଗଛେ ଝଡ଼ିବ ?

ନା, ସେଥିରୁ ଯାହା ଆଦାୟ ହେବ କର୍ତ୍ତାହାତ ହୋଇ ସମସ୍ତ ଯିବ ସରକାରଙ୍କ ଖଜଣା ଖାନାକୁ ।

ଧଇଁ କହିଲା—ଆଜ୍ଞା ବହିଦାର ହଜୁରର କିଛି ପାଇବେ ନାହିଁ ?

ବହିଦାର ? ବହିଦାରକୁ ଆଜ ମୁଁ ତଡ଼ୁଛି ସରପଞ୍ଚ ଆସନରୁ । ଏ ମହାବଳ ବାଘ ମୁହଁରେ ଉଠେଇ ପାରିବନି କୋଉ ହରିଣୀ ଶିଶୁ ।

ବହିଦାର ହାତଯୋଡ଼ି କହିଲେ—ହଜୁର; ମୁଁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ । ଏମାନେ ସତ ମିଛ ନଗେଇ ଆପଣଙ୍କୁ କହିଛନ୍ତି । ବିଚାର କରନ୍ତୁ ।

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ ଉତ୍ତେଜିତ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—ବିଚାର ? ବିଚାର ନୁହେଁ ତମକୁ ଗୁଳି କରି ଉଡ଼େଇ ଦେବା ଉଚିତ । ମୁଁ ତମ ନାଁରେ କେସ୍ କରିବି । ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରି ଲକ୍ଷ୍ମୀକୁ ଘରୁ ବାହାର କରି ଆଣିଛ । ଦାଣ୍ଡର ଭିକାରୁଣୀ କରି ଦେଇଛ । କୁଳର କନ୍ୟାକୁ କରି ଦେଇଛ ବେ-ଶ୍ୟା !!

ବହିଦାର ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ିଗଲେ । କହିଲେ—ହଜୁର, ମତେ କ୍ଷମା କରନ୍ତୁ । ମୋ ଅରୁଣକୁ ଫେରେଇ ଆଣନ୍ତୁ । ମୁଁ ନଗଦ ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା ହଜୁରଙ୍କ ଗୋଡ଼ ତଳେ ଥୋଇଦେବି ।

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ କ୍ରୋଧରେ ଅଗ୍ନିଶର୍ମା ହୋଇ ଛୁଟିଗଲେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ—ଗେଟ୍ ଆଉଟ୍, ଗେଟ୍ ଆଉଟ୍, ବ୍ଲାଡ, ଫୁଲ୍, ମିସ୍କ୍ରିଆଣ୍ଟ । ଇଫ୍ ଇଉ ଟକ୍ ଏନି ଫର୍‌ଦର୍, ଆଇ ଉଇଲ୍ କ୍ରିପ୍ଲାଇ ଉଇଥ୍ ସୁଜ୍ ।—ଧକ୍‌କା ଦେଇ ଦେଇ ବାହାରକୁ ନେଇ ଗଲେ । ବୋକାଙ୍କ ଭଳି ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ ସମସ୍ତେ ।

—o—

—ପଚଶ—

ଠିକ୍ ତା' ପରେ ପରେ ପଶି ଆସିଲା ସିଏ, ସିଏ ପାଗଳ— ଅରୁଣ । ନଶଦାଢ଼ୀ ବଢ଼ି ଯାଇଛି, ଆଖି ହୋଇଛି କୋରଡ଼, ମୁହଁରୁ ନିଗିଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି କଳା ପାଣି । ପାଦ ଆଉ ଚଳୁନି । ନଈଶାର ଅନ୍ଧାର ଘୋଟି ଆସୁଛି ଗୁରୁଆଡ଼ୁ । ଦୂରରୁ ଶୁଭୁଛି ସେଇ ବିକଟ ଅଟ୍ଟହାସ୍ୟ – ହାଃ ହାଃ ହାଃ ।

ଅରୁଣ ସେଇ ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ଗୋଟିଏ ଗଛ ମୂଳରେ ବସି ପଡ଼ିଲା । କେତେ ଦିନ, କେତେ ରାତି, କେତେ ଶୋକ, କେତେ ଅନିଦ୍ରା ଭିତରେ ସିଏ ଗୁଲିଛି ତାର ଇୟତ୍ତା ନାହିଁ । ଛାତି ଫାଟି ଗଲାଣି । ମୁଣ୍ଡ ପିଟି ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲାଣି ପଥରରେ । କିନ୍ତୁ କାହିଁ ? ଯାହାକୁ ଖୋଜୁଛି, ତାର ଦର୍ଶନ ତ ମିଳିଲା ନାହିଁ ଆଜିଯାକେ ।

ନିଜ ଉପରେ ଖାଲି ଅବିଶ୍ୱାସ ନୁହେଁ, ଘୃଣା ଆସିଲାଣି । କିନ୍ତୁ କ'ଣ ଉପାୟ ? ମୁହଁ ଦିଶୁଛି । ଲୁହ ଦିଶୁଛି । ଶୁଭି ଯାଉଛି

...ଓଃ, ନଉଛୁଣା ଛୁଆଟା ପାଇଁ ମୁଁ କି କଷ୍ଟ ସହୁଛି । କି କୁକ୍ଷଣରେ ଅରୁଣ ଦେଖାହେଲା । ମୁଁ ଫାନ୍ଦରେ ପଡ଼ିଗଲି । ଭୋକ ଉପାସରେ ଉହଉହ ଜଳୁଥିଲା ମନ । ଛଟପଟ ହେଉଥିଲା ଆତ୍ମା । ଭଲ ମନ୍ଦ, ଥାନ ଅଥାନ, ଫଳାଫଳ କିଛି ଭାବି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଭୋକିଲା ମୁହଁରେ ଗୋଡ଼ଉଇଗଲି ପଛରେ । କିଏ ଜାଣିଥିଲା ଆଗରୁ ଏମିତି ଗୋଇଠା ଆସିବ । କାମଧେନୁ ହେବ କାଳକୂଟ ! ଛିଃ । ଦୋଷ କାହାର ନୁହେଁ, ସବୁ ଦୋଷ ମୋର ।

...ଦିନ ଗଲା । ଦାଣ୍ଡକୁ ଆସି ବି ମୁଁ ଏକା ନୁହେଁ । ପେଟରେ ସାତ ମାସର ଛୁଆ—କଳଙ୍କ । ସେଇ କଳଙ୍କର ବୋଝକୁ ଚିର ଦିନ ପାଇଁ ନଭେଇ ଦବାକୁ ଧାଇଁଗଲି ଆଗକୁ । ଆଗରେ ରେଲ ଲାଇନ । ଦୁର୍ଦ୍ଧାନ୍ତ ରାକ୍ଷସ ଭଳି ବିକଟ ଗର୍ଜନ କରି ଧାଇଁ ଆସୁଥିଲା ଇଞ୍ଜିନ୍ । ଦୁଇ ପାହୁଣ୍ଡ ଆଉ ଦୁଇ ପାହୁଣ୍ଡ ମାତ୍ର, କିନ୍ତୁ... କିନ୍ତୁ କିଏ ସେଥିର ଟାଣି ଧରିଲା ଗୋଡ଼ । କିଏ ଯେପରି ମୁହଁ ଉପରେ କୁନି ହାତଟିଏ ବୁଲେଇ ଆଣି କହିଲା—ମୁଁ ଅଛି । ମୁଁ ଅଛି । ...ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ଠିଆ ହେଇଗଲି ମୁଁ । ପାଦେ ହଲଚଲ ହେଇ ପାରିଲିନି । ଇଞ୍ଜିନ୍ ଚାଲିଗଲା । ମୁଁ ଫେରି ଆସିଲି । ନିର୍ଲଜ ମୁହଁରେ ପୁଣି ମୁଁ ଫେରି ଆସିଲି ଦୁନିଆକୁ । କେତେ ଅପମାନ, କେତେ ନିନ୍ଦା, ଛି' ଛିକାର, ଟାହି ଟାପରା । ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଚାହିଁ ପାରିନି ବାବା ମା'ଙ୍କୁ । ଦେଖି ପଚାରିଲେ ଖାଲି ଡବଡବ ଲୁହ ଗଡ଼େଇଛି ସିନା, ମୁହଁ ଖୋଲି କହି ପାରିନି ପଦେ କଥା ।

...ସେଦିନ—ସେଦିନ ସେ ଦେବଦାରୁ ଗଛ ମୂଳେ ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ କି କଷ୍ଟ, କି ଯନ୍ତ୍ରଣା । ପେଟ ଭିତରେ ରକ୍ତ ନଆଁର କି ଭୟଙ୍କର ଖେଳ !! ଓଃ, ସେ ଦିନ ଯଦି ମୁଁ ମରଯାଇ ଥାଆନ୍ତି—ସେ ଦିନ

ଫଦ ଫାଟି ଯାଉଥାଆନ୍ତା ମୋ କଲିଜା……ନା ନା, ଭଗବାନ ଏତେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ନୁହଁନ୍ତି । ଆହୁରି ଥିଲା । ଆହୁରି ବାକି ଥିଲା ଅନେକ । ମଲା ଉପରେ ଶଗଡ଼ ଗଲା ନ ଗଲେ ତାଙ୍କ ବାହାଦୁରି ଫୁଟି ଉଠନ୍ତା କେମିତି ?

…ପାରିଲିନି । ଡେଇଁ ପାରିଲିନି କାଠଯୋଡି ବନ୍ଧ ଉପରୁ । ସେଇ କାଳ ଛୁଆଟା—ସେଇ ପୋଡପଡ଼ା ଜଳଜଳା ଛୁଆଟା ସବୁଠେଇଁ ହେଲା ଭଗାରି । ଭୋକରେ ହୁ ହୁ ଜଳୁଥିଲା ପେଟ । ନିଜ କଥା ନିଜକୁ ଅସମ୍ଭାଳ । ବୁଲା କୁକୁର ସାଙ୍ଗରେ କଜିଆ କରି ତା' ପାଟିକଡ଼ା ନାଳୁଆ ବାନ୍ତୁରୁ ବି ଖାଇ ଦେବାକୁ ହେଉଥିଲା ମନ । ଆଉ ଏଇ ରାକ୍ଷସ ଛୁଆଟା ସେତିକବେଳେ—ସେତିକ-ବେଳେ ହାଉଁ ହାଉଁ ହେଲା ଖାଇବାକୁ । ମୋ ଶୁଖିଲା ଚମ ରେକଟି ରେକଟି ଝୁବନ ଖାଇଲା । ଗାଡଆ ପାଣିରେ ତା' ଗାଡ଼ି ପୂରିଲା ନାଇଁ, କ୍ଷୀର ଖୋଜିଲା କ୍ଷୀର । ହାଃ ହାଃ ହାଃ ହାଃ । ସତିଆନାଶୀର ସାହସ ଦେଖ, ବଡ଼ଘର ଛୁଆମେତ କ୍ଷୀର ଖୋଜୁଛି !! ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ; ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ ।

…ଠିକ୍ ହେଉଛି । ଠିକ କ୍ଷୀର ଦେଉଛି ଭଅଁରି ସେଠୀ । ନ ହେଲା ବା ଗଉଡ କ୍ଷୀର ନୁହେଁ ଶିଅଳ କ୍ଷୀର । ହେଲେ କ୍ଷୀର ତ । ସେମିତି ଧଳା, ସେମିତି ସଫା, ସମୁଦ୍ର ଫେଣ ଭଳି ଧୋବ ଫରଫର । ଢକ ଢକ ଢକ ଢକ ଅଧଟାଟିଆ ପିଇ ଦେଲା । ଆଃ…ଛାତି ଭିତରେ ଯେମିତି ଖୁବ ଜୋରରେ ଆଘାତ ଲାଗିଲା । ଫୁଲ କଲିଜା ଦୁହିଁ ହେଇଗଲା ଯେମିତି ।

…ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ମାସର ଦ୍ୱି'ପହର ଖରା । ଘଣ୍ଟାଏ ଯାଇନି । ସେଇ ଫେଣ—ଫେଣ ବାହାରି ଆସିଲା ପାଟିବାଟେ । ବେକ

ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ପେଟ ଫୁଲି ଉଠିଲା । ଆଃ, ଆଃ ଝର୍ ଝର୍ କାନ୍ଦି ପକେଇଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ,

...ଓଃ, ଓଃ ସେତେବେଳ—ସେତେବେଳେ ଯଦି ମୁଁ ଟିକିଏ ପାଖରେ ଥାଆନ୍ତି, ଭିଡ଼ି ଧରି ଥାଆନ୍ତି ତାକୁ ଗ୍ରୀବରେ...... ନା, ନା, ହେଲା ନାହିଁ । ଭଉଁରି ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳେ ଆସି ଶୂନେ ଶୂନେ ମତେ ଟେକି ନେଇଗଲା ଦୂରକୁ । ଆଃ ଆଃ ଭଗବାନ । ତମେ କାହିଁକି ନ ମରି ରହିଛ ? କାହିଁକି ଫୁଟି ଯାଉନି ତମ କଳା ଆଖି ??...

...ଜୁ ଲୁଜୁ ଲୁ ହେଇ ଅନେଇ ଥାଏ ନଳଟା ଛୁଆଟା । ବୁଝିଲା ନାହିଁ ମା' ତାର ବେଦେଇ, ମା' ତାର ବାର ବଳାସିମା, ମା' ତା'ର ଘସ୍ରା କଡ଼ର କୁକ୍କୁରଠଉଁ ହାନ !!! ଆଃ—

...କଆ ବୁଦାରୁ—ପାଖ କଆ ବୁଦାରୁ ବାହାରି ଆସିଲା ଗୋଟାଏ ବିଲୁଆ । ବୁଲା କୁକୁରଟା ଲଙ୍ଗୁଡ଼ି ହଲେଇ ହଲେଇ କୋଉଠୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ଜୀବ ଯାଇ ନ ଥିଲା, ହଲଚଲ ହଉଥିଲା ହାତ, ବିଲୁଆଟା ଦଉଡ଼ି ଆସି ସାଉଁକିନା କାମୁଡ଼ି ଧରିଲା । କାଉଁକିନା କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ମୋ ଧନ । ଆଃ, ଆଃ, ଆଃ--ଭେଁ ଭେଁ କାନ୍ଦି କସ୍ତୁଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ତଳେ ।

...ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ବଜ୍ର ଧକ୍କାରେ ଭଉଁରିକୁ ଠେଲି ଦେଇ ଦଉଡ଼ି ଗଲି ଯାଉଥିଲି ମୁଁ, ଫୁଲ ଶାଗୁଣାଟାଏ ଏତିକି-ବେଳେ ଉଡ଼ିଆସି ଖାପୁଖାପୁ ତାଡ଼ି ଦେଲା ତା' ଆଖି ଯୋଡ଼ାକ !! ଓଃ, ଓଃ ମୁଁ କାହିଁକି ନ ମଲି ? କାହିଁକି ମତେ ସେ ବନ କାଉ ଶାଗୁଣା ନ ଖାଇଲେ ? କାହିଁକି ମୁଁ ବଞ୍ଚି ରହିଲି ଏ ନିର୍ଲଜ ମୁହଁ ଦେଖେଇବାକୁ ?

…ବେଧନ୍ଧୁଆ, ହଁ ହଁ ବେଧନ୍ଧୁଆ । ବେଧନ୍ଧୁଆ ଏ ଦେଶର କଳଙ୍କ । ବେଧନ୍ଧୁଆ ଭିତରେ କୋଟି କୋଟି ନରକର ବୀଜାଣୁ, ବେଧନ୍ଧୁଆ ଏ ଯୁଗର ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ଜୀବନ୍ତ ପାପ । ସେ ମରୁ । ସେ ମରିବା ଉଚିତ । ସେ ନ ମଲେ ଏ ପୂତ ଧରା ଅପବିତ୍ର ହୋଇଯିବ । ତା' ପାଇଁ କେହି କାନ୍ଦିବେ ନାହିଁ । କେହି ଭାବିବେ ନାହିଁ । ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର କଳଙ୍କ । କିନ୍ତୁ—କିନ୍ତୁ ବେଧେଇର ? ନା ନା, ବେଧେଇର ସେ କିଛି ନୁହେଁ । କିଛି ନୁହେଁ । ଖାଲି ରକ୍ତ—ରକ୍ତ କଣିକାଏ—ରକ୍ତ । ଆଃ, ଆଃ—ଝର୍ ଝର୍ କାନ୍ଦି ପୁଣି ଲୋଟିଗଲା ଭୂଇଁରେ ।

କେତେବେଳେ—ଗମ୍ଭୀର ହେଲା ମୃଣି । ଠାଣ ହେଲା । ଧୀରେ ଧୀରେ ଉଠି ଠିଆ ହେଲା । କହିଲା—ନା ନା, ଆଉ କାହିଁକି ? ଆଉ କାହିଁକି କାନ୍ଦ ? ହସ ମୁହଁରେ ପୁଣି ଲୁହ କାହିଁକି ? ଆଜି ମୋର ହସିବାର ଦିନ । ଆଜି ମୋ ବାଟ ସଫା—ପୁଣି କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ।

…ମାନ ଗଲା, ଇଜ୍ଜତ ଗଲା, କୁଳ ଗଲା, କୋଳର ସଙ୍ଗୀଳ ଗଲା, ଆଉ କାହିଁକି ଡ଼ର ? ଆଉ କାହିଁକି ପଛଘୁଞ୍ଚା ? ମୁଁ ଯିବି, ମୁଁ ବୁଡ଼ିଯିବି ଆନନ୍ଦ କଲ୍ଲୋଳରେ ! ମୁଁ ହସିବି, ନାଚିବି, ଗୀତ ଗାଇବି । ହାଃ ହାଃ ହାଃ ହାଃ । ହେଇ, ଆଗରେ ମୋର ଦୋଳି । ଫୁଲର ଦୋଳି । ମୁଁ ଦୋଳି ଖେଳିବି । ବୋଳି ହେବ ଫୁଲର ପରାଗ । ଡୋଳି ଆଣିବ ଆକାଶର ତାରା । ହଁ, ହଁ, ଆଜି ମୋର ବାସର ରାତି । ଚଉଠି ରାତି । ଆଜି ମୋର ବର ଆସିବେ । ଆଜି ମୁଁ ଦୋଳି ଖେଳିବି—ଦୋଳି । ହାଃ ହାଃ ହାଃ; ହାଃ ହାଃ ହାଃ—

ପାଗଳୀ ଭଳି ହସିହସି ସେ ଗ୍ଲିଗଲା ।

—୦—

—ଚବିଶ—

ରାଜରାସ୍ତା । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆସୁଥିଲା । ଭୟଙ୍କର ରୂପ । କଙ୍କାଳ ଖାଲି । ଆଖିରୁ ଲୁହ ଶୁଖିଛି । କିଛି ଅଭିଯୋଗ ନାହିଁ । ଶେଷ ପାଇଁ ଅଶେଷ ଆକୁଳତା ।

ବାଘୁଣୀ ଭଳି ମନକୁ ମନ ଗପି ଚାଲିଛି—

...ଯାଇଛି । କଳଙ୍କ ଯାଇଛି । କଣ୍ଟା ଯାଇଛି । ଯାହାପାଇଁ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ରହିଥିଲି ଏତେକାଳ ସେ ଆଜି ଗାଡ଼କୁ ଯାଇଛି । ଭଲ ହୋଇଛି । ବେଶ୍ ହୋଇଛି । ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ ।

...ମ-ରି-ଗ-ଲା ! ମରିଗଲା ! ବିଲୁଆ କୁକୁର କେମିତି ତା' କଅଁଳିଆ ଗୋଡ଼ ହାତକୁ ରାଡ଼ୁ ରାଡ଼ୁ ଚୋବେଇ ଖାଇଲେ । ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ, ଭାରି ମଜା । ଭାରି ମଜା । ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ — ପାଗଳୀମା ଭଳି ହସି ହସି ଲେଟିଗଲା ପଥରଟେ ।

କଥା । କିନ୍ତୁ ଗ୍ରୁପ୍ସ୍—ଗ୍ରୁପ୍ସ୍ ଖାଲି । କାହ୍ନା ଦେଖିବାର ଅବକାଶ କାହିଁ ? ହେଇ, ସେଦିନ ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ଦେଖା ହେଲା—ଓଭରସିଅର ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ମିଶ୍ର । କହିଲା ତା'କୁ ଦେଖିଥିଲି ନିଶାକର ବାବୁଙ୍କ ଘରେ । ବାସନ ମାଜୁଥିଲା । ଘର ଝାଡ଼ୁଥିଲା । ଅଫିସ ପିଅନ ନଟିଆ ସାଙ୍ଗରେ ପଡ଼ିବାରୁ ନିଶାକର ବାବୁ ତା'କୁ ମାରି ବାହାର କରିଦେଲେ ।

ଏଁ ? ଅରୁଣ ଉଠି ଠିଆ ହେଲା । କହିଲା—ନା, ମୁଁ ତା ବିଶ୍ୱାସ କରିବି ନାହିଁ । ଲକ୍ଷ୍ମୀର ପ୍ରକୃତି ସେପରି ନୁହେଁ। ବାଟରେ ଦୁଆରେ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ଅଇଁଠା ପତର ଗୋଟିବା ଲୋକ ନୁହେଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ତେବେ ? ତେବେ ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ କ'ଣ ମିଛ କହିଲା ? ହୁଏତ ଆଉ କାହାକୁ ଦେଖି···ନା, ସେ ତ କହିଲା—ତା' ନାଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ତା ମୁହଁଟି ଫୁଟିଲା ପଦ୍ମଫୁଲ ପରି । ତା ପେଟରେ ସାତ ମାସର ଛୁଆ । ତେବେ ? ତେବେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ କାହିଁ ? କାହିଁଗଲା ସେ ଆଜନ୍ମଦୁଃଖିନୀ ହତଭାଗିନୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ? ବଜାରଘାଟ ଗଳିକନ୍ଦି ଅନ୍ଧିସନ୍ଧି କେତେ ତ ଖୋଜିଲି । ଦିନ ନାହିଁ, ରାତି ନାହିଁ, ଖରା ନାହିଁ, ବର୍ଷା ନାହିଁ—ଖୋଜି ଖୋଜି ଥକି ତ ହେଲି ଶେଷରେ । ଆଖିରୁ ଜୁଳୁଜୁଳିଆ ପୋକ ବାହାରିଲା । କିନ୍ତୁ କାହିଁ ? କାହିଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ? କେହି ତ ତା'ର ଠିକ୍ ଖବର କହି ପାରିଲେ ନାହିଁ—

ଅରୁଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଇ ବୁଲି ଯାଉଥିଲା, ଅନ୍ୟ ଦିଗରୁ ହଠାତ୍ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ସ୍ନେହ । ସ୍ନେହ ମୁହଁରେ ସେଇ କଥା—ନା, କେହି କହି ପାରିଲେ ନାହିଁ ତା'ର ଠିକ୍ ଖବର ।

ଅରୁଣ ବାଧା ଦେଇ କଥାରେ—ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପରିଚୟ ପାଇପାରେ କି ?

ଗମ୍ଭୀର ହେଲା ସ୍ନେହ । କହିଲା—ମୋର ? କ'ଣ ଦରକାର ମୋ ପାଖରେ ?

ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ ଦରକାର ଥିଲା । ଯଦି କିଛି ମନେ ନ କରନ୍ତି···

ସ୍ନେହ କାନନଗୋ । ଇଞ୍ଜିନିୟର ନିଶାକର କାନନଗୋଙ୍କ ଝିଅ ।

ଆପଣ କହି ପାରିବେ ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ଯୋଉ ଚାକରାଣୀଟି ଥିଲା···ଲକ୍ଷ୍ମୀ···

ବାଷ୍ପ ଗଦ୍‌ଗଦ୍ କଣ୍ଠରେ ସ୍ନେହ କହିଲା—ଏଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ? ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆମ ଘର ଚାକରାଣୀ ନୁହେଁ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମୋ ଭଉଣୀ । ମୋ ବାବାଙ୍କ ଝିଅ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲାଗି ବାବା ମୋର କାନ୍ଦିକାନ୍ଦି ପାଗଳ । ଆପଣ··· ଆପଣ ଚିହ୍ନନ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ମୀକି ? ଆପଣ କ'ଣ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗାଁର ଏଲୋକ ?

ହଁ, ଏକା ଗାଆଁର ।

ଅଚ୍ଛା ଆପଣ କହି ପାରିବେ ଅରୁଣ କିଏ ?

ଅରୁଣ ?

ହଁ ଅରୁଣ । ଯଦି ମୁଁ ଅରୁଣକୁ ପାଆନ୍ତି ନା ଛୁରୁକ୍‌ରେ ଚିରିପିରି ଫଟେଇ ଦିଅନ୍ତି ତା' ପିଠି । ତା ରକ୍ତ ପିଇ ଯାଆନ୍ତି । ଏତେଡ଼େ ବଦ୍‌ମାସ୍ ! ଏତେଡ଼େ ବିଶ୍ୱାସଘାତକ !! ନାଗ୍ନି ସାଙ୍ଗରେ ଜୁଆ-ଚୋରୀ !!! ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚାଲିଗଲା ପରେ ମୁଁ ଶୁଣିଲି । ମତେ ଧରି କହିଲା । ଏଇ ଅରୁଣ ସାଙ୍ଗରେ ଲାଗିଥିଲା ପୁଣି ମୋର ବିବାହ !! ଛିଃ, ଛିଃ, ଛିଃ । କୁକ୍‌କୁର ସାଙ୍ଗରେ ସ୍ନେହଲତାର ବାହୁବନ୍ଧନ !! ଛିଃ, ଛିଃ, ଛିଃ ।

ଅରୁଣ ଭୟରେ ଥରଥର ଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲା । କହିଲା—ଆପଣ ତା' ହେଲେ କହି ପାରିବେ ନାହିଁ ସେ କେଉଁଠି ଅଛି ?

କରୁଣ କଣ୍ଠରେ ସ୍ନେହ କହିଲା—ନା, ଦୁଃଖିନୀ ଆମକୁ ଅନ୍ଧ କରିଦେଇ ଚାଲି ଯାଇଛି ଦୁଇ ମାସ ହେଲା । ତା' ପେଟରେ ଆଠ ମାସର ଛୁଆ ଥିଲା । ଭଗବାନହିଁ ଜାଣନ୍ତି କ'ଣ ହେଲା ତା'ର । ବହୁତ ଖୋଜିଛୁ । ଖୋଜି ଖୋଜି ନାସ୍ତାନାବୁଦ ହେଲୁଣି ଆମେ । କେମିତି ଜନମ ହେଲା ଛୁଆଟା ? କୋଉଠି ଜନମ ହେଲା ? କେତେ କଷ୍ଟ ପାଇ ନ ଥିବ ବିଚାରୀ—ସ୍ନେହ ଆଖି ଛଳଛଳ ହୋଇ ଆସିଲା ।

...ଓଃ, ମୁଁ ତ ଭାବିପାରୁ ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ କଷ୍ଟ ହେଉଥିବ, ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବ ଡେଲିଭରି ପେନ୍—ଫାଷ୍ଟ ଡେଲି-ଭରି—ଓଃ, ଅନ୍ଧୁଣୀ ହୋଇ ଭୂଇଁ ଅସ୍ତ୍ରାଳ ଥିବ ସିଏ । ମଥା ପିଟୁଥିବ ଏଣେ ତେଣେ । ହୁଏତ ସେଇଠି—ସେଇଠି ଆଖି ବୁଜି ଦେଇଥିବ ଚିରଦିନ ପାଇଁ । କିମ୍ବା କିଏ ଜାଣେ, ପିଲା ଜନ୍ମକରି ରାସ୍ତାରେ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ହୁଏତ ପଡ଼ିଥିବ କେଉଁ ଗୁଣ୍ଡା ହାତୁଡ଼ିରେ । ଶୁଣେ ଶୁଣେ ଠେକି ନେଇଥିବେ ତା'କୁ ରାସ୍ତା ମଝିରୁ ! ଆଃ । ଆଃ ଶେଷରେ ଏଇ ଦଶା ଥିଲା ଦୁଃଖିନୀ କପାଳରେ ? ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! —କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ସ୍ନେହ ଚାଲିଗଲା ।

ନିର୍ବୋଧ ଭଳି ଚାହିଁ ରହିଲା ଅରୁଣ । ଆଖିରେ ଲୁହ ନ ଥିଲା । ଛାତିରେ କୋହ ନ ଥିଲା, ପିଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଣ ଥିଲା କି ନାହିଁ ସନ୍ଦେହ ।

…ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ସମସ୍ତେ ଖୋଜୁଛନ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ । କିନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ କାହିଁ ? ସେଇଠି ସେ ଆଖି ବୁଜିଲା ନା ପୁଣି ଆଖି ମେଲେଇ ଅନେଇ ଗଲା ଆଉ ପାଉନ୍ତେ ? ମାଗିଖାଇ ଛତରଖାଇ ଭଳି ଛୁଆଟାଏ କାଖରେ ଜାକି ପେଟ ବଳକରେ ହାତ ପାତିଲା ଯାଇଁ ବାର ଦୁଆରେ ? କିଏ ଦେଲା । କିଏ ବା ଘୃଣା ନ ଦେଇ ଧଇଲା ଆସି ହାତ ! ଏଁ, —ଶିହରି ଉଠିଲା ସେ—ହାତ ଧଇଲା ? କିନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ତ ସହଜେ ଦବି ଯିବାର ନୁହେଁ । ନଇଁ ଯିବାର ନୁହେଁ କିନ୍ତୁ—କିନ୍ତୁ ଯଦି ଚାରି ପାଁ ଜଣ ଏକାଠି ହୋଇ ଜବରଦସ୍ତି ଆସି ଆକ୍ରମଣ କରନ୍ତି ? ଶୂନେ ଶୂନେ ଟେକି ନଅନ୍ତି ? ଆଃ, କ'ଣ କରିଥିବ ସେ ? ସରଳା ନିଃସହାୟା କୋମଳା ନାରୀ । କ'ଣ ବା କରି-ପାରିବ ? ଶେଷରେ ବାଘ ମୁହଁରେ ଶିକାର ହୋଇଥିବ ଛେଳି ଭଳି ! ହଣା ହୋଇଥିବ ପାଁ ଜଣଙ୍କ ପାଟିର ସୁଆଦ ପାଇଁ !! ଆଃ, ଆଃ, ଆଃ ।

ବସିର୍, ମଦନ ହଠାତ୍ ପଶି ଅସିଲେ । ଉଚ୍ଛଳ ହସର ଲହରୀ—ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ ।

ମଦନ କହିଲା—ଖାସା ସୁଆଦ ହେ ଖାସା ସୁଆଦ । ସଳା ବଢ଼ିଆ ମାଲ ଖଣ୍ଡେ । ନାଁ ଟି ଯେମିତି,ରୂପଟି ବି ସେମିତି । ଦେବ୍ତା ହେଲେ ବି ଭୋଳେଇବ ।

ନବୋଧଙ୍କ ଭଳି ଅରୁଣ ଚାହିଁଲା ।

ବସିର୍ କହିଲା—ହେଲେ ମଦନ ! ଖୁବ୍ ଛୁଆଟା । ବଅସ ଯେତେ ହେଲେ ବି ଏ ଲାଇନ୍‌ରେ ସିଏ ବିଲ୍‌କୁଲ୍ ନୁଆ । ମୋତେ

ତା'ର ଇଚ୍ଛା ନୁହେଁ ଏଥିରେ । ଆମର ଭଲଆ କୋଉ 'ପାଷଣ୍ଡ ଜବରଦସ୍ତି ତା'କୁ ଟାଣି ଆଣିଛୁ ଘର ଭିତରୁ । ଭୋଗ କରିଛୁ । ଅଏସ କରିଛୁ । ଆଉ କଳଙ୍କର ପସରା ତା' ମୁଣ୍ଡରେ ନଦ ଦେଇ ନଜେ ଖାଡ଼ିଝୁଣ୍ଡି ହୋଇ ବସି ଠେଲ ଦେଇଛୁ ତା'କୁ ନରକର କୁଣ୍ଡକୁ ।

ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହୋଇ ଉଠିଲା ଅରୁଣ — ତମେ କାହା କଥା କହୁଛ ବାବୁ ?

ତେରା ବାପ୍‌କା କଥା । ତୁମ୍ କୋନ୍ ହୋ ପୁଛ୍‌ନେକୋଲିୟେ — ବସିର କହିଲା ।

ନାଇଁ ଭାଇ, ରାଗ ନାଇଁ । ସେମିତିକା ଗୋଟିଏ ଅନାଥିଣୀକି ମୁଁ ଖୋଜୁଛି ।

ମଦନ ବ୍ୟଙ୍ଗ କଲା — ଖୋଜୁଛ ! ଯା' ସାଙ୍ଗେ ଖୋଜିବ । ସଳା ମଫସଲଆ !... କିନ୍ତୁ ବସିର ଭାଇ ! ତୁ ସେ ଟୋକୀ କଥା ଭାବୁଛୁ ?

ଖାଲି ଭାବୁ ନାଇଁରେ ମୋ ଅନ୍ତର କାନ୍ଦୁଛି । ମେରା ଦିଲ୍‌ମେ ଆଜ୍ ବହୁତ୍ ଚୋଟ୍ ଲଗା । କିତ୍‌ନା ରୋତିଥି । କିତ୍‌ନା ରୋତିଥି ବେଟୀ । ମର୍‌ନେକା ବଖତ୍‌ମେ ବକ୍‌ରୀଭି ଇତ୍‌ନା ରୋତି ନେଇଁ । ମେ କଂସାଇ ହୁଁ । ହର୍‌ରୋଜ ମେ ବକ୍‌ରି କାଟ୍‌ତା ହୁଁ । ଫିର୍ ମେ ସହର୍‌କା ନାମଜାଦା ଗୁଣ୍ଡା ହୁଁ । କିତ୍‌ନା ଲେଡ଼କୀ, କିତନା ଛଡ଼ୁଁକୋ ପ୍ୟାର୍ କର୍‌ଦିଆ । ଲେକିନ୍ — ଲେକିନ୍ ଐସା ଲେଡ଼କୀ କଭି ନେଇଁ ଦେଖା । ଜିତ୍‌ନା ବାତ୍ ବୋଲ୍‌ନେସେ ଭି ଓ ଶୁନ୍‌ତି ନେଇଁ । ଖାଲି ରୋତି ଅଉର ରୋତି । ବାବା ବାବା ହୋକର ହର ବଖତ ରୋତିଥି ।—କଣ୍ଠ ରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଆସିଲା ।

ଏ ତୁମ୍ କ୍ୟା ବାତ୍ ବୋଲ୍ ତା ବସିର୍ ଭାଆଇ ? ତୁମ୍ ତ ଖୋଦ୍ ଉସି ରେଜ୍ ଇନ୍ କୋ ଖିଞ୍ ଲିଆ ?

ଲିଆ । ଲେକିନ୍ ବସିର୍ ଲିଆ ନେଇ, ଲିଆ ସରାପ୍ । ମେଁ କୋରାନ୍ କା କସମ୍ ଖା' କର୍ ବୋଲ୍ ତାହୁଁ ଆଜ୍ ସେ—ଆଜ୍ ସେ ମେ ସରାପ୍ କଭି ନେଇଁ ଛୁଏଁ ଗା । କଭି ନେଇଁ ଛୁଏଁ ଗା ।

କିଂନ୍ତୁ କାହିଁକି ?

ତା'ର ପାଇଁ । ତାର ପାଇଁରେ, ସେଇଁ ଦୁଃଖିନୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀର ପାଇଁ ।

ଲ-କ୍ଷ୍ମୀ ?? —ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ଅରୁଣ ।

ହଁ ହଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ତମେ ଲକ୍ଷ୍ମୀକି ଚିହ୍ନ ?

ନା ନା, ନା ନା, ମୁଁ କାହାକୁ ଚିହ୍ନେନା—ଅରୁଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ମଦନ ସେ କଥାରେ କାନ ନ ଦେଇ ପଚାରିଲା—ତେବେ କ'ଣ ସେଇଥିପାଇଁ ତୁ ଭଉଁରୀକୁ ମାଇଲୁ ?

ମାରି ନାଇଁରେ ତା' ଜୀବନ ମାରି ଦେଲା । ସେ ବସିର୍ ଖାଁକୁ ଚିହ୍ନି ନାଇଁ ? ତା ଛୁଆଟାକୁ ଜୀଇ ‧ଥାଉଁଥାଉଁ ବଲୁଆ କୁକୁର ଖାଇଗଲେ ! ଆଉ ଇଏ ତାକୁ ଠେକି ଆଣିଲା ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ !!

ଏଁ !! କ'ଣ କହୁଛ ବାବୁ ?—ଅରୁଣ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ରହିଗଲା ।

…କି ପାଷଣ୍ଡ, କି ରାକ୍ଷସ ଏଇଟା । ଗୋଟାଏ ବଜ୍ରମୁଥା ମାରୁଛି ତା ଛାତିଏ ଛାତିଏ । ବେହୋସ ହୋଇ ଭଉଁରୀ ପଡ଼ିଗଲା । ଲକ୍ଷ୍ମୀକି କହିଲି—ଯା, ଚାଲିଯା' ମା' ତୋ ବାଟରେ ।…ଚାଲିଗଲା । ମୁହୂର୍ତ୍ତିକେ ଲୁଚିଗଲା ସେ ଜନ ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ । ଲେକିନ୍ ମଦନରେ, ମୁଁ ତ ଭୁଲ କଲି । ମୁଁ ତାକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ତ ମସ୍ତ ଭୁଲ କଲି । ପୁଣି ଯଦି କୋଉ ବଦମାସ ହାବୁଡ଼ରେ ସେ ପଡ଼େ ? କିମ୍ବା ବାଧା ସହି ନ ପାରି ଆଘାତ ସହି ନ ପାରି ହରେଇ ଦିଏ ଶେଷରେ ଜାନ୍ ?

ଏଁ ଜା-ନ୍ ??—ଚିତ୍କାର କରିଉଠିଲା ଅରୁଣ ।

ମଦନ କହିଲା—ହଁ, ଜାନ୍ । ଜାନ୍ ହରେଇ ଦେବା ତା' ପକ୍ଷରେ କିଛି ବଡ଼ କଥା ନୁହେଁ । ତା'ର ସବୁ ଯାଇଛି—ମାନ, ଇଜ୍ଜତ, ହିନ୍ଦୁ ନାରୀର ସଞ୍ଚିତ, ଶେଷରେ କୁଳକାମିନୀର କୋଳର ଆଲୋକ— ସନ୍ତାନ । କାହିଁକି ସେ ରହିବ ଆଉ ?

ବସିର ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ କହିଲା—ନା ମୁଁ ଭୁଲ କରିଛି । ଭୁଲ କରିଛି ତାକୁ ନିଶାକରବାବୁଙ୍କ ଘରେ ନ ଛାଡ଼ି । ଆଃ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ଆଲ୍ଲା ତୋତେ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ । ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ମା'କହି କହି —ବସିର ଚାଲିଗଲା । ତା ପଛେ ପଛେ ଗଲା ମଦନ ।

ଆଃ, ଆଃ—ଅରୁଣ ଡ଼ାଇକିନା ମୁଣ୍ଡ ପିଟିଦେଲା ଗଛ ଡାଳରେ । – ହଁ ସେ ନିଶ୍ଚେ ଜୀବନ ହରେଇ ଦେଇଛି । ଏତେ ଦହଗଞ୍ଜରେ କେହି ବଞ୍ଚିପାରେ ? କେହି ରହିପାରେ ରକ୍ତମାଂସର ଦେହଧରି ? ଉଃ, ଖାଇଗଲେ ବିଲୁଆ କୁକୁର ! ଅନ୍ତ ଫାଡ଼ି କଲିଜା ଚିରି ରକ୍ତ ଦେଇ ଜନମ ଦେଲା ଯାହାକୁ, ତାକୁ ରଖି ପାରିଲାନି କୋଳରେ । ତା'କୁ ତା'ରି ଆଖି ଆଗରେ ଖାଇ

ଗଲେ, ବାଲୁଆ କୁକୁର !! ଉଃ, ଭଗବାନ ! ଭଗବାନ ! କେମିତି ଯା' ଜୀବନ ଧରି ସହିଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ?

...ହଁ, ହଁ, ମୁଁ, ମୁଁ ଦାୟୀ । ସବୁରି ପାଇଁ ଦାୟୀ ମୁଁ । ମୋ'ରି ପାଇଁ ସିଏ ଛତରରେ ପଶିଲା !' ମୋର ପାଇଁ ସେ ହେଲା ଗୁଣ୍ଡାଙ୍କ ଆହାର ! ମୋର ପାଇଁ ତା' ଛୁଆକୁ କାମୁଡ଼ି ଖାଇଲେ କାଉ ଶାଗୁଣା ! ପୁଣି ମୋ'ରି ପାଇଁ ସେ ଆଜି ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା ନ-ଈ-କି !!

ତେବେ ? ତେବେ ମୁଁ କାହିଁକି—ମୁଁ କାହିଁକି ରଖିବି ଏ ନଳଠା ଜୀବନ ? ଏତେ ବଡ଼ ଗୁଣ୍ଡାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଲୁହ ଦେଖି । ବସିର ଖାଁ ଛାଡ଼ିଲା ସରାପ । ଲକ୍ଷ୍ମୀକି ନ ଦେଖି ଏତେ ବଡ଼ଲୋକ ନିଶାକର ବାବୁଙ୍କୁ ଆହାର ରୁଚିଲା ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଝିଅ ଆଖିରୁ ବହିଲା ଲୁହ । ଆଉ ମୁଁ ? ମୁଁ ପାପୀ । ମୁଁ ପାଷଣ୍ଡ । ମୁଁ ଦୁରାଚାର । ମୁଁ ନାଗହନ୍ତା । ମୁଁ ବସି ରହିବି ମାରବରେ ?, ମୁଁ ଫେରିଯିବି ଘରକୁ ? ନା ନା, ନା ନା, ମୁଁ ଯିବି । ଯୋଉ ପଥରେ ଯାଇଛି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସେଇ ପଥରେ ଚାଲିଯିବି ମୁଁ । ମୁଁ ବି ଡେଇଁ ପଡ଼ିବି ସେଇ ମହାନଦୀର ଅଥଳ ଗର୍ଭକୁ । ରହ, ରହ ଲକ୍ଷ୍ମି । ଆଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ରହ । ଆଉ ଦଣ୍ଡେ ଅପେକ୍ଷା କର । ମୁଁ ଯାଉଛି ପଛେ ପଛେ । ତୋ' ଶବ ସହିତ ମୋ ଶବର ହେବ ମିଳନ—ଶବର ହେବ ମିଳନ ।

ସେ ଖୁବ୍ ଜୋରେ ଛୁଟିଗଲା ।

—o—

—ଛବିଶ—

ଅନ୍ଧାର କଟିକଟି ରାତି । କଳାହାଣ୍ଡିଆ ମେଘ ମାଟି ଛୁଉଁଛି । ବିଜୁଳି ଘଡ଼ଘଡ଼ିରେ ଫାଟି ପଡ଼ୁଛି ଆକାଶ । ଝଙ୍କା ବରଗଛଟିଏ । ତା' ମୂଳରେ ବସିଛି ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଅତି ବିକଳ ରୂପ । ଉଦାସ ଚାହାଁଣି । ଚାହିଁ ରହିଛି ଖାଲି ଶୂନ୍ୟକୁ । ଆଖିରେ ଡ଼ବଡ଼ବ ଲୁହ । ପାଖରେ ଖଣ୍ଡିଏ ମୋଟା ଦଉଡ଼ି !

କେତେକାଳ ନୀରବରେ କଟିଛି ଜଣା ନାହିଁ । ଚାରିଆଡ଼େ ମଶାଣିର ନୀରବତା । ରହି ରହି ଖାଲି ପେଚା ଡାକୁଛି । ନଈ ଗର୍ଜୁଛି ସାଆଇଁ ସାଆଇଁ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଶୂନ୍ୟକୁ ଚାହିଁଥିଲା । ଦୁନିଆରେ ଆଜି ସବୁ ଶୂନ୍ୟ । ପୃଥ୍ୱୀ ଜଳପ୍ଲୁ ହୋଇ ଯାଉଛି । ଆକାଶ ଗମ୍ଭୀର । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଜି ଗମ୍ଭୀର । ଆଜି ତା' ଦେହ, ମନ, ଆତ୍ମା ସବୁ ଗମ୍ଭୀର ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ କହିଲ   ଦେବତା, ଶୁଣିଚ୍ଛି ଦୁଃଶାସନ ଯେତେବେଳେ କୁରୁସଭା ତଳେ ବିବସନ କଲା ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କି, ତମେ ବସ୍ତ୍ର ଦେଇଥିଲ, ମାନ ରଖିଥିଲ । ଶୁଣିଚ୍ଛି କଂସର ଅତ୍ୟାଚାରରେ ଯେତେବେଳେ ଥରହର ହେଲ ମେଦିନୀ, ତମେ କୁଆଁ କୁଆଁ ଡ଼ାକ ଦେଇ ଜନମ ହେଇଥିଲ ବସୁଦେବର ଘରେ । କଂସକୁ ମାରିଥିଲ । ଧରା ଶୀତଳ କରିଥିଲ । ତମେ କହିଛ ଦୁଷ୍ଟର ଦଳନ ପାଇଁ ଶିଷ୍ଟର ପାଳନ ପାଇଁ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ମୁଁ ସରଗ ଛାଡ଼ି ଓହ୍ଲାଇ ଆସେ ମାଟିର ମରତକୁ । ଏ ଯୁଗରେ କ'ଣ ଆସିଚ୍ଛି ପ୍ରଭୋ ! ଆସିଛ ତମେ ଦୀନବନ୍ଧୁ ପତିତ ପାବନ ଦୁଃଖହାରୀ ଭଗବାନ ?

···କାହିଁ, ଆଜ ତ ଘରେ ଘରେ କଂସ, ଘରେ ଘରେ ରାବଣ, ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ, ଦୁଃଶାସନ । ଗୋଟିଏ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କି ତମେ ବସ୍ତ୍ର ଦେଇଥିଲ, କିନ୍ତୁ ଆଜ ଯେ କୋଟିଏ ଦ୍ରୌପଦୀ ଉଲଗ୍ନ ହେଇ ବସ୍ତ୍ରାଧାରରେ ସଢ଼ୁଚ୍ଛି ତା' କ'ଣ ତମେ ଦେଖି ପାରୁନା ଭଗବାନ ? ପଥର ଫାଟି ପ୍ରହ୍ଲାଦ ପାଇଁ ବାହାରି ଆସିଥିଲ ନୃସିଂହ ! କିନ୍ତୁ ଆଜ, ଯେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ହିରଣ୍ୟ କଶିପୁର ଅତ୍ୟାଚାରରେ ପେଷି ହେଇ ଦଳି ହେଇ ଶ୍ୱାସରୁଦ୍ଧ ହେଇ ରକ୍ତବାନ୍ତି କରୁଛନ୍ତି, ତା' କ'ଣ ତମ ଆଖିକି ଦିଶୁ ନାହିଁ ?

···ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମି ! ତମେ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମି ? ଯା'ର ଆଖି ନାହିଁ ଦେଖିବାକୁ, କାନ ନାହିଁ ଶୁଣିବାକୁ ସିଏ ବୁଝିବ ପୁଣି ଅନ୍ତର ! ସିଏ ଚିହ୍ନିବ ପୁଣି ନାରୀର ଅନ୍ତର !! ଛଳନା, ପ୍ରତାରଣା, ଭଣ୍ଡାମିର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ତମେ । ତମ ପଥର ଦେଉଳରେ ଷାଠିଏ ପଉଟି ଭୋଗ ହୁଏ ଆଉ ଏଣେ ପଥର କୁଡ଼ିଆରେ ସଢ଼ା ପେଜ ଟିକିଏ ନ ପାଇ ପୋକ ମାଛି ଭଳି ମିଳେଇଯାନ୍ତି ଲୋକ । ତମକୁ ଶୁଆଇ

ପକାଇବାକୁ ଦେବଦାସୀ ନୃତ୍ୟ କରେ, ତମେ ଲୋଭଲା ଆଖିରେ ତୋଳି ନିଅ ଆସି ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ମାନବୀ ବ୍ରାହ୍ମଣର କନ୍ୟା 'ଲକ୍ଷ୍ମୀ'କୁ, କିନ୍ତୁ ହେ ଗୋପୀନାଥ, ଜାଣିକି କେତେ ଅନାଥିନୀ, ଅଭାଗିନୀ ? ନିରମାଖୀ ଗୋପୀ ଗୋପାଳଙ୍କ ପାଇଁ ଅହରହ ଲୁହ ଢାଳନ୍ତି, ଲହୁ ଢାଳନ୍ତି, କବାଟ କୋଣରେ ଝୁରି ଝୁରି ପଳ ପଳ ହୋଇ ମରିଯାଆନ୍ତି ଦିନୁ ଦିନ !!

...ଫଗୁଣର ନରମ ସଂଜରେ ମଳୟ ଆସେ । ଜହ୍ନ ଉଠେ । ଫୁଲ ଫୁଟେ ଅସୁମାରି । ହେନାଗଛରୁ ମନମତାଣିଆଁ ଫୁଲର ଗନ୍ଧ ଭାସି ଆସି ଶ୍ମୃତିରେ ଲଗେଇଦିଏ ନିଆଁ । ମନରେ ଜଗେଇ ଦିଏ ଭୋକ । ମନ ହୁଏ ଘର ଦୁଆର ଛାଡ଼ି ଲାଜସରମ ଭୁଲି ଧାଇଁ ଯିବାକୁ—ଧାଇଁ ଯାଇଁ ଗୋପାଳ ଦେହରେ ଛନ୍ଦି ଦେବାକୁ ଅଙ୍ଗ । କିନ୍ତୁ...କିନ୍ତୁ ଗୋପାଳ ଥାଏ କଲିକତାରେ ! ଗୋପାଳ କଲିକତାରେ କୁ-ଲୀ !!!

ଦୂରରୁ ଭାସିଆସେ ପଥର ଗୋପାଳର ଘଣ୍ଟି । ପଥର ଦେଉଳ ଭିତର ତମେ ନିର୍ଜୀବ ଭଗବାନ ମୃତ ଭଗବାନ ସୌଖୀନ ବିମାନରେ ବସି ଯାଉଥାଅ ଦୋଳଯାତ୍ରା କରି । ପଥରର ଦିଅଁ ତମେ । ତଥାପି ତମର ଲୋଭ ଅଛି, କାମ ଅଛି । ପଥରର ରାଧାଙ୍କୁ ପାଖେ ପାଖେ ବସେଇ ଥାଅ । କିନ୍ତୁ ମଣିଷ—ଜିଅଁନ୍ତା ମଣିଷ—କଥାକୁହା ମଣିଷ—ଭୋକିଲା ମଣିଷ ସବୁଦିନେ ଅଲଗା ଅଲଗା । ସବୁଦିନେ ଜଣେ ଜଣଙ୍କ ଠାରୁ ଲକ୍ଷ ଯୋଜନର ଦୂରରେ !!

...ବର୍ଷାର ଝର୍‌ଝର୍ ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇ ଶ୍ରାବଣ ଆସେ । ଆକାଶରେ ଉଠେ କଳାହାଣ୍ଡିଆ ମେଘ । ବିଜୁଳି ଖେଳେ । ବକମାଳା ପହଁରି ଯାଆନ୍ତି । ହେ କଳାକାହ୍ନୁ, ତମର ନିଷ୍ଠୁର

ସେତେବେଳେ ମନେ ପଡ଼ୁଥିବ ଗୋପୀଙ୍କ କଥା, ମନେ ପଡ଼ୁଥିବ ପ୍ରାଣପ୍ରିୟା ରାଧା । କିନ୍ତୁ···କିନ୍ତୁ ଜାଣ କାହ୍ନୁ, ସେଇ ବର୍ଷଣ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଉଆଁଶ ନିଶୀଥରେ କେତେ 'ରାଧା ପ୍ରାଣରେ ବାଧା ସହି ନ ପାରି ଡେଇଁ ପଡ଼ନ୍ତି ଯମୁନାକୁ । ଯମୁନାର କଳାଉଆଁର ଜଳରେ ଏ ଯୁଗର ରାଧା ଦୋଳି ଖେଳେ, କୁଞ୍ଜ ରଚନା କରେ, ଗୀତ ଗାଏ । କଦମ୍ବରେ ମାଧବ ନଥାନ୍ତି, ମାଧବ ଥା'ନ୍ତି ଚଟକଳରେ, ଟିଟାଗଡ଼ରେ, କାଳମାଟିରେ !!!

···କେମିତି—କେମିତି ମୁଁ କହିବି ତମେ ଅଛ, ତମେ ବଞ୍ଚିଛ ହେ ଦେବତା ? ଚିରଦିଅ—ଚିରଦିଅ ଗୀତା—'ପରିତ୍ରାଣାୟ ସାଧୂନାଂ ସମ୍ଭବାମି ଯୁଗେ ଯୁଗେ' ଚିରି କାଟି ଫିଙ୍ଗିଦିଅ ଅଳିଆ ଗଦାକୁ । ଭଗବାନ ମରିଛି । ଭଗବାନର ଦୟା, କରୁଣା, ଆଶୀର୍ବାଦ ସବୁ ମରିଛି । ତା' ନହେଲେ ଅରୁଣ—ବାପୁଜୀଙ୍କର ପରମ ଭକ୍ତ ଅରୁଣ, ତ୍ୟାଗୀ ନିସ୍ବାର୍ଥପର ଦେଶସେବୀ ଅରୁଣ—ଖସି ଯାଇ ନଥାନ୍ତା ଏତେ ତଳକୁ । ତୋଳି ନ ଥାନ୍ତା ନଜର ପକେଇଲା ଟେଛପ । ନା ନା, ଭଗବାନ ମରିଛି, ନିଷ୍ଠେ ମରିଛି । ଭଗବାନ ଥିଲେ ଏ ଅନ୍ୟାୟ ନ ଥାନ୍ତା, ଏ ଅବିଚାର ନ ଥାନ୍ତା, ଏ ଅଶ୍ରୁ ନ ଥାନ୍ତା ।

···ଛାଡ଼ । ଛାଡ଼ ସେ କଥା । କ'ଣ ମିଳିବ ମତେ ସେଥିରୁ । ମୁଁ ନିଜେ ମୋର ପଥ ବାଛି ନେବି । ମୁଁ ଚାଲିଯିବି ଅନନ୍ତ ଅସୀମ ପଥରେ । ଏଇ···ଏଇ ଦଉଡ଼ି । ଏଇଥିରେ ଦୋଳି ରଚନା କରିବି ମୁଁ, ବରଗଛରେ ଦୋହଲି ଦୋହଲି ଦୋଳି ଖେଳିବି ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ,—ପାଗଳୀ ଭଳି ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ହସି ଉଠିଲା ସିଏ ।

ପୁଣି କ୍ଷଣକେପରେ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲି—ଅରୁଣ—ଯୁଗଜ୍ୟୋତି ତରୁଣ ଅରୁଣ—ମଥାରେ କଲେଜ ଶିକ୍ଷା, ସଭ୍ୟତାର ନୂତନ ଆଟଲାକ, ଦେହରେ ଖଦଡ଼ ଧୋତି, ଚଦର—ଦେଶ ସେବାର ମାର୍କାମରା ମୋହର । ହରିଜନ ସେବା, ଗ୍ରାମସଂଗଠନ, ବକ୍ତୃତା, ଭୂଦାନ, ସର୍ବୋଦୟ, କଥା କଥାକେ ବାପୁଜୀ କହୁଛନ୍ତି । ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ. ବାପୁଜୀ କହୁଛନ୍ତି ଘରକୋଣରୁ କୁଳ ବୋହୂକୁ କାଢ଼ିଆଣି ହାଣ୍ଡି କଡ଼ର ବେଶ୍ୟା କରି ଦେବାକୁ !! ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ···ନିର୍ଲଜ, କାପୁରୁଷ, ଭଣ୍ଡ ତରୁଣ, ତମେ ପୁଣି ବାପୁଜୀଙ୍କ ନାଁ ଧର । ବାପୁଜୀଙ୍କ ନାଁ ଧରିବା ଆଗରୁ ବଜ୍ର ପଡ଼ୁନି ତମ ମୁଣ୍ଡରେ !!

···ବସନ୍ତ ବହିଦାର ! ଗାଁ ଗହଳରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଗୁରପତି, ମନ୍ତ୍ରୀ, ନେତା, ପାଳକ, ଗୁଳକ ! ଏ ଦେଶରେ ଏ ରାଜ୍ୟରେ କ'ଣ କେହି ବଗୁରବନ୍ତ ନାହାଁନ୍ତି ତମର ବଗୁର କରିବାକୁ ? ତମରି ଲାଗି ଗାଁ ଆଜି ଶୂନ୍ୟ । ଗାଁର କେତେ 'ଛମାଣ ଆଠଗୁଣ୍ଠ' ସାମିଲ ହୋଇ ଗଲାଣି ତମ ଅଡ଼େଇବାଟିଆ ଚକରେ । କେତେ 'ଭଗିଆ' ଭିକ ମାଗି ମାଗି ଧୁଷୁରି ଧୁଷୁରି ପେଟ ବକଲରେ ପଳେଇଲେଣି କଲିକତା; କେତେ 'ସାରିଆ' ବାଇଆଣୀ ହୋଇ ମାଟି କାମୁଡ଼ିଲେଣି ଗଜା ବଅସରେ । କେବେ—କେବେ ଆଉ ତମର ବଗୁର ହବ ? କେବେ ଆଉ ତମକୁ ଦେଖିବେ ଏ ଦେଶର ଶାସକ—କର୍ଣ୍ଣଧାର—ମନ୍ତ୍ରୀ ??

···ଥାଅ, ଥାଅ ତମେ ବସନ୍ତ ବହିଦାର, ଥାଅ ଅରୁଣ, ଥାଅ ବିଶାଳ ଉତ୍କଳର ମନ୍ତ୍ରୀ, ନେତା, ଲେଖକ, କବି । କେବେ ଯଦି ଏଇ ଅଲକ୍ଷଣୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀର କଥା ମନେପଡ଼ େ, ତେବେ ହସିଦେବ

—ଠୋ ଠୋ ହସିଦେବ । କହିବ ସିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠକଥା । ସେମାନେ ମରନ୍ତୁ, ସଢ଼ନ୍ତୁ, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଧନ କଲିକତାରେ ମୋଟ ବୁହନ୍ତୁ, ଖୋଟ ବୁହନ୍ତୁ, କାଠ ହୁଅନ୍ତୁ । ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବୁ ନାହିଁ । ଆମେ ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣିବୁ ନାହିଁ । ଆମେ ଗଢ଼ିବୁ ବିଶାଳ ଉତ୍କଳ, ଆମେ ହେବୁ ମହାଭାରତୀୟ, ଆମେ ହେବୁ ବିଶ୍ୱର—ନିଃସ୍ୱର ନୋହୁଁ ।

...ଥାଉ, ଥାଉ ସେ କଥା । ବେଳ ଅନେକ ହେଲଣି । ମଳୟ ବହିଲଣି । ଫୁଲ ଫୁଟିଲଣି । ଜହ୍ନ ହସିଲଣି । ସମସ୍ତେ ଇସାରା ଦେଲେଣି ଦୋଳ ଖେଳିବାକୁ । ଆଉ କାହିଁକି ? ଆଉ କାହିଁକି ସିଏ ପଚା କଥା ? ବିବାହ ଦିନରେ ଆଉ କାହିଁକି ସେ ବିରହ କାହାଣୀ ? ଆଜି ମୋର ଆନନ୍ଦର ଦିନ । ଆଜି ମୁଁ ହସିବି । ଆଜି ମୁଁ ନାଚିବି । ଆଜି ମୁଁ ଫାଟି ପଡ଼ିବି ଆନନ୍ଦରେ । ହାଃ, ହାଃ ହାଃ; ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ; ଦୋଳି-ଦୋଳି-ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ—ଉଠି-ଯାଇଁ ଗଛ ଡାଳରେ ଦଉଡ଼ି ବାନ୍ଧିଲା । ପେଟର ରଢ଼ି ବେଶୀ ବେଶୀ ବିକଟାଳ ହେଉଥାଏ । ବାନ୍ଧି ସାରିଲା ବେଳକୁ ଦୂରରୁ ଶୁଭିଲା—

...'ଭୁଲ୍ କରନାହିଁ ତମେ । ବାପୁଜୀ କହିଛନ୍ତି ଜୀବନକୁ ଉଜାଡ଼ି ନ ଦେଇ ଅଜାଡ଼ି ଦିଅ ଦେଶ ହିତରେ...'

ସେ ଶୁଣିଲା ନାହିଁ । ପୁଣି ଶୁଭିଲା—

'...ବାପୁଜୀ କହିଛନ୍ତି ଜୀବନକୁ ଉଜାଡ଼ି ନ ଦେଇ ଅଜାଡ଼ି ଦିଅ'

ତଥାପି ଶୁଣିଲା ନାହିଁ ସେ । ପୁଣି ବାରମ୍ବାର ଶୁଭିଲା—

'...ଜୀବନକୁ ଉଜାଡ଼ି ନ ଦେଇ ଅଜାଡ଼ି ଦିଅ । ଉଜାଡ଼ି ନ ଦେଇ ଅଜାଡ଼ି ଦିଅ । ଉଜାଡ଼ି ନ ଦେଇ ଅଜାଡ଼ି ଦିଅ...'

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗଛ ଉପରୁ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଲା । କଟମଟ କରି ଚାହିଁଲା ଖାଲି ଆକାଶକୁ । କ'ଣ ଭାବିଲା ଦଣ୍ଡେ ଠିଆ ହୋଇଗଲା । ଚିନ୍ତା କଲା । ପୁଣି ଶୁଭିଲା—

'...ନା, ମୁଁ ଏ ଘୃଣ୍ୟ କର୍ମ କରି ନାହିଁ । ଏ ବଜ୍ଜାତ ମୋ ପାଖରେ ପଶିବ ନାହିଁ । ଚାଲି ଯା' ମୋ ପାଖରୁ କହୁଛି...'

ପୁଣି କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ଶୁଭିଲା—

'...ନାହିଁ ନାହିଁ ମତେ ତୁ ଅପସନ୍ଦ କରୁଛୁ କାହିଁକି ? ମୁଁ କ'ଣ ବୁଢ଼ା ନା ହାଣ୍ଡା ନା ବେରସିକ ନା ଅଣ୍ଡିରା ପୁଅ ନୁହେଁ ନା କୋଉଥିପାଇଁ ?'...

ପୁଣି କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ—

'...ମତେ କନ୍ଦର୍ପ ଦେଲାଣି ଖାଇଲୋ ଗୋରି ।

ପ୍ରୀତି ସୁରସରେ ଦିଅ ଭରିଲୋ ”

ତୋର ସଙ୍ଗ ବିନା ଯିବ ମରିଲୋ ”

ପୁଣି କ୍ଷଣକ ପରେ—

'...ବସିର୍ ଭାଆଇ, ଖାସା ଅଉଲ ନମ୍ବର ମାଲ୍ ଖଞ୍ଜେବେ । ଏମିତିକା ଫ୍ରେସ୍ ମାଲ୍ କିଏ ଛାଡ଼େ ?...'

ପୁଣି—

'...ଆବେ ଏ ଟୁକୁଟୁକୁ ଅମ୍ବରୁ କଲେ ଖାଇଲେ କ୍ୟା ନୋକସାନ୍ ହୋ ଯାତା ? ଚଲ୍ ଆଜି ତିନିଜଣଙ୍କର ବଢ଼ିଆ ଭୋଜି ହବ । ମଦ୍ ସାଙ୍ଗକୁ ଆଜି ଚାଟ୍ ହବୁ ଚାଟ୍...'

ଲକ୍ଷ୍ମୀ କହିଲା—ଉଃ, ଉଃ, ନା ନା ଆଉ ନୁହେଁ । ଆଉ ନୁହେଁ । ଆଉ ମଦ ସାଙ୍ଗରେ ଗୃହ ହବନି ଲକ୍ଷ୍ମୀ । କଳଙ୍କିନୀର ଦେଶ ସେବାରେ ଦେଶ ଅପବିତ୍ର ହୋଇଯିବ । ଆଉ ଦେଶ, ଆଉ ବାପୁଜୀ । ମୁଁ ଯିବି, ମୁଁ ଚାଲିଯିବି ଅନନ୍ତ ନରକକୁ । ସେଇଠି ଶାନ୍ତି ଅଛି । ସେଇଠି ଶାନ୍ତି ମିଳିବ ଏ ହୀନ କାଙ୍ଗାଳିନୀକୁ । ଉହ ଉହ ନିଆଁରେ ଉହାଳ ବିକଳ ହୋଇ ମରିବା ଅପେକ୍ଷା ଏଇ ଭଲ —ଏଇ ଭଲ—ଦଉଡ଼ି ଯାଇଁ ଦଉଡ଼ିକୁ ଧରି ପକେଇଲା ପୁଣି । ଦୂରରୁ ପୁଣି ଖନଖନ ଶୁଭିଲା—'ଉଜାଡ଼ି ନ ଦେଇ ଅଜାଡ଼ି ଦିଅ । ଉଜାଡ଼ି ନଦେଇ ଅଜାଡ଼ି ଦିଅ । ଉଜାଡ଼ି ନ ଦେଇ ଅଜାଡ଼ି ଦିଅ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦୁଇ କାନରେ ହାତ ଦେଇ ବନ୍ଦ କରିଦେଲା ଜୋରରେ । ଦୃଢ଼ ସ୍ୱରରେ କହିଲା—ନା ନା, ମୁଁ ପାରିବି ନାହିଁ । ମୁଁ ଅଜାଡ଼ି ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ମୁଁ ଉଜାଡ଼ି ଦେବି, ଉଜାଡ଼ି ଦେବି ଏ ଜୀବନ ।···ଦଉଡ଼ି ! ଦଉଡ଼ି ! ତୁଇ ମୋର ସ୍ୱାମୀ । ତୁଇ ମୋର ପ୍ରିୟ । ତୁଇ ମୋର କୃଷ୍ଣ । ଦେ'-ଚୁମା ଦେ'-ଚୁମା ଦେ' ମୋ ମୁହଁରେ । ଚୁମା ଦେ' ମୋ କଅଁଳ ଗାଲରେ । ଭଲ ଲାଗିବ । ବିରହିଣୀ ରାଧାକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗିବ ସିଏ—ଦଉଡ଼ି ବେକରେ ଗଳାଇଲା । କଷି କଟି ବାନ୍ଧିଲା ବେକରେ । ଠିକ୍—ଠିକ୍ ଝୁଲି ପଡ଼ିବା ଉପରେ ; ଭୁସ୍‌କିନା ପଶି ଆସିଲେ ସ୍ନେହ, ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ, ନିଶାକର ବାବୁ !

ସ୍ନେହ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା—ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ଲକ୍ଷ୍ମୀ !—ଗଛରେ ଚଢ଼ିଯାଇଁ କୁଣ୍ଢେଇ ପକେଇଲା ଗୋଟିପଣେ ।

ନିଶାକର ଗଦ୍‌ଗଦ୍ କଣ୍ଠରେ ଡାକ ଛାଡ଼ିଲେ—ମା', ମା'; ମା'—ଡାଳରେ ଚଢ଼ି ଦଉଡ଼ିକୁ କାଟି ପକେଇଲେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ।

ତଳକୁ ଓହ୍ଲେଇ ଅଣିଲା ତାଁକୁ ସ୍ନେହ । ଗୋଟି ପଣେ କୁଣ୍ଢେଇ ଧରିଥାଏ । ଆଗୃର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ଆଉଁସି ଦେଉଥାନ୍ତି ମୁଣ୍ଡ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭେ ଭେ କାନ୍ଦ ଡାକ ଛାଡ଼ୁଥାଏ—ନା, ଛାଡ଼, ଛାଡ଼ ଦେଇ, ଛାଡ଼ ବାବା, ମୁଁ ଯିବ । ମୁଁ ଆଉ କଳଙ୍କ ହେବନି କାହାରି । ସବୁ କଳଙ୍କର ଶେଷ ନଟକେଲ୍ ଚାଲିଯିବ ହସି ହସି ।

ଧୀରେ ଧୀରେ ମଥା ଆଉଁସୁଥିଲେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ! ଅତି କୋମଳ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—ମା ! ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ବାଇଆଣୀ ମା' ମୋର ! ଆ, ମୁଁ ତୋତେ କୋଳକୁ ନେବ । ମୁଁ ଆଉଁସି ଦେବ ତୋ ମୁହଁ । କେହି ତୋତେ ଛଡ଼େଇ ନେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ମୋ କୋଳରୁ । ତୁ ଫୁଲ ତୋଳି ଦେବୁ, ମୁଁ ଇଅଁଙ୍କ ପୂଜା କରିବ । ତୁ ଶଙ୍ଖ ଫୁଙ୍କିବୁ, ମୁଁ ଚଅଁର ଢ଼ାଳିବ ଇଅଁଙ୍କ ଆଗରେ । ଆମ ଇଅଁଙ୍କୁ ଦେଖିଛ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ? ସେ ଚାଳିଶ କୋଟି ଜନତାର ମା'— ଭାରତ ଜନନୀ । ତାଙ୍କ ପାଦ ତଳେ ବସିଛି ତାଙ୍କ କୋଠ ପୁଅ— ଜଣେ ନୋଡରା ବୁଢ଼ା । ଜୀବନସାରା ତୋ'ରି ଭଳିଆ ଅଭାଗିମାଙ୍କ ପାଇଁ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ସେ ବୁଢ଼ା ଯାଇଛି । ଆ', ମୋ ସୁନା ଝିଅଟି । ସେଇ ବୁଢ଼ା ପାଖରେ ବସି, ମା' ପାଖରେ ବସି, ତାଙ୍କର ଚରଣରେ ମଥା ନୋଇଁବୁ, ସେବା କରିବୁ ତୋ'ର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଭାଇ- ଭଉଣୀଙ୍କର, ପୁଅ ଝିଅଙ୍କର । ସେବାରେ ଶାନ୍ତି ଅଛି ମା' ଆନନ୍ଦ ଅଛି । ଜୀବନକୁ ଭସେଇ ଦେ'ନା, ଜୀବନକୁ ହସେଇ ଦେ' ଦୀନ ଦଳିତଙ୍କ ସେବାରେ ।

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେ କଳଙ୍କିନୀ ବାବା ?

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ହସିଲେ । କହିଲେ – ଆତ୍ମା ଚିରକାଳ ପବିତ୍ର ମା' ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ଅଂଶ । ସେ ଜଳନ୍ତା ନିଆଁ । ସେଥିରେ

ମଳ, ଧୂଳି, କଳଙ୍କ, କଳୁଷ କିଛି ଲାଗେ ନା । ଲାଗି ପାରେନା । ପଙ୍କଜ ପଙ୍କରେ ଲୋଟେ କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ କ'ଣ କାଦୁଅ ଲାଗେ ? ମୁଁ ଜାଣେ ତୁ ନିର୍ମଳ, ତୁ ଶୁଭ୍ର । ତୋ'ର ସ୍ଥାନ ଦେବତାର ଚରଣରେ ନୁହେଁ, ଦେବତାର ହୃଦୟରେ—ଦେବତାର ହୃଦୟରେ ।

ବାବା !—ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ନୟନରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟଙ୍କ ଚରଣରେ ମଥା ରଖି ପ୍ରଣାମ କଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।

ସମସ୍ତେ କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦୁଥିଲେ । ନିଶାକର ବାବୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀକି ଟେକି ଉଠେଇ ନେଇ କୁଣ୍ଢେଇ ଧରିଲେ—'ମା', ମା', ଲକ୍ଷ୍ମି !— ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭୋ ଭୋ କାନ୍ଦି ବାବା, ବାବା ହୋଇ ଲୋଟିଗଲା ତାଙ୍କ ଛାତି ଉପରେ ।

—୦—

—ସତେଇଶ—

ରାଜରାସ୍ତା । ଅନ୍ଧାର । ବର୍ଷା ପବନ ଚାଲିଥିଲା ଜୋର୍‌ରେ । ହଠାତ୍ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା । ପଛେ ପଛେ ମୀର !

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଖୁବ ଜୋରରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ଗଲା, ଗଲା । ଛୁଟିଗଲା—ଛୁଟିଗଲା ଯୁବକ । ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ, ଲକ୍ଷ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ, କକ୍ଷ୍ୟଚ୍ୟୁତ ଗ୍ରହ ଖସିଗଲା—ଖସିଗଲା—ଖସିଗଲା ଅଥଳ ଜଳରେ । ଧର—ଧର ତାକୁ । ଧାଇଁଯାଅ—ଛୁଟିଯାଅ—ବୁଡ଼ିଯାଅ ଜଳରେ । ଲମ୍ଫ ଦିଅ ଉତ୍ତାଳ ତରଙ୍ଗ କୋଳକୁ ।

ମୀର କହିଲା—କାହିଁ ? କାହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ? ମତେ କିଛି ଦିଶୁ ନାହିଁ ତ ? ବର୍ଷା ଯେ ହେଉଛି ମୂଷଳ ଧାରରେ । ପ୍ରଭଞ୍ଜନ ଖୋଲିଛି ଧ୍ୱଂସର ତାଣ୍ଡବ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଅନ୍ଧକାର—ଅନ୍ଧକାର—ବିକଟ ଅନ୍ଧକାର ଖାଲି ।

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା କହିଲା — ଏଇ, ଏଇ ବିଜୁଳି ମାରି ଦେଲା; ଚକ୍‌କିନା ମାରି ଦେଲା ବିଜୁଳି । ବଜ୍ର ଛିଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ଆକାଶରୁ । ଆଃ, ଆଃ, ଗଲା । ଗଲା । ହେଇ ଦେଖ, ହେଇ ଦେଖ — (କୋଳକୁ ଆଉଜେଇ ଦେଖେଇ ଦେଲା) — ସେଇ ପଥର ବନ୍ଧ ଉପରେ ଯୁବକ । ହାତଯୋଡ଼ି ନମସ୍କାର କଲା । ନମସ୍କାର କଲା କାହାଂକୁ । ବିକଳ ହୋଇ ଚିତ୍କାର ଶୁଭୁଛି । ଶୁଣ, ଶୁଣ, କାନ ପାରି...ଏଁ, ଏଁ...ନା ନା, କିଛି ଶୁଭୁ ନାଇଁତ । ଖାଲି ଚିତ୍କାର, ଚିତ୍କାର । ହେଇ ବଜ୍ର — ବଜ୍ର — ପୁଣି ପଡ଼ିଲା ବଜ୍ର । ଗଲା, ଗଲା, ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା । ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା ପାଣିକି । ଛୁଟିଯାଅ — ଛୁଟିଯାଅ — ଛୁଟି-ଯାଅ ଜୋର୍‌ରେ —

......ବିଦ୍ୟୁତ ବେଗରେ ଛୁଟିଗଲା ମାରି ।

ଭଗବାନ ! ଭଗବାନ ! ରକ୍ଷାକର ଭଗବାନ ! — ପଛେ ପଛେ ଚିତ୍କାର ଶୁଣି ଛୁଟିଗଲା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ।

—*—

ଅଠେଇଶ

ଗାଁ । ଗହଳ ଧାନ କିଆରୀ । ଶସ୍ୟଶ୍ୟାମଳା ପୃଥିବୀ ହସି ଉଠୁଛି । ଶଙ୍ଖ ହୁଳହୁଳି ଭାସି ଆସୁଛି ଭୁହାଇ ଭୁହାଇ । ଦେବଦାରୁ ଡାଳରେ ଗୁମୁଡ଼ିଆ ସଜା ହୋଇଛି । ଗୁମୁଡ଼ିଆ ତଳେ କଇଁଫୁଲ, ପଦ୍ମଫୁଲର ହାର ଭରତି, ନନ୍ଦିଆ କୀର୍ତ୍ତନ କରି ଗାଁ ଭିତରୁ ଆସିଲେ ଲୋକ । ଧଇଁଆ ମୃଦଙ୍ଗ ବଜେଇ ଖୁବ ଜୋରରେ ମୁଣ୍ଡ ହଲଉଥିଲା । ଚଇଁଆ ଗିନି ଧରି ଡେଉଁଥିଲା ଉଟରକୁ ଉପରକୁ । ସମସ୍ତେ ମାତି ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ଗୀତରେ-'କେଶବ ମାଧବ ଦୀନ ଦୟାଳ, ହରେ ରାମ କୃଷ୍ଣ ହରେ ମୁରାରି । କେଶବ ମାଧବ…' କୀର୍ତ୍ତନ ଭାରି ଜମକି ଉଠୁଥିଲା ।

କୀର୍ତ୍ତନ ପଛରେ ଆସିଲେ କାଳିଆ, ବଳିଆ ଓ ଆଉ କେତେ ଜଣ ପାଣ ପତାକା ଓ ପୋଷ୍ଟର ଧରି । ତାଙ୍କ ପଛକୁ ବିନୋଦ, ବିପିନ, ନିଶାକର ବାବୁ , ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ । ସବା ପଛରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ । ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟଙ୍କ ଗଳାରେ ଫୁଲମାଳ

ଭରି ଯାଇଛି । ପୁରକାମିନୀଗଣ ତାଙ୍କ ସହିତ ଶଙ୍ଖ ଫୁଙ୍କି ହୁଳହୁଳି ପକେଇ ଆସୁଛନ୍ତି । କେତେବେଳକେ—କୀର୍ତ୍ତନ ବନ୍ଦ ହେଲା । ସମସ୍ତେ ବସିଲେ କେବଳ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟଙ୍କୁ ଘେରି ।

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ଭାରି ପ୍ରଫୁଲ୍ଲିତ, ମୁହଁରେ ହସ ଖେଳେଇ କହିଲେ — ବାବା ! ସମସ୍ତେ ଆସିଲେ । ଆଉ ବହିଦାରେ କାହାନ୍ତି ? ଡାକ । ତାଙ୍କୁ ଡାକ । ଏ ବିପଦ ବେଳେ ତାଙ୍କୁ ପର କରି ଦିଅ ନାହିଁ ।

ବିନୋଦ, ବିପିନ ଉଠିଗଲେ ଡାକିବାକୁ । ଗାଁ ଲୋକେ କେହି ଗଲେନି । ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଫୁଲମାଳ କାଢ଼ି ତଳେ ଥୋଇଲେ । କେତୋଟି ଛୋଟ ଛୋଟ ବାଳକ 'କାକା' ଧାଇଁ ଆସି, 'ଆମ ଫୁଲ ନାଇବନି', 'ଆମ ଫୁଲ ନାଇବନି' କହି ପୁଣି ବୋଟେ ଫୁଲ ହାର ପିନ୍ଧେଇ ଦେଲେ । ହସି ହସି ଦୁଇ ତିନି ଜଣକୁ କାଖ କଲେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ।

କହିଲେ—ଆରେ ଆରେ ନାତି ନାତୁଣୀ ଅଣନାତି, ତମର ସବୁ ବାହାଘର କେବେ ହବରେ ବ ହାଘର କେବେ ହବ ? (ଅତି ଛୋଟ ଝିଅଟିକି କାଖେଇ) କହିଲେ ମଣି ! ତୁ ବାହା ହବୁ ? କାହାକୁ ବାହା ହବୁ ତୁ ? ମତେ ବାହା ହବୁ ?

ତାଙ୍କ ଦାଢ଼ି ଟାଣି ଟାଣି ମଣି କହିଲା—ହଁ, ହଁ ଜେଜେ ! ତମକୁ ବାହା ହେବି । ମତେ ଗୋଟାଏ ଛୁଆ ମଟର କିଣି ଦବ ?

ସମସ୍ତେ ଠୋ ଠୋ ହସିଲେ ।

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହସି ହସି କହିଲେ—ଦେବି, ଦେବି ।

ବସନ୍ତ ବହିଦାର ଆସିଲେ । ମୁହଁ ଜଳି ଯାଇଛି । ମୁଣ୍ଡ ଟେକି କାହାକୁ ଚାହିଁ ପାରୁନାହାଁନ୍ତି ।

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ କହିଲେ—ଆସ ବହିଦାର ! ତମ ଦୁଃଖରେ ମୋ ଆଖିରୁ ରକ୍ତ ଝରି ଆସୁଛି । ଅରୁଣକୁ ମୁଁ ଜାଣେ । ପିଲାଟିଦିନୁ ସେ ବାଇଆ । ଦେଶ ପାଇଁ ସେ ପାଗଳ ହୋଇଯାଏ । ଦୀନ ଦୁଃଖୀ ଦଳିତ ମଥିତଙ୍କ ପାଇଁ ସବୁଦିନେ ତା' ଆଖିରୁ ଝରେ ଅଶ୍ରୁ । ହଁଏ ତ ସେ ସହିପାରିନି ପୋଡ଼ାକପାଳି ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଦୁଃଖ । କଥା ଦେଇଥିଲା, ଆଶା ଦେଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଠିଆ ହୋଇ ପାରିଲାନି ସୋତର ମୁଖରେ । ଟାଣ କରି ପାରିଲାନି ପାଦ, ଟାଣ କରିପାରିଲାନି ମନ । ଆଭିଜାତ୍ୟକୁ ଡରି, ଲୋକ ନିନ୍ଦାକୁ ଡରି, ନିଜ ମହତ ମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ଡରି ଅଲଗା ହୋଇ ରହିଗଲା ସେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭାସିଗଲା ଅଥଳ ଜଳରେ । ବୁଡ଼ିଗଲା ତଳକୁ ତଳକୁ ।

ମୋ ଡଙ୍ଗା ବି ବୁଡ଼ିଗଲା ହଜୁର—ବହିଦାର କହିଲେ । ଆଖି ଛଳଛଳ ।

ହଁ, ନ ବୁଡ଼ି ବାଟ ନ ଥିଲା । ଅରୁଣ ରହିଗଲା ସିନା; କିନ୍ତୁ କେତେଦିନ ମାନସରୋବରରେ ଲୁଚନ୍ତା ? ଭୀମର ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ଡାକ ଯେତେବେଳେ ଘନଘନ ବାଜିଲା କାନରେ, ଅସ୍ଥି ମଜ୍ଜା ଶିରାପ୍ରଶିରା ଅଣୁ ପରମାଣୁ କମ୍ପି ଉଠିଲା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର । ହୁଙ୍କାର ଛାଡ଼ି ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା ସେ ରଣାଙ୍ଗନକୁ । ଠିକ୍ ସେଇଆ ହେଲା ଅରୁଣର । ମହା-ଶୂନ୍ୟର ତରଙ୍ଗ ଆସି ଯେତେବେଳେ ଧକ୍କା ଦେଲା ହୃଦୟରେ, ଅରୁଣ ହେଲା ପାଗଳ । ଘନଘନ ଘନଘନ ଦଂଶନ କଲା ବିବେକ, ନାଗ ସାପର ଦଂଶନ ଠାରୁ ଆହୁରି ଭୟଙ୍କର ଆହୁରି ତୀବ୍ର ସେ ଦଂଶନ, ସହି ପାରିଲାନି । ରହି ପାରିଲାନି । ଦିଗ୍‌ବିଦିଗ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ଛୁଟିଗଲା ଅନ୍ଧାର କୋଳକୁ ।

ମତେ ଅନ୍ଧ କରି ଦେଇ ଚାଲିଗଲି ସେ । ମୋର ଗୋଟିଏ ବୋଲି ପୁଅ । କୋଳର ଆଳୁଅ, କୁଳର ଦୀପ । କୁଆଡ଼େ ଗଲା ସେ । ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ବାଧାଚଢ଼କ ପଡ଼ିଲା ।······ ବନ୍ଧ୍ୱଦାର କହିଲେ ।

ନିଶାକର କହିଲେ—ଖୋଜା ଖୋଜି କଲେଣି ?

ଖୋଜି ଖୋଜି ନୟାନ୍ତ ହେଲିଣି ଆଜ୍ଞା । ଏ ଗାଁ ଲୋକେ ପୁଣି ଏମିତି ଏ ବିପଦ ବେଳେ କେହି ଟିକେ ପାଖ ପଶୁ ନାହାଁନ୍ତି ।

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ କହିଲେ—ଯେମିତି କର୍ମକୁ ସେମିତି ଫଳ ।

ଜଳନ୍ତା ନିଆଁରେ କୁଠା ପକାନ୍ତୁ ନାଇଁ ହଜୁର । ପ୍ରଳୟ ହୋଇଯିବ ।

ପ୍ରଳୟ ତ ହେଉଛି ଲକ୍ଷ୍ମୀର ।

ସତ ମିଛ ଲଗେଇ ଆପଣମାନେ ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଚକ୍ରାନ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ମତେ ଏ ଗାଁରୁ ଉଚ୍ଛନ୍ନ କରି ଦେବା ଆପଣମାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ।

ଧରି କହିଲା—ଆପଣ ବି ଏ ଗାଁକୁ କମ୍ ଉଚ୍ଛନ୍ନ କରି ନାହାଁନ୍ତି ।

ସେଇ ପ୍ରତିଶୋଧ—ସେଇ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଉଛ ତୁମ୍ଭେମାନେ ?

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ କହିଲେ—କାହିଁକି, ଲକ୍ଷ୍ମୀକି କ'ଣ ସତରେ ନରକ ପଥକୁ ଟାଣି ଆଣି ନାଇଁ ଅରୁଣ ?

ନା ନା, ମୁଁ ସ୍ତା' ବିଶ୍ୱାସ କରିବ ନାହିଁ । ଅରୁଣ ଭଳିଆ ପିଲା ସ୍ତା' କରି ପାରେନା । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଜି ମଲଣି । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଥିଲେ ମୁଁ ପଚାରନ୍ତି ସେ ବଜ୍ଜାତ-ମାଇକିନିଆ ଆଉ କା' ନାଁରେ ନ କହି କାହିଁକି ମୋ ପୁଅ ନାଁରେ କହିଲା ।

ସ୍ନେହ ହଠାତ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀକି ଧରି ଅସି ଦେହଅଛିଲା । କହିଲା – ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମରିନାହିଁ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅଛି । ପଚାରନ୍ତୁ ।

ଗାଁ ଲୋକେ—ପୁରୁଷ ସ୍ତ୍ରୀ– ସମସ୍ତେ ଉଠିଦେଇ ଘେରିଗଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀକି । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପଡ଼ାପଡ଼ୋଶୀର 'ମା' ଭଉଣୀକି ଧରି କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ଶେଷରେ ଆସିଲା ସତ୍ୟ – ତା' ବଉଳ । ବଉଳ ବଉଳ ଡାକି କୁଣ୍ଢେଇ ପକେଇଲା ତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ କହିଲେ—ପଚାର ବହିଦାରେ, ପଚାରିବ ଦେବା । ଚୁପ ରହିଲ କାହିଁକି ?

ବହିଦାର ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ କଲେ । ତୁଣ୍ଡରୁ ପଦେ କଥା ପଇଟିଲା ନାହିଁ ।

ଧଇଁଆ କହିଲା—ଆହା, ଆଜି ଯଦି ଅରୁଣ ଥାଆନ୍ତା ।

ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ପକେଇଲେ । କହିଲେ—ହତଭାଗ୍ୟ ଚଞ୍ଚଳମତି ଯୁବକ । ଆଗପଛ ନ ଭାବି ଗୋଟାଏ କାମ କରିଯାଏ । ଆଉ ସେ କାମ ପାଇଁ ଯେତେବେଳେ ଫୁଟି ଉଠେ ସମାଜର ରକ୍ତ ଚକ୍ଷୁ, ସେତେବେଳେ ଭୀରୁ ଭଳି, କାପୁରୁଷ ଭଳି ପୃଷ୍ଠ ଭଙ୍ଗ ଦିଏ । ବୀରର ଏ ପୃଥିବୀ, ଭୀରୁର ଏଠି ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ନୟନରୁ ନୀର ଝରାଇ ସେ ଚାଲିଗଲା । କୁଆଡ଼େ ଗଲା ? କାହିଁକି ଗଲା ? କାହାକୁ ଖୋଜିବାକୁ ବା ଗଲା ? ପ୍ରବଳ ପ୍ରଭଞ୍ଜନରେ କୁଟା

ଝିଅଟିଏ ଉଡ଼େଇ ଦେଲେ ସେ ଝଡ଼ ଉଡ଼ ଯାଇଁ ଆଉ କା'
ପାଖରେ ମତେ ସିନା ନିଜ ପାଖକୁ ଆଉ ଫେରି ଆସେ କି ?

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ କହିଲେ—ହଁ ବାବା ! ପ୍ରଭଂଜନ ।
ପ୍ରବଳ ପ୍ରଭଂଜନ । ମେଘ, ଅନ୍ଧାର, ବିଜୁଳି, ଢଡ଼ଢଡ଼ । ପ୍ରଳୟ ଘୋଟି
ଆସୁଥିଲି ସତେକି, ମୁହୂର୍ତ୍ତେ-ଆଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପରେ ଲଭିଯାଇଥାନ୍ତା
ଦୀପ । ଚେତଶିକ ଅନ୍ଧାର—ନିବିଡ଼ ଅନ୍ଧାର । ଅନ୍ଧାର କୋଳରେ
ଝୁଲି ପଡ଼ିଥାନ୍ତା ମୁଚ୍ଛିଦାର୍ । ଏଇ—ଏଇ ମୋର ମା'ଟି ପାଇଁ
(ସ୍ନେହକୁ ଧରି ତା ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ବୁଲେଇ)—ଏଇ କଲ୍ୟାଣମୟୀ
କରୁଣାମୟୀ ଜନନୀ ପାଇଁ ଆଜି ମୁଚ୍ଛିଦାର୍ ଦେହରେ ଜୀବନ
ପଶିଛି । ପାଷାଣରେ ଫୁଟିଛି ପଦ୍ମ । କିଏ ଜାଣେ ହୁଏତ ସେହିଭଳି
ଏକ ଝଡ଼ ରାତିରେ ବଜ୍ର ଗର୍ଜନ ବେଳେ ଅରୁଣ ଲମ୍ଫ ଦେଲା ନଦୀ
ଗର୍ଭକୁ—ମୃତ୍ୟୁ ଗର୍ଭକୁ !

ଆଃ, ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ! —ବହିଦାରେ ଚିତ୍କାର ଛାଡ଼ିଲେ ।

ବାବା ! ଘର ନିଆଁ ବୋଲି ଅଣ୍ଟିରେ ପୂରେଇଲେ ଚଳିବ
ନାହିଁ । ସବୁରି ଆତ୍ମା ଅଛି । ଆତ୍ମାକୁ ବାଧିଲେ ଯୋଉ ତତଲା
ନିଃଶ୍ୱାସ ଉଠେ, ତା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜାଳିଦିଏ ବାବା ଜାଳିଦିଏ ।

ଉଃ, ଶେଷରେ ଆପଣ ବି କହିଲେ ? ମୁଁ ତ କାହାରି ତଣ୍ଟି
ଚିପି ନାହିଁ ।

ଚିପିଥିବ ବାବା, ତମ ଅଜାଣତରେ ହୁଏତ କେତେ ଲୋକଙ୍କ
ତଣ୍ଟି…

ଉଃ, ଉଃ, ଏଇଥିପାଇଁ ମତେ ଏତେ ବଡ଼ ଦଣ୍ଡ ଦେଲେ ପ୍ରଭୁ ।
ମୋର ଆଖି ଫାଡ଼ିଦେଲେ । ଅରୁଣକୁ ମାରିଦେଲେ ! ଏକୋଇଶ
ବାଳା ସ୍ପିଟିକେଟନକୁ ଠିକଠିକ କରି ବାଡ଼ି ଦେଲେ ନେଇ କାଉ

ଶାଗୁଣା ମୁହଁରେ !! ଆଃ ଭଗବାନ, କେମିତି ଗଲ ତମ ହାତ ? କେମିତି ସହିଲ ତମ ଚକାଡୋଳା ? ଦୟାସାଗର ହେ କରୁଣାର ପାରାବାର, ଅଗାଧ ଜଳଧି କି ଶୁଖିଗଲା ମୋଅର ପାଇଁ ? ମୋଅର ପାଇଁ ? ହଉ, ହଉ, ଅରୁଣ ଯେବେ ଗଲା, ଏ ବୁଢ଼ା ରହିବ କାହିଁକି ? କାହିଁକି ରହିବ ଏ ପାପୀ, ପାତକୀ ? କାହିଁକି ରହିବ ଏ ନିର୍ଲଜ ଜୀବନ ?—କାନ୍ଦିକାନ୍ଦି ଗ୍ଲ ଯାଉଥିଲା, କୁଣ୍ଢେଇ ଧରିଲେ ନିଶାକର ବାବୁ । କହିଲେ—ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧର । ବିପଦ ଧୈର୍ଯ୍ୟ । ଅଧୀର ହେଇ ନଈ ପୋଖରୀକି ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ କ'ଣ ଅରୁଣ ଫେରିବ ?

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ କହିଲେ—ପାପର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ ଆତ୍ମହତ୍ୟାରେ, ହୁଏ ଆତ୍ମଦର୍ଶନରେ । ଯାହାଙ୍କୁ ତମେ ଜୀବନସାରା କନ୍ଦେଇଛ, ଯାଅ ତାଙ୍କର ପାଖରେ ମୁଣ୍ଡ ନୋଇଁ ଲୁହ ଢାଳିଦିଅ । ତାଙ୍କୁ ତୋଳିନିଅ କୋଳକୁ । ତାଙ୍କର ସେବାରେହିଁ ତମେ ଶାନ୍ତି ପାଇବ । ଗୋଟିଏ ଅରୁଣ ହରେଇ କୋଟିଏ ଅରୁଣ ଫେରି ପାଇବ ତମେ ତାଙ୍କର ଭିତରୁ ।

ବହିଦାର କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କହିଲେ—ସେବା ? ଅରୁଣ କହୁଥିଲା ସେବା, ଅରୁଣର ମା' କହୁଥିଲା ସେବା, ଆଉ ଆପଣ ବି କହୁଛନ୍ତି ସେଇ ସେବା । ସେବା କ'ଣ ମୁଁ କରି ପାରିବି ? ଗରିବର ନେବା ନେବା କରି ଯିଏ ସଢ଼ି ଯାଇଛି, ସିଏ କି ସେବା କରିବ ଆଜ୍ଞା ? ମୋର ମୁକ୍ତି ସେବାରେ ନାହିଁ, ମୁକ୍ତି ମରଣରେ— ମରଣରେ···

ଥରି ଥରି ଗ୍ଲ ଯାଉଥିଲେ, ସିଆଡୁ ଚିତ୍କାର କରି ଦଉଡ଼ି ଆସିଲା ଅରୁଣ—ବାପା ! ବାପା ! ମୁଁ ଫେରି ଆସିଛି ବାପା

ଅରୁ ! ଅରୁ ! ଅରୁ !—କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କୁଣ୍ଢେଇ ପକେଇଲେ ବନ୍ଧୁଦାର ।

ସମସ୍ତେ ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ନିଜ ଆଖିକି ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଅରୁଣ ପଛେ ପଛେ ଆସିଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ମୀର । ଗାଁ ଲୋକେ ସାଇଁ ମୀରକୁ ଘେରିଗଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ—ମୀର ! ମୀର ! ତୁ ଅଛୁ ? ଚଇଁଆ କହିଲା—ହଁ ଇଂଆଡ଼େ ତ ଡ଼ିଆରେ ବନ୍ଧୁଦାର ଘର, ବାଇଗଣ ଲାଗିଲାଣି ।

ଅରୁଣ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପରେ ବାପାଙ୍କ ଗ୍ରୀବାରୁ ମୁହଁ କାଢ଼ି ଘରର ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା । ଆଉ ଚାହିଁ ଯାହା ଦେଖିଲା, ତା' ଆପାଦମସ୍ତକ କମ୍ପି ଉଠିଲା ଏକାବେଳକେ । ସେ ଉଦ୍‌ବେଳିତ କଣ୍ଠରେ ଚିତ୍କାରକରି ଉଠିଲା—ଲକ୍ଷ୍ମି ! ଲକ୍ଷ୍ମି ! ଲକ୍ଷ୍ମି !

ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ସମସ୍ତେ ଚାହିଁଗଲେ । ଅରୁଣ କାହାରି ପ୍ରତି ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନ କରି ତଳେହେଲେ ସଙ୍କୋଚ ନ କରି ଯାଇଁ ଲୋଟି ପଡ଼ିଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଚରଣତଳେ । ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗ ପ୍ରଣିପାତ । ତୁଣ୍ଡରେ ପଦଟିଏହେଲେ କଥା ନ ଥିଲା । ପାଦ ଦୁଇଟି ଜାକୁଡ଼ି ଧରି ପଡ଼ି ରହିଲା ଖାଲି । ଆଖିରୁ ଛୁଟିଥିଲା ଅଜସ୍ର ଝରଣା । ବାରମ୍ବାର ସେଇ ପାଦ ଦୁଇଟିକି ଧୋଇଦେଲା ଲୁହରେ ! ବାରମ୍ବାର ତୁ ତୁ ମୁଣ୍ଡ ପିଟିଲା ସେଇ ପାଦ ଉପରେ !

କାହାରି ତୁଣ୍ଡରେ ବଚନ ନ ଥିଲା । ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ସତେକି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖିରୁ ଝରି ଝରି ଝରୁଥିଲା ଲୁହ । ଲୁହ ସିଂଘାଣିରେ ଏକାକାର ହୋଇଥିଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଅତି କଷ୍ଟରେ ଅତି ସନ୍ତର୍ପଣରେ ସେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଅରୁଣର ବାହୁ ଦୁଇଟି ଧରି ଉପରକୁ ଉଠାଇଲା । ଦୁହେଁ ମୂକ—ନିଷ୍ପଳ ।

ବହ୍ନିଦାର ଯାଇଁ ଧଇଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀର ହାତ —ମା’ ଲକ୍ଷ୍ମି ! ତୋ ପାଦ ଧରୁଛି ମା’, ଏ ପାପୀକ କ୍ଷମା ଦେ’ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ କିଛି କହିଲା ନାଇଁ । ଖାଲି ବେଳକୁବେଳ ବେଶୀ ବେଶୀ କାନ୍ଦିବାକୁ ଲଗିଲା । ନଶାକର ଝାଣିଲେ ବହ୍ନିଦାରଙ୍କୁ··· ଆସ ସମୁଦ୍ର, ଅଧୀର ହୁଅ ନାଇଁ ।

ଆଉ ପରିହାସ କର ନାଇଁ ବାବୁ । ସମୁଦ୍ର ମୁଁ ତମର ନୁହେଁ । ମୁଁ ତମର ଗୃହକର ହବାକୁ ବ ଅଯୋଗ୍ୟ—ବହ୍ନିଦାର କହିଲେ ।

ଛି, ଏ କ’ଣ କହୁଛ ଆଜ ! ଦେଖ ଆଜି ଏକ ପବିତ୍ର ଦିନ । ଋଷିପ୍ରତିମ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ଆସିଛନ୍ତି ଆଜ ତମ ଗାଁକୁ । ତାଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ଚରଣଧୂଳି ନେଇ ଆଜ ଶୁଭ ବିବାହ ହେଉ ଆମ ପୁଅ ଝିଅଙ୍କର । ଜମି ଆପଣ ମାଗିଥିଲେ ନା ? ପାଞ୍ଚ ମାଣ ଜମି ଦେବ ମୁଁ ମୋ ଦୁଃଖିନୀ ଝିଅ ଲକ୍ଷ୍ମୀକ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମୋର ଆଗ ହେଲେ ସ୍ନେହ ମୋର ପଛ । ମା’ ପାଇଁ ଝୁରିଝୁରି ଝରି ଯାଇଛି ମୋର ଅଧେ ଜୀବନ ।

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ କହିଲେ –ବାବା ! ବହ୍ନିଦାର । ରାଜି ହୁଅ ।

ବହ୍ନିଦାର କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କହିଲେ—ମୁଁ ଆଉ ଅରାଜି ହେଲି କେତେବେଳେ ? ବାଜା ବାଜୁ, ଶଙ୍ଖ ବାଜୁ, ହୁଳହୁଳି ପଡ଼ୁ । ଖାଲି ମତେ ବିଦାୟ ଦିଅନ୍ତୁ । ମୋ ଭଳି ପାପୀ ରହିଲେ ଶୁଭ ବିବାହ ଅଶୁଭ ହେଇଯିବ । ମଙ୍ଗଳମୟ ନୀଳ ଗଗନରେ ମୁଁ ଏକ ଅମଙ୍ଗଳ ଧୂମକେତୁ ।

ଆଗୃର୍ଯ୍ୟ କହିଲେ—ବସ, ବସ ବାବା, ପାପୀ ମଲାଣି । ତମେ ଅବକା ପୁଣ୍ୟବନ୍ତ ପୁରୁଷ ।···ଆସ ଅରୁଣ । ଆ’ ମା’ ଲକ୍ଷ୍ମି !

ଅରୁଣ ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲିଲା—ବାବା, ପଦେ କହିବ । ଏମାନେ —ମୀର, ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—ମଣିଷ ନୁହନ୍ତି, ଦେବଦୂତ । ମହାନଦୀର ଅଥାଳ ଗଣ୍ଡକୋଳକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ି ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ଉବେଇ ଟୁବେଇ ହୋଇ ବୁଡ଼ି ବୁଡ଼ି ଯାଉଥିଲି ଅତଳ ଗର୍ଭକୁ, ସେତେବେଳେ ଏଇ ବଳିଷ୍ଠ ଯୁବକ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଇତସ୍ତତଃ ନ କରି ଜୀବନମୂର୍ଚ୍ଛା କରି ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ ଆଉ ଡେଇଁ ପଡ଼ି ଟାଣି ଆଣିଲେ ମୋତେ କରାଳ ସ୍ରୋତ ମୁଖରୁ ।

ବହିଦାର କୁଣ୍ଢେଇ ପକେଇଲେ ମୀରକୁ—ମୀର ! ମୀର ! ଖୁବ୍ ଶିକ୍ଷା ଦେଲୁ ତୁ । ମୁଁ ତୋ’ର ଚିର ଶତ୍ରୁ । ଗୃଲକି କରି ଚକ୍ରାନ୍ତ ଖେଳି ତୋ ବାପଠଉଁ ସବୁ ଜମିବାଡ଼ି ନେଇଥିଲି । ଘର ଡିହ ଖଣ୍ଡକ ବି ବାଦ୍ ଯାଇ ନ ଥିଲା । ସେଇ ଚିନ୍ତାରେ କ୍ଷୀଣ ହୋଇ ହୋଇ କଣେଇ ଯେମା ମଲା । ନ ଖାଇ ନ ପିଇ ପରଦୁଆରେ ମୂଲ ଲାଗି ଲାଗି ମ୍ୟାଟ୍ରିକ ଖଣ୍ଡକ ପଢ଼େଇ ଥିଲା ତତେ । ସୁଖ ଭୋଗ ତ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ, ମଶାଣିରେ ଯାଇଁ ଆକୁଳ ନୟନରେ ଗୃହିଁ ରହିଲା ତୋ ବାଟକୁ ।

···ବାପ୍ପା କୁକୁର ଭଳି ତୁ ଦିନା କେତେ ଏଣେ ତେଣେ ବୁଲିଲୁ । ତା’ପରେ କୁଆଡ଼େ ଯେ ଗଲୁ ଆଉ ଫେରିଲୁ ନାହିଁ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି । ତୋ’ର ବାହାଘର ଲାଗିଥିଲା ଆର ଗାଁ ନଇଖଣ ପୁରି ଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର ଘରେ । କିଛି ଦିନ ପରେ ଶୁଣାଗଲା, ତା ଝିଅ ବି ତୋ’ର ପାଇଁ ବାପ୍ପାଣୀ ହୋଇ କୁଆଡ଼େ ଗୃଲିଗଲା । କିଏ

ଘରଥିଲି ତମେ ଦୁହେଁ ଆଉ ଜୀବନରେ ଅଛ ବୋଲି । ତୋ ମୁହଁରେ ମୁଁ ବିଷ ଦେଇଥିଲି, କିନ୍ତୁ ତୁ ମୋ ମୁହଁରେ ଦେଲୁ ଅମୃତ—ଅମୃତ !! ତୋ ଋଣ ମୁଁ ସୁଝି ପାରିବ ନାହିଁରେ, ଅରୁଣ ଠଉଁ ଭିକ ମାଗି ନକୁଟି ହେଇ ଆଣି ତତେ ଜମି ଦେବି, ଟଙ୍କା ଦେବି, ଘର କରି ଦେବି । ଆଜିଠଉଁ ତୁ ମୋଅର ପୁଅ !

ହଉ, ହଉ ବାବା; ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ, ଆ ! ଆ' ମା ଲକ୍ଷ୍ମି ! —ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ଡାକିଲେ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲାଜ କରି ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଲା । ଆସିଲା ନାହିଁ ।

ସ୍ନେହ କହିଲା—କ'ଲୋ ଆ' ! କ'ଣ ଏତେ ଲାଜ ମ ।

ଦେଈ !

ଆଉ ମୁଁ ତୋ' ଦେଈ ନୁହେଁ ଲୋ ଏଣିକି ତୁ ମୋ ଦେଈ । ବାପା କହିଲେ ପରା ତୁ ଆଗ 'ମୁଁ' 'ପଛ'।—ଟାଣି ଟାଣି ଆଣି ଠିଆ କଲା ତାଙ୍କୁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ପାଖରେ । ଅରୁଣକୁ ଆଣି ଆଉ ପାଖେ ଠିଆ କଲା ।

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ କହିଲେ—ହଁ, ମା' ସ୍ନେହ, ଆଉ ଡେରି କରନା । ଶଙ୍ଖ ଫୁଙ୍କ୍ । ହୁଳହୁଳି ଦେ' ।

ସ୍ନେହ ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇଲା—ନା, ତା' କି ହୁଏ । ଏତେ ସହଜରେ ବାଜିବ ଶଙ୍ଖ ?

ସେ କ'ଣରେ ମା ? ଆଉ କ'ଣ ରହିଲା ବାକି ?

ବିବାହର ଶୁଭ ହୋମରେ ଘିଅ ଢାଳିବା ପୂର୍ବରୁ ମଞ୍ଜୁଷା ଆଗ କରିଛି 'ସଂପତ୍ତି ଦଅନ୍ତୁ ଆମ ଟାବଣ ଯଜ୍ଞରେ । ଅରୁଣ ଭାଇ ତ ମଞ୍ଜୁଷାଙ୍କ ପୁଅ । ପୁଣି ଗାଁରଭାଇ ପୁଅ ହେଲେଣି । ଦୁଇ ପୁଅଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ଉତ୍ସବରେ ମଞ୍ଜୁଷା କରିଛି ଭୂଦାନ କରନ୍ତୁ ଦାନ ଦଳିତଙ୍କ ପାଇଁ ।

ବହ୍ନିଦାର କହିଲେ—କିନ୍ତୁ ମା' ମୋର ଆଉ ସଂପତ୍ତି କାହିଁ? ସବୁ ତ ଅରୁଣର। ତା'ର ଯା' ଇଚ୍ଛା ଦଉ। ମୁଁ ଆଉ କାଣି କଉଡ଼ିଟିଏ ଛୁଇଁବ ନାହିଁ।

ଅରୁଣ କହିଲା—ମୁଁ ଦୁଇବାଟି ଜମି ଭୂଦାନକୁ ଦେଉଛି।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗୁହାରିଲା ନଶାକର ବାବୁଙ୍କୁ—ବାବା! ଏ ଦୁଃଖିମା କ ଯେଉ ଜମି ଦେବେ, ତା' ଭୂଦାନକୁ··

ନଶାକର କହିଲେ—ନାଇଁ ମା', କନ୍ୟାକୁ ଯାହା ଦେଇଛି, ତା'କୁ ଫେରାଇ ନେବ ନାହିଁ। ତୋ'ର କଥା ରଖି ଆଉ ଦୁଇମାଣ ଜମି ଥୋଇ ଦେବ ପୂଜ୍ୟ ଆଗ୍ରାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟଙ୍କ ଚରଣ ତଳେ।

ଆଗ୍ରାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ହସି ହସି କହିଲେ—ହଉ, ହଉ ବାବା, ତମ ଦି' ସମୁଦିଙ୍କି ଆଜଠଉଁ ଏ ଗା କଥା ଲାଗେଲ। କରଗ୍ରଡା ଦେଲେ ଚଳିବ ନାଇଁ। ତମରି ଦୁଃଖିରଙ୍କୀ ପୁଅ ଝିଅ ଗୁଡ଼ିକ ଭସିଯିବେ। ଜମି ବଡ଼ କଥା ନୁହେଁ, ବଡ଼ ସ୍ନେହ—ସରାଗ—ହୃଦୟ। ଗରିବକୁ କୋଳକୁ ଟାଣିନିଅ। ତାଙ୍କ ଲୁହରେ ଲୁହ ମିଶାଅ। ହସରେ ହସ ମିଶାଅ। କଥରେ ଢାଳିଦିଅ ଅମୃତ। ସେଇ ହଉଛି ଅସଲ ଭୂଦାନ। ଜମି ପାଇଲଣି। ଆହୁରି ପାଇବ ଏଇ ଲୋକଙ୍କଠଉଁ। ହସି ହସି ଲୋକେ ଦେବେ। ଏ ଜମି ଏଇ ଗାଁରେ ବାଣ୍ଟିଦିଅ। କଳସୀରେ ଜଳ ସାଇତି ନ ରଖି ଢାଳି ଦିଅ ନେଇ ଭୋକା ଶୋଷୀଙ୍କ ମୁହଁରେ। ସଭିଙ୍କ ଦେହରେ ଜୀବନ ପଶିବ। ସଭିଙ୍କ ମୁହଁରେ ଫୁଟି ଉଠିବ ହସ ହରଷର ଢେଉ।

···କେହି ଆଉ କଲିକତା ଯିବେନି ମୋଟ ବୋହି ନିଜେ ସବୁ ହେବାକୁ, ପର ଘରେ ଆଲୁଅ ଜାଳି ନିଜ ଘର ଅନ୍ଧାର

କରିବାକୁ ବା ପର ଦୁଆରେ ଜଳ ଦେଇ ନିଜେ ଜଳଓଦର ବେଗରେ ସଢ଼ିବାକୁ । ଏଇ ମାଟିର ମା' କୋଳରେ ନାଚିକୁଦି ହସି ବୁଲେଇ ଫଳ ଫଳେଇ କଳେଇ କଳେଇ ଧାନ ବୋହି ନେବେ ଖଳାକୁ । ମଗୁଶିର ମାସ ଗୁରୁବାରରେ ଘର ଲିପି ଝୋଟି ଦେଇ ଓଷା କରିବ ଘରଣୀ । ଜାଉ କରିବ, ଛୁଞ୍ଚିପତର କରିବ, ଛେନା ନଡ଼ିଆ ପୁର ଦେଇ କାକରା କରିବ ଆଉ ଥାଳିଏ ପିଠା ଜାଉ ଧରି ହୁଳହୁଳି ପକେଇ ନେଇ ବାଢ଼ିଦବ ମା' ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ଖଟୋଲି ପାଖରେ । ପିଲାଏ ଖାଇଖାଇ ଗଡ଼ିପିବେ । ହସି ଆନନ୍ଦରେ ଫାଟି ପଡ଼ିବେ । ଘରେ ଘରେ ଭରିଯିବ ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଭଣ୍ଡାର, ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠିବ ଧନ ଧାନ, ଟଙ୍କା, ସୁନା । ସେଇଆ ତ ଗୃହସ୍ଥ ଥିଲା ସେ ବୁଢ଼ାଟା । ସେଇଆ ଥିଲା ତା' ଜୀବନର ଚରମ ଲକ୍ଷ୍ୟ ।

ସ୍ନେହ କହିଲା—ମୁଁ ତା' ହେଲେ ଶଙ୍ଖ ଫୁଙ୍କିବି ବାବା ?

ଗଦ୍‌ଗଦ୍ ହୋଇ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ କହିଲେ—ଫୁଙ୍କ୍, ଫୁଙ୍କ୍ ମା', ହୁଳହୁଳି ଦେ । ହୁଳହୁଳି ଦିଅ ପୁରକାମିନୀଗଣ । ସରଗରେ ଥାଇଁ ବାପ ତମର ଆଜି ଖୁସୀ ହବରେ । ବାପ ତମରି ଲୁହ ଢାଳିବ ଆନନ୍ଦରେ । ଆସ । ସମସ୍ତେ ଆଜି ମଥା ନୋଇଁ ଆଶୀଷ ମାଗ ବାପର । ସମସ୍ତେ କୁହ—

ବାପୁଜୀର ଜୟ
ଭାରତର ଜୟ
ଜନନୀର ଜୟ ।

ସମସ୍ତେ ଆଣ୍ଠୁ ମାଡ଼ି ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ ପ୍ରଣାମ କଲେ । ଶଙ୍ଖ ହୁଳହୁଳିରେ ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠିଲା ଗାଁ ଭୂଇଁ ।

ବାମଣ୍ଡା
— ୧୯୫୪ —

— ୦ —